

הישיבה הארבע-מאות-ותשע-עשרה של הכנסת התשיעית

יום שלישי, ו' באדר א' התשמ"א (10 בפברואר 1981)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

א. שאילתות ותשובות

הי"ד ב. הלוי :
אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. אנו פותחים בשאלות ותשובות.

6927. שירי בית"ר בפי מקהלת צה"ל

חברת הכנסת נ. פדר שאל את שר הבטחון ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980):

נמסר לי כי בערב שציין מאה שנה להולדת זאב ו'בוטינסקי שרה מקהלת צה"ל את השיר "שתי גדות לירדן" ושירים אחרים הקשורים לתנועת בית"ר.

אבקש להשיב לי:

1. האמנם נכונות הידיעות?
2. אם כן, האם אין בכך משום פוליטיזציה של גוף בצה"ל?
3. האם קיימות בצה"ל הוראות קבע בדבר השמעת שירים בעלי גוון פוליטי על-ידי מקהלת צה"ל?
4. אם אין הוראות כאלו, האם תשתמש בסמכותך כשר הבטחון בפועל כדי לתת הוראה ברוח זו?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מקהלת צה"ל שרה באותו ערב שירי בית"ר ושירי מולדת אחרים; גם על ירושלים וגם על השלום.
2. לא.
3. פקודות הצבא אוסרות פעילות פוליטית בצה"ל, והדבר חל גם על חיילי מקהלת צה"ל.
4. השמעת שירי בית"ר, כשירי הפלמ"ח או שירי העבודה, אינה נחשבת כפעילות פוליטית.

7083. ביקור הורים אצל בנותיהן במחנה צבאי בשבת

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזוליני שאלה את שר הבטחון ביום י"ב בכסליו התשמ"א (20 בנובמבר 1980):

במוסף "מעריב" מיום 14 בנובמבר 1980 בכתבה "רק לא בשבת" פורסם כי בזמן האחרון נמנע מהורים הרוצים לבקר ביום שבת אצל בנותיהן הטירונות במחנה הצבאי שבו הן משרתות לעשות זאת בכל מיני תירוצים, וזה בניגוד לנוהג שהיה קיים בעבר.

נוכת העובדה שהורים רבים אינם יכולים להרשות לעצמם להסמיר שעות בנסיעה לביקור אצל בנותיהן הטירונות אלא בשבת, רצוני לשאול את כבודו:

1. האם ניתנה הוראה למנוע ביקורי הורים בשבתות במחנה צבאי שבו משרתות חיילות טירונות?
2. אם כן, מה היו הסיבות להוראה זו?

3. אם לא, מה היו הסיבות שבגללן נמנע מהורים לבקר אצל בנותיהן בזמן האחרון?
4. האם קיימת הוראת קבע המאפשרת להורים לבקר אצל בנותיהן גם בשבתות?

סגן שר הבטחון מ. צפורי :

ההוראה קובעת כי הורים ובני משפחה רשאים לבקר בנים ובנות בבסיסי טירונות יומיים בשבוע ובלבד שאחד משני הימים יחול בימים שבין ראשון לחמישי.

7191. מעצור חברי ועד הסטודנטים של מכללת

ביר-ית

חברת הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980):

ביום 18 בנובמבר פורסם כי נערכו מעצרים בקרב חברי ועד הסטודנטים של מכללת ביר-ית. ביום 24 בנובמבר 1980 שוחררו העצורים.

אבקש מכבודו לענות על שאלותי הבאות:

1. באיזו אשמה נעצרו חברי הוועד?
2. האם הובאו לדין על אשמה זו?
3. אם לא הובאו לדין, האם יש כוונה להעמידם לדין?
4. אם נעצרו ללא אשמה, על סמך מה נעצרו?
5. אם נעצרו ללא אשמה, מי החליט על מעצרים?
6. אם נעצרו ללא אשמה, מה היתה מטרת מעצרים?
7. אם נעצרו ללא אשמה, האם היה מעצרים מוצדק?
8. היכן שהו העצורים בעת מעצרים?

סגן שר הבטחון מ. צפורי :

על-פי סעיף 2 לצו בדבר איסור פעולות הסתה ותע-מולה עוינת, אין לקיים "אסיפה", היינו: "התקהלות של עשרה אנשים או יותר במקום בו מושמע נאום על נושא מדיני או היכול להתפרש כמדיני או כדי לדון על נושא כזה". על-פי סעיף 5 לצו הנזכר, אין להניף, להציג או לקבוע דגלים או סמלים מדיניים אלא על-פי היתר המפקד הצבאי.

בנוסף לכך, על-פי סעיף 7 לצו הנזכר, אדם המנסה להשפיע על דעת הקהל באזור באופן העלול לפגוע בשלום הציבור או בסדר הציבורי ייאשם בעבירה. חברי ועד הסטודנטים של אוניברסיטת ביר-ית נעצרו בגין חשד של הפרת הוראות הצו בדבר איסור פעולות הסתה ותעמולה עוינת בשל עריכת הפגנות ללא רשות במסגרת "שבוע פלסטין". "שבוע פלסטין" קיים ללא אישור הממשל הצבאי, הוצגו בו מוצגים אנטייהודיים ואנטי-ישראליים ונישאו נאומי שטנה נגד מדינת ישראל,

7358. פתיחה באש בשטחים המוחזקים

חברת הכנסת ש. מולידאנו שאל את שר הבטחון ביום כ"ב בטבת התשמ"א (29 בדצמבר 1980):

אבקש מכבודו להשיב:

1. האם הציע הרמטכ"ל שינויים בפקודות הקבע הנהוגות כיום בנושא פתיחה באש בשטחים המוחזקים?

2. אם כן:

א. מה השינויים שהציע?

ב. האם קיבל שר הבטחון את הצעותיו?

3. כאשר מתפרסמות בכלי התקשורת ידיעות על מעשים חריגים של קצינים וחיללים בשטחים המוחזקים, האם נחקרות ידיעות אלה רק אם מוגשת תלונה על-ידי תושב או תושבים שנפגעו?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. לא. פקודת הקבע נבחנות ומעובדות לאור לקחים ומתפרסמות לאחר אישורו על-ידי גורמי צה"ל ושר הבטחון.

3. צה"ל חוקר כל פעולה חריגה ללא קשר לזהותו של הקובל.

7388. ריבוי מעשי הרצח בעזה

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר הבטחון ביום ג' בשבט התשמ"א (8 בינואר 1981):

בעתונות מיום 21 בדצמבר 1980 פורסם על רצח שמיני שבוצע ברצועת עזה בשבועות האחרונים. מקרי הרצח שבוצעו בזמן האחרון נושאים אופי פוליטי והרושם הוא שמבצעים משתייכים לאירגוני טרור ומטרת הרצחיות להטיל מורא ופחד על התושבים.

נוכח ההשלכות העלולות להיות ממעשי הרצח על מצב הבטחון ברצועת עזה ועל נכונות התושבים לשתף פעולה עם השלטונות, רצוני לשאול:

1. האם ידוע לאילו חוגים משתייכים מבצעי הרצח?
2. מה הם הרקע והמניעים לרציחות?
3. האם כוחות הבטחון גילו את מבצעי הפשע?
4. אילו אמצעים עומדים לנקוט כדי לשמור על בטחונם של תושבי הרצועה ולמנוע פעולות רצח על רקע פוליטי?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

1. כן.
2. הרקע פוליטי וכן "חיסול חשבונות" בין אירגוני הטרור.
3. בחלקם.
4. כל האמצעים הדרושים, שלא כאן המקום לפרטם.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, אולי אפשר לבקש שסגן השר ישיב עוד פעם על שאלתה מס' 7083? הייתי נוכחת, אבל פשוט לא קלטתי את התשובה, היא ניתנה מהר כל-כך.

ואפשר אולי להוסיף: לא רק ללא אישור הממשל אלא בניגוד לאיסור הממשל.

בעקבות האירוע המתואר התנהלה חקירה משטרתית, נפתחו תיקים פליליים, אולם טרם הוגשו כתבי אישום. כל העצורים, למעט תושב מזרח ירושלים, שהו בכלא רמאללה. העציר ממזרח ירושלים שהה במעצר בירושלים.

הי"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כבוד סגן השר, פורסם על-ידי ששירות נערים שנעצרו ברמאללה, הופעלו לשם ניקוי מיתקן בממשל הצבאי שבו עמדה להיערך ביקורת מטכ"ל. ידוע לי שדובר צה"ל נמנע מלהכחיש את הפירסומים האלה. האם הדבר נבדק? אם כן, מה התוצאות?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

אני שומע זאת לראשונה, אבל יש זכות להפעיל עצורים לצורך ניקוי מיתקנים; מה אומר? — מנסיוני האישי. העניין, על-כל-פנים, לא נבדק.

7217. השתתפות קצינים ודרוזים בקורס פיקוד-ומטה רגיל
חברת הכנסת ש. אסתר שאל את שר הבטחון ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980):

בצה"ל נערכים קורסים לפיקוד-ומטה בשני מסלולים: מקוצר ורגיל; אך משום-מה לא נתאפשרה עד כה לקצינים הדרוזים להשתתף גם בקורס הרגיל.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב:

מדוע אין מאפשרים גם לקצינים הדרוזים להשתתף בקורס הרגיל?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בימים אלה אישר ראש המטה הכללי את הצטרפותו של קצין דרוזי לקורס הרגיל של פיקוד-ומטה.

7220. ביקורים אצל טירוניות בבה"ד 12 בשבת

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר הבטחון ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980):

נמסר לי שלמרות הודעות הרמטכ"ל כי ביקורים הורים בשבת אצל בניהם ובנותיהם המשרתים בצה"ל לא הופסקו, אין מרשים ביקורים אצל טירוניות בבה"ד 12 בשבת.

בהקשר לכך אבקש תשובה מכבודו:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?
2. אם כן, מה הסיבה לכך?
3. מה הנוהג שנקבע על-ידי צה"ל לביקור הורים בשבת בבסיס טירונות?
4. האם נוהג זה חל על כל הבסיסים?
5. אם לא, מדוע?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראי התשובה על שאלתה זוהי של חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמזלינו מס' 7083.

בעזה המוגדרים על-ידי המרצחים כמשתפי פעולה עם הישראלים, זאת לאחר רגיעה יחסית בשנים האחרונות בעיר עזה.

אבקש מכבודו להשיב לי:

1. מה הסיבה להתגברות מעשי הרצח?
2. האם אותו הרוצחים?
3. מה בדעת הרשויות לעשות כדי למנוע את מעשי הרצח?
4. האם יש כוונה שזרועות הבטחון יאבטחו בדרך כלשהי אזרחים שומרי חוק בעזה?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

ראה התשובה על שאלתה וזה של חברת הכנסת שו" שנה ארבל-אלמוזלינו מס' 7388.

סגן שר הבטחון מ. צפורי:
(קורא את התשובה ראה עמוד 1547)
(קריאה): זאת אומרת, שאפשר גם ביום חול וגם בשבת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
מיום ראשון עד יום חמישי זה שבת?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:
לא, בתנאי שאחד הימים יהיה בין יום ראשון ליום חמישי.

7436. התגברות מעשי הרצח בעזה

חברת הכנסת ז. עטשי שאל את שר הבטחון ביום ז' בשבת התשמ"א (12 בינואר 1981):

בחודשים האחרונים התרבו מעשי רצח של אישים

ב. חוק התפוזות הכנסת התשיעית, התשמ"א—1981 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

לרצון רוב מניין העם. אף שהיום אנו מאשרים את מועד הבחירות, נקווה שזו לא תהיה בהכרח "יריית זינוק" למערכת הבחירות. מכל הבחינות רצוי שמערכת הבחירות תהיה קצרה ככל שניתן ועל הכול — נקייה, הוגנת ומכובדת.

עוד הערה אחת: מלוח ההסתייגויות שלפניכם יכולה לנבוע אי-הבנה. בסעיף 2 יש הצעת הסתייגות חלופית של חברי הכנסת האזנר, וירשובסקי וטובי. אני רוצה לציין שרק ההצעה הזאת היא חלופית להסתייגות הראשונה. יתר ההסתייגויות, של חברי הכנסת אבנרי, יצחקי ומילוא, עומדות בפני עצמן.

היו"ר ב. הלוי:

תודה ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

לשם החוק אין הסתייגויות ואני מעמיד להצבעה את השם בנוסח הוועדה. מי בעדו?

הצבעה

שם החוק, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ב. הלוי:

לסעיף 1 — התפוזות הכנסת התשיעית — אין הסתייגויות. מי בעד סעיף 1 בנוסח הוועדה, לרים את ידו.

הצבעה

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ב. הלוי:

לסעיף 2 יש הסתייגויות רבות. הן הוגשו על-ידי כמה מסתייגים שייצגו פה על-ידי חברי הכנסת משה עמאר והם: חברי הכנסת שחל, עמאר, הרליץ, וירשובסקי, אלוני, האזנר וטובי. לכולם הסתייגויות והן תנומקנה על-ידי חברי הכנסת משה עמאר, בבקשה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
למה? אין דבר כזה.

היו"ר ב. הלוי:
אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק התפוזות הכנסת התשיעית, התשמ"א—1981, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

אני מזמין את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט להסביר את הגירסה של הוועדה.

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק התפוזות הכנסת התשיעית, התשמ"א—1981.

בעוד שאין חילוקי-דעות לגבי הסעיף הראשון של הצעת החוק, על-כל-פנים לא בגלוי, הרי שסעיף 2 — לאמור, מועד עריכת הבחירות לכנסת העשירית — היה ועודנו שנוי במחלוקת. הממשלה הציעה לקבוע את הבחירות בי"ד ביולי 1981. הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט החליט להציע להקדים את הבחירות בשבוע ימים ולערכן, בעזרת השם, ביום כ"ח בסיוון התשמ"א — 30 ביוני 1981.

הסיבות העיקריות לאי-קבלת תאריך הי"ד ביולי היו: מאות-אלפי ישראלים יימצאו בתקופה הזאת בחופש שות בארץ או בחוץ-לארץ, דבר העלול לגרום לאזרחים רבים שלא למלא את חובתם האזרחית להשתתף בבחירות, וכמובן לגרום לצורך במערכת היסעים גדולה ויקרה. יחד עם זאת חודש הראמון המקודש למוסלמים חל בחודש יולי השתא וקיום הבחירות בעיצומו של המועד המקודש לציבור נכבד בקרב אזרחי המדינה יכול היה אולי להתפרש כפגיעה ברגשותיהם. מטעמים אלו ואחרים הוחלט, כאמור, להציע את מועד סוף יוני.

אני מבקש לדחות את כל ההסתייגויות — הן את אלו המבקשות להקדים את מועד הבחירות והן את אלו המבקשות לאחר אותן — ולאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

אני רוצה בהזדמנות זו להביע משאלה ותקווה שהיא נחלת רבים בבית הזה, אני סבור, וודאי שהיא

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
גם אני רוצה לנמק.

שר-החץ י. שמיר:
שמעתי.

משה עמאר (המערך):

אני מבקש לפנות לראש הממשלה ולומר: לפני חודש פניתי אליך מעל במה זו וביקשתי ואמרתי: שיהיה לך העזו לקום וללכת לגישה ולבקש להתפטר. אחת עשית דבר אחר: עלי-פי החלטת הממשלה הבאת לכנסת הצעת חוק על התפוזות הכנסת. עתה אני שוב פונה אליך ואומר: מתוך אחריות מדינית, מתוך אחריות כלפי העם תיד — ובדברי הימים ייתכנו ויירשמו כל הדברים הללו — הסכם נא שתאריך הבחירות יהיה מוקדם ככל האפשר, שתקופת המעבר תהיה קצרה ככל האפשר, כדי לבלום את ההתפוררות, כדי להציל את המדינה מנזקים נוספים ולקבוע את המועד המוצע עליידינו, שהוא 28 באפריל 1981 — כ"ד בניסן התשמ"א. הוסבר לנו בוועדה שמבחינה טכנית ומעשית ניתן לקיים את הבחירות בתאריך זה ואני מבקש מהכנסת לקבוע אותו כיום התפוזות הכנסת.

הח"צ ב. הלוי:
תודה רבה.

אני מזמין את חברי הכנסת וירשובסקי לנמק את הסתייגותו.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שטוב שהגענו לפחות לדבר הזה, שהכנסת מגיעה פה אחד למסקנה שאין היא צריכה להוציא את התקופה החוקית שלה. אבל אם הכנסת הגיעה כבר למסקנה כזאת, היא היתה צריכה גם לומר לעצמה שהתאריך המוקדם ביותר והמיידי ביותר שאפשר היה לקבוע להתפוזות, הוא התאריך שמבחינה ממלכתית ולאומית נחוץ לנו. ככל שתקטן התקופה הזאת, כן נחסוך אמצעים, כן מלחמת הבחירות תהיה קצרה יותר, מרוכזת יותר, אולי גם חריפה פחות, מפני שהמערכה תהיה קצרה.

אנו רואים לגדל ענייני ממשלה שבבוקר מעלה את מחירי הסגירות ובערב מורידה אותם. אנו רואים ממשלה שמוכנה, כדי להספיק עוד כמה דברים, למסור את קרי קעות המדינה לקבלנים כדי שהם יוכלו להרוויח וכדי להקים התנהלויות שיש לגביהן חילוקי-דעות לאומיים קשים ביותר. אנחנו רואים ממשלה המעלה מחירים שרי גים ומורידה מחירים והיטלים של מצרכי לוקסוס. הן אפשר היה לחיות עם המצב הנוכחי כמה חודשים נוספים עד אשר תוגש תכנית כלכלית מסודרת ומאורגנת. אני אומר שלא צריך להוריד מסים, אבל לא בצורה שבה נעשה הדבר — זה נעשה במטרה לרכוש קולות. מלחמת הבחירות כבר משתוללת בכל עוזה ובכל חדותה.

לכן התאריך שנקבע — 30 ביולי — הוא טוב יותר מהתאריך המקורי שהוצע עליידי הממשלה — ה'ז ביולי; אבל הוא לאין ערוך טוב פחות מהתאריך של ה'28 באפריל 1981 או כ"ד בניסן התשמ"א, כי התאריך האחרון שהזכרתי הוא קרוב הרבה יותר. ככל שנשחרר מהר יותר את העם במדינה מהכנסת הזאת וניתן לעם אפשרות לבחור כנסת חדשה, שונה, אמינה יותר, כן גייטיב עם העם. זאת תהיה ההטבה היחידה שהממשלה הזאת עוד מסוגלת להיטיב עם העם, אילו נתנה יד לתאריך המוקדם יותר.

אנחנו סבורים, כי עם כל הטוב שיש בכך שהכנסת הגיעה למסקנה, כי אין בכוחה לשמש בתפקידים שלמענם

משה עמאר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כל מסתייג רשאי לנמק את הסתייגותו. אני מנמק את הסתייגות שלי. אם יהיו חברים אחרים מסייעות אחרות שירצו לנמק את הסתייגותיהם, זכותם לנמק.

הח"צ ב. הלוי:

מוזכר הכנסת מסר לי בשם הקבוצה שאתה הוא המייצג אותם. אם אין זה כך, זאת טעות של המוזכר.

משה עמאר (המערך):

לכל חבר כנסת שהסתייג יש זכות לנמק ואולי להוסיף נימוקים על אלה שאני מביא היום לפני הכנסת.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאותה שעה שהממשלה עצמה החליטה לסיים את כהונת הכנסת וכן לסיים את פעולותיה ותיפקודיה שלה לפני המועד, החליטה, וסיבותיה עמה, שהגיעה לסוף הדרך ולהחליטה שאיננה יכולה להמשיך, ומאותו רגע שהכנסת תקבל החלטה על התפוזות, אנו נכנסים לתקופת מעבר.

אני רוצה להעיר את תשומת-לב חברי הכנסת שתקופת מעבר חייבת להיות קצרה ככל האפשר. אנו כבר מרגישים זאת בוועדות ובכנסת הכנסת שאיננה פועלת כפי שהיא צריכה לפעול. היא פועלת ברובה הגדול ככנסת בתקופת מעבר, כאשר יום הבחירות נראה כבר באופק לעיני חברי הכנסת ודברים רבים שהם אומרים מיועדים לא לגופו של עניין אלא לענייני הבחירות. לכן מענייני של הכנסת וחשוב הדבר שתקופת המעבר תהיה קצרה ככל האפשר.

נוסף על זה, הממשלה הזאת עברה ארבעה שלבים מאז כינונה: השלב הראשון היה שלב של התרוצצות השרים שנכנסו לתפקידים. היתה התרוצצות רבה, היה מאבק על סמכויות, היה מאבק על תפקידים ומאבק זה נמשך תקופה ארוכה. לא הספיקו להתיישב ולהגיע ליישוב הדעת וכבר החלו אותם "קילקולים", כפי שהגדירים ראש הממשלה, והקילקולים האלה נמשכו ולא נמצא להם תיקון. לאחר השלב של הקילקולים בא שלב הבזיונות וההשמצות. אנו חזינו וראינו כיצד שר משמיץ שר, כיצד מודלים דברים שונים ורבים משיבות הממשלה בכל יום א' בשבוע, כאשר רוב ההדלפות כללו דברי השמצה וריב. כאשר השלב הזה של בזיונות והשמצות הסתיים, הגיע שלב ההתפוררות. ממשלה זו החלה להתפורר כאשר שר אחרי שר עזבו אותה ולהלכו. אנו נמצאים עתה בשלב הסופי של ההתפוררות, כאשר המצב הגיע לידיו כך שבי עניין בטחוני בעל חשיבות עליונה — היש עניין בטחוני חשוב יותר ממברק ששולח שגריר ישראל לראש ממשלתו — נשלח מברק מדיני חשוב והודלף. כך הודלף? כפי שהודלף? הנזק הוא גדול, הנזק הוא חמור ואין עוצר וההדלפות נמשכות.

אדוני ראש הממשלה, עד היכן? עד היכן תימשך התפוררות והנזק ילך ויגדל? עד היכן? צריך לעצור זאת, צריך לבלום זאת והדרך היחידה היא לקצר את תקופת המעבר.

אדוני ראש הממשלה, אני פונה אליך ומבקש את תשומת-לבך. אדוני שר החוץ, אני דיברתי על המברק ואני מבקש גם את תשומת-לבך.

כאשר נולד ההכרח בכך, כאשר שר האוצר הקודם התפטר, כאשר היה ויכוח חמור בנושא תקציב הבטחון, כאשר אי-אפשר היה להסכים בעניין התקציב סביב דוח ועדת-עציוני — אמר ראש הממשלה: צריך יהיה ללכת לעם. סיעה פרשה, צריך יהיה לשאול שוב את הציבור. לאמור, אין הממשלה חשה שיש לה גב ומשענת פארלאמנטאריים מספיקים כדי להמשיך.

בסך-הכול הרי מדובר היה בחודשים. מיוני עד נובמבר. בכל זאת אמרה הממשלה: גם לא עד נובמבר. אם כך הדבר, אם לא עד נובמבר, נשאלת השאלה: מדוע עד סוף חודש יוני? מדוע לא עד התאריך המוקדם ביותר האפשרי? מדוע לדחות מעבר לתקופה אשר החוק כופה מבחינת תאריך הבחירות?

הרי שמענו כאן כבר אתמול, בהגשת תקציב-הביניים, כי הממשלה מתכוונת, אף שנכשלה בעניין התקציב עצמו, להציע תקציב לכל שנת 1981. אדוני ראש הממשלה, איזו סמכות מוסרית יש לממשלה, זו, שנכשלה בעניין התקציב, להטיל את צלה על הממשלה הבאה שתקום, לנסות לקשור את ידיה? וזאת במקום לקצר את התקופה, להציע תקציב-ביניים לשלושה עד ארבעה חודשים — אפריל, מאי, יוני, יולי — בתקווה שאולי אפשר יהיה עד סוף חודש יולי, אם אכן יקדמו הבחירות כראוי, לכנס את הכנסת ולהציע לה תקציב חדש, כדי שצוות חדש, רענן, שאולי יש לו דעות חדשות, יציע מוצא מן המשבר או המצוקה הכלכליים שהמדינה נתונה בהם.

הבחירות שיתקיימו ב-30 ביוני יכפו על הממשלה הבאה את התקציב שממשלה זו, אשר נכשלה בעניין זה, תכין לכל השנה הבאה. לא תעורנה כל הכוונות הטובות וכל ההצהרות. נהיה קשורים באותו תקציב. דבר לא יעזור. הממשלה רוצה להטיל את צלה על מה שיהיה לאחר ה-30 ביוני. באיזו סמכות מוסרית?

לכן מבחינה זו — ולו מבחינה זו בלבד של הצורך לקיים את האפשרויות, לתת הזדמנות נאותה לממשלה שתקום להכין רעיונות חדשים, תקציב חדש, דרך חדשה — צריך להקדים את מועד הבחירות ככל האפשר. אם אי-אפשר עד ה-28 באפריל, אפשר לעשות זאת לכל המאוחר — כפי ששמענו בוועדת החוקה, חוק ומשפט, מפני המומחים לבחירות, מפני אנשי משרד הפנים — ב-19 במאי. מדוע לדחות מעבר לתאריך הזה?

משה קצב (הליכוד):

האם חודש-חוצי הם כל כך משמעותיים?

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
כן. קיבלנו את התאריכים. אני יכול לתת לך את הלוח. יש דברים שאפשר לעשות בעת ובעונה אחת ואין צורך לעשות זאת באופן קומולאטיבי. אפשר אולי לקצר קצת את תקופת הצינון של עובדי מדינה שירצו להציג את מועמדותם, זה לא חייב להיות 100 יום, די ב-75 יום. אפשר לקיים את הבחירות ב-19 במאי. הממשלה רוצה הזדמנות להציג את עצמה בפני הציבור, להצביע גם על הישגיה — זו זכותה. האם לא די בשלושה חודשים מעכשיו עד ה-19 במאי? האם לא תוכלו להראות לעם את כל מה שאתם רוצים להראות? האם לא תוכלו לעורר את כל הבעיות שאתם רוצים להעמיד על הפרק? די בשלושה חודשים. תהיה זו מצווה לאומית לקצר את זמן הוויכוח לעת כזאת, גם להקטין את הסכים שהבחירות תעלנה לנו.

נבחרה, הרי התאריך שנקבע רחוק מדי והנזק שהממשלה תגרסו עד התאריך הזה גדול מדי ומלחמת המפלגות זו בזו במשך התקופה הזאת תגרסו יותר מדי נזק, תפגע יותר מדי בדמוקרטיה, תוסיף אנארכיה.

לכן אני מציע שנתאחד ונקבע את התאריך המוקדם ביותר. אני מציע את ה-28 באפריל 1981. אבל אם לא יצליח התאריך הזה — אני מגמק את הסתייגותי השנייה — יהיה זה ה-19 במאי 1981. אך אין ספק שהתאריך הראשון או התאריך השני הם המתאימים לעם ולמדינה ולא התאריך הרחוק מאתנו עדיין, רחוק מבחינת התחושה בציבור ומבחינת המועקה שכולנו חיים בה. ה-30 ביוני רחוק מדי ומאוחר מדי. הבה נתאחד כדי שניתן יהיה ככל האפשר לקבוע את התאריך המוקדם יותר — ואפשר לקבוע תאריך מוקדם יותר מכוח החוק — את ה-28 באפריל — ובאותו תאריך נקיים את הבחירות ותהיה כנסת חדשה שאולי תצליח להתמודד ביתר הצלחה מהכנסת הזאת שנכשלה ואין עוד אמון בה.

הח"ר ב. הלוי:

תודה.

אני מזמין את חברת-הכנסת אלוני לנמק את הסתייגותה.

שרלמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אילו היינו דנים בנושא של חסכון בלבד, הרי שזו סיבה מספקת בחברה כשלנו ובמצב שבו אנחנו נתונים כדי להקדים את הבחירות. הדבר ניתן לביצוע. אבל יש דברים שהם חמורים יותר מביובו.

התקופה של הכנסת הנוכחית, עד מועד הבחירות שהציע כאן הרוב, תיזכר כתקופה הסהרורית ביותר של כנסות ישראל, כתקופה של שיבוש מערכות. חוקים מתקבלים על-מנת שיעמדו וישתרו את הציבור. מעולם לא היה בכנסות ישראל יחס כזה, היסטריה כזאת, לצורך קבלת חוקים לא מתקנים, לא מסודרים, על דרך הפזיזות, תוך ברוטאליות וגסות גם בישיבות הוועדה, כדי לחטוף ככל שיעלה המזלג.

לטובת העם, לטובת המשך קיומה של החברה הזאת כתברה מתוקנת, יש להקדים ככל האפשר את מועד הבחירות. אנחנו קיבלנו דיווח שהבחירות יכולות להתקיים גם ב-28 באפריל אבל אם יש לחץ — לא יאוחר מה-19 במאי. כל חודש נוסף, כל יום נוסף בבית הזה — שני החוקים שיידינו היום הם עדות לכך — הם תוצאה של לחצים ושל חטיפות ולא של שיקול נבון ומסודר לצורך קבלת חוקים כדי שיעמדו.

זה הטעם שאנחנו פנינו אל הכנסת וביקשנו להקדים את מועד הבחירות.

הח"ר ב. הלוי:

אני מזמין את חברת-הכנסת האזנר לנמק את הסתייגותה.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נתחדש חידוש בחוק התפוזרות הכנסת הפעם — הממשלה עצמה הציעה את חוק ההתפוזרות, לא באמצעות חברי הקואליציה, לא באמצעות הרוב, הממשלה בעצמה הודתה שאינה יכולה להגיע עוד לתאריך היעד הקבוע בחוק. ראש הממשלה, בגילוי הלב הרגיל אצלו, אמר את הסיבה. באותה שעה,

21 במאי. נדמה לי שזו התקופה הטבירה, לא קצרה מדי ומאפשרת תעמולה סבירה לכל המפלגות, מאפשרת לממ"ש להציג את הישגיה — אפשר לעשות את זאת גם בזמן קצר יותר כי לא היו הישגים רבים כל כך — מאפיין שרת לאופוזיציה להציג את תכניותיה ותחזיותיה, ואני חושב שזו התקופה המרבית שבה מותר להאריך את קיום כהונתה של הכנסת הזאת.

הד"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחקי לנמק את הסתייגותו.

יצחקי יצחקי (ישראל אחת) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאנמק את הסתייגותי הנגי מברך על החלטת הממשלה שקיבלה את הצעת המקורית מלפני פחות מחודשיים ונאותה להקדים את הבחירות. בהצעת החוק המקורית שלי התכוונתי לכך שהבחירות יתקיימו ב-16 ביוני, ואני אנמק אחד לאחד מדוע. לא עשיתי זאת כדי לגג את הממשלה, חלילה וחס, או כדי להתפלמס, ומתוך שאנמק אבהיר את דברי.

30 ביוני הוא יום סיומה של שנת הלימודים. משום-מה גם שר החינוך וגם חברי הממשלה וגם אלה שקבעו את היום הזה שכתו את האדם שבילד. זהו יום שבו מיליון תלמידים בישראל מסיימים את שנת הלימודים. זו היתה עבודתם. במשך שנה הלכו יום-יום לבית-הספר למעלה ממיליון ילדים מגיל הגן ועד סוף הכיתה השמינית. ומשום-מה יגרמו הבחירות לכך שחווית סיום הלימודים תישל מהתלמידים הללו. ומה יקרה? במקום שהתלמיד יחזור הביתה ויחלק את חווית הסיום עם הוריו, הוא יצטרך לשמוע את אביו או "א — אמתי", אולי "אפרסק", "ב", "ג", "ד", "ה" יגיע ל"ע" — "עם סגולה" וכו'. וזאת במקום שהוא ידובב את הוריו או הוריו ידובבו אותו וישוחחו אתו על שנת הלימודים, על חוויה של שנה שלמה.

לכן, אדוני היושב-ראש, לא סתם הגשתי את ההסתייגות שלי. אני חושבתי בהצעת החוק שלי בדיוק את התאריך 16 ביוני. זאת ועוד, הנמקה שנייה — 60 אלף סטודנטים בישראל מסיימים את לימודיהם ב-26 ביוני ויוצאים לחופשה. כלומר, יום ה-30 ביוני נופל ביום חופשתם וגם ביום בחינתם.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :
מה זה שייך ?

יצחקי יצחקי (ישראל אחת) :

60 אלף הסטודנטים לא ילכו לבחור, כי חלק מהם גר בקריית-שמונה, חלק — בטבריה, חלק — בחיפה, והם לא יסעו לבחור.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :
אז מדוע אי-אפשר לקיים את הבחירות ב-28 באפריל ?

יצחקי יצחקי (ישראל אחת) :

שכחתם שיש חגי ישראל באמצע? ואמנה אותם אחד לאחד : יום השואה, יום העצמאות, יום הזכרון, ל"ג בעומר, יום שיחזור ירושלים וחג השבועות. אלה חגים שבאים ברציפות במשך חודשיים, באפריל ובמאי. 1 במאי הוא יום השואה, 6 במאי הוא יום הזכרון, 7 במאי הוא יום העצמאות, ל"ג בעומר — ב-22 במאי, יום שיחזור ירושלים — ב-1 ביוני.

לשם מה לדחות? לשם מה לגרום לסתבת הזאת? לשם מה למתוח את העצבים של הציבור במלחמת בחירות ממושכת, כאשר אפשר לעשות זאת בלי נזק לממשלה עצמה תוך תקופה קצרה יותר? רק דבר אחד אי-אפשר יהיה לעשות, וזהו דבר שאסור לעשותו — אי-אפשר יהיה לק"ש שור את ידיה של הממשלה הבאה. שר החקלאות רוצה לקשור את ידיה של הממשלה על-ידי כך שיעשה חוזים לבנייה בשומרון וביהודה עם קבלנים תמורת קרקעות ממיטב מקרקעי המדינה. הממשלה כולה רוצה לקשור את ידי הממשלה הבאה בתקציבים, שהיא רוצה להעביר כאן מכוח הרוב שיש לה, בשעה שהיא יודעת שלמעשה אין לה רוב כזה.

אין לממשלה סמכות לשלוט מעבר למה שמותר לה לפי חוקי הבחירות, והגבול הוא ה-19 במאי. לפיכך אני מציע לקבל את ההסתייגות הזאת שלי.

הד"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחבר הכנסת אבנרי להנמקת הסתייגותו.

אבנרי אבנרי (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם כי הייתי רוצה שמחלפי — שיבוא במקומי בשבוע הבא — יישב בכנסת זמן רב ככל האפשר, אני מציע לקצר את ימיה של הכנסת ככל האפשר לטובת המדינה.

לפני שנה בדיוק, מעל הדוכן הזה, נתתי עצה לראש הממשלה — אני חושב שזו היתה עצה ידידותית — יעצתי לו להגיש את התפטרותו לנשיא יום אחרי הגשת כתב האמנה של שגריר ישראל לנשיא מצרים, כי באותו יום ממשלה זו מיצתה את עצמה ולא יכולה היתה להביא עוד אלא נזקים. לצערי, ראש הממשלה לא קיבל את העצה הזאת. אני מעז לחשוב שבדיעבד מבין ראשי הממשלה מר מנחם בגין שהיתה זו עצה ידידותית באמת.

הממשלה הזאת נמצאת במצב של התמוטטות, היא ממשלת מעבר ככול זולת בשם, והמקרה שקרה השבוע אולי מבליט את זה יותר מכל דבר אחר. אני מתכוון לשערוריה, אשר נדמה לי כי היא חסרת-תקדים בתולדות המדינה — תוכן מברק פוליטי על שיחה בין שגריר ישראל לבין ראש מדינה זרה, ועוד איזו מדינה, גמסר לפירסום לשם תעמולה זולה. אולי הדבר היחיד שמתקרב לזה בימים האחרונים הוא ההדלפה של המערך, שהיא עצובה לא פחות, לצערי, כאשר הודלף לעתונות על פגישה שהיה בכוונת ראש מפלגת העבודה לקיים כביכול עם מלך מארוקו. הפירסום היה ערב נסיעתו של מלך מארוקו לוועידת טאניס. בגלל חוסר האחריות וההפקרות המדינית, קרובים שני הדברים זה לזה.

אדוני היושב-ראש, במצב הנוכחי שום ממשלה איננה יכולה לתפקד, שום ממשלה איננה יכולה לעבד תקציב לתקופה שבה היא לא תכה, גם לדעתה שלה. כאשר אנו רואים מה מתרחש בעניין תקציב הבטחון, המצב נראה באור קודר עוד יותר. אני סבור שאין שום וכות מוסרית לממשלה הזאת, לאי שהודתה שהיא צריכה לסיים את תפקידה לפני תום כהונתה הרשמית, להאריך את התקופה שבה היא, לדברי עצמה, איננה מסוגלת לתפקד כראוי. אני חושב שכל תאריך, ככל שהיה מוקדם יותר — כן ייטב.

בהסתייגות שלי הצעתי את התקופה הסבירה לדעתי, כ-100 יום. כלומר, אם יתקבל החוק, מדובר על 20,

יצחק יצחקי (ישראל אחת) :

אני רוצה להתמודד מולך בבחירות לכנסת העשירית. אעשה כן, ואני מקווה שבכנסת הבאה ניפגש ונוכל להמשיך לשוחח בינינו.

היר"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחבר הכנסת מילוא להנמקת הסתייגות.

רוני מילוא (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני סבור שהבחירות צריכות היו להתקיים במועדן, כלומר בנובמבר שנה זו. אין כל סיבה להקדים את הבחירות. יש טעות, שהיא נפוצה גם בעתונות, כאילו הממשלה היום היא ממשלת מעבר.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אתה יכול להגיד את הדברים האלה ברחוב ? נראה אותך אומר אותם ברחוב.

רוני מילוא (הליכוד) :

לא מינייה ולא מקצתה. ממשלה זו היא ממשלה שנהנית מרוב פארלאמנטארי. זוהי עובדה שאיש איננו מערער עליה. ממשלה שנהנית מרוב פארלאמנטארי איננה ממשלת מעבר. זוהי ממשלה עם רוב לכל דבר.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
תגיד את זה עוד פעם.

רוני מילוא (הליכוד) :

ממשלה זו צריכה היתה לכהן עד תום תקופת כהונתה, עד נובמבר, בגלל הרבה סיבות טובות מאוד. ממשלה שמטפלת בתהליך השלום צריכה היתה להמשיך לטפל בתהליך תוך כדי סיכויי השליש את שיחות הארבע טונות עד סוף השנה, דבר שהוא אפשרי בהחלט. כל חכנית אחרת, שתועלה במערכת הבחירות, תביא רק לבלבול ולא-הבנות בכל הנוגע לתכניתה של מדינת ישראל.

שמעון פרס מהמערך ידבר במערכת הבחירות בעד פשרה טריטוריאלית, שאיש בעולם איננו מקבל אותה ; אפילו חוסיין, הצד השני של שמעון פרס, איננו מוכן לשמוע על פשרה טריטוריאלית. ארצות-הברית איננה מוכנה לשמוע על פשרה טריטוריאלית ; ארצות מערב אירופה אינן מוכנות לשמוע על כך ; גם הגוש הסובייטי איננו מוכן לשמוע וגם העולם השלישי איננו מוכן לכך. האדם היחיד בעולם שמוכן לדבר על פשרה טריטוריאלית עם ירדן הוא שמעון פרס. כל אחד מאתנו יודע מה תהיה התוצאה אם, חלילה, תוגשם התכנית הזאת ; התוצאה — מדינה פלשתינית ביהודה ובשומרון.

הממשלה צריכה להשלים את התהליך של שיחות האוטונומיה ; הממשלה צריכה להשלים את הידוק מערכת היחסים בין ישראל לבין ארצות-הברית. מעולם לא היתה בין מדינת ישראל לבין ארצות-הברית מערכת יחסים כה טובה כפי שיש היום. מתי שמענו את נציג ארצות-הברית באומות המאוחדות אומר שהאינטרסים של ארצות-הברית ושל ישראל שזורים זה בזה ואינם ניתנים להפיר ? איזה נשיא ארצות-הברית אמר שההתנהלויות ביהודה ובשומרון אינן בלתי-חוקיות ? זה לא היה מעולם בעבר. התקופות בעבר מלמדות על רה-אסמנט, בדיקה מחדש.

ישנו גם סעיף נוסף שנקרא חוק הצינון. מה בקשר ל-100 הימים שלפני הבחירות, כאשר אנשים צריכים להשתחרר מצה"ל או מהאוניברסיטאות או מתפקידים ממלכתיים ?

נרעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
ב-19 במאי אפשר לקיים בחירות.

יצחק יצחקי (ישראל אחת) :

בין כל החגים ? ב-22 במאי זה ל"ג בעומר. אני רוצה לסכם את שתי הנקודות הללו. כאשר אנו באים ועומדים לפני בחירות לכנסת העשירית, עלינו לזכור שהיו, הוות ותהיינה חמש בעיות, ואין זה חשוב מי תהיה הממשלה שתבוא במקום הממשלה הזאת ואם הממשלה עושה את זה פחות טוב או יותר טוב — חמש הבעיות הללו עדיין תהיינה קיימות. הראשונה היא שלום מול מלחמה. לא אחת אמרתי שממשלה זו, דווקא ממשלה זו, היא שגרמה לכך שיש שלום בין ישראל לבין מצרים. אי-אפשר להתעלם מההישג הזה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
ומדוע עזבת אותה ?

יצחק יצחקי (ישראל אחת) :
אסביר זאת אחר-כך.

הבעיה השנייה — דתיים מול חילוניים. לא רק שהנושאים האלה לא קודמו אלא שהפערים הלכו וגדלו. הבעיה השלישית — גיבוש בין-עדתי, בין עדות בישראל. בנושא זה אני יכול לומר שהרכבה לא התקדם, לצערי הרב נשארו הדברים כפי שהיו. השלטון הבא יצטרך לטפל בבעיות אלה.

בעיה רביעית — יחסים בין יהודים לבין ערבים. הנושא לא רק שלא זו אלא הפער אף הלך וגדל.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
בגלל זה עזבת את הממשלה ?

יצחק יצחקי (ישראל אחת) :
אשוב לך, חבר הכנסת ביטון.

הבעיה החמישית — היחסים בין יהודים בישראל לבין יהודים בגולה. הגיעה הזמן שתלמד קצת היסטוריה. חבר הכנסת ביטון. אם תוך עשרים שנה ייטמעו בגולה שני מיליון יהודים, הרי תפקידה של הכנסת לטפל בכך עיתא אלה.

ובהעיה השישית — בעיית ישראל והעמים.

כל האלה הם נושאים מורכבים מאוד. הממשלה שתצא לפתור בעיות אלה תצטרך להיות רחבה ככל האפשר ולפעול על בסיס פארלאמנטארי רחב.

חוק התפוזות הכנסת התשיעית, אם יתקבל בכל תאריך שהוא, יפרוץ את הדרך לקראת מאבק בין כל הסיעות בבית, ומאבק זה יילך ויחריף. חבר אחד ינסה ללכלך את רעהו. אני תפילה כי גדם להיאבק על קולו של הבוחר בדרך האישית. ולכן עזבתי, חבר הכנסת ביטון. אני מוכן ללכת לבחירה אישית מולך ומול כל חבר אחר בכנסת. אני מוכן ללכת לבחירה אישית לפי שיטה של בחירה אישית, ולשם כך אין צורך בשינוי החוק. השיטה הזו קיימת היום.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
על איוו בחירה אישית אתה מדבר ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
זוהי גם השאלה שלי : מדוע ממשלה אדירת הישגים מציעה הצעה כזו ?

רוני מילוא (הליכוד) :
ידוע לכם היטב מדוע ממשלה זו הציעה להקדים את הבחירות. הסיבה היחידה היתה שאחת המפלגות המרכיבות את הקואליציה ביקשה להקדים את הבחירות. זוהי ממשלה קואליציונית. הלוואי שהיה ניתן למפלגה שלי רוב של 61 מנדטים בבחירות הקודמות, ואז לא היה צורך בקואליציה ולא צריך היה להיכנע ללחץ שבא מצד מפלגה קואליציונית שביקשה את הקדמת הבחירות. למרות ההחלטה הזו אני בא ואומר שאני חושב כי הבחירות היו צריכות להתקיים במועדן. למרות הגישה של המפלגה הקואליציונית, לא צריך היה להקדים את הבחירות. עד חודש נובמבר יכולנו להצליח להקים עוד יושבים בגליל. ואחרי, חברי הכנסת ורטהיימר שגר בגליל, יכול לאשר כמה יושבים הממשלה הזו הקימה במשך שלוש שנים וחצי האחרונות בגליל. אני יודע שאינך שבע-רצון מיושבים ביהודה ובשומרון ; אבל בגליל — זה טוב. עד נובמבר היינו יכולים להקים עוד יושבים בגליל. לכן הייתי מעדיף שהממשלה הזו תישאר על כנה ותקים את היושבים האלה, תלך לבחירות במועד, ותיבחר מחדש.

כבר אמרתי לך, חברי הכנסת ביטון, שראינו כמה קולות קיבלת בשכונות. נראה כמה קולות תקבל בבחירות הבאות.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
תצביע על קול אחד שקיבלת באיזה שהוא מקום.

רוני מילוא (הליכוד) :
תלך ותראה שיקום שכונות מהו. תשאל את חברי הכנסת קצב מקריית-מלאכי.

חברי הכנסת, אנחנו נעשה את החשבון ולקראת הבחירות, מובן מאליו, תגיד האופוזיציה מה שיש לה להגיד, המערך ישמע את טענותיו ביחד עם חברי הכנסת צ'רלי ביטון ועם אחרים נגד הממשלה, והממשלה תאמר לציבור מה שיש לה לומר, ויש לה הרבה מה לומר בכל התחומים ; גם לעקרת הבית, שהיום — כאשר בנה או בעלה יוצאים למילואים — היא אינה מפחדת שמא כדור יפגע בו בגבול או בתעלה, אלא חוששת שמא ייפגע בתאונת דרכים. גם זאת עשתה הממשלה הזאת. אי-אפשר בהבל-פה לבטל הישגים היסטוריים של הממשלה הזאת גם בתחום השלום, גם בתחום היחסים עם מדינות ערב.

קראתי לפני ימים אחדים בעיתון שחברי הכנסת שחל, יושב-ראש סיעת המערך, הזמין משלחת פארלאמנטארית מאפריקה לארץ, ולראשונה מאז מלחמת ששת-הימים תבוא משלחת כזאת לארץ. אני רוצה לשאול את חברי הכנסת שחל מי הכשיר את הקרקע להזמנה של משלחת פארלאמנטארית מאפריקה למדינת ישראל, מי הכשיר את הקרקע —

דניאל רוזנלד (המערך) :
C.I.A.

רוני מילוא (הליכוד) :
— אם לא הממשלה הזאת שהצליחה לשפר גם את היחסים עם אפריקה, משרד החוץ עשה עבודה שקטה

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז) :
אולי תדבר על מה שקורה בתוך מדינת ישראל ולא על מה שקורה בוויינגטון.

רוני מילוא (הליכוד) :
אני מדבר על מה שקורה במדינה. אתם מנסים להת-עלם מן העובדה שבתקופת כהונתה של ממשלה זו, במשך ארבע שנים, יש גבולות שקטים עם מדינות ערב. בתקופות של הממשלות הקודמות היו מלחמות החשה בגבול הדרומי, כל יום נפגעו בחורים. היום יש הסכם שלום והגבול הזה שקט. יש שגריר מצרי בישראל, ושגריר ישראלי בקהיר. אלה הן עובדות. היום בגבול ירדן אין התנכלויות, והגבול הצפוני שקט ובטוח. מה קורה ביש-ראל ?

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז) :
הרסו את הכלכלה. הרסו את היצוא. הרסו הכול.

רוני מילוא (הליכוד) :
בתחום הפנימי נעשו דברים חשובים ביותר. אתה צועק, חברי הכנסת ורטהיימר : הרסו את הכלכלה. במצב הכלכלי הקשה רצים אנשים לקנות טלוויזיות צבעוניות ונוסעים לחוץ-לארץ. אנשים חיים טוב, לאיש לא רע במצב הקיים.

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז) :
זה סימן ? אינך יודע מה קורה בישראל.

רוני מילוא (הליכוד) :
אתה מיילל על מצב התעשייה, כתעשיין אתה אומר : הרסו את הכלכלה. התעשייה שלך התפתחה, התרחבה והצי-ליחה ; כל המדינה התפתחה והצליחה יחד אתה.

אתה, חברי הכנסת צ'רלי ביטון, מדבר על שיקום השכונות. אתה מייצג שכונות ? זוהי הממשלה הראשונה בישראל שהלכה להתמודד עם בעיית השכונות. הדבר הראשון שעשה ראש ממשלת ישראל לאחר שהגיע לשל-טון היה לבצע את פרויקט שיקום השכונות. עם כל החסרונות של הפרויקט, יש שכונות רבות המשקמות באמצעות פרויקט השכונות. גם אם אין זה מוצא חן בעיניך.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
לך תגיד זאת בשכונות.

רוני מילוא (הליכוד) :
ראינו כמה קולות קיבלתם אתה ורק"ח בשכונות.

אהוד אולמרט (הליכוד) :
ביטון כבר משוקם.

הי"ד ב. הלוי :
קריאות-ביניים — ברשות. חברי הכנסת האוזנר מב-קש לשאול שאלה.

רוני מילוא (הליכוד) :
ברשות, אני מסכים.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
אם כך, אני חושב שאתה צריך להציע אי-אמון בממשלה שהציעה את ההצעה להתפוזרות הכנסת לפני המועד.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי
לסעיף 2

— מייעוט

— רוב

גגד
התיקון של חברי-הכנסת א. אבנרי לסעיף 2
לא נתקבל.

היו"ר ב. הלוי :

אני מעמיד להצבעה את התיקון שמציע חברי-הכנסת
יצחק יצחקי.

(קריאות : למנות.)

אני מבקש מחברי-הכנסת עוזי ברעם ואמנון לין
למנות.

סליחה, אין צורך במונים, מזכיר הכנסת ימנה.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי-הכנסת י. יצחקי לסעיף
2

— 43

— 50

גגד
התיקון של חברי-הכנסת י. יצחקי לסעיף 2
לא נתקבל.

היו"ר ב. הלוי :

מי בעד התיקון של חברי-הכנסת רוני מילוא ?
(קריאה : מי לא ?)

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי-הכנסת ר. מילוא
לסעיף 2

— מייעוט

— רוב

גגד
התיקון של חברי-הכנסת ר. מילוא לסעיף 2
לא נתקבל.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים על סעיף 2 בנוסח
הוועדה.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 2, בנוסח הוועדה
גגד

— רוב

— אין

— מייעוט

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק התפוזרות הכנסת התשיעית, התשמ"א—
1981, נתקבל.

באפריקה להידוק הקשרים, והתוצאה שלה היא אותה
משלחת פארלאמנטארית שהזמין חברי-הכנסת שחל. לא
הוא עשה את העבודה שם.

גם מערכת היחסים באירופה היא לא פרי עבודתו
של יושב-ראש המערך חברי-הכנסת שמעון פרס.

(חברי-הכנסת ד. רוזווליו קורא קרי-
את-ביניים)

אני רוצה לסכם את דברי. הבחירות צריכות היו
להתקיים בנובמבר במועדון. ממשלה זו נהנית מרוב פאר-
לאמנטארי. הממשלה עשתה דברים גדולים וחשובים
והיתה יכולה להמשיך לעשותם עד נובמבר. ובכל מקרה,
אין לי כל ספק שגם אם הצעת הרוב תתקבל והבחירות
יתקיימו ביוני, אני משוכנע שבנובמבר תהזן ממשלה
זו שוב ותמשיך לעשות את הדברים החשובים שהיא
עושה.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, תמה הנמקת ההסתייגויות. אנחנו עוב-
רים להצבעה על סעיף 2.

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חברי-הכנסת
משה שחל, משה עמאר, אסתר הרליץ, מרדכי וירשובסקי,
שולמית אלוני, גדעון האוזנר ותופיק טובי.

(קריאות : למנות.)

בבקשה. המונים יהיו חברי-הכנסת משה קצב ודניאל
רוזווליו.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חברי-הכנסת מ. שחל, מ.
עמאר, א. הרליץ, מ. וירשובסקי, ש. אלוני,

ג. האוזנר ות. טובי לסעיף 2

— 39

— 53

גגד
התיקון של חברי-הכנסת מ. שחל, מ. עמאר,
א. הרליץ, מ. וירשובסקי, ש. אלוני, ג.

האוזנר ות. טובי לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ב. הלוי :

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות החלופית של
חברי-הכנסת גדעון האוזנר, מרדכי וירשובסקי ותופיק
טובי.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון החלופי של חברי-הכנסת ג.
האוזנר, מ. וירשובסקי ות. טובי

לסעיף 2

— מייעוט

— רוב

גגד
התיקון החלופי של חברי-הכנסת ג. האוזנר,
מ. וירשובסקי ות. טובי לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ב. הלוי :

אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חברי-הכנסת
אורי אבנרי.

ג. חילופי גברי בוועדת החוקה, חוק ומשפט

היו"ר ב. הלוי :

משה ל. מרון ועדת הכנסת בפועל) :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אבקש את אישורה
של הכנסת לחילופי גברי בוועדת החוקה, חוק ומשפט :

רשות להודעה ליושב-ראש בפועל של ועדת הכנסת.
בבקשה.

במקום חבר-הכנסת בנימין הלוי ייכנס חבר-הכנסת שמואל תמיר — מטעם סיעת התנועה הדמוקרטית ; במקום חבר

הכנסת הלל זיידל ייכנס חבר-הכנסת מנחם סבידור — מטעם סיעת הליכוד.

ד. חוק לתיקון פקודת קביעת הזמן, התשמ"א—1981 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

דעת לשר אם יש להנהיג בכל שנה שעון קיץ או לא, שהרי התנאים יכולים להשתנות בכל שנה.

לא הצעתי להנהיג שעון קיץ או לבטל שעון קיץ. כל הצעתי היא רק לאפשר שיקול דעת לשר. רוב החברים שהשתתפו בדיון בוועדה הסכימו שיש לאפשר שיקול דעת לשר, כי כך הנהוג בכל החוקים, וזה טבעי והגיוני. גם בעניין שעון קיץ יש לאפשר שיקול דעת לשר. כי יש נימוקים לכאן ולכאן, בעד ונגד. אבל טענו, שמשום ששר הפנים הוא יהודי דתי ויש חשש שהוא ישקול נגד שעון קיץ, יש לאסור מראש שיקול דעת בחוק זה. אני פוסל נימוק זה, כי אנו דנים על חוק ולא על שר. איש אינו יודע מי יהיה שר הפנים. אני סומך על כל שר שיהיה שר הפנים שישקול נכונה את צרכי המדינה ואת צרכי העם. אין להפלות לרעה דווקא חוק זה ולפסול מראש את השר ולחשוש בו שלא יהיה לו שיקול נכון.

כל ההתנגדויות להצעתי אינן לגופו של עניין, לגופו של החוק, אלא ביטוי של אי-אמון בשר דתי. אני מבקש, לכן, מכל חברי הכנסת, לא ללכת בדרך זו, כי זה תקדים חמור מאוד לפסול מראש שיקול דעת של שר. אני מבקש להצביע בעד הצעתי, שיהיה כתוב בחוק: "רשאי שר הפנים". נאמן כל שר בישראל שישקול נכונה כהתאם לצרכי המדינה וצרכי העם.

היו"ר ב. הלוי :

אני מזמין את חבר-הכנסת שחל לנמק את הסתייגותו. בהעדרו, אני מזמין את חבר-הכנסת אלוני לנמק את הסתייגותו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, בשל חשש מפני פתיחת הקופות של בתי-הקולנוע במוצאי שבתות לפני צאת השבת מוכנה הקואליציה הזאת לשנות את החלטתו של בית-המשפט הגבוה לצדק על פניה ולהזמין לחצים כל שנה מחדש — תוך כדי סחר-מכר קואליציוני, תוך כדי הפגנות רחוב ותוך כדי יידוי אבנים — בעניין שעון הקיץ. הבדל האור במדינת ישראל בין קיץ לחורף הוא של ארבע שעות. כל הגורמים העוסקים בבעיות של בריאות, בבעיות של תפוקה ועבודה, טוענים שהתפוקה בשעות הבוקר גבוהה ב-20% מאשר בשעות החום. עניין זה נוגע לבעיות של חדוות חיים, יחסי משפחה, זמן פנוי למשפחה לבלות יחד, חסכון באנרגיה כללית ואנושית. כל הגורמים, ללא יוצא מן הכלל, טוענים שיש להנהיג בישראל שעון קיץ. כל הוועדות של הכנסת, שדנו לגופו של עניין ולא לגופה של קואליציה, אמרו שיש צורך בשעון קיץ.

בא בית-המשפט הגבוה לצדק ופתר לנו את בעיית החיכוכים היומיומיים ואת הסחר הקואליציוני, ואמר: חובה לעשות כן, היום באים ואומרים שלא כך.

היו"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים לחוק לתיקון פקודת קביעת הזמן, התשמ"א—1981, קריאה שנייה וקריאה שלישית. אבקש מיושבי-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, להביא את הצעת החוק.

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק המוצעת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית היא פרי יוזמה חקיקתית של חבר-הכנסת אברמוביץ, שזכותו ניתן לזקוף יזמות חקיקה חשובה אחרות, כמו: תגורות מושב בכלי רכב והחוק נגד פיתויים להמרת דת באמצעים פסולים.

ההצעה הנוכחית עניינה מתן סמכות לקבוע, לאחר שיקול דעת, מדי שנה בשנה שעון קיץ. הצורך בתיקון התעורר בעקבות פסק-דין שניתן על-ידי בית-המשפט העליון בחודש יולי שעבר, שנקבע בו ברוב דעות, כי על-פי משמעות לשון הפקודה לקביעת הזמן — עוד שריד מן השלטון המאנדאטורי — חובה על שר הפנים להנהיג שעון קיץ בכל שנה ושנה.

שאלה זו הרבה פנים לה ויש לשקול ביתס אליה גורמים והיבטים שונים — כלכליים, חברתיים ודתיים. חבר-הכנסת אברמוביץ הציע ששיקול דעת כזה — שה צורך בו, לדעתי, איננו יכול להיות שנוי במחלוקת — יוענק לשר הפנים, הוא השר המצויין בפקודת קביעת הזמן. אולם, הרוב בוועדה היה בדעה שהקביעה הזאת על הנהגת שעון קיץ תיעשה על-ידי שר הפנים במשותף עם שר האנרגיה והתשתית ובאישורה של ועדת הכלכלה של הכנסת.

אני מבקש לאשר את ההצעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים להנמקת הסתייגויות. הסתייגות לחבר-הכנסת אברמוביץ. בבקשה.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל) :

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בפסק-הדין שניתן על-ידי בית-המשפט העליון קבע בית-המשפט, ברוב דעות — שניים נגד אחד — כי על-פי לשון הפקודה המאנדאטורית יש חובה על שר הפנים להנהיג שעון קיץ בכל שנה ושנה, ואין הדבר ניתן לשיקול דעתו של השר. הוא חייב לעשות זאת. השופט העליון מר ברק טען כי לפי החוק המאנדאטורי יש שיקול דעת לשר, אבל הוא נשאר במיעוט. אין זה, איפוא, מתקבל על הדעת שפקודה מעין זו, שנקבעה לפני חצי מאה, לפני יובל שנים, תעמוד קבועה מבלי שמי שצריך להפעילה יכול אפילו לשקול אם יש מקום להנהיגה או לא. הצעתי היתה, לכן, לכתוב בחוק "רשאי שר הפנים" — כדי לאפשר שיקול

טוב; לא יקבל את דעתם, לא. אבל השר המעוניין במישרין והאחראי על האנרגיה הוא שיחליט בסופו-של-דבר. זו כוונה הפוכה מכוונתו של חברי-הכנסת אברמוביץ.

הי"ר ב. הלוי :

אני מזמין את חברי-הכנסת וירשובסקי לנמק את הסתייגותו.

מררכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התיקון שהוכנס בוועדה, כאשר הוסיפו שר הצריך לאשר את ההחלטה אם יהיה שעון קיץ, אינו יכול להשלות אף אחד כאילו יש בו משום שינוי ממשי. אחת מן השתיים : אם תהיה קואליציה עם מפלגות דתיות, לא חשוב אם שר הפנים, שיצטרך להתיעץ עם שר האנרגיה והתשתית, יהיה שר דתי. אם בממשלה תשב קואליציה דתית, לא יהיה שעון קיץ.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מהדברים ששמענו בוועדה ברור לנו שאין שעון הקיץ נוגד את ההלכה, שאין שעון הקיץ פוגע באילו שהם תכתיב או נורמה דתיים, אלא פוגע בנחיות מסויימת של אנשים שיצטרכו אולי לקום מוקדם יותר חודשים מספר בשנה, או יגרום לכך, רחמנא לצלן, שאוטובוס מסויים יצא במוצאי שבת שעה לפני יציאת השבת. וזה דבר שאפשר בעצם להסיר דיור בחוקי עזר ובהוראות אחרות, ואין צורך בשביל זה בחוק הזמן.

מכל מקום, ברור שזה מפריע לנחיותם של אנשים דתיים המשכימים קום בבוקר וצריכים להתפלל. איני חולק על כך שצריך להביא את הדבר הזה בחשבון, ואמנם גם הבאנו זאת בחשבון. לכן לא הנהיגו שעון קיץ, ולכן צריך היה ללכת לבית-הדין הגבוה לצדק כדי לכפות את שעון הקיץ. ואחרי שבית-הדין הגבוה לצדק קבע מה שקבע, באים עכשיו ומשנים את החוק במגמה שלא יהיה עוד שעון קיץ.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין ספק ששעון קיץ יחסוך סכומים אדירים למדינת ישראל, הענייה בכסף והענייה באנרגיה. יש בידי מסמך החתום עליידי מנהל המכון לפירון העבודה והייצור. הוא כתב זאת לבקשת האינג'נר סגל, הלא הוא האיש שבעקשנותו הצליח לקבל בבית-הדין הגבוה לצדק החלטה שיש צורך בשעון קיץ כדבר של קבע. מנהל המכון אומר את הדברים האלה ללא משוא פנים וללא נקיטת עמדה כזו או כזו מבחינה פוליטית. וכך הוא אומר :

"ברור מכאן שכל שעת עבודה שמבוצעת בשעת בוקר מוקדמת לעומת זו שיש לבצעה בשעות עומס החום והלחות היא נוחה יותר לעובד ויש בה תוספת פוטנציאל תפוקה של 15% לפחות. בחישוב כלל-משקי יש כאן פוטנציאל גידול תוצר בשיעור של 1%—2% בחודשי הקיץ.

"תרגום משמעות הנ"ל למונחים כספיים לשנת 1980 מבחיר שמעבר לשעות קיץ קיים פוטנציאל להגביר התוצר בכ"5—6 מיליארדי ל"י, זאת מעבר לחסכונות בשימוש בדלק."

על זה אנחנו הולכים לוותר היום. ולא יגיד לנו הרב אברמוביץ שה"ראש"י הזה אינו מעלה ואינו מוריד למעשה. ה"ראש"י הזה פירושו שלא יהיה שעון קיץ במדינת ישראל, פירושו שיהיה נזק לתעשייה, נזק לייצור והוצאה של סכומים-כסף אדירים.

רבותי, הואיל ולא קיים חשש, או סכנה או תקווה שהמשמש חסטה ממסלולה וששעות האור בקיץ במדינת ישראל ובאזור שלנו ישתנו, וגם אין חשש מכיבוי מאורות או מהפכה שלפיה ישנו את שעות העבודה שלנו מבחינת ההשכמה בבוקר, אזי אין שום סיבה לתת לשר סמכות להחליט מדי שנה מחדש בעניין זה. אבל אם יקרה משהו בבחינת שינוי סדרי בראשית, והאור יחשך עלינו ויהיה הכרח לעשות שינויים, כ"יאו ההסתייגות שלנו אומרת שיהיה רשאי השר שלא להנהיג שעון קיץ בהסכמת ועדת הכלכלה של הכנסת ובהתייעצות עם שר נוסף. הכוונה היא לכך ששר האנרגיה יהיה השר הממונה, ואילו השר הנוסף יהיה שר הפנים, ולא כפי שהדבר נהוג כיום, שכל שרירות הלב בכל ענייני הפנים שלנו נתונה בידי שר אחד.

אילו-זאת אני מגישה את הסתייגותי לחוק המוצע, ואני מעדיפה שהוא בכלל לא יתקבל.

הי"ר ב. הלוי :

אני מזמין את חברי-הכנסת אבנרי לנמק את הסתייגותו.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהצעה המקורית הוצע ששר הפנים יחליט, וכיצד להנהיג שעון הקיץ. ירצה — ינהיג שעון קיץ; לא ירצה — לא ינהיג שעון קיץ.

משרד הפנים ותפקיד שר הפנים שייכים לאחווה השמורה למפלגה הדתית לאומית. שר הפנים הנוכחי הוא יוסף בורג, ואם אני קורא נכון את הכוונות של המערך יש להניח שגם שר הפנים הבא יהיה ה"ר יוסף בורג, ו"אפרסק" אחד יבוא במקום "אפרסק" שני, ויהיה זה אותו אפרסק עצמו.

בדיון בקריאה הקודמת הצעתי שלא שר אחד יהיה אחראי כי אם שני שרים. לכאורה קיבלה הוועדה את הטענה שלי; למעשה היא עשתה את ההיפך. כי מה אומרת ההצעה הזאת? — שר הפנים ושר האנרגיה, באישור ועדת הכלכלה, רשאים לקבוע. מה יקרה אם שר הפנים לא ירצה לקבוע? — הדבר לא ייקבע. פירוש הדבר שלפי החוק, ולפי החלטה שקיבלה ועדת החוקה, חוק ומשפט ברוב חכמתה, בהנהגת היושב-ראש המוצלח שלה, נקבע שגם להבא שר-הפנים יוסף בורג יקבע בעצמו אם יש שעון קיץ אם לאו.

(י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט קו-רא קריאת-ביניים)

לא. אני חושב שאתה משרת את המטרות שאתה משרת בכשרון רב. חבל רק שאיני מסכים עם הכוונות האלה.

למעשה החוק הזה קובע ששר הפנים יקבע גם להבא, וכך לא ישתנה למעשה דבר על-ידי ההצעה שהועלתה על-ידי חברי-הכנסת אברמוביץ. דבר לא השתנה. אני מציע לך, חברי-הכנסת אברמוביץ, להסיר את ההסתייגות שלך. אין בה טעם. לפי החוק, אם שר הפנים לא ירצה שעון קיץ, לא יהיה שעון קיץ, פשוטו כמשמעו. יש לו וטו גמור כאן.

לכן אני מציע, במקום הפיקציה הזאת, לקבוע ששר האנרגיה הוא שיחליט, בהתייעצות עם שר הפנים ועם שר העבודה והרווחה, יתייעץ אתם; יקבל את דעתם,

לים אחרים הנוגעים למשק, ואם שר האנרגיה יסכים אתו באותה עת, אז אפשר יהיה שלא להקדים את השעון. החוק כפי שהתקיים עד כה היה, לדעתי, טוב יותר בכך שחייב את שר הפנים. אבל אם אנחנו כבר מגיעים לעניין של שיקול-דעת לשר הפנים, אסור למסור לשר הפנים שיקול-דעת, שיהיה מצומצם לתחום אחד ויחיד, להקלה על חוגים מצומצמים של אנשים.

משום כך אנחנו מציעים שהחלטת שר הפנים, שלא יוקדם השעון בשנה פלונית, תהיה טעונה התייעצות עם שר האנרגיה והתשתית ואישור ועדת הכלכלה של הכנסת. בכך, באישור של ועדת הכלכלה של הכנסת, תהיה ערובה מלאה שהכנסת תיתן את דעתה לכל האלמנטים שיהיו חשובים באותה עת לאי-הקדמת השעון.

הי"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, ישיב למסתייגים.

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שמח מקרב-לב על הגישה האופטימית, או הפסימית, תלוי לפי ההשקפה, אשר לפיה מובטח שגם בעונת הקיץ הקרובה וגם בעונות הקיץ שלאחריה, אולי לנצח, תמיד יהיה שר הפנים חבר המפד"ל.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
יהיה סחר-מכר פוליטי.

עקיבא נוף (הליכוד) :
אתם תמיד תהיו באמצע.

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
אני מקווה שגם ציבור הבוחרים יחזק את ההנחה הזאת שכל הנואמים הסכימו לה.

אבל לא משום כך נזקקתי לעלות על הדוכן להשיב, אלא בגלל פסיקה אחת בלבד בדברי חברת-הכנסת אלוני, שלפיה הצעת החוק היא בניגוד להחלטה של בית-המשפט העליון —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
לא כך אמרתי. אמרתי שהיא הופכת את ההחלטה על פיה.

דוד גלס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
— כאילו בית-המשפט העליון קבע שבמצב הקיים יש צדק, הגיון, יושר וחכמה, והכנסת באה והופכת את זה. אגב, גם זה אפשרי, שכן הכנסת סוברנית. אך כאן בסך-הכול בא בית-המשפט העליון ואמר : על-פי המצב החוקי הקיים משנות ה-40, מתקפת השלטון המאנדאטורי — ואגב, איפה הקוממויות הממלכתית שמדברת על חוקים ישראלים ? — על-פי לשון הפקודה המשונה הזאת שמ-דברת גם על שימוש בשעון גריניץ' ובשעון של מזרח אירופה לצרכי אסטרונומיה, מטאורולוגיה ותנועת אניות וכל מיני קשורים — יוקדם השעון במשך תקופה מסויימת בכל שנה, תקופה ששר הפנים יקבענה בצו. בית-המשפט העליון קבע ברוב של שניים נגד אחד שלשון החוק אינה מותרת לו ברירה אלא לפרש זאת על דרך ההכרח, ששר הפנים חייב לקבוע שעון קיץ. אבל אי-אפשר לומר, ובית-המשפט העליון לא אמר זאת, שזהו אכן הדבר הצודק וההגיוני ביותר.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני לא מסתפק בהצעות האחרות שהועלו כאן — כלומר, להוסיף עוד שר או עוד ועדה. אני רוצה לקבוע כעקרון, שמדי שנה יהיה לנו שעון קיץ, שהסטאנדרד הוא כי בחודשים מסויימים יהיה שעון קיץ במדינת ישראל. אם ממשלת ישראל תחליט בשנה מסויימת, מסיבות שאותן היא תפרט ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, שבאותה שנה לא יהיה שעון קיץ, היא יכולה לעשות זאת לאותה שנה. היא תוכל לעשות זאת אם יתברר לה שבגלל סיבות מסויימות אין הצדקה לקיים שעון קיץ באותה שנה. אבל העקרון צריך להיות שיהיה שעון קיץ ; העקרון צריך להיות שאנחנו, כמדינה ענייה, חייבים להנהיג את השעון הזה, הקיים במרבית מדינות העולם. אם בשנה מסויימת, בגלל סיבות מסויימות, תרצו לשנות את הסטאנדרד, את הנורמה, כפי-אז תהיה זו הממשלה שתעשה זאת. הממשלה כולה רשאית לעשות זאת באישור ועדת הכלכלה של הכנסת.

בכך נבטיח שלא ינצלו את המצב לשיקולים דתיים ולשיקולים דתיים בלבד, ולא יקבעו שעון קיץ. כי הרי השיקול היחיד הקיים נגד הנהגת שעון קיץ הוא שיקול נוחותם של חוגים דתיים. שיקול כזה, עם כל הכבוד שאני רוחש לו, אינו יכול לעמוד כנגד השיקולים האחרים שדיברתי עליהם.

לכן אני חושב שהנורמה במדינת ישראל צריכה להיות ששעון קיץ הוא חובה, ומוטב שנשאר את המצב הזה שאושר והוכרז על-ידי בית-המשפט העליון בספר החוקים שלנו.

הי"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת עמאר שינמק את ההסתייגות של חברת-הכנסת שחל.

משה עמאר (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש חשיבות רבה בהקדמת השעון בשעה אחת בימי הקיץ. בארצות חמות, וישראל נחשבת ארץ חמה בעונת הקיץ, העבודה בשעות הבוקר שעה אחת מוקדם יותר יש בה כדי להביא ליתר פריון ויש בה כדי להקל על העובד את עבודתו, זאת נוסף על החסכון באנרגיה ובחשמל. אדם שקם בבוקר שעה אחת מוקדם יותר חוסך חשמל. אדם שהולך לישון בלילה שעה אחת מוקדם יותר חוסך חשמל ואנרגיה.

אני מבין שיש טענה בפי חוגים דתיים שומרי הלכה, שהקימה בימי הקיץ שעה אחת מוקדם יותר קשה עליהם. הם צריכים ללכת להתפלל, ולשם כך עליהם לקום שעה אחת מוקדם יותר. אני שואל אותם : מה עדיף מבחינת המדינה, מבחינת הכלל, מבחינת משק המדינה ? האם אין זה עדיף שאותם אנשים יקומו שעה אחת מוקדם יותר, ועל-ידי כך יאפשרו למשק המדינה לחסוך אנרגיה, להיבא ליתר יעילות במשק וליתר פריון בעבודה ולהקל על אנשי העבודה שיוצאים בכל בוקר לעבודה ? ובכל בוקר יוצאים לעבודה למעלה ממיליון איש. מה עדיף מבחינת המדינה, החברה והמשק ?

לכן השיקולים של שר הפנים כשלעצמם, שיקולים הנוגעים רק באינטרסים של אותם חוגים מצומצמים, אינם יכולים לעמוד בעצמם. והצעתנו היא שבכל מקרה, אם ירצה שר הפנים לשקול ולהחליט שלא להקדים את השעון, הוא יעשה זאת רק בהתייעצות ובהסכמת שר האנרגיה, משום ששר האנרגיה מצווה על בדיקת שיקור

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר-הכנסת מ. וירשובסקי
 לסעיף 1 — 30
 נגד — 33
 התיקון של חבר-הכנסת מ. וירשובסקי לסעיף
 1 לא נתקבל.

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
 אפשר להצביע גם על ההסתייגות של חבר-הכנסת
 שחל.

הח"ר ב. הלוי:
 אני מעמיד להצביעה את ההסתייגות של חבר-הכנסת
 שחל לסעיף 1.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר-הכנסת מ. שחל לסעיף
 1 — 29
 נגד — 36
 התיקון של חבר-הכנסת מ. שחל לסעיף 1
 לא נתקבל.
 סעיף 1, בנוסח הוועדה ועם התיקון שנתקבל,
 נתקבל.

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
 אני מבקש להעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלי-
 שית.

הח"ר ב. הלוי:
 יש בקשה של יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט,
 להעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית, בכפוף
 להסתייגות שנתקבלה. אני מעמיד את החוק להצבעה
 בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

בעד החוק — רוב
 נגד — מיעוט
 חוק לתיקון פקודת קביעת הזמן, התשמ"א—
 1981, נתקבל.

ה. חוק הבחירות לכנסת העשירית (הוראת שעה), התשמ"א—1981 *

(קריאה ראשונה)

התשמ"א—1981. הצעה זו היא מטעמה של הוועדה ואני
 שמח לציין שהכנתה נעשתה תוך קונסנסוס מלא של כל
 הסיעות השותפות לוועדה והיא מוגשת בעצם פה אחד.

עיקרה של ההצעה מתבסס על כך שלקראת הבחירות
 לכנסת העשירית יוכן פנקס בוחרים חדש ומעודכן, וזאת
 כתחליף לנוהג שהיה רווח עד כה בבחירות קודמות להור
 סיף על הפנקס תוספות על גבי תוספות, דבר שגרם
 לשיבושים ולתקלות לא מעטים.
 הפנקס החדש יכלול את כל מי שהגיע לגיל 18 עד

שיקול-דעת ניתן על-ידי המחוקק במקרים הרבה
 פחות מסובכים, בשאלות הרבה פחות מורכבות. במקרה
 כזה של קביעת שעות קיץ, שיש לגביו חילוקי-דעות,
 ודאי שיש מקום לתת שיקול-דעת למישהו. חברת-הכנסת
 אלונה, אין חילוקי-דעות לגבי השמש, אבל יש חילוקי-
 דעות אם צריך להנהיג שעות קיץ או לא. מה רע בשיקול-
 דעת?

(חברת-הכנסת ש. אלונה קוראת קרי-
 את-ביניים)

אם שיקול הדעת יהיה בלתי-סביר במידה קיצונית,
 יבוא בית-המשפט העליון ויבטל אותו אחרי בג"ץ.
 מכל מקום החוק, לדעתי, צודק ויש לקבל אותו.

אני מבקש להעיר לגבי ההסתייגויות, שאם תת-
 קבל הסתייגות כלשהי, אין מקום להצביע עוד על ההס-
 תייגויות הנוספות. שלא יקרה לנו אותו מצב שקרה לנו
 כבר בעבר, שלפיו התקבלו הסתייגויות סותרות. זה מצב
 שהכנסת אינה צריכה לעמוד בפניו. אני מבקש, לכן,
 שאם תתקבל איזו הסתייגות, חוץ מההסתייגות של חבר-
 הכנסת וירשובסקי שאיננה סותרת, יהיה הדבר כאילו
 נדחו ההסתייגויות האחרות.

הח"ר ב. הלוי:
 אנחנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות. לסעיף 1
 — הסתייגות של חבר-הכנסת אברמוביץ.

ה צ ב ע

בעד התיקון של חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ
 לסעיף 1 — 35
 נגד — 28
 התיקון של חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ
 לסעיף 1 נתקבל.

הח"ר ב. הלוי:
 עכשיו השאלה היא אם צריך להצביע על הסתיי-
 גויות נוספות.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
 רק שלי.

הח"ר ב. הלוי:
 אני מעמיד להצבעה את ההסתייגות של חבר-הכנסת
 וירשובסקי לסעיף 1.

הח"ר ב. הלוי:
 אנו עוברים להצעת חוק הבחירות לכנסת העשירית
 (הוראת שעה), התשמ"א—1981, בקריאה ראשונה. זו
 הצעת חוק מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני מזמין
 את יושב-ראש הוועדה לנמק.

דוד גלם (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
 אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. בשם ועדת החוקה,
 חוק ומשפט, אני מתכבד להגיש לקריאה ראשונה את
 הצעת חוק הבחירות לכנסת העשירית (הוראת שעה),

הח"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

אנחנו עוברים לדיון. הדיון הוא אישי. חברי כנסת, רשומים לדיון. על אף דבריו של חבר הכנסת גלס, שהנושא מוסכם על כל חלקי הבית, נרשמו חברי כנסת וזכותם להשתתף בדיון.

רשות הדיבור לחבר הכנסת משה שמיר — מוותר. רשות הדיבור לחבר הכנסת ביטון — איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחקי — מוותר.

ובכן חברי הכנסת, תם הדיון — שלא התקיים — ואנחנו עוברים להצבעה להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק הבחירות לכנסת העשירית התשמ"א—1981 לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

ו. חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשמ"א—1981 *

(קריאה ראשונה)

מחלה חייבת להיות מוטלת על הכלל ולא על הפרט, ודרך הטיפול הרפואי חייבת להיות נתונה לבחירה החופשית של הנזקק לו, ולא להיות מותנית בשיטות טיפול וכללי שירות כפויים, מוכתבים ומודרכים על-ידי מוסדות רפואה שונים ורבים.

מדינתנו מבורכת בתנאי שירות רפואי מן המשובחים בעולם ורמת הרפואה בארצנו היא מן הגבוהות בעולם. היחס הכמותי של המשרתים ברפואה לאוכלוסיה הוא מן הגדולים ביותר. הקידמה המדעית והטכנולוגית ברפואה בארצנו היא מן המפוארות ביותר, ומודעות האוכלוסיה לבעיות הרפואה והבריאות היא מן הנעלות ביותר.

אלהו מילוא (המערך) :

אם זה כל כך טוב, בשביל מה צריך את זה? בשביל מה צריך לשנות?

שר-הבריאות א. שוסטק :
תיכף תשמע.

דני מילוא (הליכוד) :

מה יעשו כל פקידי המפלגה שעובדים בלשכת המס? מה הם יעשו?

הח"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חבר הכנסת מילוא, אתה מפריע לשר שלך. השר אינו זקוק לעזרתך, חבר הכנסת מילוא.

דב שילנסקי (הליכוד) :

אבל הוא דואג לפקידים.

דני מילוא (הליכוד) :

אני דואג לעובדי לשכת המס שיישארו עכשיו ללא עבודה.

יום הבחירות ממש, את כל מי שהגיעה הודעה למירשם האוכלוסין עד יום 31 במארס 1981 על עלייתו ארצה או, על כך שהוענקה לו אזרחות, וכמירכז את כל עידוכני הכתובות, השמות, הפטרות וכיוצא באלה שנעשו במירשם עד ל-31 במארס.

לשם הכנת הפנקס החדש בזמן קצר מוצע לשנות את לוח הזמנים הקבוע בחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב).

כמירכז חוזרת הצעת החוק הנוכחית על שינויים שנעשו גם לקראת הבחירות ב-1973 וב-1977 והם: ביטול הצורך בהצגת פנקס הבוחרים בכל ישוב וישוב. במקום זאת תהיה ההצגה אך ורק בלשכות הנפתיות של משרד הפנים. בד בבד תישלחנה הפעם הודעות לבוחר לכלל ציבור הבוחרים. הליך העירעור לבתי המשפט בוטל.

אלה הם עיקרי השינויים. יש גם אחרים, אבל מפאת קוצר הזמן לא אעמוד עליהם. אני מבקש לאשר בקריאה ראשונה את הצעת החוק המוסכמת, כאמור, על כל חלקי הבית, ולהחזיר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

הח"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף ו' בסדר-היום: חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשמ"א—1981, בקריאה ראשונה. רשות הדיבור לשר הבריאות.

דב שילנסקי (הליכוד) :

ברוך ה'. לקח הרבה זמן עד שזכינו לזה.

שר-הבריאות א. שוסטק :

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד בזה להביא בפני הכנסת לקריאה ראשונה את חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

מאיר כהן (הליכוד) :

צריך לברך ברכת "שהחיינו".

הח"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, כל אחד יברך כשיקבל את רשות הדיבור. אני מבקשת שלא לברך מהספסלים. כל מי שרשום לרשות הדיבור יברך כשיגיע תורו.

שר-הבריאות א. שוסטק :

מגמתו של חוק ביטוח בריאות ממלכתי היא להקנות לכל תושבי המדינה את הזכות לקבל את כל השירותים הרפואיים שהם זקוקים להם ולהטיל את החובה על החברה ועל המדינה להבטיח לתושבים את אספקת השירותים האלה ברמה שווה בכל אזורי הארץ.

הזכות הזאת, שהיא אחת מזכויות-היסוד של הבטחון הסוציאלי של האדם, חייבת להיות מוקנית לכל התושבים במסגרת הביטוח הלאומי הכללי של המדינה ללא אפליה וללא תלות בהשתייכות למסגרת של מפלגה, איגוד מקצועי או אירגון פוליטי כלשהו. הדאגה לביטוח בפני

זקה וקיום. ללא הנהגת ביטוח הבריאות הממלכתי, אשר יקיף את האוכלוסיה כולה בזכות ובחובה של נשיאה בעול ההוצאה הלאומית לבריאות, לא תוכל מערכת הבריאות במדינה להתקיים.

חברי הכנסת, אני יודע שהנהגת ביטוח בריאות ממלכתי מעוררת ויכוח ציבורי גדול וגם התנגדות חזקה. צר לי מאוד שההתנגדות הזאת באה דווקא מצד הנהגת ההסתדרות ומפלגות הפועלים. בכל מדינות העולם עמדו בראש התביעה והמאבק להנהגת ביטוח בריאות ממלכתי דווקא אירגוני העובדים, כי רק להמוני העם חיוני הוא ביטוח בריאות ממלכתי. בארצות הקאפיטליסטיות המובי הקות לא הונהג עד היום כל ביטוח ממלכתי. פאר ההישגים של מפלגת העבודה באנגליה הוא עד היום ביטוח הבריאות הממלכתי לכל האוכלוסיה, שהונהג שם על-פי תכנית בוורידג' משנת 1942. כן נאבקו על זה אירגוני הפועלים בשבעים ארצות אחרות בעולם והצליחו במאבקם. מורה היא, אפוא, מאוד מאוד ההתנגדות הגדולה והעקשת של מפלגות הפועלים במדינתנו להנהגת ביטוח הבריאות הממלכתי.

בשנות השישים נמצא אמנם בתוך מפלגת העבודה מחנה גדול, בראשו של מנהיג הפועלים דוד בן-גוריון, אשר ניסה להיאבק למען הנהגת ביטוח בריאות ממלכתי, ודוד בן-גוריון אמר אז, ואני מצטט: "הדאגה לבריאות העם צריכה להיות עניין ממלכתי ולא עניין של חברות ואיגודים. אם כי אני מכיר היטב ומוקיר את פעולתה של קופת-חולים של ההסתדרות הגיע הזמן להעביר הדאגה לבריאות תושבי ישראל לידי מוסד ממלכתי." אבל מחנה זה במפלגת הפועלים הובס במאבקו גם אז ונתקל בהתנגדות מוחצת של עסקני הפועלים.

אבל אם הוויכוח סביב לשאלה זו בתקופה ההיא יכול היה להתנהל רק על בסיס של אידיאולוגיה והשקפת עולם, הרי כיום הנושא הזה של הנהגת ביטוח בריאות ממלכתי הופך להיות חיוני לכל תושבי המדינה ובלעדי צפיה סכנה ממשית לקיום הרפואה בארץ.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

למה לא הגשת את החוק לפני שנתיים?

רוני מילוא (הליכוד):

זאת טענה כנגד החוק?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

זה מאוד חשוב שזה בא ערב הבחירות.

שר-הבריאות א. שושפס:

היו קשיים וויכוחים בתוך הממשלה בעניין זה וייכולנו להתגבר על כך רק עכשיו. עד עכשיו לא התגברנו על זה ורק זאת הסיבה.

חברי הכנסת, אמנם החוק הזה מובא היום באיחור רב, אבל הוא מובא — ואני רוצה להדגיש ולציין זאת — ללא שום מגמות פוליטיות וחשבונות מפלגתיים. אין בהבאת חוק זה שום מגמות מלחמה בקופת-חולים של ההסתדרות או של הרס מוסדות רפואיים כלשהם. המגמה היחידה היא להבטיח לכלל תושבי המדינה בטחון רפואי ושירותים בריאותיים שווים וטובים, ולכלל אורח חופש לבחור לעצמו את הטיפול הרפואי הדרוש לו כרצונו, ללא צורך בהשתייכות חברית לגוף פוליטי מפלגתי, ללא תלות וללא אפליה.

הו"ר ש. ארבל-אמלוליו:

יפה, יפה, אבל אתה מפריע לשר.

שר-הבריאות א. שושפס:

אני חוזר על הפסקה האחרונה: הקידמה המדעית והטכנולוגית ברפואה בארצנו היא מן המפוארות ביותר ומודעות האוכלוסיה לבעיות הרפואה והבריאות היא מן הגעולות ביותר, אך שיטות האירגון של השירותים והטיפול הרפואי בפועל הם מן המפוצלים, המגוונים והמסורבלים ביותר בעולם.

חוק זה, שהוא בעל אופי סוציאלי מובהק, בא להבטיח שירות רפואי רצוף ויעיל אשר יינתן באחריותה של רשות ציבורית אחת, רשות ממלכתית ולא ממשלתית, וברמה שווה בכל אזורי הארץ. ארצנו משוכנת במוסדות רפואה מפוארים. קופות-החולים של הסתדרויות העובדים ומוסדות רפואה ממשלתיים וציבוריים, המשרתים את האוכלוסיה כיום, ימשיכו להיות את המערכת הרפואית של ביטוח הבריאות ובאמצעותם יינתן כל השירות הרפואי לאוכלוסיה בכל אזור ואזור. רשות הבריאות הארצית לא תקים ולא תנהל מוסדות רפואיים משלה ובאחריותה. כמו-כן לא יועברו לרשות הבריאות מוסדות רפואה קיימים, לא בדרך רכישה, לא בדרך הפקעה ולא בכל דרך אחרת. כל קופות-החולים ומוסדות הרפואה הציבוריים האחרים, כל נכסיהם ומוסדותיהם וכן כל תיפעולם וניהולם של המוסדות יקוימו ברשות בעליהם, באחריותם ובעצמאותם, ולא יחול כל שינוי במעמדם ובתפקידיהם. הקשר בין רשות הבריאות הממלכתית לבין מוסדות הרפואה הקיימים יושבת אך ורק על בסיס של הסכמים להבטחת השירותים.

השינוי היסודי שיחול עם הנהגת ביטוח הבריאות הממלכתי יהיה רק בדרך קבלת השירות הרפואי על-ידי הזוקק לו. למקבל השירות תהא הרשות החופשית לבחור בנותן השירות הרצוי לו ולא יהיה חייב בהשתייכות חובה של חברות במוסד כלשהו. כתושב המדינה וכמבוטח בביטוח הלאומי הוא יהיה זכאי על-פי החוק לכל השירותים הרפואיים הדרושים לו.

חברי הכנסת, הנהגת ביטוח בריאות ממלכתי לאלתר במדינה היא צו השעה. ברוב מדינות העולם מונהג ביטוח בריאות זה שנים. גם אירגון הבריאות העולמי הטיל חובה של הנהגת ביטוח בריאות לכול על כל מדינות העולם.

אליהו מויאל (המערך):

דרך קופות-החולים הקיימות.

שר-הבריאות א. שושפס:

בארצנו הביטוח הממלכתי הוא הכרח חיוני ודחוף שאין ספק. מערכת הבריאות לא ארצנו נמצאת במצב של סכנה ממשית לקיומה. אין מוסדות הבריאות הקיימים מסוגלים עוד לקיים את שירותיהם. נטל ההוצאה לרפואה גדל והולך. ככל שתתקדמות הרפואה הולכת ומתפתחת גדלה גם ההוצאה הנחוצה כדי לקיים את השירותים הרפואיים. מקורות ההכנסה של קופות-החולים מתשלומי המס של החברים אינה עולים אפילו על שליש מהוצאותיהן והממשלה מתקציבה והרשויות הממשלתיות השונות מתקציביתן נושאות כבר היום בעול הקיום של קופות-החולים, וכן כורעים תחת מעמסה זו של הוצאות הרפואה גם המוסדות הציבוריים האחרים הקיימים במדינה, כגון הדסה ואחרים, והם נזקקים כיום לתקציבי המדינה לצרכי הח"ה

חייקה גרוסמן (המערך) :
שר הבריאות, בתמיכת הרוב בממשלה, משלה את עצמו כי עם ישראל לא מבין באותיות הקטנות ולא יקרא מה שכתוב בחוק. אני גם אינני משוכנעת כל כך שכל חברי הכנסת קראו את החוק. השר חושב כי העם יתרגש מהסיסמה שבכותרת: ביטוח בריאות ממלכתי. אולם מה היא האמת? זה חוק שהוא שלד ריק מתוכן חיובי, אך לעומת זאת הוא מלא יסודות של הרס כרימון. זוהי גם אשליה שהצעת חוק זו תשכיח מלב כול את המחדלים, את חוסר המעש ואת ההידרדרות בתחום הבריאות שנתגלו בשירותי הבריאות במשך ארבע השנים האלה.

מנחם סבידור (הליכוד) :
את מתכוונת לתקופתו של השר שם-טוב? לאיזה ארבע שנים את מתכוונת? כי אם את מדברת על כש-לונות — — —

חייקה גרוסמן (המערך) :
אני מתכוונת לארבע השנים האחרונות. שאלת שאלה — קיבלת תשובה.

אהוד אולמרט (הליכוד) :
איזו תשובה, התשובה לא מספקת. חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, האם אפשר לומר לך דבר אחד, ברשותך?

חייקה גרוסמן (המערך) :
כיוון שאני יודעת מה שאתה רוצה לומר — עזוב אותי.

אהוד אולמרט (הליכוד) :
אין לך דמיון כל כך מפותח, האמיני לי.

חייקה גרוסמן (המערך) :
אוי, באמת.

עיון מקרוב בהוראות החוק מבהיר כי חוק זה הוא גרוע וירע עם הנזק לשירותים.

חברת-הכנסת אולמרט, לא כל אורת נזק לעורך-דין, אפילו לא כל חבר כנסת, אבל כל אחד נזק מדי פעם לשירותי בריאות.

אהוד אולמרט (הליכוד) :
אבל מי שהיה צריך לקבל את שירותי הבריאות כשאתם הייתם בשלטון, נזק גם לעורך-דין וגם לרופא.

חייקה גרוסמן (המערך) :
זה לא על חשבונך.

יסודות החוק המוצע הם: א. הרס מערכת הבריאות הציבורית; ב. פתיחת הסכר בפני רפואה פרטית למי שירד משנת; ג. הטלת עול כספי כבד יותר על המבוטאים, תמורת שירותים פחותים בטיבם.

אל תטעו בנו, אדוני השר; אנו בעד ביטוח בריאות ממלכתי לפי חוק, אך לא לפי חוק זה. הצעה זו שאתה מגיש עומדת בקוטב הפוך מול הצעת החוק שהוגשה לכנסת הקודמת ואשר לגביה לא נגמר אף, לצערי הרב, תהליך החקיקה.

משה קצב (הליכוד) :
מדוע לא?

חייקה גרוסמן (המערך) :
החוק שאנו הצענו הבטיח ביסודו שירותי בריאות

חברי הכנסת, בטוח אני כי היום שבו מובא החוק לכנסת יירשם כאחד הימים הגדולים של כנסת ישראל והחוק הזה ייחרת בתולדות המדינה כאחד החוקים הטובים אליהם המפוארים של מדינת ישראל. ויתקבל ברצון, בשמחה ובברכה עלייך כל בית ישראל.

אליהו מויאל (המערך) :
למה חיכיתם עד עכשיו, אדוני השר? למה חיכיתם ארבע שנים?

רוני מילוא (הליכוד) :
גם אם היינו מחכים שמונה שנים — תתנגדו.

מנחם סבידור (הליכוד) :
חברת-הכנסת מויאל, איזה מין טיעון הוא זה?

היו"ר ש. ארבל-אלמזלני :
חברי הכנסת, אנו עוברים לדיון שיהיה דיון סיעתי. רשות הדיבור לחברת-הכנסת גרוסמן, ואחריה — לחברת הכנסת קצב.

חייקה גרוסמן (המערך) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, במשך ארבע שנים שכבה הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי במנוחה והעלתה אבק. עתה מביאים הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי נוסח הליכוד, בתאוצה הראויה ממש לקנאה. מסתבר בכל זאת שהשעה דוחקת לממשלה הזאת ויש לאסוף הגורנה עוד חוק סוציאלי שניתן להתגדר בו — עוד חוק ששייך למשפחת המלל, אחרי חוק הבטחת הכנסה וחוק ביטוח סיעוד שייכנסו לתוקפם רק בשנת 1982, ואני בטוחה שמישהו אחר יצטרך לפרוע את השטר — — —

אהוד אולמרט (הליכוד) :
אל תהיי בטוחה כל כך.

חייקה גרוסמן (המערך) :
צריך להביא בבהילות, לפני שיירד המסך, בטרם יפנה היום, בטרם ייתם תהליך הגסיסה, את חוק ביטוח בריאות.

מעומק לבי היהודי אני מאחלת לממשלה הזאת כי יחול עליה חוק היציאה לפנסיה, וככל שתקדים כן ייטב גם לה וגם לעם ישראל. אדוני השר, אתה משוכנע כל כך שכל מלה שאמרת לא תסולא בפז — הקשב נא גם לדברי. למען האמת, קשה לי להיפרד מהנקמה הקטנה שלי בממשלה הזאת. היתה יכולה להיות לי איזו נטייה לנקמה קטנה — רצון לראות את הממשלה הזאת כשהיא מנסה לבצע את החוק הכושל הזה. אולם חבל לי על עם ישראל.

הממשלה הזאת קיבלה לידה קרן זהב בתחום שירותי הבריאות ונשאר לה רק החבל, כדברי המשורר הפולני. כן, שירותי הבריאות הציבורית שהוקמו בישראל על בסיס של עזרה הדדית, במאמץ אדיר, במסירות, בגישה אנושית — זו קרן הזהב. מה שאתם מציעים זה להשאיר את החבל ולאבד את קרן הזהב. זאת אני אומרת למרות ידיעתי את הליקויים שבשירות הציבורי, ליקויים שיש לתקנם.

משה קצב (הליכוד) :
האם ראתה מה שנאמר בחוק?

בהצעה המוצעת אין התחייבות באיזה שיעור תש-תתף המדינה — אתה דיברת על זה, אדוני השר — מכוח החוק, בתקציב שירותי הבריאות. נקבע שיעור-גג של השתתפות המדינה והוא עד 56 מדמי ביטוח הבריאות — סעיף 24 ב'. לא נקבעה חובה מפורשת. יכול שהש-תתפות המדינה תהיה מזערית ביותר ואז הנטל כולו ירבוץ על המבוטחים. אין התחייבות לכסות גרעונות דווקא בתחום כה יקר. מתייקר והולך, ברפואה המודרנית, תחום כה בלתי-מסחרי כרפואה הציבורית.

שיעור השתתפותה של הממשלה בתקציב הבריאות בישראל הגיע לשפל שאין למצאו בשום מדינה מתקדמת. בכל-אופן, פחות ממחצית שיעור ההשתתפות במדינות שאליהן רוצים אנו להשתוות. מכאן פתח ישיר להתמורטטות כלכלית של השירותים. זהו נסיון פוליטי מובהק במסווה החשוק והדהוי של ממלכתיות, עם ציטוטים מבן-גוריון, לפרק את המערכת הציבורית מכליה. וזאת ברוח השוק החפשי לכל דבר שאבד עליו כלח.

שעה שמרבית המדינות חוזרות לרפואה ציבורית באמצעות אירגונים וולונטאריים — אתם רוצים שאמנה אותן? — הולאנד, בלגיה, אוסטריה, גרמניה המערבית ואחרות —

אלהיה נריאל (המערך):
שווייץ.

חייקה גרוסמן (המערך):
כן.

— כשכולם לומדים מהשיגיה של החברה בישראל בתחום הבריאות — אנו נזרק טלית ותפילין ונפקיר את הרפואה הציבורית של קופת-חולים. והרי רק היא — קופת-החולים הכללית — הלכה לקריית-שמונה, לחצור, לדימונה, לירוחם, לאחרון מושבי העובדים בספר ולישור-בים המרוחקים ביותר והפגיעים ביותר מבחינת בטחונות וחרבנות.

אדוני השר, זה יהיה מיסחור של שירותי הבריאות. את מי זה ישרת? לא את שכונת-העוני ולא את עיירות-הפיתוח. נותני השירות הציבורי יובאו על-ידי חוק לעברי-פיתוח. איך ומי ימשיך למכור שירותים במקומות בלתי-רווחיים כאלה? השירות ייפסק לשירות עני לעניים.

נכון, יש מלת קסם: חופש הבחירה. פה באה ההונאה הגדולה, אדוני השר. החופש לבחור בנותן השירות יהיה מנת-חלקו וגורלו רק של מי שידו תהיה משגת. בצרפת, אם ידוע לכם, היתה נהוגה שיטה שבעקרונות אחדים היתה דומה לזו שמציעים לנו עכשיו. שרת הבריאות הצרפתית לשעבר, המוכרת לנו היטב, הודתה כי הדבר גרם לאותן תוצאות שעליהן הצבעתי: פריחה של השירות הפרטי לעשירים ואילו הרפואה הציבורית נשארה מבוישת כענייה בפתח. רק עניים הוזקקו לה. חלק מהרופאים המומ-חים, רובם דחו את המבוטחים בטענה שאין זמנם פנוי דיו. ידם היתה מלאה עבודה משתלמת יותר במסגרת השירות הפרטי. החופש — חופש הבחירה, היותו של המבוטח אדון לעצמו — הוא דבר קורץ וזהיר, אך הוא מדומה. מכל מקום הוא לא יהיה שווה לכל נפש ליהנות ממנו.

הדבר הנוסף, ואולי החמור ביותר — ניתוק הויקה בין המבוטח החולה לבין כתובת רפואית מסוימת — יוביל לנדידת חולים מרופא לרופא, ממרפאה למרפאה, ממעבדה למעבדה. איפה יהיה התיק הרפואי? איפה המעקב, איפה היתם האישי? אין.

לכל אורח דרך קופת-החולים, תוך שימוש בכלים הקיימים שנוצרו בעשרות שנות השירות ולא על-ידי שבירתם. כל זאת בעילות יתרה ועל-ידי שיפור הליקויים שהצטברו. הרפורמה היתה מרחיקת-לכת גם מבחינת המינהל, גם מבחינת הגבייה של דמי הביטוח וגם מבחינת הספקת השירות בצורה ראינואלית ונוחה ביותר לחולה. מגמת החוק שהגשנו אנו היתה יתר והמאניזאציה של השירות, שימת דגש-יתר על הטיפול במשפחה, על הטיפול המונע והקוראטיבי. שיטה זו היתה מונעת אישפוז מיותר. הצענו אירגון אזורי של מערכת משולבת.

מגמת החוק היתה: א. מתן יותר ביסוס לאירגונים הוולונטאריים, בעלי הכלים, הציוד וכוח-האדם המיומן; ב. השתתפות המבוטחים בשלב של קבלת החלטות ומעורבות בדרכים שבהן יינתנו ויפותחו השירותים; ג. שיתוף בריאות שווים מבחינת איכותם לעני ולעשיר. זוהי הפילוסופיה שלנו.

מה ביסוד ההצעה שהובאה לפנינו? אני אנתח אותה, אדוני השר, אל תחשוש. בחוק המוצע היום אין זכר לאירגונים הקיימים. כולם ייפסקו לקבלני משנה, תחת הכותרת המזווה: "נותני השירות". מבחינה זו כולם שווים. דינו של רופא כדינה של קופה. במקום האירגון הוולונטארי שאותו מעודדים, אדוני השר, בכל העולם הנאור, יבוא מנגנון מסיעף, יקר, נשלט כליל ובאופן ישיר על-ידי משרד הבריאות. כל המינויים והקביעות במערכת יהיו מרוכזים בידי שר הבריאות. בידיו למנות, בידיו לפטר, חיים ומוות בידי השר הכל-יכול. חברי ההנהלה האזורית, חברי המינהלה הארצית, כולם מתמנים על-ידי השר. הניהול יהיה בידי הביורוקרטיה הממונה. כל גורמי הרפואה והבריאות נותרים במעמד נחות של נותני שירותים, כפופים למערכת מינהלית חדשה, ביורוקראטית, חסרת הנסיון המצוי בידי הקופות ונשלטת כליל על-ידי השר. שמעו — מועצת הבריאות רשאית רק ליעץ. גם נציגיהם של נותני השירותים, נציגי קופת-החולים, נציגי הציבור — כולם יתמנו על-ידי השר.

שר-הבריאות א. שושסק:

אם כך, מוזכרות שם קופת-החולים. הרי אמרת שאין זכר.

חייקה גרוסמן (המערך):

לא כתוב שם "קופת-החולים" אלא "נציגי נותני השירות".

ואם לא די בכך, רשאי השר, לפי סעיף 31, לחייב מתן שירותים בצו וללא תנאים. פקיד השר יצו על קופת-חולים, או יותר נכון על נותני השירותים, כי קופת-החולים אינן מוכרות בחוק, קופת-החולים — יוק. וכאשר פקיד השר יצו — מי לא ירעד? איך נכנה זאת אם לא התפוררות המערכת הקיימת? אם לא מחיקת המורשת העשירה של הבריאות הציבורית? ומי יקבע? הביורוקרטיה החדשה. שיקול-דעתם של הפקידים הוא שיפסוק. כך לא יתוקן המצב הקיים. כך לא יחוסלו שיבושים ומחללים ופיצולים ולא תהיה ראינואליות, אף לא יעילות או הקלה על האזרח. התוצאה המיידית תהייה: התפוררות השירותים הרפואיים הציבוריים. יהיה עומס כספי כבד יותר ובסופו-של-דבר זה יוליד להיווצרותן של שתי רמות רפואה — רפואה פרטית לבעלי כס ורפואה ירודה לבעלי חסון-כיס.

חבורת 5"ח, ישיבה ת"ט
— חוק ביטוח בריאות ממלכתי —

בורית, אבל לא על-פי חוק, אלא רק על-פי אמות-הבי-
קורת הקיימות.

חלוקתם של תקציב הבריאות היא בסמכותו הבלעדית
של שר הבריאות, בהסכמת שר האוצר, כמובן. למה
דווקא שר האוצר, מדוע לא שר העבודה והרווחה?
הרי זו חלוקת פנימית של התקציבים לפי מסגרת.
שר האוצר יקבע אם להעדיף את בית-החולים סורוקה
או את בית-החולים של אשקלון. הצעת החוק שלך היא
בלי תוכן ממשי. אין התייחסות קונקרטית לדרכי מתן
השירותים. חוסר הפירוט אינו מקרי. גם קופות-החולים
אינן מוזכרות. "יוק". לא היו ולא נבראו. הקופה הופכת
לנוהגת שירות כמו כל רופא עצמאי יחיד. ההתעלמות
הזאת מהקופות גם היא אינה מקרית, כי בחוק יש מגמה
ומטרה אחת — לחסלן.

הצעת חוק-מסגרת זו איננה מסגרת לשירותי בריאות
ציבוריים אלא לבירורקראטיה פקידותית. יש בה נטל כספי
כבד על המבוטח, אין בה מערכת שירותי בריאות. זוהי נסי-
גה, הסגה אחורה ולא הליכה קדימה לשפור השירות והתיי-
עלות המינהלה. אי-אפשר שלא להתקומם נגד זה, אדוני ה-
שר, שבהצעת החוק אין כל התייחסות למערכת בתי-החולים
במדינה. אין מינהל מקצועי מיוחד לבתי-החולים. כל בית-
חולים באזור יתקצב על-ידי מינהלתו לפי ראות עיניה
של הפקידות הממונה מטעם השר. זוהי הזמנה ישירה
להתערערות בתי-החולים, לכפיפותם לבירורקראטיה בלתי-
מקצועית ולהפעלתם הבלתי-מתוכננת ללא מדיניות מכוונת
ומתואמת. אין מקום ליוזמה מקצועית או וולונטארית.

משה קצב (הליכוד):
מי מחליט היום?

חייקה גרוסמן (המערך):
יש מי שמחליט. החוק איננו מתייחס גם לנושא הפי-
תוח, אבל אין לי זמן להתייחס לכך. עלי לציין בצער,
כי הצעת חוק זו גרועה אפילו מאותה הצעה גרועה
שהוגשה כחוקת-זכר לחברי הממשלה. ועוד; איך אפשר
להצניח חוק ביטוח בריאות בלי לבוא בדברים עם הקופות,
עם אלה המכונים בחוק "נותני השירותים"? הרי בקור-
פות מבוטחים היום יותר מ-90% מאזרחי ישראל.

אהוד אולמרט (הליכוד):
לא היו בקשר עם קופות-החולים?

שר-הבריאות א. שושטק:
ועוד איך.

חייקה גרוסמן (המערך):
בידיהם התשתית של שירותי הבריאות הציבוריים.
מה רוצה הממשלה — להפכם לוואסאלים? להלאים אותם?
למכור אותם לרופאים, שימכרו שירותים לפי ראות
עיניהם? בחוק כולו יש מעמד חזק מאוד לשר ולפקידים
הממונים באזורים. כל יתר "הנמשות", כמו: קופות-
החולים, האירגונים והוולונטאריים, המבוטחים, בתי-הח-
לים והכנסת יהיו ככלי בידי היוצר, בידי האשף הבריאותי
— הוד מעלתו השר. מה זה אם לא בראש ובראשונה הרס
הקיים? איך לבשו עוז השר וחבריו לממשלה להביא הצעת
חוק כזו המקדשת את האמצעים, כאשר המטרה היא לפגוע
בקופות-החולים, כאשר הקרבנות הם האזרחים? הצעת
החוק יפה מאוד — לגניזה.

ביסוד הצעת החוק שלנו, שכמעט עברה בקאדנציה
הקודמת, היתה ההשתתפות של המבוטחים ושל נותני
השירותים בכל שלבי קבלת ההחלטות ושיתופם המעשי
בהליך קבלתם. מהצעת החוק המוגשת היום נשרו לחלוטין
גם המבוטחים וגם נותני השירותים כגורם ממשי. הפי-
לוסופיה של הצעת חוק זו היא דהומאניזציה של השירות.
במקום הויקה האנושית — יהיו טפסים. במקום מעורבות
ישירה — תקום חומה של בירורקראטיה.

אהוד אולמרט (הליכוד):
איוז ויקה אישית יש כיום בין המבוטח לבין הרופא?

חייקה גרוסמן (המערך):
יש, יש, יש.

אהוד אולמרט (הליכוד):
מתי היית בפעם האחרונה, אם מותר לדעת?

חייקה גרוסמן (המערך):
אתה עוסק בחקירות, אבל לא תחקור אותי. שב בשקט.

אהוד אולמרט (הליכוד):
המפלגה שלך שלטה במשרד הבריאות שנים על שנים,
את מדברת על הצעות חוק שיכולתם להגיש. אם יש מי
שאחראי למפלות — זה לא רק המערך, אלא גם המפלגה
שלך.

היוזר ש. ארבליאמולוני:
חבר-הכנסת אולמרט, אתם רשום לרשות הדיבור.

אהוד אולמרט (הליכוד):
אני רוצה לנצל חלק מהזמן קודם לכן.

חייקה גרוסמן (המערך):
כשאפשר ליהנות על חשבון אחרים — למה לא.
והחמור ביותר — גם הכנסת, ולא רק נותני השירותים
והמבוטחים, לא תהיה עוד גורם קובע, לפחות לא בהתקנת
תקנות שנועדו להלביש על החוק עור וגידים. אך שכחתי,
צריך לעשות צדק — היקף השירותים שיינתנו, סוגיהם
ופירוטם — היכן הם יאושרו? — בוועדת הכספים של
הכנסת. אכן, התערבות הכנסת תהיה, אם בכלל, במגמה
תקציבית ולא חברתית. הכנסת אינה קיימת גם בתקנות
אחרות, חשובות ביותר, שהשר רשאי לקבוע בנושא כל
כך "פעוט", כמו: דרכים וסדרים למתן שירותי הבריאות
— סעיף 30א'. בכל הנושא הכלול בפרק שדן במתן שירותי
הבריאות — אין זכר לקופות-החולים, לא למבוטחים, גם
לא לכנסת.

בכל המבנה החדש של אזורי הבריאות ומינהלת
הבריאות הארצית, אין התערבות של המחוקק. גם את
חלוקת תקציבי הבריאות בין האזורים יקבעו שר הבריאות
ושר האוצר. אין גוף ציבורי כלשהו שיפקח. ואם יקופח
הנגב או הגליל — אין השר חייב על כך דיווח-שבון לאף
אחד. דמי הביטוח יועברו לפי חוק זה מהביטוח הלאומי
הישר למשרד הבריאות.

שר-הבריאות א. שושטק:
האם אינך יודעת שאם שר הבריאות ושר האוצר
מתערבים בעניין זה — הם נתונים לביקורת פארלאמנ-
טארית?

חייקה גרוסמן (המערך):
יש לך סמכות. יש עליך ביקורת פארלאמנטארית צי-

העירוניים אינם יכולים כיום ליהנות משירותים אלה. גוסף לריכוז הגדול של בתי-החולים בארץ, אין שום אפשרות לצגי הציבור במדינת ישראל להשפיע כחוא זה על שירותי הרפואה ועל אופן ניהולם — לא ראשי רשויות מקומיות ולא משרד הבריאות. כעת, עם קבלת החוק, הן הכנסת והן מבקר המדינה יוכלו לפקח ולבקר את שירותי הרפואה במדינת ישראל, וכמובן באמצעות אותה מערכת שקיימת היום. את מדברת על הפקידות שמנהלת את שירותי הבריאות. האם אותה פקידות אינה מנהלת את שירותי החינוך? או את שירותי התעסוקה? אי-אפשר להטיל שום ספק בסמכותם של אותם פקידים שיהיו כפופים לכנסת ולמבקר המדינה וימלאו את תפקידם כפי שצריך.

אמרי רון (המערך):

הזכרת גם את מבקר המדינה. האם ידוע לך שמבקר המדינה מבקר את קופת-חולים?

משה קצב (הליכוד):

האם ידוע לך שקרוב ל-40% מתקבולי המס האחדים אינם הולכים לשירותי קופת-חולים? האם ידוע לך שקרוב ל-8% מתקבולי המס האחדים הם עלות הגבייה, בה בשעה שבחוק שלפנינו זה יהיה פחות מ-1%? האם אתה יכול להסכים שחלק גדול מתקבולי קופת-חולים אינו הולך לשירות הרפואי? יש ביקורת של מבקר המדינה, אבל הביקורת הזאת אינה יכולה למנוע מצבים אלה.

אמרי רון (המערך):

מה יהיה ההבדל מבחינת ביקורת המדינה?

משה קצב (הליכוד):

אז יהיה לכולם הרבה יותר מה לומר. זו לא תהיה שיטה הולכת על-ידי מדיניות מרכזית שלמדינה אין בה מה לומר.

(חברת-הכנסת ח. גרוסמן קוראת קריאת-ביניים)

לכן אני רואה חשיבות לא פחותה בחסכון בהוצאות, בחסכון בכספי הציבור, כאשר האזרחים ישלמו עבור הביטוח הרפואי פחות מאשר משלמים היום, כאשר יוכלו ליהנות משירותים רפואיים הרבה יותר מפותחים, כאשר יוכלו בתי-החולים להתמחות בתחומים המחייבים מיומנות גבוהה יותר בכוח-אדם, כאשר יוכלו בתי-החולים להתמחות בתחומים המחייבים השקעה גדולה בצידוד ללא התחרות הנפרושה שקיימת היום. היום בתי-חולים סמוכים זה לזה, נמצאים במרחק של קילומטרים ספורים זה מזה ומתחרים זה בזה על מתן אותם שירותים, בה בשעה שאזורים רבים מרוחקים יותר אינם יכולים ליהנות מכל אותם שירותים שאנו מדברים עליהם, שירותים המחייבים מיומנות גדולה יותר בכוח-אדם ומחייבים השקעות גדולות יותר בצידוד.

איך יכולים אנו להשלים עם התופעה הקיימת בנושא המרכזי ששמו בריאות? האם אנו יכולים להרשות לעצמנו שנושא כל כך מרכזי לא יהיה ממלכתי אלא סקטוראלי? חברת-הכנסת חייקה גרוסמן דיברה על כך שהחוק אשר הובא בכנסת הקודמת היה חוק טוב. מה עלה בגורלה של אותה הצעת חוק? מדוע לא נתקבלה? האם יש למערך היום עמדה ביחס לאותה הצעת חוק?

חייקה גרוסמן (המערך):
אפשר לתת תשובה?

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת קצב, ואחריו — לחברת הכנסת מלמד.

משה קצב (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אין זה פלא שהוטל על חברת-הכנסת חייקה גרוסמן לפתוח את הדיון משום שממש כפי שהתנגדתם, אנשי מפ"ם, ב-1952 לחוק חינוך ממלכתי, ואין שום ספק שהיום מודים אתם בטעותכם, כך אני בטוח שגם בעתיד — — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

אתה משלה את עצמך שהם מודים בטעותם. למפ"ם יש כשרון שלא להכיר בטעויות שלה.

משה קצב (הליכוד):

חברת-הכנסת גרוסמן אכן מודה שמפ"ם טעתה. אין לי ספק שגם בעתיד תודי בטעות שבנימוקי הנאום שלך היום. הנאום שלך היום היה רצוף סתירות, חוסר עקביות והתעלמות מוחלטת מהמציאות.

(חברת-הכנסת ח. גרוסמן קוראת קריאת-ביניים)

אהוד אולמרט (הליכוד):

יחסית לקומפלימנטים שאת נתת הוא די מתון.

חייקה גרוסמן (המערך):

לא נתתי לו אישית.

משה קצב (הליכוד):

אני מדבר על הנאום שלך ומתייחס לנאום שלך. את, חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, נהנית מהרבה מאוד מחמאות והערכה של הליכוד ושלי במיוחד. אני התייחסתי לתוכן הנאום שלך שהיה רצוף סתירות, חוסר עקביות והתעלמות מוחלטת מהמציאות. אני חושב שכולנו חייבים להבין, כי המציאות הרפואית, שירותי הבריאות הנוכחיים, המצב הקיים — אינם יכולים להימשך. אין איש ואין מבוסס שאין לו טענות חמורות נגד שירותי הבריאות במדינת ישראל. אינני יודע מאין שאבת את העדות על שביעות הרצון. דיברת על קרן זהב שקיימת. לא מצאתי קרן זהב.

(חברת-הכנסת י. מ של קוראת קריאת-ביניים)

יש טענות רבות, חברת-הכנסת משל, יש ליקויים רבים, יש הרבה סחבת, יש הרבה ביוקראטיה, יש חוסר שביעות-רצון של הרבה אזרחים במדינת ישראל, ולכן הגיע הזמן שמדינת ישראל תתמודד בצורה יסודית ומקפת עם הנושא ששמו שירותי הבריאות.

היתרון הבולט ביותר שאני רואה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי נעוץ דווקא בעובדה שאותם אזרחים, אשר עד כה היו מקופחים, ייצאו נשכרים מחוק ביטוח בריאות ממלכתי. עם קבלת החוק תהיה רמת השירותים פרי מדיניות שתקבע על-ידי מדינת ישראל. לא ייתכן שמדינת ישראל לא תהיה זו שתחליט מהי מדיניות העדפות ומהו סדר העדיפויות בקביעת אזורים. רמת השירות הרפואי תיקבע על-ידי המדינה. אזורי הדרום והצפון, שהיו מקופחים עד היום, יפסיקו להיות כאלה, כאשר כל חושב בכל אזור יוכל ליהנות מכל שירותי הבריאות ולא יודק לבתי-החולים הגדולים שמרוכזים ברובם הגדול בצפיפות גדולה במרכזים העירוניים. אזרחים הגרים מחוץ לאזורים

חוברת י"ח, ישיבה ת"ח —
חוק ביטוח בריאות ממלכתי —

אות ממלכתי. גם אני בעד חוק בריאות ממלכתי. והנה יצא העגל הזה, שהוא אולי מתאים ללוח הזמנים של פרשיות השבוע — בשבת שלאחר השבת הבאה נקרא את הפסוק הזה בפרשת השבוע — אבל ספק אם הוא מתאים לימי האחרונים של הכנסת.

אני רוצה לומר מה רע בחוק הזה. אמר שר הבריאות, ובצדק, שאנו אחת המדינות בעולם ששירותי הבריאות שלהן הם מהמפותחים ביותר. ומה חסר בעצם? כ-6% מתושבי המדינה אינם מבוטחים.

משה עמאר (המערך):
3.5%

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

אני שמח על התיקון. אני יוצא מההנחה שכ-6% אינם מבוטחים. מה צריך היה לעשות? — את אותם 6% לבטח באמצעות קופות-החולים הקיימות ולפתור את הבעיה. את המשאבים המיותרים שבידי הממשלה, שמקורם איננו ידוע — כי עד היום אני יודע שאין משאבים — נשקיע בשיפור השירותים הקיימים. וברוך השם יש מה לשפר. במקום זה אתם מציעים להחליף את המנגנון הקיים, להחליף את הביורוקרטיה הנוכחית — ויש ביורוקרטיה, אבל זוהי ביורוקרטיה שאתה בעצמך אמרת עליה, אדוני שר הבריאות, שהיא ממלאת את תפקידה על הצד הטוב ביותר, שאם לא כן השירותים לא היו כה טובים וכה מפותחים, כפי שציינת; אתם מציעים להחליף ביורוקרטיה זו בביורוקרטיה נוספת של הממשלה.

אתם חושבים שהביורוקרטיה הממשלתית היא שיא האידיאל? ומייד מתעוררת השאלה: מדוע, אם כן, אתם מציעים בימים אלה לקחת שירותים שמקדמת דנא היו שירותים שניתנו על-ידי הממשלה, ולהעביר אותם לרשות חברות ציבוריות, כמו לדוגמה שירותי הטלפון, ויש עוד כהנה וכהנה שירותים. האם כל השירותים שהוקמו עד היום על-ידי הממשלה הם טובים כל כך? האם הם טובים יותר מהשירותים של קופות-החולים, או לפחות מהשירותים של קופות-החולים הגדולה? — ספק רב.

נשאלת השאלה: את 6% שאינם מבוטחים אפשר לבטח ולקלוט במסגרת קופות-החולים הקיימות. האם לשם כך צריך להקים עוד מגוון? ואתם הרי יודעים את הכלל של ברי ושמא — ברי עדיף. השירותים האלה הוכיחו את עצמם. אנו מכירים אותם. לשם מה לעשות נסיונות כדי לשנות את הקיים, אם אין כל בטחון שהשינוי יהיה לטובה?

אם היה רק זה, לא הייתי נזעק. אבל יש נכס חשוב בארץ, נכס חשוב ביותר — השירות הרפואי הציבורי. השירות הרפואי הציבורי ייפגע. אלה יהפכו לקבלני שירות ואלה יהיו קבלני שירות. ענייני הרפואה יעברו לידי הרופא האינדיבידואלי. הוא יעמוד במרכז ולא הארגון הציבורי הגדול. האם אז יהיה המצב טוב יותר? זה יגרם לכך שהחוק יתחוק אף יותר, והחלש ייחלש יותר. הרי אנו מכירים ויודעים את הדברים האלה.

אתן דוגמה אחת. אנו ארץ קולטת עלייה. אנו חייבים להיות ארץ קולטת עלייה. אי לנו שבזמן הזה איננו קולטים כל כך עלייה. קופות-החולים הוכיחו שהן קלטו רופאים, בצרות צרורות, אבל קלטו, מי יקלוט את הרופאים עכשיו? מטבע הדברים שאדם יבחר את הרופא

היו"ר ש. ארבל-אלמוליוני:

אינני מרשה. חברת-הכנסת גרוסמן, את דיברת.

משה קצב (הליכוד):

אם בקאדנציה הקודמת לא הצלחתם להעביר את הצעת החוק, משום שבסיעת המערך לא היתה הסכמה, איש איננו יכול להבטיח שבקאדנציה הבאה תצליחו לעשות כן. מדוע בקאדנציה זו איש מכם לא הגיש הצעת חוק לביטוח בריאות ממלכתי? אין זה אלא שאתם מנסים לעשות שימוש פוליטי בנושא. מסיבות פוליטיות אתם מתנגדים להצעת החוק, ולא כפי שמאשימים אותנו שהגשנו את ההצעה באיחור. הצעת החוק אמנם הוגשה באיחור, אבל ממשלה זו וקואליציה זו עמדו להגיש את הצעת החוק לפני שלוש שנים, ומסיבות קואליציוניות לא התאפשר הדבר. עכשיו הוחלט להגיש את הצעת החוק לקריאה ראשונה למרות ההתנגדות של מרכיב רציני וחשוב בקואליציה. ואין בכך כל פסול. זה לא פוסל את הגשתה של הצעת החוק, שיש לה את כל ההצדקה.

דווקא אנשי המערך צריכים לזכור את הדברים שאמר דוד בן-גוריון ביום 7 במאי 1971, כאשר הוא כבר לא כיהן כראש ממשלה: "הדאגה לבריאות העם צריכה להיות עניין ממלכתי ולא עניין של חברות באיגודים". האם העקרון הזה מקובל גם עליכם, אנשי סיעת המערך? דוד בן-גוריון הוסיף ואמר "שהגיע הזמן להעביר הדאגה לבריאות תושבי ישראל לידי מוסד ממשלתי". וזוהי למעשה הצעת החוק המוגשת היום לכנסת.

אם חברת-הכנסת חייקה גרוסמן מתקוממת נגד העובדה, שהצעת החוק אין בה תוכן אלא היא אך ורק שלד או מסגרת, הרי תתמכו בהצעת החוק, תאפשרו להעביר אותה בקריאה ראשונה לוועדה, ובדינוי הוועדה להכנת הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית יהיה אולי סיכוי סביר שנוכל להגיע לסיכום. שהרי במסגרת הדיונים בוועדות יש שיכנוע הדדי, יש הפרייה הדדית. אם לקראת הקריאה השלישית יתברר לכם שההצעות שלכם לא התיקבלו, הרי שתוכלו להתנגד. ואם אתם כל כך מעוניינים בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, מה היא ההצדקה להתנגד להצעת החוק היום?

אין לי ספק שאתם עושים את הנסיונות האלה אך ורק מסיבות פוליטיות. אתם מנסים להשתמש בהצעת החוק כדי לקומם את הציבור, להטעות אותו וליצור רושם מעוות בציבור על הצעת החוק.

אני מודע לזה שהיום כל אמצעי התקשורת ניוונים מהכרזות שלכם בנוגע החוק. אבל אין לי ספק שלא יעבור זמן רב והציבור יבין שהצעת חוק זו היא אחד החוקים הטובים ביותר שהוקקה הכנסת. היא תאפשר להעלות את הרמה של השירותים הרפואיים הניתנים לאזרחי ישראל; היא תבטיח סכסון בהוצאות; היא תאפשר ליעיל את ההשקעות ולהבטיח שכל אזרח יוכל באזור מגוריו ליהנות מכל השירותים הרפואיים במדינת ישראל. מעל לכול מדובר כאן בשירות יסודי וחיוני שהוא שירות ממלכתי ממדרגה ראשונה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוליוני:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת מלמד.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, דיברנו רבות על האפשרות לשנות את השיטה הקיימת ולהגיע לחוק ברי-

איפה הייתם כל השנים, מדוע פחדתם לפני כן להגיש את הצעת החוק.

משה שמיר (התחיה — בנא"י) :

כאילו-חוק, כמו שעשו כאילו-חוק, כאילו-לאומיות.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית) :

חבר-הכנסת משה שמיר, אני סומך עליך, אתה מכיר אותם טוב יותר ממני. משחקים כמו הגששים שאומרים "כאילו", כאילו הדבר הוא אידיאלי.

שרה-הבריות א. שופטק :

איוו שפה משותפת נהדרת בין חברי-הכנסת משה שמיר ואברהם מלמד בנושא הלאומיות.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית) :

אדוני שר הבריאות, יש לי ויכוח עם חברי-הכנסת משה שמיר, אבל אין ויכוח על כך ששנינו מתכוונים לשם שמים, כל אחד בדרכו. יש פה חברים שמדברים גבוהה גבוהה ולא מתכוונים לשם שמים.

שרה-הבריות א. שופטק :

להיפך, אני משבח — — —

שלמה הלל (המערך) :

השר טוען שחברי-הכנסת משה שמיר מבזבז עברית טובה — — —

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית) :

נאמר לי שיש בעיה קשה לגבי מקבלי הפיצויים מגרמניה, 60,000 מקבלי פיצויים מגרמניה. אמנם הכניסו בחוק סעיף כדי לבלבל כאילו את השטן, כאילו הגרמנים אינם יודעים לקרוא, כאילו שיש חוק בריאות שמבטח את כולם, פרט למקבלי הפיצויים, שלא יבטחו את עצמם וממילא יהיו זכאים לקבל סעד רפואי מהגרמנים. הגרמ"נים ישאלו: מה זה? 36,000 איש לא יקבלו, איפוא, את הסיוע הרפואי, ואלה כספים במטבע-חוק. אתם יכיר לים לזלזל בכך? מה בוער כל כך? הכול למען הבחירות?

ובכן, מורי ורבותי, חוק ביטוח בריאות הוא טוב. חברי-הכנסת קצב ציטט את דוד בן-גוריון. אני מיעץ לו ללמוד מבן-גוריון את כל יתר הדברים. האם דווקא את זה מצא אצל בן-גוריון? אינני יודע מה היה בן-גוריון אומר היום.

אין לי דבר נגד חוק ביטוח בריאות, אני מדגיש זאת שוב. יש לנו ויכוח על החוק הזה, ולחוק הזה אנחנו מתנגדים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלני :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת גרופר. איננו באולם.

היו"ר ח. גרופמן :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת ארבל-אלמזלני, וא"חריה — לחברי-הכנסת רובינשטיין.

שרה-הבריות א. שופטק (המערך) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לאחר שממשלת הליכוד זכתה בהצלחה מסחררת — במרכאות — בעקבות מדיניותה בתחומי המשק, הכלכלה והתחברה, והצלחתה להקנות למדינת ישראל את תואר אלוףת האינפלציה; יצרה אבטלה ויש כיום רבבות מחוסרי עבודה שאין מה להציע להם; גרמה לקפאון מוחלט בצמיחה הכלכלית;

שאותו הוא מכיר, את הרופא הוותיק, החזק, המבוסס, המוכר לו. מדוע יילך לרופא המסכן, שאולי היה רופא גדול וידוע במדינה שממנה הוא בא, אבל כאן אין איש מכיר אותו. ואינני מדבר על שאר הרופאים.

ובכן, התרופה הזאת שאתם מציעים היום, בסוף כהונתה של הכנסת הזאת, לא באה למלא צורך אובייקטיבי, כי כפי שאמרתי אפשר היה להביא חוק ביטוח בריאות שיפתור את הבעיה ולא יכניס אותנו לאקספרי-מנטים, אני לא רוצה להגיד מפוקפקים, אבל בכל-אופן אלה בסך-הכול אקספרימנטים שאיני יודע מה יצא מהם. אפשר היה ללכת בדרך הטובה, בלי להרוס את שירותי הרפואה הציבוריים.

אני מבין שיש פה אינטרס פוליטי. מישור משלה את עצמו שעלי-ידי כך יחליש את ההסתדרות. אני רוצה לשאול את חברינו בליכוד, האם חשבתם עד הסוף ומצאתם שהחלשת ההסתדרות טובה למדינה ולעם ישראל? מה יבוא במקום ההסתדרות? אתה בעצמך אמרת לי, אדוני שר הבריאות, שאפשר לגמור את העניין באיגודים המקצועיים, שהחברות תהיה בהם. אני מודיע לך שאחד הדברים הטובים ביותר שהיו לנו במדינה הוא שלא היה טריידיוניזם, שהעובדים מאורגנים בהסתדרות שיש לה אידיאלים חלוציים. ההסתדרות היא לא רק טריידיוניזם, האיגוד המקצועי הוא רק חלק ממנה. וזה טוב, כי טריידיוניזם מטבעו נוטה לראדיקאליזם. אדוני שר הבריאות, האם אינך יודע מה המצב ב.ס.ט. בצרפת, מה המצב באיטליה ובמקומות אחרים? להסתדרות כשלעצמה יש גם אינטרסים נוגדים — ואני מודה בזה. הרבה ביקרו את ההסתדרות על כך שיש לה חברת עובדים וכדומה — אך יש לה גם אידיאלים חלוציים והיא מיתנה את הרא"דיקאליזציה הפוטנציאלית של האיגודים המקצועיים, כי פה היה איזון.

במקרה דנו, נקודת הכובד תעבור לאיגודים המקצועיים. זה בדיוק מה שיקרה, תהיה ראדיקאליזציה. אני לא כל כך מפחד מפני השמאל, אבל אתם מפחדים מפחד מוות מפני השמאל, ויש שבמאל שגם אני מפחד ממנו. האם בזה אתם רוצים? האם חשבתם עד הסוף? האם זה יביא לכם נחת? ודאי חשבתם שחוק זה יביא לכם יותר בוחרים? הרי ציבור הבוחרים אינו טיפש כל כך; הוא ישאל מדוע נזכרתם לעשות זאת ברגעים האחרונים של הכנסת, הוא יבין שבמשך שלוש שנים לא עשיתם זאת מפני שלא יכולתם, פחדתם שלא יהיה לכם רוב והממשלה תיפול. היום, במקרה הגרוע ביותר, תהיה ממשלת מעבר וכבר אין עליכם הפחד הזה. ועוד ישאלו אתכם, אם זה חשוב כליכך מבחינה לאומית, מדוע פחדתם מפני בחי-רות? את יכולתם להביא את החוק לפני כן. ברגע האחרון, כשאין עליכם כבר פחד של קואליציה, כי התקבל חוק התפזרות הכנסת — זה סימלי מאוד שאת החוק הזה אתם מביאים ביום שהתקבל חוק התפזרות הכנסת — אתם מציעים חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אם החוק הזה טוב כליכך, מדוע פחדתם להפסיד בגללו את השלטון? בגלל עסק כזה כדאי להפסיד את הכול.

אבל גם אתם יודעים שהחוק הזה לא יתקבל. אני מודיע לכם מעל במה נכבדה זו שנעשה הכול בוועדה כדי שלא יעבור החוק, כי הוא לא טוב, לא צודק. אולי נעביר חוק אחר, אך לא את החוק הזה. אתם יודעים שהעניין אבוד, אבל רוצים לזרות חול בעיני הבוחרים ולהגיד שהנה מביאים חוק ביטוח בריאות ממלכתי. הבוחרים ישאלו

החולים אלא גם במרפאות על-ידי הנהגת שיטה שהחולה משלם לרופא כאשר הוא מבקר אצלו בביתו והמבוטח יקבל רק חלק מאותו תשלום כהחזר מכספי הביטוח. שיטה זו פירושה מיסחור גלוי וליגאלי, ולפיה יוכלו בעלי היכולת לקבל שירותים מהרופאים הטובים יותר ואילו מעוטי היכולת יאלצו לוותר, מתוך חוסר יכולת לשלם לאותם רופאים את הסכום הנדרש, או יאלצו לפנות לרופאים שיסתפקו בתשלום נמוך יותר.

חברי הכנסת, שיטה זו מנוגדת בתכלית הניגוד לעקרונות הנעלים ביותר של העזרה ההדדית והערבות ההדדית, שעליהם מושתתת העזרה הרפואית בקופת-חולים הכללית מאז היווסדה. החבר המבוטח בקופת-חולים משלם מס בהתאם להכנסתו ומקבל שירותים בהתאם לצרכיו הוא וצרכי בני משפחתו. גזירת המס לא מביאה בחשבון את גילו של המבוטח, את מצבו הסוציאלי, את גודל משפחתו או את מקום מגוריו. תשלום המס מבוסס אך ורק על ההכנסה של המתפרנס ואילו השירותים ניתנים ללא התחשבנות בגובה המס אלא בצרכי המבוטחים. במציאות הישראלית משלמי השיעור הנמוך של המס הם לרוב משפחות מרובות-ילדים שעלות שירותי הבריאות שהם מקבלים עומדת ביחס הפוך לשיעור המס שהם משלמים. חברי הכנסת המתירים שיש להם רגישות סוציאלית מפותחת, איפה הרגישות שלהם? כיצד זה אינם מתקוממים נגד הצעת חוק כזאת שבאה להרע את מצבם של מבוטחים מן הסוג הזה? קוסמות להם הסיסמאות ששר הבריאות הביא כאן על במת הכנסת. העקרונות הנעלים של עזרה הדדית לא יחזיקו מעמד וייעלמו חיש מהר מהפראקטיקה שתונהג, אם יתקבל החוק, כי קופת-חולים תחדול להיות גוף עצמאי הפועל לפי גורמות חברתיות המחייבות אותה ותיהפך לקבלן המוכר שירותים, שירותי בריאות, וחייב לפעול על-פי הכללים של החוק שיתקבל.

גברתי היישובת-רואש, חקיקת החוק איננה לטובת המדינה. החוק ייצור רשות נוספת בין משרד הבריאות לבין המערכות הקיימות. יוקם סגל רגישיס מאות עובדים נוספים — כ-800 עד 1,000 עובדים נוספים — כדי לכוון, לתכנן ולהתחשב. החוק יחייב הקמת הנהלות ומועצות אזוריות ומחוזיות. יקימו מינהל נוסף על הקיים כיום. לא ישתמשו באירגונים הקיימים שיש להם תשתית, משאבים, כלים ומומחים. יקימו מערכת מקבילה לגינהול ולפיקוח. על-ידי זה אתם מערערים, אדוני השר, את המערכות המקבילות הקיימות. אתם מתכוונים על-ידי החוק הזה לקצץ אותן ולבטל אותן.

לפיכך, החוק יחייב הקמת מנגנון ארצי ומחוזי נוסף, וכתוצאה מכך — הגדלת ההוצאות למינהל האדמיניסטרטיבי, העמקת הבירוקרטיה, חוסר כתובת למי בוטח — על כך דיברה כבר ברת-הכנסת גרוסמן — להגיש את תלונות ולתבוע התחשבות במצוקתו, כי הרי גישות לבעיות הפרט בכל מסגרת וולונטארית היא גדולה יותר מאשר הרגישות לבעיות הפרט במסגרת ממשלתית ממוסדת. זאת אמת מקובלת בכל המדינות הנאורות וזו הסיבה שגם המדינות הללו מעודדות הקמת מסגרות וולונטאריות בתחום הרפואה, מסגרות הנוטלות עליהן תפקידים ממלכתיים.

בניגוד לעקרונות אלה, אדוני השר, אתה מציע לנו את ההיפך — לבטל מסגרת וולונטארית שרשמה דפים מזהירים בפניהן שירותי הבריאות, הנותנים שירותים ליותר מאשר 75% מאוכלוסיית המדינה. מתוך הסכם עם

והגיעה לשפל בעלייה ולגיאיות בירידה; עתה התפתחה ממשלת הליכוד להכניס סדר גם בשירותי הבריאות והו"צ יאה מהגנזך שלה את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

משלה זו, אשר אפשר לומר עליה ללא היסוס שבכל מקום שדרכה כף רגלה — עשב לא צמח, ובכל מקום שנגעה ידה — היא הולידה כשלון ומחדל, מתכוונת לפעול באותה הצלחה גם בתחום שירותי הבריאות, שיש ראל יכולה להתפאר בהם בהשוואה למדינות רבות בעולם, וזה בזכות קופת-חולים הכללית שהיתה חלוצת שירותי הבריאות הציבוריים עוד בטרם קמה המדינה.

אין ויכוח על כך שבכל מדינה מתקדמת חייב להיות חוק המבטיח שירותי בריאות לכל האזרחים, אך השאלה הנשאלת היא, מה הם המניעים שדחפו את הליכוד, לאחר ששרי המפד"ל הסתייגו מהצעת החוק והסתייג ממנה גם שר העבודה והרווחה, לנסות בימיה האחרונים של הממשלה לחוקק בחקיקת-בזק חוק שיש לו משמעות לאומית-חברתית ממדרגה ראשונה לבריאותם של אזרחי מדינת ישראל.

עמדתי כלפי הצעת החוק נובעת מהתייחסותי לשלוש שאלות המחייבות תשובות ברורות, אדוני שר הבריאות. השאלות הן: 1. האם החוק המוצע טוב למבוטח? 2. האם הוא טוב למדינה? 3. האם הוא טוב לחברה הישראלית? תשובתי לשלוש שאלות אלה היא: לא ולא. 1. אין החוק בא להטיב את מצבו של המבוטח הזקוק לשירותי בריאות; 2. החוק מטיל נטל כבד על אוצר המדינה; 3. הוא יעמיק את הפער בחברה הישראלית בתחום הרגיש ביותר, בתחום הדאגה לבריאות הפרט, ואת זה צריך להגיד בשפה הברורה ביותר.

הצעת החוק תגרום יצירת שתי רמות של שירותי בריאות במדינה — שירותים לעשירים ושירותים לעניים. העובדה שהצעת החוק — בסעיף 4 ובסעיף 8 (ב) — אומרת שהשר יהיה מוסמך לקבוע תשלום עבור שירותי בריאות שהאזרח יהיה זקוק להם, מרמזת בצורה ברורה על הכוונות המסתתרות מאחורי נוסחה תמימה זו, אדוני השר. תשלום זה, כמובן, יהיה נוסף על דמי הביטוח שחייב כל מבוטח לשלם.

במשאומותן על תקציב קופת-חולים, שהתנהל בין מרכז קופת-חולים וההסתדרות לבין האוצר ומשרד הבריאות התבררה המגמה המדריכה את מגישי הצעת החוק בתחום זכויות המבוטחים; התברר מה מסתתר מאחורי המלים "תשלומים בעד שירותים". נציגי הממשלה דרשו בתוקף מקופת-חולים ומההסתדרות, עוד בטרם נתקבל החוק הזה, להטיל תשלום — לדעתם אמנם קטן, רק 18 שקל — עבור כל ביקור של מבוטח במרפאה. נרמזו ייתכן שיהיה תשלום מסוים עבור שירותים רפואיים שהי מאושפז יקבל בבית-חולים. כמו-כן ידרשו להגדיל בצורה משמעותית את התשלום בשביל תרופות. מעל לכול נדרש מרכז קופת-חולים להעלות את המס האחד פי שניים יותר מהמס הקיים.

כל הדיבורים על כך שהצעת החוק תביא להוזלת שירותי הבריאות מנוגדים לאמת. הצעת החוק תביא להטלת תשלומים בעד שירותים שהאזרח יהיה זקוק להם. כאן התעלומה הגדולה. אי-אפשר לדעת אילו שירותים וכמה יטילו. זה יהיה בסמכות השר. הוא יקבע את הדברים בתקנות. את זה אין אומרים לציבור בצורה ברורה; עם שקבלתה של הצעת החוק תהא תהיה העמקה והרתבה של השרים — שירותי רפואה פרטיים — לא רק בבתי-

אילו צרות עשיתם לקופת-חולים במשך ארבע השנים הללו. האם אתם מתקצבים את קופת-חולים כפי שתיקצבו אותה בעבר? האם אותם 30%, שהיו לפני ארבע שנים אחרי זי ההשתתפות של הממשלה בתקציבה של קופת-חולים, קיימים גם היום? הרי הורדתם זאת ל-13% ובשנה הבאה ייחנך שהיית מוריד זאת עד ל-6% של השתתפות מתקציב הממשלה. זו היתה מדיניות מכוונת כדי לחנוק את קופת-חולים, כדי להכניע אותה שתקבל את כל אותם חכתיבים שאתה מציע בהצעת חוק ביטוח הבריאות שאתה מביא היום.

שר-הבריאות א. שופטק :

נתנו יותר מכל הממשלות הקודמות, חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמזוליני.

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך) :

לא הוכחת זאת, אדוני שר הבריאות. המציאות שונה לגמרי. אתם אפילו לא קיימתם את ההסכמים שעליהם התחייב שר האוצר הראשון שלכם, מר שמחה ארליך, והפרתם אותם. עד היום קופת-חולים רצה ומתרוצצת אחריכם כדי לגבות את החוב שהבטחתם לה. על איזה השתתפות של הממשלה אתה מדבר, אדוני שר הבריאות? האם על מס מקביל שהוא של המעסיקים?

אמרת, כביכול, שהממשלה מתקצבת את קופת-החולים.

שר-הבריאות א. שופטק :

כן, נכון. ואת יודעת זאת.

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך) :

אני יודעת את ההיפך הגמור, אדוני השר. אני יודעת את כל המאבקים שניהלה קופת-חולים ללא הועיל וללא הצלחה.

שר-הבריאות א. שופטק :

מי הלעיט אותך עם מספרים כאלה?

היו"ר ח. גרוסמן :

אדוני השר, נא לא להפריע.

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך) :

את הנושא הזה העלינו פעמים מספר מעל במת הכנסת, העלינו אותו בוועדת הכספים, ולא מזמן העלינו אותו גם בוועדת העבודה והרווחה, ואף הופיעו שם נציגי קופת-חולים עם הסכמים תחומים שאתם לא כיבדתם.

ולבסוף, גברתי היושבת-ראש, החוק המוצע אינו מיטיב עם המבוטח, אינו עונה על צרכי המדינה והחברה. הוא עונה על הצרכים הפוליטיים והחטיבתיים של הליכוד. אך המניע העיקרי המדריך את יוזמי החוק הוא החשבון הפוליטי הישן-נושן. חברי-הכנסת שמואל תמיר, אני רוצה שתשמע גם את המשפט הבא שאני עומדת להגיד. המניע העיקרי הוא החשבון הפוליטי הישן-נושן: לשבור את ההסתדרות ולהחליש את כוחה בחברה ובמשק. זאת היא תורה ישנה: לשבור. ניסו לשבור את ההסתדרות מבחוץ, אך לא הצליחו; ניסו לשבור את ההסתדרות מבפנים, וגם בזה לא הצליחו. כעת מנסים לפגוע בה על-ידי ניתוק קופת-חולים מההסתדרות הכללית. השאלה היא: האם מדינת ישראל זקוקה להסתדרות חזקה המגלה אחריות מרבית ובעיות המדינה והמשק לנגד עיניה, או להסתדרות חלשה שאין בכוחה להנהיג פועלים ועובדים ולדאוג למשק ולדאוג לאספקת שירותים.

המדינה נותנת קופת-חולים שירותים לנתמכי סעד; היא הקימה מרפאות באזורי הפיתוח הנידחים ובאזורי הספר; היא מלווה את המתיישבים מיומם הראשון; היא פיתחה שירותי בריאות במגזר הערבי והדרוזי. איפה החברים הדרוזים והערבים שהיום יתמכו בהצעת החוק המוצעת? אינני יכולה להבין אותם. כיצד יצביעו בעד הצעת החוק הזאת?

יזראל עטשי (שינוי — מפלגת המרכז) :

יש שניים. אחד איננו באולם. מה לעשות?

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך) :

קופת-חולים משמשת דוגמה למדינות רבות המתפלגות ממישיגה. חקיקת החוק הזה, לפי העקרונות שמציע השר ועל-פי רוח החוק שבאה לידי ביטוי בסעיפים השר-נים, פירושה — ביטול השוויוניות הקיימת ויצירת שתי רמות בקבלת שירותי בריאות, דבר שיעמיק את הפער החברתי, יגרום תסיכול ומרידות ויפגע בבריאותם של רבבות אזרחים מעוטי הכנסה שלא יהיה בכוחם לשלם בעד שירותי הבריאות הנחוצים להם. על איוז שוויוניות אתה מדבר, אדוני שר הבריאות? פתאום מתגלה לנו שלממשלת הליכוד יש אידיאולוגיה חדשה: שוויוניות בחברה, שוויון בין עני לעשיר, צדק חברתי. אולי נלך בקו זה, בדרך זו, בחלוקת ההכנסות? שתהיה שוויוניות בנשיאה בעול, אם נוצרה מגמה חדשה — שוויוניות בחברה — בבקשה, שתקום לאורך כל החזויה. אבל דברים אלה הם מן השפה אל החוץ. האם אתם מתכוונים לשוויוניות?

גברתי היושבת-ראש, בלי להתעלם מן הסבל שנגרם היום לחולים במרפאות ולמאושפזים בבתי-חולים, אני מבינה ללבם של עובדי קופת-חולים. שביתתם של 27,000 העובדים השובתים היום היא שביתת מחאה, שביתת אזהרה והתראה על הסכנה המאיימת על הענף שממנו הם מתפרנסים ועליו הם מתקיימים. על אף זאת אני מציעה לעובדי קופת-חולים שלא ינהלו את המאבק הצודק שלהם על גבם של החולים. השביתה היא בשל כריתת הענף שעליו הם יושבים וממנו הם מתפרנסים; על אבדן עצמאותה של קופת-חולים, שהם בנוה וטיפוחה במשך כל השנים יחד עם ציבור הרופאים ועם ציבור המבוטח-חיים. השביתה היא ביטוי לחששות המפעמים בלבם, לחוסר הבטחות להמשך עבודתם, אם יבוצע החוק כלשונו וכרוחו.

שר הבריאות גם נמנע מלהבטיח להם שבכל מקרה הם לא יפוטרו אם תחדל קופת-חולים להיות גוף עצמאי, ולא תוכל להעסיק אותם. מדוע אינך אומר להם את האמת, אדוני שר הבריאות? מדוע אינך אומר להם שמשרד הבריאות יהיה אחראי להמשך העסקתם? כי אכן החשש שות שלהם מבוססים, וקופת-חולים תחדל להיות קופת-חולים עצמאית, והיא לא תישמר כקופת-חולים אלא תיהפך לנותן שירות. מדוע אינך אומר להם את האמת? אתה הרי מעוניין קודם-כול להעביר את החוק הזה. הדאגה להעסקתם של העובדים היא משנית בעיניך.

הוכחו לעבודה היא זכות אלמנטארית, ובמיוחד לגבי עובדים שהשקיעו שנים רבות במילוי תפקיד קשה בבתי-חולים ובמרפאות, ופתאום הם ניצבים בפני שוקת שבורה ונמצאים במצב של חוסר בטחון בעתיד.

אדוני השר, אמרת היום שהממשלה נושאת בעול השירותים הרפואיים, האם זו האמת? האם זו היתה האמת במשך שנות כהונתך כשר הבריאות בממשלה הזאת?

הרפואי. אבל אדוני שר הבריאות, אי-אפשר להתעלם לא מהזכויות העצומות של קופות-החולים כולן, ושל קופות-החולים של ההסתדרות הפרט, ואי-אפשר להתעלם מהמבנה, מהידע ומהנסיון שרכשו. אני חושש מאוד שהצעת החוק אינה מביאה בחשבון את העובדות האלה.

הנקודה האחרונה הנראית לנו חשובה לעניין זה, ואני חושב שבוז אנתנו חלוקים על חלק מחברי המערך, היא עניין כריכת השירות הרפואי והביטוח הרפואי בחברות בהסתדרות זו או זו. אני מבין את הרגישות בעניין זה ואני יודע גם את המסורת של כלליותה של ההסתדרות העובדים. כנציג של סיעה המקבלת את רעיון הכלליות של ההסתדרות זו אסור, לדעתי, שהכלליות הזאת תחול על שירותים שמעצם טיבם הם אוניברסאליים. בכך שונה משק העובדים, שונים אירגוני העזרה ההדדית, מעניין הבריאות. הוא שונה לחלוטין, למרות ששוב יש זכויות רבות מאוד להסתדרות כאירגון וולונטארי שהכניס בשנות ה-20 וה-30 את שירותי הרפואה המתקדמים ביותר בעולם, אולי. אבל אנתנו חיים במציאות ישראלית של מדינה ריבונית, כאשר חובה על המדינה להבטיח את השירות המלא.

ומשום כך אנו אומרים: ביטוח באמצעות קופות-החולים — כן; שמירה על עצמאות ועל מעמדן של קופות-החולים — כן; מניעת מנגנון ביורוקרטי נוסף — כן; ובצד זה גם הפרדת חברות באירגון מקצועי או בהסתדרות הכללית מחובת הביטוח הרפואי.

יהודה חשאי (המערך):

לפי זה אתה צריך להצביע נגד החוק.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

לא, חברי-הכנסת חשאי, תאזין לסוף נאומי.

בעניין זה, לדעתי, יש חשש-שווא של אנשי ההסתדרות שההפרדה הזאת תפגע בהסתדרות או בקופות-החולים. ולדעתי אין זה מקרה שאירגון רפואי קופות-החולים, שהוא נאמן גם לאינטרסים של קופות-החולים הכללית וגם לאינטרסים של ההסתדרות, תומך ברעיון ההפרדה הזה. רעיון ההפרדה הזה נכון להסתדרות משום שהוא מבוסס על רעיון הרצון החופשי. התאגדות וולונטארית אמיתית בהסתדרות ובקופות-החולים דורשת את חופש הבחירה. ואין לי ספק כי מתן אפשרות בחירה זאת לא יחליש כח-אזה את ההסתדרות הכללית אלא להיפך, יחזק אותה.

מה הם החסרונות של החוק בצד יתרונותיו העקריים? החסרון הוא של יצירת מערכת ביורוקראטית ממשלתית נוספת, שאין לי כל ספק שתעלה ממון רב, ויש לי ספק אם יש לה הנסיון, הידע והכישורים שצריכים להיות אצל הנהלות קופות-החולים בכלל ואצל מרכז קופות-החולים בפרט. יש לי גם ספק רב אם ההסדר הזה של חוזים אזוריים יענה על הבעיות של מניעת כפילות, מניעת ביובז בשירותים המכסים לעתים קרובות מאוד קבוצה קטנה של תושבים בשירותים כפולים ומכופלים. והרי כולנו רוצים למנוע זאת. כולנו רוצים את חלוקת הנטל בצורה שווה וגם את חלוקת הזכויות בצורה שווה.

חסר לי בחוק עניין אחד מהותי ויסודי, אדוני שר הבריאות. אין שום הוראה ספציפית לגבי שיעור ההשתתפות של המבוטח, על איזה בסיס זה יהיה, ועל איזה בסיס תהיה ההשתתפות הממשלתית. כל זה נתון לשיקול-דעתו של שר. האם עניין כה מהותי יינתן לשיקול-דעתו

הטא בלי-כופר יעשו אלה שמתוך דבקות ברעיונות שאבד עליהם כלל ינסו לפגוע בהסתדרות הכללית על-ידי חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי כפי שהוא מובא היום לכנסת.

חברי הכנסת, אנו, סיעת המערך, הננו בעד חקיקת חוק ביטוח בריאות, אבל באמצעות קופות-החולים הקיימות, בעד פיתוח התשתית הקיימת, חיווקה והרחבתה. כי רק באמצעותה נוכל לבצע חוק ביטוח בריאות שישירת את האוכלוסיה ויבטיח לה רמת שירותים נאותה ושווה לכול.

היו"ר ח. גרופמן:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת רובינשטיין, ואחריו — לחברי-הכנסת בישון.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, כיוון שסיעתי עומדת להצביע בעד החוק כפי שהוצע על-ידי הממשלה, אני רוצה להקדים ולומר כי יש מידה רבה מאוד של טעם בביקורתם של חברי הכנסת גם מסיעת המערך וגם מסיעת המפד"ל שאמרו, כי מזור מאוד הדבר שחוק מסוג זה, המשנה סדרי בראשית במדינה, בחברה ובחוקים, מובא לכנסת לקראת סיום תפקידה, ממש באותו יום עצמו שבו מביאה הממשלה חוק לפיזור הכנסת. יש בכך משום טעם לפגם ועדות נוספת לכשלונה של הממשלה לקבוע סדרי עדיפויות לאומיים ולהביאם במועד לאישור הבית.

מה העקרונות שצריך להנחות אותנו לעיצומו של החוק בנושא ביטוח הבריאות? לדעתנו חובת המדינה היא לדאוג לביטוחו הרפואי של הפרט. ואין זה משנה, חברי הכנסת גרוסמן וחברי כנסת אחרים, אם שיעור הביטוח בארץ אכן הגיע, ואני אומר שבמידה רבה בזכותה של קופת-החולים של ההסתדרות, ליותר מ-90%. העקרונות של חובת המדינה לקיים שירות מסוג זה קיים גם כאשר רוב הציבור, רוב האזרחים, מבוטח כבר בקופות-החולים. הייתי אומר שאפילו נמצא אדם אחד כזה, חובת המדינה חלה לגביו, וזאת לא רק חובה תיאורטית.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, זאת היא גם חובה מהותית, משום שהיא מתייחסת גם לחובה להשוות את תנאי השירות הרפואי לגבי אזרחים שונים במחוזות שונים ובאזורים שונים. ואין זה ראוי למדינת ישראל, שיש לה הישגים כה מפוארים בתחום השירות הרפואי והביטוח הרפואי, שטיב השירות ייקבע על-פי טיב השתייכותו של האדם להסתדרות עובדים זו או אחרת, או אי-השתייכותו.

השוואת השירות הרפואי, הכול במגבלות המחויבות במסגרות כאלה, עולה איפוא בקנה אחד עם עצם הקביעה שהמדינה היא שתבטיח גם את חובת ההשתתפות בנושאת הוצאות השירות וגם את מתן השירות. בנוסף על כך נראה לנו, ובכך אנו חלוקים עם הליכוד ועם הממשלה בהצעת חוק זו, כי ראוי הדבר ששירות רפואי זה יינתן באמצעות קופות-החולים הקיימות, ובראשן, כמובן, קופת-החולים הגדולה מכולן, קופת-החולים של ההסתדרות הכללית.

ייתכן שאילו היינו נוגשים להסדרי חוק מבחינת טאבו-הראו לחברה הישראלית, כשלא קיים המבנה העצום האדיר והמרשים הזה של קופות-החולים, היינו יכולים לקבל הצעות מהצעות שונות להסדרת השירות

בחוק ובמבוא להצעת החוק נאמר כי "אין הציבור שבע רצון מטיב השירות. השירות מסורבל, מפוצל ואיטי וגוזל זמן רב מהחוליה". ומה מציע השר? הוא מציע סירבול גדול יותר ופגיעה קשה במבוטחים, בתהליך קבלת השירות, בתשלומים גדולים יותר.

בפרק ב', "אריגון", קובע החוק כי המדינה תחולק לאזורי בריאות. את מספר האזורים יקבע השר עצמו, ובכל אזור תהיה הנהלה אשר תמונה על-ידי השר. מלבד ההנהלה הארצית, למדים אנו כי יוקם מנגנון מנופח אשר יעלה הון רב ויסרבול את השירות, וזאת על-פי החוק, משום שהנהלת האזור, היא ורק היא, מארגנת ומתכננת את השירות. כלומר, יוקם גוף אשר ימונה מקביל למנגנון של הגוף השני הנותן את השירות. אם זה איננו ביצוע אמצעים וכספים, אם זה איננו סירבול, סירבול וביצוע מה הם? וכל זה רשום שחור על-גבי לבן. ובשיא החוצפה עוד מעזים לדבר על חסכון בהוצאות.

ולעניין השירות עצמו וטיבו — עד עתה נקבע טיב השירות והיקפו על-ידי המבוטחים החברים בקופת החולים הכללית. אינני יודע איך זה נעשה בקופת-החולים של הדר"ר שוסטק, אבל בקופת-החולים שלנו היקף השירות וטיבו נקבעו על ידינו אנו, חברי קופת-חולים, וזאת על-ידי צירי הוועידה וחברי המועצה הארצית הפועלת בסמכות הוועידה בין ועידה לוועידה. מועצה זו, היא ורק היא, קובעת את טיב השירות והיקפו, לא הדר"ר דורון ולא אהרן בקר. אנחנו המבוטחים קובעים על-ידי נציגינו את הקריטריונים שלפיהם ניתן השירות. לדוגמה, רבותי חברי הכנסת, נציגינו קבעו כי בשכונות העוני מספר מבוטחים קטן יותר יזכה לשירות גדול יותר יחסית לקריטריונים הארציים ובבתחשב בתנאי החיים והסביבה שבהם הם נמצאים. הוועידה קבלה הצעה זו ובעיירות-פני תוח רבות השתפר השירות הרפואי. אולם אנו לא השלמנו והמאבק קיים עדיין לגבי המרפאות בשכונות-העוני.

בבתי-החולים מאושפזים ויאושפזו באותו חדר מנהיגים, ראשי הישוב והפועל הפשוט החולים באותה מחלה והם יזכו לאותו יחס.

החוק המוצע על-ידי האדון שוסטק שונה בתכלית מהמבצב הנוכחי. הסמכות לקביעת סוג השירות והיקפו נתונה, על-פי החוק המוצע, בידי השר עצמו. בפרק א' סעיף 3, "עקרונות", נאמר בפירוש כי: "השר יקבע בתקנות את היקף השירותים, סוגיהם ופירוטם, ויכול שיקבע בהם היקפים ופירוטים שונים לגבי קבוצות מבוטחים". כלומר, רבותי חברי הכנסת, החוק יאפשר לשר הדר"ר שוסטק לקבוע את טיב השירות בשכונות סביון, ששם מתגוררים יידי השר, וסביר להניח שהשר ינצל את מלוא סמכותו המוענקת לו בסעיף זה ויפעל כדי שחבריו בשכונות אלה יהיו שבעי-רצון ממנו. סביר גם להניח כי יבקשו ממנו להקים סאונה ומכון לעיסוי, כי הרי זה נכלל בשירות הרפואי.

הלל זיידל (הליכוד):
זה רעיון לא רע, מכון לעיסוי.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן. סביר להניח שהשר — אשר עם החלת חוק זה תיפתח הדרך לשירות רפואי מסוג ובסוג א' יהיו האנשים שיכולים להרשות זאת לעצמם — ידא לייבא גיישות מיאפאן כדי שיעסקו בעיסוי במרפאות שיוקמו בסביון או ברחביה. וכמובן, מכוח אותו חוק יעמדו תושבי שכו-

של שר? הרי חובה להסדיר זאת בחוק העיקרי, לשרטט באופן עקרוני לפחות — ובעניין זה אני מסכים לדבריה של חברת-הכנסת ארבל-אלמולינו — לשרטט את התפיסות הבסיסיות, את העקרון המנחה את חובת השירות, את שיעור ההשתתפות. מבחינה זו החוק פותח פתח לשימוש לא צודק, לא נכון ושרירותי בסמכות השר.

עמדת סיעתנו חדה וברורה בעניין מהות ההסדר הרצוי. אנו תומכים בשירותים שווים לכלל האוכלוסיה ובשיעורי ההשתתפות שונים לפי היכולת הכלכלית; לא בשירותים נפרדים לעניים, כי אכן טיבם של שירותים לעניים שהם עצמם שירותים עניים, ולא שירות שווה לכל שמסבסב באותה מידה עשיר ועני, אלא שירות שווה עם דרגת ההשתתפות שונה. ומבחינה זו, לדעתי, ההסתדרות היא שחייבת להיות מעוניינת בכך שתקרה המס האחיד תהיה ריאליסטית יותר, משום שתקרה נמוכה עוורת לבעלי ההכנסות הגבוהות יותר בקרב חבריה, ואני שוב אומר: יחסית, הכול יחסי. בעניין זה, לדענו, צריך החוק להבהיר את הפרוגרסיביות של ההשתתפות ואת האוניברסאליות של השירות.

נדמה לי שעל הבסיס העקרוני של הצעת החוק הזאת אפשר להגיע להצעה ברוח עמדותיה של סיעת שינוי. אנחנו שקלנו את הצבעתנו לאור הדברים האלה. מצד אחד אנו מתנגדים להסדרים ספציפיים בתוך החוק, כפי שהוצע על-ידי הממשלה, מצד שני אנו תומכים בה עיון ביטוח בריאות ממלכתי באמצעות קופת-החולים. הודענו ואנו חוזרים ומודיעים כאן, כי תמיכתנו בחוק הזה בקריאה ראשונה מותנית בכך שיוכנסו שינויים מהותיים בחוק לקראת הקריאה השנייה והשלישית, שלא ייפגעו האינטרסים הצודקים של עובדי קופת-החולים, שיינתן משקל נכון לנסיון, לידע ולכישורים של קופת-החולים ושל קופת-החולים של ההסתדרות, ושתופרד החברות האוטומאטיות בהסתדרות מעניין הביטוח הרפואי שחייב להיות עניין אוניברסאלי-ממלכתי.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת ביטון, ואחרי — לחברת הכנסת פרוש.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הונח לפנינו חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשמ"א-1981. במבוא להצעת החוק נאמר: "בישראל קיימים התנאים המן שובחים בעולם למתן שירותי רפואה, הן מבחינת שיעור הרופאים באוכלוסיה והרמה הגבוהה של הריפואה, והן מבחינת הציוד ומודעות האוכלוסיה לבעיות בריאות. חד וחלק, ואין טוב מזה. משום מה מתעלם השר מהגוף האחראי במישרין ובעקיפין להימצאותה של רמת השירות, רמת המודעות בקהל ורמת הציוד.

חברי הכנסת, יש סיבה לכך שהשר מתעלם מהזכרת השם המפורש, שמו של אותו מוסד אשר קם לפני שבעים שנה כדי ליצור שי מאין, מוסד המבוסס על עקרונות העוהה ההדדית, הלוא הוא קופת-חולים של ההסתדרות. הסיבה להתעלמות השר מהמוסד ואי-הזכרתו בהצעת החוק על סעיפיה השונים היא אותה סיבה אשר בעטיה הוגשה הצעת חוק זו, והיא חיסול הדרגתי של קופת-חולים לטובת קצרו והרסית הקשר בין המבוטחים בקופת-חולים לבין זיקתם להסתדרות, לטווח ארוך יותר.

רבותי חברי הכנסת, העובדות מדברות בעד עצמן.

כולנו יודעים מהי דעתם של אנשי הליכוד על ההסתדרות, על האיגוד המקצועי ועל חברת העובדים, וגם על קופת-החולים הכללית. בהיותם מפלגה המייצגת את הבורגנות הגדולה, שהאינטרס של אותם בורגנים הוא נר לרגליה, הרי אין ספק שתעשה הכול כדי לחתור נגד ההסתדרות ומוסדותיה במטרה להחלישה. מאחר שנראה, כי קופת-החולים הכללית תתקיים בטווח הקצר, הם עושים זאת כדי לחסלה, ובכך לתרום תרומה רבה להחלשת ההסתדרות.

אבי זוכר עדיין את השר שוסטק, שאמר בשנת 1956, כי ברגע שחרות תעלה לשלטון, יעשו אנשיה בית זונות מבנייני הוועד הפועל, ואני מאמין לדברי אבי בעניין זה. בעתונות פורסם אז שאמרת בית-מלון, בגלל מספר החדרים הרב.

יצחק יצחקי (ישראל אחת):

זה לא לכבוד הכנסת לומר מלה כזאת בכנסת.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
את הדברים האלה אמר לי אבי, והוא שמע אותם מפיו של השר שוסטק, ואני מאמין לאבא שלי שמטרתו של השר שוסטק היא להפוך את הוועד הפועל לבית זונות.

יצחק יצחקי (ישראל אחת):

זו בושה לכנסת.

יהודה חשאי (המערך):

זה לא יכול להיות.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אם כן, לא בריאות העם מדאיגה את שוסטק, לא עתיד העם ולא מניעת העברתם של כספי ציבור למפלגות.

שרי-הבריאות א. שופטק:

אתה יודע, הפרופסור ביטון — —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן, הד"ר שוסטק.

שרי-הבריאות א. שופטק:

זו חרפה לכנסת ולעם ישראל שיש לך זכות לעמוד פה על הבמה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תודה רבה, אני מאוד מודה לך.

שרי-הבריאות א. שופטק:

אין לך מושג כמה אתה מבזבז את העם.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יש ציבור שבחר בי, השר שוסטק, ובזכות זאת אני עומד כאן ואומר את דברי.

שרי-הבריאות א. שופטק:

זו בושה לעם ובושה לכנסת.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כמו שלך יש הזכות לדבר, גם לי יש לפתוח אותה הזכות.

שרי-הבריאות א. שופטק:

זו בושה לכנסת. אני ואבוי לה שאתה זוכה לעמוד פה על הבמה.

נות-העוני בפני רופא אחד המטפל ב-5,000 נפש, אשר בודק אותם לפי שיטת הסרט הנע וכדי לקבל את התרופות הם יצטרכו לנסוע למרחקים. אותו דבר יהיה עליהם לעשות כשיצטרכו לפנות לרופא מקצועי, כי הרי על-פי החוק מרפאות כאלה יעברו לבנייני בתי-החולים מטעמי חסכון, כמובן.

על-פי חוק זה יתפתח ענף הרפואה הפרטית והשירות הפרטי למי שהכסף מצוי בכיסו כאמור. על-פי חוק זה יתפתח גם המנגנון, מספר ההנהלות האזוריות אשר ימונו על-ידי השר ילך ויגדל, ומספר העובדים בכל מינהלה כזאת יתפח, ועם תפחתו של המנגנון יסתרבל השירות מיום ליום.

ובנושא המימון, רבותי חברי הכנסת, מתגלה צבי-עותה של הממשלה הזו ובכללה גם צביעותו של השר שוסטק. כידוע, קופת-החולים הכללית נחנקת זה ארבע שנים בגלל בעיות תקציביות הגובעות מיחסה של הממשלה אשר מתחמקת מתשלום חלקה בתקציב הקופה, אף שמ-חובתה להשתתף בהוצאות השירות הרפואי של הציבור בכלל שירות אחר, כמו למשל: חינוך, סעד ושיכון.

רבותי חברי הכנסת, לוא היתה קופת-החולים מקבלת שליש מתקציבה מהממשלה, היא היתה יכולה להרחיב את שירותיה בצורה שיקיפו את כל האוכלוסיה במדינה. אך, כאמור, הממשלה פועלת בכיוון הפוך. אולם על-פי החוק הממשלה מתחייבת להשתתף בשליש של תקציב השירות הרפואי הממלכתי, אם החוק יתקבל. השאלה היא מדוע סגרתם את הברו לגבי קופת-החולים ואילו כאן אתם מראים פתאום יד רחבה? מדוע אין הממשלה מפעילה את החוק אשר הוצע או על-ידי קופת-החולים שדובר בו בס' כומים צנועים הרבה יותר ובהיקף שירות רחב יותר? מדוע "שכבה" הצעה זו ארבע שנים, ורק כשמערכת הב-חירות בשער אתם מוציאים אותה לדיון?

רבותי חברי הכנסת, שמעתי טענות רבות וסיבות שונות ומשונות להגשת החוק, ודווקא עכשיו, אך לא היתה בין אלה אף לא סיבה אחת הקשורה בשיפור השירות הרפואי או בדאגה למבוטחים. על-פי החוק אין כל הבטחה לשיפור השירות. ההיפך מזה הוא הנכון, והסיבות לכך הן אלה שמניתי בתחילת דברי.

נאמר גם שהחוק בא למנוע העברת כספי ציבור למפלגות על-ידי קופת-החולים. זה נכון, קופת-החולים העבירה להסתדרות ולמפלגה העומדת מאחוריה כספי ציבור של המבוטחים. היא גם זייפה את מספר חבריה המבוטחים כדי לזכות בהקצבה גדולה יותר מהממשלה, ובגלל העברת הכספים למפלגה הורע השירות הרפואי של הקופה עד עיוות רובים מחבריה פנו לרופאים פרטיים.

כל זה נכון, אך כל זה מיוחס לקופת-החולים לאומית אשר בראשה עומד השר אליעזר שוסטק בכבודו ובעצמו, ועל כך גם מצביע דוח מבקר המדינה אשר פורסם בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 21 בנובמבר 1979.

רבותי חברי הכנסת, זה מזכיר את הסיפור על הגנב, שבשעת ביצוע הגניבה הוא צועק בקול-יקלות: גנבים, אוי לנו אם נהיה אנו המבוטחים, כשהשר שוסטק ינהל את השירות הרפואי של העם הזה כפי שהוא ניהל ומנהל את קופת-החולים לאומית, כמסתבר מממצאי הדוח של מבקר המדינה. אם כן, החוק לא בא כדי למנוע העברת כספי ציבור למפלגה, כי שוסטק עצמו העביר כספי ציבור למפלגתו. לכן סביר להניח שלא זו המטרה של הגשת הצעת החוק הנדונה.

הקיימות שנתנו את שירותן לציבור, ואם אינני טועה — לא שמעתי עד עכשיו נימה זו. אל לנו לשכוח שהן מקיפות 90% מהאוכלוסיה. לאמור איננו באים למלא פה משהו שחסר לרוב האוכלוסיה במדינה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
96.5% למען הדיקו.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :
אף טוב יותר.

כל אלה שעשו מלאכה זו עשו זאת בהצלחה רבה. נכון, השקיעו בזה הרבה מאמצים וכל אחת מקופות החולים יכולה להתגאות בהישגיה. באופן מיוחד אני רוצה לציין כאן ולומר בשבחה של קופת-החולים הכללית של ההסתדרות, אשר ראתה לעצמה חובה לאומית במילוי תפקידה כאשר דאגה לתת שירותי בריאות גם בישובים הקטנים, במעירות-הספר, במקומות שזה עליה לה סכומים גדולים. ואם נערך זאת באובייקטיביות, הרי זה היה הגורם להצטברות הגרענות של קופת-החולים הכללית, באשר לא בחרה דווקא מקומות כדאיים ומשתלמים. במילוי השירות הרפואי הזה בכל מקום — נכון, לא לכל אחד, כי עובדי אגודת ישראל לא זכאים עד כה ליהנות משירותי קופת-החולים הכללית — ברור שקופת החולים הכללית ויתר קופת-החולים מילאו עד כה את תפקידם. והייתי רוצה להגיד לנואם שקדם לי, שאני דווקא מבוסס בקופת-חולים לאומית וברוך השם ותודות לשם אני בריא ומודה להם על השירות.

שאלת תם נשאלת כל השנים. יודעים אנו שלפני כינון המדינה היו קיימים זרמים בחינוך ומייד אחרי כינון המדינה הוכרו הזרמים השונים כזרמים ממלכתיים ולא עברה תקופה קצרה וביטלו את הזרמים וכל המפלגות הע- בירו את חינוכן לרשות הממלכתית. כך קיימים חינוך ממלכתי, חינוך ממלכתי דתי ומוכר, ודבר זה נעשה דווקא על-ידי המפלגות הפועליות, כאשר הוויתור על החינוך להסתדרות היה עמוק הרבה יותר ומשמעותי הרבה יותר בכל המובנים למעמדה של ההסתדרות. בכל זאת אני לא זוכר שמישהו קרא אז לבן-גוריון בוגד או הורס את ההסתדרות, כאשר הוא הביא את החינוך הממלכתי לכל זרמי החינוך. אם בחינוך נתנו כולם את ידם להעבירו לרשות ממלכתית, למה לא בבריאות? זו שאלת תם שנשאלת. מאליה נשאלת השאלה המחדדת אף יותר את הנושא, כדי שניתן יהיה להבינו באור ממלכתי: לפני קום המדינה היו קיימים — ואולי זו השוואה קיצו- נית מאוד, אבל כדי לסבר את האוזן אני רוצה להשתמש בדוגמה זו — ההגנה, הפלמ"ח, האצ"ל, הלח"י, אבל מי מאתנו לא הבין שמייד עם כינון המדינה יש לבטל מס- גרות אלה, כי במדינה ריבונית אין מקום לצבאות מפלג- תיים? זה ברור. אני מציג דוגמה זו כדי להראות עד כמה קשה לא אחת להבין את ההתנגדות הסוערת, הכ- לית, על עצם הנושא של חוק בריאות ממלכתי. ואם היכנס לפרטים, הרי שלא צריך להציג את זה כאילו מי יודע — איך קוראים לזה בזמן האחרון? — זה ג'יהאד.

שאלתי אמנם, אך יש לי גם תשובה במישורים אחר- רים. דווקא בזמן האחרון התבשלה ההצעה להעביר את שירותי הטלפון לחברה מצרית. על אף שאינו מספק שירותי הטלפון הם משרותים ממלכתיים, הרי בכל זאת במדינות גדולות, נאורות ואדירות העבירו את שי-

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אם כן, רבותי חברי הכנסת, לא בריאות העם מדאגה את שוטק ושוותפיו, לא עתיד העם ולא מניעת העברתם של כספי ציבור למפלגות. אדוני השר, ראיתי איך חבריך לוחמים כאריות על המס הפוליטי שעובר למפלגתך דרך הבנקים.

רבותי חברי הכנסת, שביתת עובדי קופת-חולים היא רק התחלה, אך יצטרפו אליהם עוד רבבות כשהם ידעו את כל האמת העומדת מאחורי החוק הזה וסביר להניח כי זירת מאבקם תעבור לקריית הממשלה בירושלים.

ולסיום, חוק זה הינו חוק חולה מיסודו, מטרתו אינה בריאה ואין לה קשר לבריאות, ולמען בריאותו של ציבור העמלים בישראל יש להתנגד לחוק הזה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פרוש, ואחרי — לחבר- הכנסת שמואל תמיר.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :

כבוד היושבת-ראש — — —

(חבר-הכנסת א. אולמרט קורא קרי- את-ביניים)

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אני מייצג את עצמי, לא אותם.

אהוד אולמרט (הליכוד) :

זה לא בטוח שאתה מייצג את עצמך.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

אתם תמיד שואלים מי הצביע בשבילי. מי הצביע בשבילך? תראה לי שלושה שורק פתק בגלל זה שאולי מרט יושב בכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חבר-הכנסת צ'רלי ביטון.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, סיעתנו תצטרך לעשות מאמץ גדול בבחירות הבאות כדי שלא יעלה בגורלי לדבר בתור אחרי הנואם הקודם.

חברי הכנסת, חוק בריאות ממלכתי, שהובא היום לכנסת, עבר לא רק תשעה ירחי לידה אלא מעל ומעבר לתשעה חודשים. מאז כינון המדינה נכללת הצעת חוק בריאות ממלכתי במצעי המפלגות השונות — כל אחד ואחד בלשונו — וגם מפלגתנו הציעה כמעט בכל מצעיו חוק בריאות ממלכתי ואף לא החמצנו שום הזדמנות של איזה דיון שהוא מלתבוע חוק בריאות ממלכתי, אם כי תמיד הדגשנו שאין אנחנו מתכוונים לגרוע מהקיים אלא להוסיף את מה שיש להוסיף ואת מי שיש להוסיף. משום כך, כאשר מביאים לנו כעת הצעת חוק בריאות ממלכתי בקריאה ראשונה ברור שסיעתנו תצביע בעד חוק בריאות ממלכתי, ובדיון לגופו של החוק בטוחני שיעשו כל המא- מצים להביא לקריאה שנייה ושלישית חוק שיתקבל על- ידי כל חלקי הבית. ואשרי המאמין.

דברבי כעת לא אכנס לסעיפים השונים בגופו של החוק. יורשה לי, ברשות היושבת-ראש, לומר מספר משפטים כלליים או משפט רקע לעניין הנדון. ראשית, חושבני שכולנו צריכים להתייחס בהערכה לקופת-החולים

סיפור מעשה, שכנראה היה לו יסוד, שבפגישה בין המגזח נמיר, מי שהיה מראשי מפא"י וראש עיריית תל-אביב לבין הרברט מוריסון, מראשי הליבור הבריטי, אמר נמיר למוריסון: "אילו היתה לכם קופת-חולים כמו לנו — לעולם לא הייתם מאבדים את השלטון." ומוריסון, איש האיגוד המקצועי הבריטי התמים יחסית, שמע את התורה מפי איש ותיק ברוך-מעשה שידע גם את הליכות השלטון והשליטה בשטח.

קופות-החולים בארץ-ישראל לפני קום המדינה וב-ישראל, ובראשן קופת-חולים של ההסתדרות, ראיות לציון ולשבת על הישגים מפוארים בהקמה ובקיום של שירותי בריאות ורפואה לדוגמה, שאין רבים כמותם בארצות מתפתחות וגם בארצות מתקדמות. כשאתה משווה, למשל, את מצבם של אזרחים משכבות הביניים ומשכבות עממיות במדינת-ענק כמו ארצות-הברית ולכיותיהם של חברי קופות-החולים במדינת ישראל, אינך יכול שלא להצדיע למייסדי קופות-החולים, וקופת-חולים הכללית בראשן, על מאמץ של עשרות שנים בתנאים קשים, לרבות בתנאי-ספר, בתנאי בדידות, בתנאים של שלטון עיון בזמן המאנדט, ועל קידמה בלתי-רגילה שמדינת ישראל יכולה להתברך בה. אני מציע שלא נשכח זאת בלהט הוויכוח היום.

אבל אם אומרים אמת בהגינות וברוח-בלב — הבה נאמר את כל האמת. קופת-החולים הגדולה, המרכזית, הכללית, זו של ההסתדרות, היה בה, לאורך כל הדרך, בצד ההישגים המפוארים, גם יצר שתלטנות, שלטון וחי-שוב פוליטי שהיה מקביל כל הזמן להישג הרפואי, לשי-רות הטוב ולתרומה האנושית. זוהי האמת לאמתה.

אם תורשה לי נימה אישית — ואיני יכול שלא לעשות זאת שעה שדנים בקופות-החולים — אני נזכר בעמדי כאן באבי המנוח, הדי"ר ראובן כצנלסון, שהיה מחוללה, מייסדה ומנהלה הכללי של קופת-חולים עממית במושבות, ולאחר מכן קופת-חולים מאוחדת, במשך קרוב לתמישים שנה. אני זוכר כיצד בהיותי ילד היה אבא בא הביתה אחר שבוע של תלאות במושבות הארץ ומתנה את הייסורים שהוא וחבריו התייסרו בהתמודדות מול יצר השתלטנות והבלעדיות הכוללנית והגורפת של קופת-חולים הכללית. הוא גם ידע לספר על אפיזודות יפות של שיתוף פעולה פה ושם. הוא ידע לספר על רופאים של קופת-חולים הכללית בנקודות מבודדות, שמתוך גישה אנושית ולאומית ידעו להמרות את פי "השלטון המרכזי" ולתת יד לאזרחים. אני זוכר כיצד בכל יום ישישי היה אבא חוזר ממסעיו ברחבי הארץ, ולאחר שביקר את החולים בחדש בירושלים, ביקור אישי אצלם, אחד ואחד בנוסח מיוחד מן הימים ההם, סגנון שבימינו עבר מן העולם, היה בא הביתה ומתאר איך מתאנים לכבשת הרש, איך מתנכלים לנסיון להקים עוד קופת-חולים, עצמאית, חופשית, לאיכרים שלא גמנו עם ההס-דרות, לחברי פלוגות בתי"ש שחלו בקדחת בראש-פינה, בחדרה ובמקומות אחרים — אילו תלאות וייסורים וסבל צריך היה לעבור כדי לשבור את המצור ולעמוד מול יצר השתלטנות שהיה אופייני בייחוד לימים ההם אך לא נעלם מהנוף גם היום.

אם לומר היום אמת מלאה — הוויכוח היום והסירוב הזה של ראשי קופת-חולים וראשי המערך לביטוח בריאות ממלכתי, הוא בראש ובראשונה פוליטי. לא שאין מה לתקן בחוק. כשהייתי יושב-ראש ועדת שרים לחקיקה,

רותי הטלפון לחברות פרטיות, מאחר שלא נעלמת מאתנו החשיבות הרבה של העובדה כי לחברות פרטיות או ציבוריות יש אינטרסים בקיום השירותים ולכן השירות יעיל יותר. לרגע אחד נתעמק בשאלה כמה עולה למדינה קיום השירות האזרחי במסגרת ממלכתית. בשתי הדוגמאות, זו לעומת זו, אני מתכוון להגיד: רבותי, הבה נתיחס לגופו של דבר.

ומנקודת-ראות זאת אני רוצה לומר במלוא הבהירות שעמדתנו כלפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי תהיה ברורה: אנחנו גורסים שיש להבטיח לכל ישראל, לכלל ישראל, שירותי בריאות ללא אפליה, אבל ניתן את דעתנו לכך שבד בבד עם הבטחת הסרתה של האפליה נשמור על כל אותם דברים חיוביים שיש בקיום קופת-החולים הכללית וכל קופת-החולים. ויש דברים חיוביים מאוד מאוד. אולי בזמן האחרון אנהנו מכירים דברים אחרים מאלה ודי אם שוב אביא דוגמה: החלטנו כאן בכנסת על מימון מפלגות, דבר שהיה בו חידוש לעומת מה שהיה קודם, אבל לא הייתי רוצה שננקוט גישה שתהפוך את הקערה על פיה. כעת, כאשר החוק יועבר בקריאה ראשונה וניגש לדיון מעשי, נקווה שלא ייגממו נאומים הפגנתיים אלא ייעשו כל המאמצים לברר בירור יסודי וענייני כדי להכניס את כל התיקונים שיש להכניס.

אותי אישית — וכך הייתי אומר גם על כל סיעתנו — לא יאשים איש שיש לנו מגמה, עליידי חוק זה, לפגוע — או כפי שהתבטאו כאן — להרוס את ההסתדרות. אני רחוק מזה. אני מכיר את ההישגים, את השירות ואת כל מה שתרמה ההסתדרות לפני קום המדינה ואחרי קום המדינה, עם כל הביקורת, אבל עם כל החיוב הרב שיש בה. סיעתנו ואני אישית נותנים ידינו לחוק במטרה אחת ויחידה: לתקן את אשר ניתן לתקן לאלה הסובלים עד כה מהעדר חוק בריאות ממלכתי. עם זאת נוהיר את עצמנו מאוד מאוד מלפגוע בעקרונות-היסודי החיוביים של קופת-החולים — ואולי נגיד את זה במפורש ונקרא לה בשמה — של קופת-חולים הכללית וגם של יתר קופת-החולים. אל נפגע בעקרונות החיוביים ובכל המש-תמע מכך במישור הרפואי ובמישור האירגוני. אני מדגיש זאת, כי אין אנו רוצים לגרוע מכל מה שקיים, בין במישור הרפואי ובין במישור האירגוני.

כיצד מבטיחים זאת? אנו ניתן לזה את מלוא תשומת-הלב בדיון בוועדה. כפי שאמרתי בתחילת דברי, ואל תסווגו אותי בין הגנאיביים, אני משתייך לאנשים הפארא-טיים-מעשיים. אני רוצה להגיד לך, אדוני השר, ולכל מי שיש לו עניין בזה שהחוק יתקבל, כי אם אנו רוצים להיות פראקטיים-מעשיים, אם אנו רוצים — אנדי בשפה שאולי לא כולם התבטאו בה בגלוי — עוד להספיק בתקופה הקצרה שלפנינו, בקאדנציה הזאת של הכנסת, להביא את חוק ביטוח בריאות ממלכתי לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, זה יהיה אפשרי רק אם כל אחד משני הצדדים, משני הקטבים, יתן יד לא לגרוע מהקיים, גם במישור הרפואי וגם במישור האירגוני, אלא להוסיף, ואז, אם ננקוט גישה זו — אני מקווה שנוכל לקבל את החוק הזה וכל חלקי הבית יצביעו בעדו.

הדי"ר ש. ארבל-אמלזולני:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת שמואל תמיר, ואחריו — לחברי-הכנסת משל.

שמואל תמיר (התנועה הדמוקרטית):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שנים היה ידוע

בהינף-יד, כאשר יש שלטון מרכזי חזק באותו סגנון שתלטני שעליו דיברתי.

אלהיו מויאל (המערך):
המדינה מתעצמת לשלטון היד החזקה.

שמואל תמיר (התנועה הדמוקרטית):
הבה לא נפריז בדבר היד החזקה. יש חוגים שונים שהדיבורים הללו עלולים להוליד אותם למדוחי-שווא.
גברתי היושבת-ראש, הוויכוח הזה כבר היה מעולם.
הוא היה על הצבא. ואני לא אשאל למה ומתי פורק הפלמ"ח.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
למה פורק החינוך של זרם העובדים?

שמואל תמיר (התנועה הדמוקרטית):
רגע, חברת-הכנסת אלוני, אני בא לכך. היה ויכוח והיו חברים נכבדים, מהם עוד יושבים בבית הזה, שאמרו: צריך צבא של תנועת הפועלים. היה ויכוח על החינוך. היו שאמרו שצריך חינוך של תנועת הפועלים. היה ויכוח על תעסוקה — אמרו שצריך שתהא לשכת עבודה של ההסתדרות. אני, שאינני חסידו של דוד בן-גוריון המנוח, יודע לשבח ולברך את החלטתו שיהיו צבא ממלכתי, חינוך ממלכתי ותעסוקה ממלכתית. הגיעה העת — באיחור של שלושים שנה — שתהא בריאות ממלכתית.

גברתי היושבת-ראש, בכל מדינות העולם הסוציאליסטים נאבקים על הלאמת שירותים. כשבאים אורחים מחוץ-לארץ ואני אומר להם: אני בעד הלאמה של שירותי אספקת המים; הם אומרים: אתה לא "לייבור". אני אומר: אני לא "לייבור", אבל אני בעד הלאמת המים. אצלנו "מקורות" זה לא רק ממשלתי; כאשר אני אומר להם: אני בעד הלאמת התחבורה. הם אומרים לי: אתה לא "לייבור"; ואני בעד הלאמת התחבורה הציבורית; כאשר אני אומר: אני בעד הלאמת שירותי בריאות, וה"לייבור" מתנגד להלאמת שירותי הבריאות, הם אומרים: זאת הארץ היחידה בעולם שסוציאליסטים אינם רוצים בהלאמה של שירותי הבריאות.

נאמר את האמת — זה מכשיר בידי המפלגה. ידידי, והאיש שאני חלוק עליו מאוד, הפרופסור לייבוביץ, אמר פעם בתקופה קודמת: אצלנו אין מצב שיש במדינה מפלגות. יש מפלגה שהמדינה היא בבעלותה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אתה מתכוון למפלגה?

שמואל תמיר (התנועה הדמוקרטית):
הגיע הזמן לסיים סופית את המצב שהוא וליצור מצב שבו במדינה יהיו מפלגות, ולא להיפרך, וששירותים חברתיים חיוניים, יפים ככל שיהיו, יהיו נחלת הכלל. לכן, יש לתמוך בהצעת החוק שהביאה הממשלה לביטוח בריאות ממלכתי.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת משל, ואחריו — לחברת הכנסת פרץ.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
תנסה להצדיק את השביתה.

ראיתי בחוק נקודות המחייבות שיפורים ושיפוצים. אבל ביסודה ההתנגדות היא פוליטית, עוד מימי "ועדת חושי" שדנה באפשרות להנהיג ביטוח בריאות ממלכתי.

בימים אלה אמר לי אחד מראשי המפלגה "בגליל-לב": "באמצעות הסידור שלנו, של הפועל המזרחי, עם קופת החולים הכללית, יש לנו לצרכים המפלגתיים שלנו, לצרכי הסברה ואיגרון, עשרות מיליונים של שקלים בשנה. אם נוותר על זה על-פי החוק החדש, זה לא יתאפשר עוד.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
70 מיליון שקל.

שמואל תמיר (התנועה הדמוקרטית):
אני מניח שזה יכול להיות נכון.

ואם המפלגה לא שאין עוצמתה כעוצמת המערך כך — מה המערך? עובדה היא שמשלמים מס אחד לקופה ולהסתדרות גם יחד. האם ידידי, חברת-הכנסת משל, מזכ"ל ההסתדרות שיעלה לדוכן אחרי, האם הוא יכחיש שעל-ידי השליטה בהסתדרות הכללית, שעיקר עוצמתה היא קופת-חולים, זוכה המערך במכשיר השלטוני המובהק ביותר במאמציו לשלוט במדינה? המאמצים לכשעצמם לגיטימיים, אבל האם דרך מיטת-החולי והמרפאה צריך לשלוט בבריאים?

גברתי היושבת-ראש, ראיתי היום את מודעות הענק בעתוננים, בכל העתונות היומית, מודעות שעלו בוודאי בכסף רב, וכללו רשימות של מאות רופאי קופת-חולים התומכים בשביתה בלתי-מוגבלת. באיזה מפעל אפשר היה, בלי היד החזקה והשליטה הזאת, לגרוף מאות חתימות של רופאים, של האינטליגנציה — ואינני יודע כמה מהם חתמו וכמה לא. אני רוצה להניח ברוח בית-הלל שאלו חתימות שאכן ניתנו כדין.

ירוחם משל (המערך):
זו שביתה ראשונה של רופאים, חברת-הכנסת תמיר? רק לפני שנה היתה שביתה.

שמואל תמיר (התנועה הדמוקרטית):
אני לא מדבר על השביתה. אני מדבר על החתימות ועל המודעות בעתון.

שר-הבריאות א. שופסק:
חברת-הכנסת משל, על מה השביתה? שביתה על תנאי עבודה? שביתה על כלכלה? זו שביתה הפחדה של הממשלה והכנסת.

שמואל תמיר (התנועה הדמוקרטית):
חברת-הכנסת משל, אתה בא אחרי, לך זכות התשובה. אני מכבד אותך. אתה מייצג מוסד חשוב מאוד. המתן לתורך.

(חברת-הכנסת י. משל קורא קריאת-ביניים)

אני מצטער, אין שומעים בלי המיקרופון.
(חברת-הכנסת י. משל קורא קריאת-ביניים)

לא, לא, חלילה. אני לא מדבר ברוח כזאת. אמרתי: ללא הכוח הזה המצליח בבת-אחת לגייס את החתימות הללו מכל רחבי הארץ למודעות בהיקף הזה — אנחנו חיים בארץ הזאת כל חיינו ואנחנו יודעים כיצד זה נעשה

חוברת י"ח, ישיבה ת"ט
— חוק ביטוח בריאות ממלכתי —

הלאמת קופת-החולים. אתם מלאימים את קופת-חולים ומטילים עליה את האחריות על כל שירותי הבריאות. הבה נלך צעד אחר צעד.

כיוון שאדוני שר הבריאות איננו כרגע באולם, אדבר אליכם, חברי הכנסת, אנחנו, גם בוועדה המרכזת — חברי-הכנסת שמיר שאל מה אמרה הוועדה המרכזת על השביתה — פנינו רשמית לעובדי קופת-חולים ואמרנו: יש בעיות של עובדים, אבל לא על חשבון המבוטחים. קראתי להם לחזור לעבודה תקינה ולקיים את הברור מבלי לפגוע באלה הזקוקים לעזרת קופת-חולים. פניתי אליהם באופן רשמי על דעת הוועדה המרכזת.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):
זה עוז?

ירוחם משל (המערך):

נראה. קודם פניתי. שאלת אותי אם פניתי. אני משיב לך שפניתי. אני מקווה שישמעו בקולי. אבל, כאמור, יש לעובדים בעיות.

אנחנו תומכים בהנהגת ביטוח בריאות לכול במדינת ישראל, אבל בשום אופן לא ביטוח בריאות כגון זה המוצע ומוגש לכנסת מטעם הממשלה באמצעות שר הבריאות, כפי שהוא הציג את הנושא לפני שעה קלה. שותפים לנו הרבה הרבה מבוטחים — לא בחוק הזה רצינו, לא לילד זה התפללנו, בשום-פנים ואופן לא. כאשר אנחנו בהסדרות מדברים על הנהגת ביטוח לכול ואנו תומכים בכך — — —

נאילת כהן (התחיה — בנא"י):
מי הפריע לכם לקבל חוק ביטוח בריאות ממלכתי?

ירוחם משל (המערך):
זו הקאדנציה הראשונה שלי בכנסת, אני אחראי רק לכנסת הזאת.

מאיר כהן (הליכוד):
למה לאחרים אתה משיב ולי לא?

אהוד אולמרט (הליכוד):
חברי-הכנסת משל, אינך בקאדנציה הראשונה שלך בהסתדרות.

ירוחם משל (המערך):
אני אומר לחברי-הכנסת מאיר כהן: אענה על כל שאלותיך עם תום הזמן שלי, אענה על-חשבון הכנסת. הננו נאמנים למסורת בת שבעים שנה ויותר, שקדמה אפילו לייסוד ההסתדרות לפני שישים שנה, שהרי ייסודה וקיומה של קופת-חולים קדם בעשר שנים לייסודה של ההסתדרות הכללית ב-1920. קופת-חולים נוסדה לפני ההסתדרות והלכה קדימה ורק אחר-כך נוסדה ההסתדרות. הצעתנו לביטוח בריאות לכול במדינת ישראל, ואני סבור שציבור מבוטחי קופת-חולים הכללית, הנהלת המוסד ו-27,000 עובדיו תמימי דעים עמי, הצעתי לביטוח בריאות באה לבסס את ביטוח הבריאות הלאומי במדינה על קופת-החולים הקיימות והמוכרות — וזה ההבדל המהותי בין הצעתך, אדוני שר הבריאות, להצעתי — שהן בעלות ידע ונסיון רחב בהפעלת שירותי בריאות, בפיקוח ממלכתי וציבורי, בתיאום מלא ביניהן ובהקמת כלים ממלכתיים וציבוריים נוספים לשיפור השירות הרפואי, לעילותו ולקידומו כראוי וכרצוי לשירותי רפואה וב-

ירוחם משל (המערך):

רק באמצעותי יחזרו העובדים לעבודה.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו דנים בחוק ביטוח בריאות ממלכתי. כולם מזכירים את דוד בן-גוריון וזכרונם לברכה, איש אינו מזכיר מה אמר דוד בן-גוריון על קופת-חולים: לולא קופת-חולים, מה היה מצבנו במלחמת העצמאות? מה היה מצבנו בשלוש המלחמות? בעת הדיון המתנהל פה יושב בקרב האורחים יושב-ראש קופת-חולים, הפרופסור דורון. מי היה מעלה על הדעת שלא יזמינו מוסד המייצג שלושה מיליוני נפשות לדון בנושא חוק ביטוח בריאות? האם, אדוני שר הבריאות, אתה מכיר את הפרופסור דורון? אתה אומר תהילות ותשבחות. מוסד המייצג שלושה מיליוני נפשות בכל הארץ ופיתח את שירותי הבריאות לפני קום ההסתדרות — איך יכולת להגיש חוק לכנסת מבלי לשבת עם נציגי המוסד הזה, לברר ולשמוע את טענותיהם? במהירות, באותו יום שמחליטים על חוק התפזרות הכנסת, באותו יום מביאים בדחיפות חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זה נימוק חשוב מאוד.

ירוחם משל (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, המדבר אליכם הוא בעד חוק ביטוח בריאות ממלכתי. חברי-הכנסת שמואל תמיר שאל: האם הבריאות צריכה להיות חומר בידי ההסתדרות? אני בעד חוק בריאות ממלכתי. אני מזהיר פה כי בחוק שאנחנו מציעים — אנחנו מעבדים אותו סופית — אני קובע פה מעל בימה זו שכל אזרח במדינת ישראל יוכל להיות חבר בקופת-חולים מבלי להיות חבר בהסתדרות. האם זאת השתלטות? האם זאת שאלה כספית?

מאיר כהן (הליכוד):
חברי-הכנסת משל, אני רוצה לשאול אותך — — —

ירוחם משל (המערך):

אבקש שלא להפריע לי. יש לי אותך מספיק בוועד הפועל. אני מבקש שלא להפריע לי.

מאיר כהן (הליכוד):

גם אתה שאלת את חברי-הכנסת שמואל תמיר.

ירוחם משל (המערך):

אני לא אענה לך. אתה מפריע לי לדבר. רק בסוף דברי תוכל לשאול אותי שאלות. אחרי שייתם ומני תשאל ואשיב לך.

מאיר כהן (הליכוד):

בבקשה.

ירוחם משל (המערך):

אשיב על כל השאלות לאחר שאסיים את דברי. עומדת לרשותי עשרים דקות. כאשר אסיים את עשרים הדקות, אשיב על כל השאלות על חשבון זמנה של הכנסת. תן לי לומר את דברי כפי שערכתי אותם.

אני בעד חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אני נגד זה שאדם שהוא אזרח המדינה ורוצה לקבל את שירותי הבריאות של קופת-החולים לא יוכל לקבל אותם. מה שאתם מציינים פה הוא דבר חמור ביותר, אפילו חמור יותר מאשר

זה ייטיב למנוע מההסתדרות את מגמתה ההתיישבותית החלוצית לבנות משק וחברה, למי זה ייטיב להפוך את ההסתדרות רק להסתדרות מקצועית? למה באו אלינו אנשי חירות והליכוד? כי נפשם יצאה למשהו טוב יותר, והנה אתם רוצים לפגוע בהסתדרות.

שמאל תמיר (התנועה הדמוקרטית):
חברי הכנסת משל, לא נתתם להם להיכנס, בית-המשפט חייב אתכם.

ירוחם משל (המערך):
נגיע לבית-המשפט. זה הבסיס העיקרי להתנגדותנו לחוק מעוות זה, אם כי איננו מתעלמים גם מההגנה על מעמדה של ההסתדרות כארגון פועלים במערכת הבריאות. מה רע בזה שההסתדרות רוצה להיות גם התיישבותית וגם מערכת בריאות? אתה נפגש עם אנשים בעולם שלא מבינים למה אין רוצים להללים את שירותי הבריאות. אתה רוצה למה אין רוצים להללים את שירותי הבריאות. אתה רוצה כל-כך להללים מה שיש בקופת-חולים? חברי הכנסת תמיר, אתה חבר הממשלה הזאת בקואליציה. כאשר היו גרעונות במפעלי ים המלח איש לא קנה אותם. מי רוצה לקנות נכסי לאום? קל מאוד להללים את נכסי ההסתדרות, לעשות אותה חלשה, לעשות אותה להסתדרות מקצועית בלבד. זו ההסתדרות ההתיישבותית שלומדים עליה בעולם. חבר הכנסת שיושב פה, שר החוץ הקודם, כאשר היית שר החוץ אתה יודע עד כמה שיתפה ההסתדרות פעולה ברחבי העולם — באסיה, באפריקה, באמריקה הלאטינית. כל העולם לומד על ההסתדרות הזאת, כולם רוצים ללמוד על ההסתדרות המיוחדת הזאת, ההתיישבותית, הקואופרטיבית, החלוצית. כל זה מסקרן את העולם. חברי הכנסת דיין, אתה יודע שיושבים בארץ נציגים מהודו, מארצות האיסלאם, מאפריקה ומאמריקה הלאטינית שבאו ללמוד מההסתדרות; הכול נמשכים אליה. את כל זה אתם רוצים להרוס. ההסתדרות היא מאוד לעולם.

ההסתדרות, גברתי והיושבת-ראש, היתה ותהיה הגורם הציבורי המרכזי במדינה אשר עניין הבריאות, על כל הסתעפויותיו, עמד, עומד ויעמוד במרכז עשייתו. לא תצליחו להפוך את ההסתדרות רק לאיגוד מקצועי. אין זה מקרה שכבר מאז ראשיתה נטלה ההסתדרות עליה לייסד, לבנות ולטפח מערכת ענפה, כוללת, מתערכת ומשתכללת של שירותי בריאות לחברה. אנו בהסתדרות רואים בקופת-חולים את אחד מתחומי האחריות הכוללת שיש לנו כלפי כל חברי ההסתדרות וחברי קופת-חולים בכל הנוגע למכלול שירותי הבריאות, מבתי-החילודות וטיפות-החלב ועד בתי-החולים למחלות זיקנה ומסודות המחקר הרפואי.

חברי הכנסת פונים אלי לעזרה בנושא "משען". טלו מאתנו את קופת-חולים — אר"א אין לנו "משען". איך אפשר לבנות הסתדרות בלי עזרה הדדית? הכול יחד זה מכלול אחד. אתה מוציא קטע אחד — ההסתדרות מתפרקת מהיפוי ומתחזקת שבנתה במדינה הזאת. אתם רוצים להפוך אותה לאיגוד מקצועי מדובבל. יש לנו הסתדרות כזאת — ההסתדרות העובדים הלאומית. מישוה יודע על קיומה? מישוה יודע שיש לנו הסתדרות כזאת?

מדברים כאן על הגליל. קופת-חולים מטפלת בתושבי הגליל, בתושבי רמת-הגולן, יהודה ושומרון. בכל המקומות האלה תמצא את קופת-חולים, לא תמצא שם את קופת-חולים מכבי או קופת-חולים המאוחדת. לקופת-חולים

ריאות בשלהי המאה העשרים. לכן אין ויכוח על ביטוח בריאות ממלכתי, אין ויכוח על פיקוח או על תיאום, השאלה היא אם זה צריך להיעשות על-ידי חיסול קופת-חולים והפיכתה לגורם צדדי.

אנו בעד תיכנון ובעד תיאום, אולם לשם כך אין צורך לפגוע בכל קופת-החולים, אלא היפוכו של דבר, יש צורך בהישענות עליהן ועל מסגרותיהן המנוסות, כאשר המטרה האחת והיחידה חייבת להיות שיפור השירות לאזרח. גם בבלגיה איחדו מאות קופת-חולים בזמן קבלת חוק ביטוח בריאות. באנגליה, שבה יש חוק ביטוח בריאות, רצו ליצור קופת-חולים. אין תחליף להשעין עליו קופת-חולים ממלכתית אלא על קופת-חולים. אתה פוגע בקופת-החולים ואתה אומר שלא יקרה להן שום דבר.

מה שמציע לנו שר הבריאות הנוכחי, שמשמעותו הפיכת קופת-החולים, ובראש ובראשונה קופת-חולים הגדולה של ההסתדרות, לקבלן-משנה של הממשלה למ-כירת שירותי רפואה ובריאות לציבור הרחב, נדחה על ידינו. אני סבור שגם הכנסת תדחה זאת ברוב קולות, שכן קבלת החוק הזה היא בבחינת סוף פסוק לרפואה הציבורית במדינת ישראל. החוק הזה גרוע מהלאמת קופת-חולים ובהמשך דברי אסכרי למה ומדוע. הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי חייבת להידחות על-ידי הבית הזה על הסף. גניות החוק בצורתו ובניסוחו הנוכחיים היא אחת החובות הלאומיות שכנסת זאת יכולה עדיין למלאה, בטרם תסיים את כהונתה.

אם בשעתו, בסוף 1978, בעת שנודעו לראשונה העקרונות של הצעת החוק הזאת — ואף זאת באורח מקוטע ובדרך שאיננה מכובדת כלל ועיקר, הכול נודע לנו במקוטע, במקריות, מעולם לא ישובו אנשי האוצר עם אנשי ההסתדרות שמייצגת את המוסד הזה — דחינו אותה, שכן אין בה אלא סיכוי להרעת השירותים, להורדת רמתם ולתוספת טרדות וקשיים למבוטחים, הרי עתה אנו דוחים את הצעת החוק במשנה תוקף.

קיבלתי עשרות ואפילו מאות מכתבים: למה אתה מתנגד לחוק ביטוח בריאות, הלוא שר הבריאות מציע לנו שירותי ביטוח בריאות חינם. האם זו האמת? כמה יצטרך לשלם המבוטח? ישלמו יותר ובעד שירות גרוע יותר.

חברי הכנסת, ההתנגדות הנחרצת והחד-משמעית שלנו לחוק זה, כפי שהוא מוגש על-ידי הממשלה הזאת, מבוססת על הכרה ברורה שהוא יפגע במבוטחים, ירע להם, וייטיב רק עם בעלי היכולת שבאוכלוסיה, ירבה ביוורקראטיה וממילא יגרום להוצאות אדירות לשווא.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
על איזה סעיף אתה מסתמך? איפה ירע עם המבוטח חים?

ירוחם משל (המערך):
וכדי שהדברים יהיו ברורים וחד-משמעיים אומר — זה הבסיס העיקרי להתנגדותנו לחוק מעוות זה, אם כי איננו מתעלמים גם מההגנה על מעמדה של ההסתדרות כארגון פועלים — פעם אמר לי חבר כנסת אחד מהלי-כוד: משל, לא יקרה שום דבר, הם רוצים להחליש את ההסתדרות. מי אומר את זה? חברי הליכוד בהסתדרות. רות, אתם דבר משונה כזה? בהסתדרות הזאת יושבים חברי כנסת שמטרתם להחליש את ההסתדרות. למי זה ייטיב בהסתדרות חלשה? חברי הכנסת מלמד אומר: למי

במקום ביטוח רפואי לכול, עקרון שההסתדרות תומכת בו, תיווצר עדיפות בטיפול הרפואי לבעלי היכולת בלבד, וזה מה שעוטפים בעטיפה שנקראת ש"פ — שירות רפואה פרטי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
אני רוצה לשמוע סעיף אחד בחוק שאומר זאת.

ירוחם משל (המערך):

אתה עורך-דין במקצועך. תקשיב לי, ואם לא אגיע לזה — תטען כלפי. אענה לך בהמשך הדברים.

כנסת נכבדה, במסגרת ביטוח הבריאות בישראל מב- טחים כיום 96.5% מאוכלוסיית המדינה. 3.5% הנתורים טרם בוטחו. אלה משתייכים בחלקם לשכבה בעלת הממון, ובחלקם לאוכלוסיית המיעוטים. כל זאת תוך השגת רמה רפואית גבוהה, מבנים מתאימים, ציוד, פיזור גיאוגרפי ומודעות האוכלוסיה לבעיות רפואיות. אלה מתבטאים ברמת הבריאות הטובה ובירידה התלולה בתחלואה וב- סיבות המותה מוגדרות. כל זאת שעה שהמבוטח ובני משפחתו אינם נזקקים לתשלומים מיוחדים בעת מחלתם, והמחלה איננה גורמת לעירעור מצבו הכלכלי של החולה. העקרונות המוצעים עליי שר הבריאות מבטחים נסיגה בולטת ומכאיבה בשירותי הבריאות, נסיגה שתביא להרס הבסיס שעלי מושתת ביטוח הבריאות במתכונתו הנוכחית. הריסת מוסדות קופות-חולים עליי נטילת נשמתם — ציבור המבוטחים האחראי לניהולם — מחסלת את האפשרויות לתכנן ולפתח שירותים נוספים ומגוונים. והמגמה ברורה — להפוך את קופת-חולים, המנהלת את שירותיה תוך פיקוח, ל"גוף שירות" בלבד. בשם אי-שביעות רצון מדומה שלא הוכחה מנסה שר הבריאות בצורה כוללתית ופשטנית להרוס את מוסדות הבריאות הקיימים במדינת ישראל. איננו יכולים לקבל את הגישה הזאת.

העם בישראל השיג את מירב הישגיו בתחום שירותי הבריאות בזכות אופיה העצמאי והמיוחד של קופת-חולים, ואת זאת מעוניין השר לנתן מן ה"סידור" בשם "עילות שאין לה בסיס" הוא פוגע במוסד הרפואי היחיד בישראל שהצליח בצורה מוחשית לייעל את עצמו בשטח האישפוז. מבחינה זו הצעת החוק היא הרס ביטוח הבריאות בישראל. ואם אין די בכך, גברתי היושבת-ראש, הרי דברי הארגעה, כביכול, שהושמעו ביחס למעמד קופת-חולים ואופן ניהולה אינם תואמים את האמת. ברור לחלוטין כי יחול שינוי קיצוני במעמדה ובאופיה של קופת-חולים, והיא לא תוכל לתפקד כ"קבלן שירותים". קופת-חולים לא תוכל להסכים להריסתה ולהפיכתה לגוף שירותים שונים, שנמצאים באופן מעשי תחת אדמיניסטרציה ביורוקרטית.

סוף דרכה של קופת-חולים, שהשר מציע למעשה ושולל להלכה, איננו משרת את שירותי הבריאות הציבוריים ואיננו לטובת העם בישראל, וממילא מי שמעמיק בקריאת הצעותיו המפורטות של השר, לא יסכים אתן. השר אמר שמנתקים את המבוטחים מקופת-חולים ונותנים להם אפשרות של ביטוח רפואי. אין חברות בקופת-חולים, הכול אנונימי ובלתי-ברור. קופת-חולים חייבת להיות אחרת. שלושה מיליוני נפשות — וכל אחת מהן יכולה לפנות למי שהיא רוצה. האחריות לשירותים היא על קופת-חולים; המימון — בלתי-יודע, בלתי-נוע.

חבר-הכנסת וירשובסקי שאל אותי מה הם הסעיפים

מכבי יש עודפי כספים. אנו לא הצלחנו להעביר כספים לקופת-חולים, שהיא עוברת כחלוץ לפני המהנה ונמצאת בכל מקום, באוהלי הבדואים, בכפרים הערביים — שם תמצא את קופת-חולים. כל זה יילך ויהרס עליידי הצעת החוק שאתם מגישים בתפוען, בפיוות.

זוהי חובתה של ההסתדרות כלפי המבוטחים, ובמק-ביל לה קיימת החובה של קופת-חולים כמוסד כלפי הציבור הגדול והנאמן של העובדים בקופה. אני רואה חובה וצורך להזהיר מעל במה זו, שציבור העובדים הזה חייב להיות שותף מלא לכל תמורה או שינוי במעמד קופת-חולים, הפעלתה והנהלתה, במידה שיהיו כאלה.

דובר על שינוי מעמד של העובדים בחברת "רסקו". בראשם עומד חבר הוועד הפועל שהוא יושב-ראש סיעת תכלת-לבן. הוא מבקש עזרה ואנו מגישים לו את מלוא העזרה. אנו טוענים שאי-אפשר למכור את חברת "רסקו" לקבלן פרטי, למר רובינשטיין, מבלי לשתף בכך את העובדים.

האם אסור לעובדים לדעת מה יהיה גורלם? אסור להם לעשות שבייתה? האם צריך להתעלם מ-27,000 עוב-דים ולומר שהמעשה שהם עושים הוא מעשה שלא ברא השטן? מדובר ב-27,000 עובדים. תדבר אתם, תשמע אותם. אינני אומר שהם צריכים לעשות שבייתה. אבל את האינטרסים שלהם צריך לברר ולדאוג שהם יישמרו.

אין להעלות על הדעת, חברי הכנסת הנכבדים, כי ניתן לקיים, ולו ליום אחד בלבד, את המערכת הגדולה, המסובכת והכלל-ארצית הזאת ללא שיתוף פעולה מלא עם העובדים, באמצעות נציגותם המוסמכת.

אולם במרכז מעיינינו ובמוקד התנגדותנו לחוק הזה — עומדת הדאגה למבוטח. לא להסתדרות דאגתנו, גם לא לקופת-חולים כמוסד, אלא למבוטח. כי הוא יהיה הנפגע העיקרי מהנסיון של הממשלה, אם אמנם החוק יאושר ויביא להידרדרותם של שירותי הבריאות העממיים והמ-צויינים של קופת-חולים המאגדת בתוכה כ-80% מכלל אזרחי המדינה. נכון, יש טענות נגד קופת-חולים, גם לי יש טענות נגדה, אבל זוהי הקופה שנותנת שירותים למרבית אזרחי המדינה.

גברתי היושבת-ראש, בהצעת החוק המוגשת לנו רב הסתם על הנגלה. צריך לגלות את הסתם ולא לערפל בדברים. חבר-הכנסת שמואל תמיר הוא איש יודע חוק, יודע את הנגלה, אבל הוא לא טיפל בנסתר, הוא לא ניסה לגלות את הנסתר. ייתכן שהגשת ההצעה בצורתה זו נעשתה בכוונה תחילה, אולם כשמדובר בבריאותם של אזרחי ישראל — לא נסכים לכל עירפול, לא נסכים לחוסר בהירות או טישטוש. במתכונתה הנוכחית עלולה ההצעה להביא לתהוה ובוהו בתחום הבריאות. לא נסכים בשום-פנים ואופן שתמיד המבוטח וטיב השירותים שהוא יקבל יהיו בבחינת נעלם ותיששל זכותם של המבוטחים ונציגיהם להיות גורם בקביעת תשלומי הביטוח והיקף השירותים. ההסתדרות וקופת-חולים לא יסכימו לכל הסדר שבו יטושטש עקרון העזרה ההדדית, ובהצעת החוק יש עקבות וסימנים ברורים ליצירת שתי מערכות של שירותי בריאות — האחת לאלה שיש להם, והשנייה לאלה שאין להם.

אני מזהיר: במקום שוויון באספקת שירותים לכלל המבוטחים — ואני רוצה שתשמע, חבר-הכנסת שמואל תמיר, כי זהו הדבר הקובע בקופת-חולים — נחזור לאחור, לתקופה של רפואה איכותית לעשירים בלבד.

אדוני שר הבריאות, אתה מלאים את המס המקביל. באיזו רשות אתה מלאים את המס המקביל? המס המקביל הוא השתתפות המעסיק — —

עקיבא נוף (הליכוד):
באותה רשות שאתה נותן היום 800,000 לירות לע-נונים על חשבון כל אחד ממשלמי המס להסתדרות.

ירוחם משל (המערך):
גם סיעת הליכוד נותנת מודעות על חשבון המשל-מים מס חבר. אתה עובר מצד לצד — —

עקיבא נוף (הליכוד):
תמיד הייתי בעד ביטוח בריאות ממלכתי.

ירוחם משל (המערך):
עברת מצד לצד.

עקיבא נוף (הליכוד):
ואתה תמיד שמרן.

ירוחם משל (המערך):
אתה מאוד פרוגרסיבי, אני לא יכול להתחרות בפרו-גרסיביות שלך. בתנועה מצד לצד אתה פרוגרסיבי מאוד. באיזו רשות מלאים את המס המקביל? מס מקביל משלם המעסיק בעד ביטוח בריאות.

קופת-חולים הנהיגה שינויים טכנולוגיים, פיתחה שירותים. מי יטפל בזה? אתה לוקח מהמעסיק את הזכות לקבל שירותים בעד המס המקביל. אם תקרה לעובד תאונה בעבודה, עובד שבחר ברופא פרטי, לא תהיה לו כתובת לפנות אליה.

אם חוק זה יתקבל, תוהו ובוהו ישתרר. חבר כנסת שאל כמה פוגעים בקופת-חולים. הפגיעה היא בכך שתהיה אפשרות בכל עיר גדולה לארגן קבוצה של רופאים מקצועיים, והם יקבלו חולים עשירים. לא יארגנו קבוצות כאלה לא בשדרות, לא באופקים ולא ברמת-הגולן. שם תצטרך קופת-חולים לחכות לתשלום.

לא לזה התפללנו. מה שמציעים בהצעת חוק זו הוא לא ביטוח בריאות ממלכתי אלא פגיעה בשירותי קופת-חולים, תוהו ובוהו. אני מקווה שלכנסת יהיה רצון קולקטיבי להנהיג ביטוח בריאות באמצעות קופות-החולים, לשפר את שירותי הבריאות ואת התיאום ביניהם. לביטוח בריאות ממלכתי כזה אני וחברי וגם קופת-חולים ניתן יד נאחל הצלחה.

שמואל תמיר (התנועה הדמוקרטית):
חברי-הכנסת משל, למה לא העברתם חוק כזה במשך שלושים שנה?

היו"ר מ. ל. מרון:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת פרץ, ואחריו — לחברי-הכנסת משה שמיר.

יצחק פרץ (רפ"י — הרשימה הממלכתית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כדי למנוע ספק אומר מההתחלה שסיעת רפ"י מחייבת את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי ותצביע בעדה. הצעת חוק זו תואמת את מדיניותה של רפ"י מאז ייסודה בשנת 1965, על אף שחלק לא מבוטל מחברי רפ"י לשעבר, שהם במפלגת העבודה כיום ושהיו מהיוזמים של הצעה זאת, שינו את דעתם.

בהצעת החוק שיש בהם משום פגיעה. אביא דוגמה להג-מק היתכן זה פוגע. יש הצעה מעניינת. שר הבריאות ושר האוצר מציעים גבייה באמצעות הביטוח הלאומי. אבל כאשר גובים מס מקביל באמצעות הביטוח הלאומי, הממשלה מתקשה לגבות את המס הזה מהעצמאים. את הגבייה הזאת משאירים לקופת-חולים. היתכן כאן ההגיון? הביטוח הלאומי גובה סכומים ניכרים של המס המקביל. למה להוציא מהמסגרת הזאת את העצמאים? אין כאן ייעול ואין כאן חסכון אלא הגנה על העצמאי שישלם פחות מאשר השכיר.

תחומי השירותים כוללים שירותי בתי-חולים, רבות אישפוז פסיכיאטרי, אישפוז כרונטי-סיעודי ואישפוז יול-דוט.

בסעיף על ריפוי השן נאמר: "השר יקבע בתקנות את היקף השירותים, סוגיהם ופירוטם, ויכול שיקבע בהן היקפים ופירוטים שונים לגבי קבוצות מבוטחים." תקנות בדבר היקף שירותים וסוגיהם יהיו בהסכמת שר האוצר ושר העבודה והרווחה — לאלה פחות ולאחרים יותר — ובאישור ועדת הכספים של הכנסת.

לא יידרש תשלום בעד שירותי בריאות הניתנים לפי חוק זה והתקנות על-פיו, אלא במידה שהשר, לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה ובהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, קבע תשלומים בעד שירותים מסוימים. שר הבריאות ושר האוצר הם שיקבעו מהם השירותים המסוימים שחייבים בתשלום, ומהם השי-רותים הפטורים מתשלום.

שאלת היתכן יש כאן פגיעה בקופת-חולים. עם הפעלת החוק יפורסמו תקנות שיתנו הסכמה לנותני שירות. כל אחד יקבל את השירותים במרפאות הציבוריות, לא של קופת-חולים, במרפאות של רופאים עצמאיים או של קבוצות רופאים, במכונים, במעבדות ובשירותי רוקחות. נשאלת השאלה: מה פירוש "קבוצות רופאים"? בתל-אביב, בירושלים ובחיפה מתארגנות קבוצות של רופאים הרוצים להקים מרפאות שבהן הם יקבלו חולים. הייתי במוסד כזה בשוודיה. אדם שאין לו אפשרות לשלם לפי רופא, אומרים לו: תחכה שנה.

בתוך הערים ייווצרו תאים של בתי-מרקחת, קבוצות רופאים פרטיים, מכונים, ומי שירצה — יפנה אליהם. הם לא יפעלו בשדרות, הם לא יהיו באופקים, הם לא יהיו ברמת-הגולן. מי שאין לו אמצעים לא יוכל להגיע לפרופסור או לרופאים באותה קבוצה.

כאשר שמעתי את שר הבריאות התפלאתי לטוב לבו, לכולם הוא אמר: כן. כאשר עובדים שאלו אם הם ייפגעו על-ידי החוק אמר להם: לא. כאשר עובדי בתי-המרקחת שאלו אותו אם כל בית-מרקחת יהיה פתוח לכל אחד, אמר: כן. שאלו אותו מה יהיה במכונה הרנטגן והשיב: כן, כל אחד יוכל לפנות.

האם קופת-חולים שהמבוטחים לא יהיו קשורים אליה תוכל להיות אחראית לשירותי בריאות?

אני הצעתי כפשרה שמחצית ההוצאה תהיה מהמס המקביל, וביתר יתחלקו חצי בחצי המבוטחים והממשלה. לא היתה הסכמה. כבר שלוש שנים מתאנים לקופת-חולים, לא נותנים לה תקציבים. יש בירורים, חשבוניות.

מי יקבע את התשלום בעד שירותים? כשיבוא אדם לקבל שירות, הרי קופת-חולים תצטרך לדרוש תשלום. הם ירוצו במשך ימים וחודשים כדי לקבל תשלום.

אליהו מויאל (המערך):
לא החוק הזה.

יצחק פרץ (רפ"י — הרשימה הממלכתית):
חוק זה או חוק אחר, אנחנו מדברים על המסגרת.
אם חברי הכנסת משל אמר עכשיו שהוא בעד חוק
ביטוח בריאות ממלכתי, הרי במשך שלושים שנה לא
ראיתי שהוא וחתבריו הביאו הצעת חוק אחרת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
באמת? לא היית בכנסת הקודמת.

יצחק פרץ (רפ"י — הרשימה הממלכתית):
הייתי בכנסת הקודמת. למה אין חוק כזה? אם
הבעיה היא לגבי סעיפים מסוימים, נדון בסעיפים. אם
כולנו בעד העקרון של ביטוח בריאות ממלכתי, למה
אנחנו מחכים?

חרטנו על דגלנו את הממלכתיות, וגם אתם ביחד
אתנו, וכך התקבל חוק חינוך ממלכתי וחוקים אחרים.
כל השירותים חייבים להיות שירותים ממלכתיים לכול
ולא עוד פיצול סקטוריאלי עם אינטרסים צרים של גופים
פוליטיים וגופים אחרים.

החוק הזה ביטח בוודאי לכל אזרח במדינת ישראל
טיפול רפואי הולם, ללא הבדל של השתייכות מעמדית
או השתייכות למפלגה זו או זו. יחד עם זאת, עם כל
הברכות שאני רוצה לברך את שר הבריאות על הגשת
חוק זה לכנסת, אני חייב להגיד שחבל כי הממשלה
הזאת ושר הבריאות לא הביאו את החוק כבר לפני
שלוש שנים. לאלה שאמרו שהנושא לא היה בדיון צי-
בורי, לאלה שאמרו שלא דנו בו די, יש להגיד שהיתה
אפשרות לדון וגם דנו בנושא. אילו הביאו את החוק לפני
שלוש שנים, יכולנו היום כבר לראות את פירות החוק
הזה.

החוק איננו שלם, אין בו פתרון ראדיקאלי של בעיות
הרפואה. קופות-החולים שהינן קיימות באותן מסגרות,
ויש צורך לחשוב אם זאת הדרך הנכונה. תימשך הריכוז
זיות של כוח בסקטורים מסוימים, ריכוזיות שאין לה
שום קשר לנושאים רפואיים או לטובת הציבור.

ההסתדרות מאז ייסודה ועד היום עשתה רבות והגיעה
להישגים לא מבוטלים בהרבה תחומים, לרבות תחום
הרפואה. איי אפשר להתעלם מכך, על אף הלבטים והק-
שיים שהיו מנת-חלקה בתקופות שונות. אבל היו גם
הרבה שגיאות וגם היום יש הרבה שגיאות. דור הולך
ודור בא, אנחנו עומדים כבר בדור שני מאז ייסוד המ-
דינה — ואף יותר מזה מאז ייסוד ההסתדרות — אבל
ההסתדרות לעולם נשארת באותה מתכונת, ללא שום
שינוי. מים רבים זרמו בנחלים, הרבה תפיסות השתנו
בארץ הזאת, יש תפיסות חדשות, אבל ההסתדרות עומדת
מנגד כאילו העולם אינו שייך לה. אין לה גישה חדש-
נות, לשינוי. עם כל ההערכה לחלק מהדברים שדיבר
עליהם חברי הכנסת משל, האם לא ניתן לשנות? האם
אנחנו חייבים לדרוך במקום במשך שיששים השנה שקיימת
ההסתדרות? למה לא לשנות? ואם רוצים לשנות לטובת
הציבור, האם צריך לבוא ולהגיד שזה בלתי-אפשרי?
למה?

אינני מבין את הזעקה של המערך והדומים לו. זו
זעקה צבועה שאין לה כל קשר לרפואה. אולי יש לה
קשר לדברים אחרים. אני חושב שהמערך וההסתדרות

חושבים לא על הרפואה אלא על ריפוי בעיסוק עצמי
שלם, כי על-ידי הנהגת ביטוח בריאות ממלכתי לכול
תהיה סוף סוף ההסתדרות מה שהיא צריכה להיות, לא
מה שהיא כיום. יש ויכוח על השאלה אם ההסתדרות
צריכה להיות רק איגוד מקצועי, ולא זה המקום לדיון.
אבל בוודאי צריך להיות איגוד מקצועי חזק וגדול שיגן
על האינטרסים של העובדים בכל מכלול הבעיות ולא
דווקא הרפואיות. העובד אינו צריך להיות קשור להסתד-
רות בשביל לקבל שירות רפואי. כתושב דימונה אני
יודע כמה טובלים עד היום תושבי דימונה ומקומות
אחרים באזורי-פיתוח מחוסר שירותים מסוימים. גם החוק
הזה איננו מבטיח את זה. איי אפשר להגיש היום חוק
שלא יבטיח את אותם שירותים במקומות המרוחקים,
כי אז יימשך המצב שקיים היום — מי שקרוב יותר
לבתי-החולים שבאזורים העירוניים יקבל שירות טוב
יותר. כולם ישלמו אותו דבר, אבל אלה שגרים רחוק
יקבלו שירות פחות טוב.

זאב כ"ח (המערך):

שאלה לי אליך. כיוון שאתה איש דימונה, אני מכבד
את דבריך. האם שמת לב שבגליל יש למשרד הבריאות
שלושה מרכזים רפואיים — פוריה, צפת ונהריה, וכל
התושבים מתנגעים בלא-רשע, מפני שאין שם עם מי
לדבר? משרד הבריאות לא מצליח לעשות בפריפריה
שום דבר. משרד הבריאות בנוי לבית-חולים רמב"ם
ועוד. הוא איננו בנוי לפריפריה.

(שר-הבריאות א. שוסטק קורא קרי-
את-ביניים)

יצחק פרץ (רפ"י — הרשימה הממלכתית):

אתה מחזק את דברי. אני מסכים אתך. השוללים
את החוק מסתתרים מאחורי סיסמאות, מדברים על ממ-
לכתיות, אבל הכוונות ברורות. יש גורמים וגופים שרוצים
להמשיך ליהנות מהכנסות כספיות הקיימות בצד האירגו-
נים הקיימים היום. זה בצד אחד של המטבע. השיקולים
הפוליטיים הם הצד השני. שיטת הגבייה הקיימת מבטיחה
את ההכנסות לכל מיני צרכים, לאו דווקא לצרכי בריאות
המבוטח; יותר לצרכים של המבטח.

ניתוח הקשר בין המבוטח לצרכים רפואיים לבין
האיגודים המקצועיים זה דבר חיובי בהחלט. אין שום
קשר בין שני הדברים. צורת הגבייה המוצעת, באמצעות
הביטוח הלאומי, יכולה לחסוך מאות אם לא אלפי אנשים
העוסקים בלשכות המס. מי עובד שם? את מי הם משר-
תים? האם אינם עומדים, כולם, דום בתקופת מערכת
הבחירות למען המפלגה השלטת בהסתדרות? האם מישהו
יכול להכחיש זאת?

יהודה חשאי (המערך):
לא.

יצחק פרץ (רפ"י — הרשימה הממלכתית):
אל תגיד: לא. אני יודע זאת. זה מנגנון פוליטי
מפלגתי ממדרגה ראשונה, ועל כך קמה הצעקה. זו אחת
הסיבות שאתם מתנגדים לחוק.

יעקב זיאק אביר (המערך):
זו צרות עין.

יצחק פרץ (רפ"י — הרשימה הממלכתית):
בלשכת המס בדימונה יושבים "פוליטרוקים" ועוב-

הם היו מוכנים לשלם אותו. גם פה אין ספק שיהיו קרובות עד אשר יסתדרו העניינים, עד אשר תימצא הדרך להגיע, כפי שנאמר כאן, לפריפרייות, לכל השטחים ולכל המישורים, אבל המגמה חשובה. המגמה הממלכתית חשובה. לצערי הרב, רבים דיברו נגד הצעת החוק. המגמה שלהם חשודה ולא היה קשה להבחין בה.

אדוני שר הבריאות, עליידי כך שהממשלה החליטה רק עכשיו להגיש את הצעת החוק, היא עוזרת לאלה שיצאו ביעו היום נגדה, אלה שקשה היה להם להצביע כך קודם-לכן. אני אומרת מראש שאצביע בעד, אבל בסיעתי, בגלל המחאה נגד הדרך שבה הוגשה הצעת החוק, יש היום חופש הצבעה וחברי לסיעה לא יצביע כמוני. אבל אני שואלת: איזה פתחון-פה יש לכם לבוא היום, אחי שלוש שנים וחצי, עם הצעת החוק הזאת? האם זה דבר חינוכי לעם ישראל? ואיך אפשר להפקיד בידכם יישום של חוק כזה, אם גם פה נודף ריח מפלגתי, במקרה זה של הממשלה?

(קריאה: ואף-על-פי-כן את תצביעי בעד?)

אינני עושה חשבונות מפלגתיים ואינני רוצה לעשות חשבונות מפלגתיים, כי לוא הייתי עושה חשבונות מפלגתיים, הרבה הצבעות שלי היו שונות. חשוב שיהיה חוק בריאות ממלכתי, המגמה חשובה. חשוב לדבר על המגמה גם לעיני העם ולא לעשות בימים אלה חשבון עם הליכוד או עם המערך. וזעמי יוצא גם על המערך. זאת רק דוגמה אחת. גם בנושא ההתנחלות קיים אותו מצב. שלוש שנים וחצי עמדו לכם להתנחל התנחלות ממלכתית בארץ-ישראל, ביהודה ובשומרון, ולא עשיתם זאת. עכשיו רצים מהר מהר, סוללים כביש פה וכביש שם, מקימים קראוואן פה וקראוואן שם. מה זה? במשך שלוש שנים וחצי לא יכולתם להקים שם מפעלים, בתוך חרושת, תיאתראות, אוניברסיטאות? מי הפריע לכם? אלא שאתם כבלתם את ידיכם בעצמכם על-ידי איוו מין החלטה חסרת הגיון ובלתי-ציונית, ששום ממשלה ציונית בעבר לא קיבלה אותה, שאסור להפקיע גם אדמה שהיא טריטוריה, שמעולם לא היתה מיושבת, שלא היתה בבעלות ולא היתה מעובדת. החלטתם שאסור להפקיע אדמה כזו, דבר שהמערך לא עשה מעולם.

כאשר רמות-אשכול, המקום שכולנו מכירים היום, היו בידי משפחות ערביות, לא שאל השר אשכול ז"ל אם מותר להפקיע. הוא קרא להם ואמר להם: אתם רוצים כסף, תקבלו גם כסף; ולא, אני מפקיע זאת בלי שתקבלו כסף. למחרת הם רצו וקיבלו כסף. כך עשה המערך בקריית-ארבע. אני לא יודעת מה היה גורל קריית-ארבע אילו היה הליכוד עולה לשלטון כשהיא לא היתה בידיו. מי יודע מה היה עושה הוא עם ההחלטה הזאת. אני מזכירה את נושא ההתנחלות, של רצים עכשיו לעשות התנחלויות בשלושה-ארבעה חודשים, ופוגעים גם בהתנחלות.

אמרתי שלא אגע בגופו של החוק, אף כי עברתי עליו. אינני מומחית גדולה בנושא של בריאות, אבל עברתי על החוק, למדתי אותו כדי לדעת, ואכן ידעתי שהוא לא מושלם בהרבה מאוד קווים שלו, בהרבה מאוד סעיפים שלו, והוא דורש השלמה רצינית. אין ספק שהוא נעשה, איך אומרים? — חאפס, חאפס, מהר מהר. זה לא רציני. המגמה רצינית. כל אחד מאתנו צריך להתגבר על הביקורת האמיתית על הממשלה הזאת ועל הדרך שבה היא הגשימה את זה, ואני מצביעה בעד החוק כדי

דיים רק בשביל המערך. אני גר שם כמה שנים ואני יודע זאת.

יעקב זאק אמר (המערך):
עברה התקופה.

יצחק פריין (רפ"י — הרשימה הממלכתית):

זה מה שקיים היום וזה מה שהיה אתמול. אם המצב יימשך, זה גם מה שיהיה מחר. אתה יודע זאת. האזרח יודע והוא צריך לדעת שהוא זכאי לשירות רפואי ממלכתי ולא לחסדים של מוסד זה או זה, ודאי שלא לחסדים של מוסדות שמאחוריהם רק אינטרסים פוליטיים. אני רוצה לפנות לשר ולבקש לזרז את החקיקה, ושלבי הביצוע, אבל שוב אני מדגיש: לפני שהחוק ייכנס לתקפו חייבים להבטיח את השירותים המוצעים בחוק לכל האוכלוסיה, גם לאוכלוסיה הרחוקה מהמרכזים, כדי שלא תהיה איפה ואיפה.

לבסוף, חבל שיושב-ראש מפלגת העבודה איננו פה, כי הקמנו ביחד בשנת 1965 את רפ"י, והצענו ביחד — גם חברי קופת-חולים הדיוט, גם יושב-ראש הקופה, הד"ר דורון, שהיה יחד אתנו ברפ"י. את הצעת החוק הזאת, לא במסגרת הזאת, אבל הצעת חוק לביטוח בריאות ממלכתי. היום לא רק שיושב-ראש מפלגת העבודה אומר שלא יצביע בעד החוק אלא שהוא אף נגדו, והוא אומר שאם יהיה ראש הממשלה יבטל את הצעת החוק הזאת. איך אפשר לעשות זאת? אינני יכול להבין זאת. אפשר לשנות דברים. כאשר אני בעד חוק אבל יש בעיה לגבי סעיפים מסוימים, אפשר לשבת בוועדה זו או זו ולהתמודד לגופו של עניין. אם כך נגה זה יהיה השירות הטוב ביותר לציבור.

היו"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחברת-הכנסת פלאטו-שרון; בהעדרו — לחברת-הכנסת כהנא.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם לפני השביתה דהיום לא חשבתי להצביע נגד אלא להיפך, חשבתי להצביע בעד ואצביע בעד, אבל גם לו חשבתי קודם-לכן להצביע נגד, הרי השביתה שאנחנו עדים לה היום, שהיא חמורה ואסורית, היתה כשלעצמה מחייבת אותי לחזור ולשקול כמה חשוב הוא חוק הבריאות הממלכתי. לא אדבר לגופו של חוק הבריאות הממלכתי, מפני שהכול יודעים מהו. בבית הזה, לצערי הרב, כולם ציניים דיים לדבר גבוהה גבוהה ובאותה עת לדעת שאינם מדברים לגופו של עניין, אינם מדברים לגופו של חוק הבריאות הממלכתי. אלה שהם נגד החוק מדברים לגופו של עניין בריאות המפלגה שלהם, כפי שהממשלה שהגיש את הצעת החוק נזכרה להגיש אותה רק היום, מפני שחשוב לה לא גופו של החוק אלא בריאות גופה של הממשלה. בזה כולנו שותפים וכולנו יודעים זאת.

אין ספק שבצד כל מגמה ממלכתית יש קרבנות — גם בחוק חינוך ממלכתי שפגע, בעצם, בחינוך של הור"מים. יש כאלה שמצטערים על כך. אני מבינה את אלה שמצטערים, כי הרבה הלך לאיבוד. היתה חשיבות רבה בחינוך של הורמים, של כל הזרמים למיניהם. היתה פגיעה וחבל. בן-גוריון וארן זכרונם-לברכה, שדחפו לחוק זה, ידעו מהו הקרבן של כל מגמה ממלכתית, אבל

בריצת אמוק, אבל כאלה יהיו גם פני חוק כזה. הוא לא יהיה מחושב, הוא לא יהיה מאוזן, הוא לא יתחשב בבעיות הרבות שצריך להתחשב בהן, ולא יותיר לכנסת הבאה ברייה אלא לשנות חוק בלתי-אפשרי שחוקק, ולתקן מה שלא צריך היה לחוקק.

אם בא חוק זה רק כדי לתת למפלגות הקואליציה המצביעות בעדו אפשרות לגרוף עוד הישג, אינני סבור שהכנסת צריכה לתת ידה לתהליך מפוקפק זה. ומה עוד שההצעה מכילה חומר נפץ שאין כל הצדקה להפעילו. עובדה היא שהיום התקיימה שביתה בשירותי הבריאות העיקריים במדינה. רבים סבורים, ואני בכללם, שהיא לא מוצדקת, מפני שהיא גרמה סבל רב לציבור. אבל לציבור עובדים יש זכות מאבק על זכויותיו כפי שהוא רואה אותן, ומעולם לא שללנו זאת. שללנו רק דרכים מסוימות של מאבק זה. אין סיבה שדווקא בתקופת הבחירות נפעיל חומר נפץ שכזה. אפילו ההכרזה של מאות רופאים של קופת-חולים, שפורסמה היום בעתונות, אפילו היא איננה מבשרת טובות.

כל זה תובע שלא ללכת שולל אחרי סיסמאות מפו-צצות שאין כל תוכן מאחוריהן, וכל זה מחייב להצביע נגד החוק המוצע. הצבעה זו בהחלט אין פירושה שהמצביע נגד החוק הוא נגד ביטוח בריאות ממלכתי. אילו היתה לפנינו ממשלה שקיימה את כוונתה במובה, אילו היתה ממשלה ששקדה על הזמן לפעול בהתאם לפרוגרמה שלה, היה מקום לחשוב שרק הצעה זו חסרה לה בכדי שתגיע למילוי כל הבטחותיה. אך הממשלה הרי עשתה פלסטר הרבה הרבה מהבטחותיה. היא לא ניגשה לבצע את רוב התחייבויותיה ולא יבולע לה אם-ההצעה המוגשת היום לא תתקבל ולא יבולע גם בשום אופן, מהטעמים שהסברנו, לביטוח בריאות ממלכתי.

יש לי, לאמיתו של דבר, עוד קושיות רבות ופירוטות מרובות להצעת החוק שלפנינו. ממשלה זו, שהיא בעד יומה פרטית, ממשלה זו אשר מוכנה למכור את מרבית נכסיה של המדינה ליזמה פרטית, ממשלה זו שמוכנה להוציא מידה, בצדק או שלא בצדק, שירותים מסוימים מתוך ידיעה שבתור ממשלה היא אינה מתפקדת יפה בפעולות אלה, ממשלה זו חושבת לפתע שהיא צריכה להשתלט על שטח רגיש וחיוני זה, ואל נשכח, בשטח זה פועלת קופת-חולים מתוך התנדבות ומתוך השקעות מרובות של כוח-אדם, של הון, ושל מרץ ויזמה, ויש לה לקופת-חולים זו זכויות רבות והישגים עצומים. ובמחיי יד, בלי להתחשב בכל מה שנעשה במשך שנים רבות, שנים רבות יותר מאשר שנות קיומה של מדינת ישראל, בלי להתחשב בקופת-חולים זו, באים לחוקק חוק בריאות ממלכתי. כל זה אומר כי אין כל גישה רצינית מצד הממשלה ואין כל כוונות ממשיות לממשלה הזאת בעניין הנדון. ולא נותר אלא להצביע נגד הצעת חוק זו מתוך תקווה שבכנסת העשירית יבוצע חוק ביטוח בריאות ממלכתי שיוכן כראוי, יתחשב בכל הבעיות העומדות לפנינו ותיוצר גם תשתית כלכלית מתאימה להנהגת ביטוח בריאות ממלכתי.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מויאל, ואחריו — לחבר-הכנסת אולמרט.

אליהו מויאל (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני

לחייב כל ממשלה, תהיה איזו שתהיה, להגשים את זה. אנחנו יודעים, כמוכן, שבידי ממשלה האפשרות גם לשנות חוקים, אבל קשה לי להאמין שתימצא ממשלה, איזו שהיא ממשלה, שתעז לסגת מעניין חוק הבריאות הממלכתי הזה. משום כך צריך לחייב אותן, אין ברירה. צריך לחייב בחוק הזה כל ממשלה, והיום צריך לקרוא את החוק בשלוש קריאות. גרוויח לפחות מה"מהר-מהר" ומה"לא-רציני" מגמה רצינית.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא, ואחריו — לחבר-הכנסת נוף. אני רואה שחבר-הכנסת נוף איננו. אם לא יהיה באולם, אמסור את רשות הדיבור לחבר-הכנסת מויאל.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, העובדה שהצעת החוק המוגשת היום לדיון, חוק ביטוח בריאות ממלכתי, הקציבה ועדת הכנסת שש שעות לוויכוח, אינה אומרת דרשני. היא אומרת, כפשוטה, כי הנושא הנדון הוא נושא נכבד בעל השלכות מרובות שבעיות רבות קשורות בו ואין הוא ניתן להכרעה בנקל.

לא שמעתי עדיין שיש מישהו שאיננו בעד הנהגת ביטוח בריאות ממלכתי. אורחי מדינת ישראל וכאים לכך, ומדינת ישראל אחרי שלושים וכמה שנות קיומה צריכה להנהיגו. אך יש כאן שאלה קטנה : האם מדינת ישראל במצב הכלכלי שאליה הגיעה אחרי המהפך הכלכלי יכולה להרשות לעצמה דבר זה דווקא כעת ? ואל נקל ראש בשאלה זו. ממשלת ישראל החליטה להפסיק לסבסד מצרכי מזון יסודיים, הביאה אותנו למצב שבו אנו חוטאים לבריאות הציבור על-ידי מניעת כוס חלב מילדי ישראל, ואפשר להוסיף עוד דוגמאות לאלה שהובאו. האם ממשלה זו יכולה לקבל על עצמה הנהגת ביטוח בריאות לכול ? או שכל מגמתה היא להוריש לממשלה שתבוא אחריה חוק שאותו תצטרך לממשלה הבאה להתמודד, וספק אם תוכל להתמודד אתו בנוסח שהובא.

הנהגת ביטוח בריאות ממלכתי היתה אחת הסיסמאות הראשיות של הממשלה המכהנת כעת. בשעתו הובטח שתוך זמן קצר יוחק חוק כזה, וברגע שיוחק יתפטר שר הבריאות ומשרד הבריאות יתמוזג עם משרד העבודה והרווחה לשם טיפול יעיל של כל המשרדים האלה בהנהגתו של שר אחד כלי-יכול. דיברו על תקופה של שנה בערך, עד כמה שזכור לי. אבל ממשלה זו לא היתה מוכשרת להניח על שולחן הכנסת הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי עד לתאריך שבו הוחלט סופית על התפזרות הכנסת לפני סיום זמן כהונתה החוקי. רק אז התעורר חבר-הכנסת נוף והציע הצעת חוק פרטית. רק אז התעוררו חברי כנסת ליבראליים והציעו הצעות כאלה, ורק אז התעורר שר הבריאות וביקש שלא לגזול ממנו את זכות הבכורה, והוא השיג הישג : החוק ייקרא על שמו, ולא על שם מישהו אחר. מובן שתתעורר שאלה : אם במקרה יתקבל חוק זה, האם שר הבריאות יצטרך גם כעת להתפטר לטובת חברו שר העבודה והרווחה ? אבל זו באמת איננה הדאגה שלי.

ההצעה המובאת לפנינו איננה מעשית, והיא באה רק לזרות חול בעיני הבריות. ממשלה זו לא תצליח בתוך תקופת כהונתה להנהיג ביטוח בריאות ממלכתי. ספק רב אם תצליח להעביר את החוק בקריאה שנייה ושלישית. אמנם דבר זה אפשרי, אפשר להעביר חוק אפילו

אדוני היושב־ראש, הממשלה נוהגת במדינה כבחנות מכולת. אין ראייה ממלכתית כוללת, קיימת ראייה סקטור־ריאלית, וכל רסים וכל שבריר של הקואליציה רוצה לת־טוף כפי יכלתו.

חיים קורפו (הליכוד):
במה חנות מכולת טובה מצרכניה?

אליהו מויאל (המערך):
אתה יודע את התשובה.

החוק הזה המונח לפנינו מתיימר לדבר בשם "עקרון הממלכתיות", אך אין בינו לבין הממלכתיות ולא כלום. לחוק הזה יש מגמה מפלגתית שקופה למדי. מגמתו לערער מפעל אדירים שמעטים כמוהו במדינות הנאורות. מגמתו להרוס הישגים סוציאליים שהושגו וטופחו במשך יובל שנים על־ידי תנועת העבודה בישראל. החוק הזה הוא חוק אנטי־סוציאלי. אדוני היושב־ראש, אמנה רק כמה סיבות:

(א) האזרח יצטרך לשלם יותר מאשר הוא משלם היום עבור שירותי בריאות. בניגוד למה שטוען שר הבריאות השירותים לא יזולו, ותנא דמסייע אני מוצא בדבריו של שר העבודה והרווחה בישיבת הממשלה שלשום, כפי שבאו לידי ביטוי באמצעי התקשורת. לפי הצעת החוק יגבו מהעובד כ־3%, ליתר דיוק 2.8% מתקרת ההכנסה כמקובל בתשלומים של הביטוח הלאומי, היינו שכר ממוצע במשך כפול 3, כלומר מתקרה של קרוב ל־100,000 לירות או 10,000 שקלים. פירוש הדבר שחלקו של העובד בתשלום הביטוח יגיע לכ־3,000 לירות. היום הוא משלם פחות. תקרת המס האחד־נמוכה יותר, ובסך־הכול חלקו של העובד במאקסימום ההכנסה של המס האחד־מגיע ל־1,820 לירות, אך רק 60% מהן מיועדות לביטוח רפואי. כלומר העובד משלם כ־1,000 לירות לביטוח רפואי. לפי הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי יצטרך העובד לשלם 3,000 לירות, כלומר פי שלושה. היכן הוזלת השירות, אדוני השר?

(ב) קבלת החוק תביא לחסור שוויון במתן השירות הרפואי. המערכת של קופת־החולים הכללית מבוססת על עקרון הצנזרה ההדדית. בעל ההכנסה הגבוהה משלם יותר, בעל ההכנסה הנמוכה משלם פחות, בלי להביא בחשבון כמה נפשות מונה משפחתו. והשירות ניתן לכולם בצורה שווה. אם החוק הזה יתקבל, הוא יביא לפיצול המערכת המאורגנת הקיימת. המערכת תתפצל לרסיסים קטנים וספק אם תהיה אפשרות של פיקוח עליהם. הרופאים הטובים והמוצלחים יתרכזו במרכז הארץ באזורים המפותחים שבהם יש ריכוזי אוכלוסיה עשירה. תתפתח תחרות פרוצה על כיסו של הפאציינט, וכל המרבה לדרוש הרי זה משובח. הרופא הטוב ביותר יזכה בהכנסות הגבוהות, ואילו האזורים העניים, דלי־האוכלוסין והבלתי־מפותחים, כגון ישובי־הספר בגליל ובנגב, עיירות־פיתוח ושכונות מצוקה ייעזבו ויינטשו לנפשם. זה ההישג הסוציאלי שתשיג ממשלה אשר רוצה להיטיב עם העם.

אדוני היושב־ראש, בקרב רבים קיימת ההרגשה שאיזה יצר מאזוכיסטי רודף אותנו. בימים אלה, שבהם שוררת ההרגשה של דיכדוך, של אכזבה ושל בוששה והרגשות אלה הן נחלת רבים, הגיעה החברה שלנו לשיאים עולמיים שאין אנו יכולים, לצערנו, להתפאר בהם. הגענו לשיא עולמי באינפלאציה — 133%; הגענו לשיא של ספקולאציה בבורסה, הגענו לשפל בעלייה ולשיא ביר

רואה חובה לצייין את ההישגים הגדולים שהגיעה אליהם מערכת הבריאות בארץ, וחובה נעימה היא לי לברך את עובדי הרפואה בישראל על כל סוגיהם, רופאים, אחיות ואנשי מינהל. הודות לעבודתם המסורה הגענו לכך שאנו אחת המדינות העומדות בראש הפירמידה של השירותים הרפואיים מן הטובים בעולם. יש לנו שירות רפואי מפואר ששמו יצא לתהילה בכל רחבי העולם.

המערכת הרפואית הקיימת היום מקיפה כמעט את כל אוכלוסיית ישראל. 96%—97% מכלל חושבי המדינה מבוטחים בקופות־החולים הקיימות, ומהם 80% בקופת־החולים הכללית של ההסתדרות. קופת־החולים הכללית של ההסתדרות הקימה רשת מפוארת של מוסדות רפואיים המצוידים במיטב הציוד הרפואי המתקדם המופעל על־ידי עובדים מיומנים ומסורים. חברי הכנסת, כאשר תיתכב ההיסטוריה של בנייתה של מדינת ישראל, תפסו בה מוסדות קופת־חולים, ללא ספק, דפים מפוארים ומו־הירים. המרפאה קמה בכפר ובעיירת־הפיתוח לפני באו של התושב העולה אליה. אין מקום במפת ארץ־ישראל שאין בו מרפאה ושם קופת־חולים אינו נישא בו ברמה.

אדוני היושב־ראש, אמרתי ש־96%—97% מכלל או־כ־לוסיית ישראל מבוטחים במערכת הקיימת, מפני שאותם 3%—4% מהאוכלוסיה שאינם מבוטחים שייכים לעלית שבעילית הכלכלית של המדינה, עשירים מופלגים שאינם נזקקים ולא יודקו לשירותיה של המערכת הקיימת או המערכת שתקום. קבלת שירותים באחת הקופות הקיימות תיראה בעיניהם כפחיתות כבוד וכפגיעה במעמדם.

מה הדחיפות, לכן, בחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כאשר רוב בניינה ורוב בניינה של אוכלוסיית ישראל מבוטח? האם זהו הדבר הדחוף־העומד בראש סדר העדיפויות של החברה שלנו? מדוע צריך לנזוע מערכת מסודרת? ואם כן, אם באמת יש צורך בחוק, אדוני שר הבריאות, למה חייבת ארבע שנים תמימות כדי להניחו על שולחן הכנסת? ולמה אתם מניחים אותו על שולחן הכנסת כמה חודשים לפני הבחירות, דווקא היום, כאשר רק לפני כמה שעות החלטנו על התפורותה של הכנסת?

אדוני היושב־ראש, אי־אפשר שלא לחשוך במגישי החוק הזה כי כוונת החוק היא לצורך תעמולת בחירות. החוק הזה הוא זריית חול בעיניים, יש בו מן הרצון לנצל את שם הממלכתיות לשווא, כדי לזכות באהדת הבוחרים. אי־אפשר גם להתעלם מן העובדה שקיימת בעניין התחיקה תחרות סמויה גלויה, ולפעמים פרוצה, בין השברירים והרסיסים של מרכיבי הקואליציה והליכוד. לשיא ההישגים בשטח התחיקה הגיעה אגודת ישראל. היא מילאה את כרסה לא רק בש"ס ובפוסקים, אלא גם בתחיקה בכנסת הזאת עד שבעה. המפד"ל אינה רוצה לשגר אחרי האגודה בשטח התחיקה הדתי, גם לה היו הישגים, ועוד ידה נטויה. הליברלים שכליכוד רוצים בכל מחיר לזכות בנחת מן העוגה התחיקתית, ואפילו במחיר של הפיכת סדרי החיים במדינת ישראל. הדמיק־ראטים, יוצאי חלציה של ד"ש עליה־השלום, נחלצים לעזרתו של שר העבודה והרווחה ורוצים גם הם להגיע להישגים. הליברלים ורפ"י הצליחו להעניק לעם חוקים שתמרו לרווחתם הכלכלית של ספסרי הבורסה. הרסיס היחיד שנשאר בשולי התחיקה הוא הפלג שלך, אדוני שר הבריאות, פלג לע"ם. למה ייגרע חלקך בחלוקת השלל התחיקתי?

ציטטת דבר לא מדויק ואני מתקן את הציטטה. בהמלצה של I.L.O נאמר: "בכל מקרה של ניסוח חוק לביטוח בריאות חובה, חייב הפארלאמנט במדינה להתחשב במסורת הרפואה הקיימים אצלו. באופן כזה יזכו המוסדות המבטחים מן המוכן, ייהנו מן הנסיון שלהם ומן הידע שהצטבר אצלם. כל אלה הם ערובה לניהול מוצלח של ביטוח בריאות חובה." אדוני השר, זוהי הציטטה שעליה הסתמכת ולא ציטטת אותה בדיוק.

אדוני היושב-ראש, למה לא לקבל את המלצתה הראשונה של הוועדה שאותה מינה שר הבריאות? למה לא ללכת בדרך שלולה שעליה ממליץ אירגון העבודה הבין-לאומי? היינו, לא רשות ממלכתית אחת, אלא ביטוח בריאות באמצעות קופות-החולים הקיימות.

שר הבריאות לא קיבל את ההמלצות ההגיוניות שאותן ציטטתי, ובמקומן הוא קיבל המלצה אחת, מוזמנת, של הוועדה שהוא מינה, האומרת: "בדורנו קיבלו על עצמן מדינות רבות, הן במזרח, הן במערב והן בעולם המזרחי, את האחריות לבריאות האוכלוסיה במסגרת שירות רפואי או ביטוח רפואי. פירושו של דבר רשות ממלכתית אחת שתבטיח את השירות הרפואי לכל האוכלוסיה."

ברשות היושב-ראש, אני רוצה לשאול את אדוני השר, מאימתי ארצות המזרח והארצות המתפתחות משמשות לנו דוגמה ומופת? הרי עד עכשיו הן למדו מאתנו. כל הארצות המערביות הידועות כמתקדמות מבחינת המדיניות הסוציאליות, הסעד והרווחה, מקיימות את ביטוח הבני-אדם באמצעות קופות-החולים שבמדינותיהן. הקופות הנהנות מסיוע ממלכתי גדול. כך הוא המצב בארצות סקאנדינאביות — שוודיה ודנמרק; כך המצב בארצות השפלה — הולאנד ובלגיה, וכך המצב בארצות אירופה המערבית, בגרמניה המערבית, בשווייץ ובאוסטריה. בכל המדינות הללו הביטוח הוא, כאמור, דרך קופות-החולים הקיימות — פרט לאנגליה.

לעומת מדינות מערביות דמוקרטיות אלו קיים שירות בריאות ממלכתי אחד, או קופת-חולים אחת, בארצות המזרחיות והסובאלטריות, כגון: ברית-המועצות, ארצות הגוש המזרחי, קובה, אינדונזיה ולוב. האם אנו רוצים להידמות למדינות אלה, אדוני השר? האם מדינות אלה צריכות לשמש לנו דוגמה ומופת?

ואני מסיים במה שהתחלתי. לא גישה ראציונאלית ועניינית עמדה בראש מעייניהם של מגישי ההצעה, אלא מגמה מפלגתית צרה ורצון להסתער על אחד ממפעלי הימים של תנועת העבודה בישראל.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אולמרט, ואחריו — לחבר-הכנסת נוף.

אויור אולמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין ספק שהחוק לביטוח בריאות ממלכתי הוא החוק החשוב ביותר שהוגש על-ידי הממשלה הזאת לכנסת בארבע שנות כהונתה. מבחינת חשיבותו של החוק והמהפכה והרפורמה שהוא צריך לחולל בחיי החברה של מדינת ישראל אפשר בהחלט לומר שמדובר כאן בשינוי מהפכני שמשקל, אדוני היושב-ראש, אינו נופל מן המהפכה המדינית שחוללה הממשלה הזאת כאשר חתמה על הסכמי השלום.

הלל זיידל (הליכוד):

לא להגוים.

רידה. גם הכנסת התשיעית, רבותי חברי הכנסת, הגיעה לשיאים שמועטים הם הפארלאמנטים שהגיעו אליהם. ההתפצלות הסיעתית שהגענו אליה היא חסרת תקדים בתולדותיה של מדינת ישראל. גם ממשלה זו הגיעה לשיאים מביישים המצביעים על חוסר יציבות. התחלפת השרים שהיתה לממשלה זו אין אח ורע בהיסטוריה של המדינה. במשך שלוש שנים וחצי התחלפו שלושה שרי אוצר, שני שרי חוץ, שני שרי בטחון, ארבעה שרי תקשורת, שני שרי תעשייה, מסחר ותיירות, ועוד היד נטויה.

האם המצב הקיים תורם להרגשת היציבות של האזרח? האם זה תורם לשיפור איכות חיינו? האם זה מגביר את האמינות בממשלה? לא ולא, אדוני היושב-ראש. היצר המאוזכסטי שעליו דיברתי אוכל אותנו בכל-פה ואותו יצר מוביל אותנו להרוס במרידינו יצירות מפוארות שהקימונו בעמל במשך שנים רבות.

אין בפי הסבר אחר לשאלה מדוע אנו מרימים במו ידינו גרזן ומנפצים את אחת היצירות היפות, המופלאות והמעוררות כבוד אצל העולם, יצירה אשר זוכה לתשבחות מפי כול, מערכת אשר הצעידה אותנו למצב בריאות משובה, לתמותות תינוקות כמעט אפסית ולתור-חלת חיים ארוכה.

אדוני היושב-ראש, חלילה לי מלומר שהשירותים היום נקי מכל רבב וכליל השלמות. יש לשפר, לייצל, לשכלל ואף לשנות מבנים אירגוניים. ייתכן שדרושה רפורמה במערכת, אבל למה להרוס את הקיים כשאין אנו יודעים מה יבוא במקומו? הרי בקופות-החולים הקיימות הצטבר נסיון רב, יקר ועשיר. למה להניח על קרן הצבי את כל הוננו ונסיונו הרפואי שצברנו עד היום, שעה שיש לנו מוסדות רפואיים קיימים שנוכל להיעזר בהם ובנסיון שצברו, ובאמצעותם ודרךם לבצע את ביטוח הבריאות?

לסיום דברי, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר שבפני המדינה עומדות בעיות רבות ועל הממשלה להתמודד אתן. לכן קצרה בינתי מלהבין למה הממשלה צריכה להעמיס על עצמה עול כבד מנושא — אלא אם כן היא מודרכת על-ידי אינטרס מפלגתי, וכנראה שכן אכן מודרכת — בשעה שהמערכת הרפואית פועלת ומתפקדת כראוי.

אדוני שר הבריאות, אני רוצה להיתלות באילן גבוה המקובל עליך. בדוח של הפרופסור זוהר שאתה הזמנת כתוב בדברי המבוא בעמוד 5: "השקפה מקובלת בדמוקראטיה המערבית גורסת, שאין הממשלה בתור שכזו צריכה לתת שירותים היכולים להינתן על-ידי גופים אחרים. הנסיון מלמד שמתן שירות בכל תחום שהוא על-ידי הממשלה כרוך במגבלות, בקשיים ובהזדקקות למערכת תקשורת שהיא הכרחית לתיפעול תקין של משרדים ממשלתיים, אך אינה תואמת את הצרכים הספציפיים של כל שירות." ומוסיפים מחברי הדוח: "אין זה סביר שגוף מבצע יהיה גם בעל סמכויות לפיקוח ולמתן הוראות."

אדוני היושב-ראש, דברים אלה מקובלים עלי והם מתקבלים על הדעת. לשם מה, לכן, כל המהפכות? למה להקים רשות מרכזית אחת ממשלתית ולא ביטוח בריאות ממלכתי באמצעות קופות-החולים הקיימות?

לקביעה זו של הדוח שציטטתי יש סימוכין באחת מן ההמלצות של אירגון העבודה הבין-לאומי — I.L.O בלעז — מוסד שאנחנו חברים בו, אדוני השר, בניגוד לדברים שטענת מעל במה זו לפני כמה רגעים. אתה

הישג עצום מבחינה חברתית. כל קופות-החולים, אבל עם כל הכבוד לדברי חברי-הכנסת משל — שאיננו כאן בראש ובראשונה, ללא כל ספק, קופת-חולים הכללית. אבל כרגע — לא רק קופת-חולים הכללית. יש עוד שירותי בריאות: קופת-חולים לאומית, שנותנת שירות מפורז זה עשרות שנים — והצורה הפולמוסית הלגלגנית בהקשר זה של חברי-הכנסת משל לא היתה במקומה — קופת-חולים מכבי, קופת-חולים מאוחדת. קופת-החולים השו" נות, אבל בראש ובראשונה קופת-חולים הכללית, מסמלת הישג עצום מבחינה חברתית, ובצדק נקראה קופת-החולים הכללית על-ידי חברי-הכנסת משל — גורם שבמשך שנים רבות הלך כחלוץ לפני המחנה.

אבל, אדוני היושב-ראש, חרף השירותים החשובים ועל אף שמדובר כאן במפעל אדיר, אי-אפשר להתעלם מן העובדה שקופת-חולים מסמלת שיטה מסוימת, על החיוב שבה ועל השלילה שבה, והצעת החוק הזאת באה להתמודד עם השלילה שבה.

יהודה חשאי (המערך):
ויוצרת שלילה חדשה.

אהוד אילמרט (הליכוד):
אי-אפשר לטשטש את העניין ואי-אפשר להסתיר את העובדה שהנימוק החשוב ביותר, האמיתי ביותר, הוא לא זה שקופת-חולים תהפוך להיות קבלן משנה של הממשלה, אלא שנות מאוד, מטעמים פוליטיים, להמשיך ולהחזיק את הממשלה כקבלן משנה של קופת-חולים. על זה הוויכוח. הוויכוח אינו אם לפתע מנסים פה לקחת מפעל כזה ואיכשהו לטטאט אותו מחוץ למסגרת חיינו. לא עלה על דעתו של איש דבר כזה, והעובדה היא שחוק זה אינו מדבר על ביטול קופת-חולים או על הלאמת קופת-חולים אלא על המשך מתן השירותים באמצעות קופת-החולים.

אבל יש בו רבותה, בהחלט, והיא שעניין הגבייה מוצא מקופת-החולים ועובר למסגרת הביטוח הלאומי בדרך ממלכתית, וזה עניין כואב מאוד.

חיים קורפו (הליכוד):
לא זה כואב, הכואב הוא ש-54% מזה הולכים להסדרות בכלל ולא לקופת-חולים.

אהוד אילמרט (הליכוד):
למה זה כואב? — הואיל וזה יצא ממסגרת השליטה הישירה של הגורמים הפוליטיים ויהפוך להיות עניין ממלכתי. אז פתאום יש סערה, פתאום יש דראמה, פתאום יש מהפכות, אימים, הפגנות, ואפילו מר בן-גוריון מהמפד"ל הפך לפתע אידיאלוג חברתי. עד כדי כך בעיה זו חשובה לו.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
הוא שותף שלך בקואליציה, בממשלה.

אהוד אילמרט (הליכוד):
הוא השותף שלי בממשלה ואתה אינך השותף שלי בממשלה —

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
תודה לאל.

אהוד אילמרט (הליכוד):
— אבל זה אינו אומר שבעמדה הספציפית הזאת העמדה שלו מקובלת עלי. היא איננה מקובלת עלי.

אהוד אילמרט (הליכוד):

ואני רוצה לומר מייד, אדוני היושב-ראש: בגלל חשיבותו של החוק הזה והתחושה המוצדקת שהוא מעורר בציבור כדאי לנהל את הוויכוח על בסיס של התמודדות על טענות מהותיות ולא לנסות להפוך את כל העניין הזה לאיזה שהוא עניין טכני כביכול: יש בחירות, אין בחירות; לא הגישו ארבע שנים, כן הגישו ארבע שנים; כאילו מישו מבין האנשים היושבים כאן בספסלי המערך — גם מבין מי שנעדרים — היה מצביע בעד החוק אילו הוגש לפני שלוש שנים. כאילו שזהו העניין.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אהוד, יש לי שאלה: הכנסת הקודמת עבדה במשך ארבע שנים והכינה חוק.

הלל זיידל (הליכוד):
שמונה שנים.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

מדוע לא החלחלם רציפות על החוק והבאתם זאת ברגע האחרון לפני פיזור הכנסת?

אהוד אילמרט (הליכוד):

אני יכול להסביר לך באריכות מה קרה ומה מכביד על קבלת החוק הזה גם היום. אני מקווה, חברי-הכנסת אלוני, שאת לא תהיי אחת מההוכחות לכך, בכך שאף שאת תומכת בחוק, תימנעי מלהצביע בעדו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אני לא תומכת בחוק שהבאתם לפני הבחירות, כי היה חוק מצוין ואתם לא הבאתם אותו.

אהוד אילמרט (הליכוד):

גברתי, חברת-הכנסת שולמית אלוני, אפשר לומר על ממשלת הליכוד דברים שונים, אבל אי-אפשר לומר שהיא המציאה את הנושא של ביטוח בריאות לצרכי בחירות. זה עיוות של כל המציאות, משום שיש לנו בנושא זה של ביטוח בריאות ממלכתי עמדה עקבית הרבה שנים. אנחנו הכנו את החוק ולא קל היה להביא אותו וגם לא קל להביא אותו היום. אבל מי ששולל את החוק מטעמים אחרים אינו יכול — ולפי דעתי אין זה רציני — להסתמך היום על גורם העיתוי, כאשר העובדה שאתם אינכם תומכים בחוק איננה בגלל העיתוי אלא בגלל סיבות אחרות שעוד אגע בהן.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

למה לא הבאתם אותו?

דב שילנסקי (הליכוד):

שולמית אלוני, את יודעת כמה צריך היה להיאבק גם היום על-מנת שהחוק יעבור?

אהוד אילמרט (הליכוד):

חבר-הכנסת שילנסקי, אל תפריע לי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אתה שילמת בעד "מיהו יהודי", אתה הבטחת בקשר ל"מיהו יהודי".

אהוד אילמרט (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מה מסמלת קופת-חולים במדינת ישראל? — קופת-חולים מסמלת, ללא צל של ספק,

הלאומי לא תהיה יותר מאשר 1% לפי הצעתכם. הרי זו בכלל מהפכה מבחינת עלות הגבייה. אבל כמובן אין זה נוח מטעמים פוליטיים.

אדוני היושב-ראש, אף אחד מן הטענות שהועלו כאן אינו נותן תשובה מהותית. אין תשובות בדברים שהועלו על-ידי אנשי המערך ובראש ובראשונה על-ידי חברי-הכנסת משל. אני חייב לציין לזכותו של מו"ל ההסתדרות שהוא נשא כאן נאום נרגש וענייני ובהחלט אפשר היה להתרשם מכנותו, אבל עם כל הכבוד לגישתו, היא מופרכת מיסודה. לא אלה השיקולים שבגללם יש התנגדות לחוק. אני חושב שהשיקולים שהועלו או הוסו תרו או הוסיפו, הם צריכים להיות הסיבה המהותית והדחופה לאמץ את הצעת החוק הזו. אני פונה לכמה מחברי הכנסת התומכים בחוק, חברי-הכנסת האוונר, חברת-הכנסת אלוני ואחרים התומכים בחוק, התומכים ברפורמה, היודעים שזה צורך חברתי ממדרגה ראשונה, היודעים איזה עיוותים קיימים עתה במציאות — אני פונה אליהם שלא יתחשבו היום בשיקולים הצדדיים, שיתמכו בקבלת החוק ויאבקו על תכנון ועל סעיפיו כאשר הוא יידון בוועדה, והוא יידון עדיין בקאדנציה הזאת, יתקבל בקאדנציה הזאת ויבוצע בקרוב.

דוד גלס (חזית דתית לאומית):
אם ירצה השם.

הי"ר מ. ל. מרון:

רשות היישוב לחברי-הכנסת נוף, ואחריו — לחברת-הכנסת אלונה.

עקיבא נוף (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כ-800,000 לירות הוצאו היום על מודעות-ענק בעתונות היומית. את מי משרות המודעות? את החלק בציבור שמתנגד לחוק. מי משלם עבור המודעות? כלל הציבור, כל חברי קופת-חולים, לרבות אני, לרבות חברי-הכנסת כהן, לרבות השר ארידור, לרבות השר לוי. גם כל מי שמסכמים לחוק היו צריכים לשלם, משום שאתם שולטים בכספים שהוצאו על המודעות האלה. אם רק לצורך הפיכת המצב הזה שבו האמצעים של כלל הציבור עומדים לרשות סקטור אחד, אם רק לצורך זה בא החוק — דיינו.

מי תחום על המודעות? עובדי המוסד שפרנסתם על המוסד. הבוסים של המשדר, באמצעות הפרנסה, יכירו לים להכתיב לעובדים אלה על אילו מודעות כן לחתום ועל אילו מודעות לא לחתום. ההשקפה נקבעת על-ידי הפרנסה. ואם רק לצורך זה בא החוק, לנתק קשר זה שבין ההשקפה לפרנסה — דיינו.

יש בכנסת יכוח חריף ועמוק ולעתים אפילו כן. בדבר אחד כולנו חייבים להסכים — הכנסת היא המחוקק, היא הריבון. אמרתי בדיון הקודם גם דברים חמים מאוד על התפקידים שמילאה קופת-חולים הכללית, אבל בסופו של-דבר הכנסת היא המחליטה. אפשר למחות, אפשר להתווכח, אפשר להפגין, אבל ההחלטה הסופית היא בידי הכנסת. ואם מפלגה פוליטית או מו"ל פוליטי מוליכים לשביתה ללא תאריך וללא סיום על גבם של חולים, מו"ל יליכים את עובדי קופת-חולים ומטילים על כף המאזנים את עובדי קופת-חולים ואולי גם את שלושה-עשר הוועדים בנסיון ליטול מהכנסת את הזכות לחוקק, הרי רבותי זהו במלה אחת הפאשיזם בטהרתו. אם את הכוח הזה אנו נמנע — דיינו.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
רק תיזהר כאשתה מדבר עליו. הוא שותף שלך, לא שלי.

אהוד אילמרט (הליכוד):
אני מדבר עליו בכבוד, חברי-הכנסת וירשובסקי, אני מדבר עליו בכבוד — הייתי אומר — המתאים לעניין.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
"המתאים" — הבנתי.

אהוד אילמרט (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אי-אפשר להתעלם מן העובדה שהרפורמה בשירותי הבריאות היא צורך מחייב המציאות, לא מהיום אלא מאתמול. כל שירותי הבריאות הציבוריים במדינת ישראל סובלים מכפילויות במקומות, בכוח-אדם, במנגנונים מנופחים. עם כל הכבוד לשביחה של רופאי קופת-חולים לא ראיתי שקופת-חולים מוכנה לקצץ בהוצאות באופן משמעותי כאשר היא יכולה לשאוב כסף מקופת המדינה, והיא עושה את זה. אז יש אי-ניצול של ציוד רפואי יקר בגלל כל מיני סיבות, יש אי-ניצול נכון של חדרי חולים, של מיתקנים רפואיים וזה דורש רפורמה דחופה, מיידית, והצעת חוק זו באה להתמודד עם הבעיות הללו.

אז אפשר להתווכח, אפשר לבוא ולומר: הצעה זו אינה נותנת את כל התשובות בהקשר זה ולא צריך חלוקה כזאת אלא חלוקה אחרת, ולא צריך סמכויות כאלה לגבי נותני השירותים או סמכויות אחרות, אבל לא זה מה שמדאיג את אנשי קופת-חולים, אדוני היושב-ראש, ובוודאי לא את זו של ההסתדרות הכללית. מה שמדאיג את קופת-חולים של ההסתדרות הכללית — לא כל כך את אנשי קופת-חולים אלא את אלה שנותנים להם את הגיבוי הפוליטי — הוא חשבון הרווח וההפסד הפוליטי של מפלגת העבודה. חברת-הכנסת חייקה גרוסמן דיברה על דהומאניזציה — ואומר עוד מלה על דהומאניזציה — אבל האמת היא, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שמה שיש כאן הוא לא דהומאניזציה אלא דפוס לטיזציה של שירותי הבריאות במדינת ישראל בפעם הראשונה וזה מפנה. אי-אפשר להתעלם מזה, אבל זה לא נוח להם.

(חברת-הכנסת מ. שחל קורא קריאת-ביניים)

שושנה ארכלי-אלמזלינו (המערך):
גם חברי הליכוד נמצאים בקופת-חולים. על איוו פוליטיזציה אתה מדבר?

אהוד אילמרט (הליכוד):
מה זה שייך? לא בחברות, אלא בשירות ובשליטה על המשאבים, ובחייב של חברי קופת-חולים להיות חברי ההסתדרות, ובגביית 54% מן הכסף שנגבה באמצעות מס מקביל.

שרי-הבריאות א. שופטק:
הם מקבלים 40%.

אהוד אילמרט (הליכוד):
יש 40% העברה ישירה ויש עוד אחוזים שהגבייה עצמה עולה. אחד הדברים החשובים בחוק שאתה מציע, אדוני השר, זו העובדה שעלות הגבייה באמצעות הביטוח

הלל זיידל (הליכוד):
מהפכה עושים גם תוך דקה.

עקיבא נוף (הליכוד):
זה יהיה אחד החוקים החשובים והמהפכניים שהכנסת הזאת תציד בן את עם ישראל הן בתחום הרפואה והן בתחום מבנה משטר הדמוקרטיה.

אדוני השר, אני יכול רק להצטער שהחוק הזה לא הובא לפני שנתיים. אני יודע בהחלט מה היו האילוצים, אי-לוצי שיוחד פשוט שניתן לסיעה אחת בתוך מפלגה, שגרמו לכך שהחוק עוכב, וחבל.

זאב כ"ץ (המערך):
שוחד?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
למה אתה מתכוון?

יחזקאל זכאי (המערך):
למי הכוונה? לאיזו סיעה?

עקיבא נוף (הליכוד):
אני אסביר למה אני מתכוון. כולנו התלטנו על הסרת חסינות של חבר כנסת מסוים שהוגש נגדו משפט על כך ששילם 150 לירות לפעיל שעבד אצלו ביום הב-חירות. איך ייקרא למי שמשלם 70 מיליון לירות לסיעה כדי להמשיך ולקיים שליטה בצורה הזאת ובאופן שבו ההסתדרות שולטת במדינה באמצעות קופת-חולים?

לכן, אני יכול בהחלט להצטער על כך שהחוק לא הובא לפני שנתיים וצריך יהיה בחצי השנה שנותרה לעשות את מלוא המאמץ כדי שהכנסת הזאת תעניק לעם ישראל את המתנה החשובה הזאת.

הי"ר מ. ל. מרון:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלוני, ואחריה — לחברת-הכנסת רון.

שילמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. אדוני היושב-ראש, אני מצטערת שניגשתי לכאן קודם-לכן. שמי היה רשום אחרי חברת-הכנסת מויאל. לא ידעתי שמשנים את הסדר. חברת-הכנסת אולמרט ידע שיש שידור חי בטלוויזיה ולשם כך נעשו השינויים. אני הפרעתי לך —

הי"ר מ. ל. מרון:
לי לא מפרעים בכלל.

שילמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
— אני נאשר ניגשתי; אבל זה היה בהתאם לרשימה שפורסמה ולא היה ברור לי מה היו ההסדרים הפנימיים.

חיים קורפו (הליכוד):
אני מציע שנפעיל את המחיקון.

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
חברת-הכנסת אולמרט ידע לכוון מתי הוא צריך לדבר.

שילמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
כן, לכן שינו את הסדר.

אני ניגשתי לדוכן והחלפתי דברים עם היושב-ראש. אמרתי שאני רשומה בסדר שנאומים ואני פשוט מת-צלת. יש תיאומים בתוך הליכוד.

הוויכוח פשוט ביותר ושום דברי מלל לא יכסו עליו. הוויכוח הוא בין מי שרוצים את טובת הכלל לבין מי שרוצים רק את האינטרס שלהם. האינטרסאנטים נלחמים על קיומם הנפרד על חשבון טובת הכלל, ואני אומר זאת בכפוף לכל הדברים הנכונים על תפקידה החשוב של קופת-חולים כפי שהיה עד עכשיו.

החוק בא לעשות צדק עם הכלל. החוק בא לתת קודם-כול ביטוח רפואי גם לאלה שאינם מבוטחים היום בשום קופה. מדוע ייגרע חלקם? החוק בא לגרום לכך שמסי הביטוח הרפואי ישמשו אך ורק לצרכי הרפואה ולא לצרכי אירגונה של ההסתדרות פוליטית. החוק בא לאפשר את הניתוק בין פוליטיקה לבין רפואה. תנועות סוציא-ליסטיות בכל העולם רואות כיעד מרכזי את הלאמת שי-רותי הרפואה לרווחת כל האזרחים. אבל אצלנו אלה הקרויים סוציאליסטים הם, למעשה, השמרנים. הם שומרי הייחוד הזה לצרכים מפלגתיים שאין להם דבר עם זכות האזרח לרפואה.

יתר-על-כן, וזה אולי הדבר החמור ביותר, מימנו של תקציב הפיתוח של קופת-חולים בא היום רובו ככולו מקופת אוצר המדינה הכללי, אבל הבעלות על המבנים ועל הציוד היא 100% של ההסתדרות. וכך קורה שבצד בתי-החולים הממלכתיים הנאנקים מחוסר תקציב כמו "אסף-הרופא", מוקם בתי-החולים המפואר ברחובות. בצד הביתנים הממלכתיים הדולפים בבתי-החולים בנהריה, מוקם בית-החולים "הכרמל" מתקציב ממשלתי, בבעלות ההסתדרות.

רבותי, אין זו הלאמה או אנטי-הלאמה, אין זה מצב של "ממעמד לעם" אלא מצב של "מעם למפלגה".

זאב כ"ץ (המערך):
לא מהעם אל לעם.

עקיבא נוף (הליכוד):
יתר-על-כן, מתנגדי החוק דוגלים בהנצחת מצב כזה שבו במקום מנגנון אחיד זול יותר, ימשיכו להתקיים שמונה מנגנונים נפרדים של שמונה קופות שיעשו אותו דבר עצמו.

לאחר האחדת החינוך הממלכתי ולאחר הקמת שירות תעסוקה ממלכתי, בא עכשיו ההישג של רפואה ממלכתית, עם חלוקה אזורית פונקציונאלית, עם ייעול, עם שירות טוב יותר, האחדה שכל אזרחי המדינה מבוטחים במס-גרתה. אפשר לחלוק על פרט זה או זה, אפשר לדון בסעיף זה או זה — ואני בטוח שיהיה עוד דיון ארוך ומעמיק בוועדה. אבל מי ששולל את עצם העקרון מעיד על עצמו שהוא שמרן, אינטרסאנט המנסה לנהל מלחמת-מאסף לשמירה על האינטרס הפרטי-המפלגתי תוך פגיעה במשטר הדמוקרטי.

קבלת החוק הזה תהא חג לכל אזרחי ישראל. הוא בלי ספק אחד החוקים המהפכניים ביותר והחשובים ביותר בתחום המבנה הפנימי שתקבל הכנסת הזאת —

זאב כ"ץ (המערך):
בכנסת עושים כל כך הרבה מהפכות בעשר דקות.

הי"ר מ. ל. מרון:
זה לא בעשר דקות — אנו יושבים כבר משעה ארבע.

זאב כ"ץ (המערך):
אני מבקש את סליחתך.

אין לי אמונן בממשלה הזאת לצורך העברת חוק טוב. אני לא מוכנה לתת יד להריסת מערכת כמו קופת-חולים המפוארת. גיסא גיסא אני מתנגדת לכך שההסתדרות מצמיחה לקופת-חולים. היא לא צריכה לעשות זאת. להסתדרות יש די מטרות חברתיות, חינוכיות ואירגוניות. היא צריכה להיות כוח מושך לעובדים מבלי להצמיח אותם לקופת-חולים. ודאי שההסתדרות העובדים אינה יכולה להיות קבלן להעברת כספים למפד"ל. אבל מה עשיתם אתם? גם אתם עשיתם הסכם עם המפד"ל. אני יושבת בוועדת החוקה, חוק ומשפט ומסבירים לי שאם החוק הזה יעבור — יבוא אחריו חוק "מיהו יהודי". איני רוצה את חוק "מיהו יהודי" ואיני רוצה את החוק הזה, כי איני יודעת מיהו ומהו ומה תעוללו.

בלב קשה מאוד לא אצביע אתכם. לא אצביע נגד, מפני שהפרוסטור שיבא — שלחם על חוק בריאות מ"לכתי — שלח אלי יום לפני מותו גלויה עם כל החומר שהוא אסף וביקשני — כנראה ניבא לו לבו — להמשיך ולהיאבק על ביטוח בריאות ממלכתי למען כלל הציבור. אבל הכנסת הזאת לא נאבקה על זה.

רבותי, זהו מה שאתם עושים: אתם מכינים לעצמכם סיסמת בחירות. אני לא שותפה אתכם בסיסמת הבחירות. אני רוצה ביטוח בריאות טוב. מבחנו של הדבר יהיה כיצד תעבדו בחודשים האלה על החוק הזה. באיזו מידה תשתפו פעולה עם האנשים הבקאים, המבינים והיודעים את נושא הבריאות בארץ. אי-אפשר לעמוד פה ול-הגיד: איזו שביתה, אילו מודעות. אי-אפשר לקומם ציבור כל כך גדול שאנשיו הם העושים האמיתיים בת-חום שירותי הבריאות. מוכרחים לעבוד יחד אתם. אבל היות שפה אצה הדרך במערכת של הסכמים לא רלוואנטיים לעניין — השאירו בחוץ את המערכת הגדולה ביותר, המתקדמת ביותר, המפוארת ביותר, שאנחנו רוצים שהיא תשמש דוגמה ושירות לכלל הציבור, ובצדק, כי אין צורך להבדיל בין אלה לאלה בשל טעמים מפלגתיים או בשל טעמים של טיב. מה שחמור יותר הוא שאנחנו סוחבים אנאכרוניזם מתקופה של טרם-מדינה, אז, באין שלטון ריבוני שלנו, נתנו המפלגות שירותים שנחנה המדינה: שירותי חינוך, שיכון ועבודה, אך עם ההתבגרות אנחנו מוכרחים לשנות.

אני מצטערת, איני יכולה להצטרף אליכם. אני לא אצביע נגדכם. והיה אם תצליחו — מעשה נסים, בלי הברוטאליות המופעלת עלינו בזמן האחרון, אלא מתוך תבונה והבנה — להכניס חוק ראוי לקריאה שנייה ולקריאה שלישית אני אצטרף, מפני שאני לוחמת לעניין הזה. החוק שלפנינו איננו מעורר אמונן במידה מספקת עד כדי שאוכל להרים את ידי בעדו. איני יכולה להרים את ידי נגדו.

הי"ח מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת רון, ואחריו — לחברת-הכנסת האזנר.

אמרי רון (המעריך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הזמן מתארך ויש לי כמה הערות בלבד. ראשית, בנושא הקדוש לכאורה המכונה "ממלכתיות". אפשר היה לחשוב שמדובר במציאות אשר קיימים בה אירגונים צבאיים פורשים שצ"ריך לעשות מהם צה"ל. קופת-חולים של ההסתדרות היא מין פלמ"ח שצריך לפרק אותו סוף סוף; וקופת-חולים

חיים קורפו (הליכוד):

את לא חושדת בנו שרצינו שחברת-הכנסת אולמרט יהיה מפורסם.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

לא.

אדוני היושב-ראש, אני חושבת שצריך להיות חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אני מצטערת שאנחנו חייבים לדון בו היום. אם אנחנו דנים בו היום — הרי זה מפני שהמערך הכשיל חוק מצוין שהוכן במשך ארבע שנים בכנסת הקודמת. המערך הכשיל אותו בשל דבר של שטות שאפשר היה וחובה היה להתגבר עליו.

איננו חושבים שבמדינה דמוקרטית אנשים צריכים להיות צמיתים לקופת-חולים מסוימת. נכון הוא שלא צריך לתת לאנשים לעבור מקופה אחת לקופה אחרת מתוך קאפריזיה בשל ריב קטן במקום בין רופא לבין חולה. אבל אין הם צריכים להיות צמיתים. אפשר היה להגיע בכנסת הזאת להסדר שאחת לשנתיים-שלוש שנים מותר לאדם לעבור מקופה לקופה. זה היה חוק מצוין, עבדו עליו כראוי והוא ענה על צרכי הקופות הקיימות. אך המערך לא קיבל אותו מפני שהיה לו רוב.

אני מצטערת שאתם, הממשלה דהיום, לא החלתם את חוק הרציפות על עבודה נהדרת שנעשתה בכנסת הקודמת ולא הבאתם את החוק בזמן ולא אפשרתם לכנסת הזאת לקבל חוק טוב.

הלל זיידל (הליכוד):

חוק הרציפות אינו חל, כי החוק הוא מהכנסת השביעית. שלוש כנסות — זה בלתי-אפשרי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אני מצטערת, אנחנו עשינו זאת בחוק זכויות האדם והחלטנו את חוק הרציפות מהכנסת השביעית לכנסת השמינית ומהכנסת השמינית לכנסת התשיעית.

מושה שחל (המעריך):

עשינו זאת.

הלל זיידל (הליכוד):

בהסכמה כללית.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

ובכן, עשינו זאת גם בכנסת הזאת. הכנסת הזאת ששברה את כל התקדימים ואת כל התקנונים — בעניין הזה דווקא נרתעה מהממשלה.

שהרי להביא לנו חוק שונה לחלוטין, עכשיו, חמישה או אפילו ארבעה חודשים לפני הבחירות כשהכנסת הזאת מיועדת לעבוד עוד חודשיים בלבד — זהו "גימיק" של בחירות. זה לא רציני.

אני חושבת שצריך חוק לא מפני שקופת-חולים ההסתדרותית איננה טובה. אני חושבת שהיא מפוארת, שהיא מצויינת. אבל אנחנו רוצים שלכל האזרחים יהיו שירותים כאלה. אי-אפשר להביא חוק חדש ואחר לחלוטין ב"גימיק" של בחירות, כאשר לכנסת הזאת נותרו בסך-הכול חודשיים של עבודה. אי-אפשר לעבוד פה תחת לחץ — אני מרגישה את הלחץ בתקופה האחרונה, דעתי של חבר הכנסת איננה נחשבת יותר, בכל ועדה כאשר משהו שנוי במחלוקת ואיננו עולה בקנה אחד עם רצונה של הממשלה — מופיע חברת-הכנסת קורפו, מחלל ציונים על ימיו ועל שמאל לחברי הכנסת, הבולדור עובד ואי-אפשר עוד לעבוד.

של צורות-עין מפלגתיות, כפי שכתוב בהצעת החוק? ואם קיימים אירגונים וולונטאריים, אפילו הם כוללים 80% בתחום שלהם, מה רע בזה? מדוע הממשלה צריכה להיות קבלן ראשי, חבר-הכנסת אולמרט, ומה הרע בקבי לגיטימציה, באירגונים וולונטאריים? לחלופין, אם כל כך רע, למה אין ממשיכים להלאים?

חיים קורפו (הליכוד):

הבעיה היא הבעיה של השירותים הוולונטאריים? הבעיה היא שמהשירותים הללו נהנים גופים לא רפואיים. כמה מסי חבר אוספת מפלגת העבודה? אם נאסוף את זה במסגרת מס ממלכתי נקבל 50 מיליון.

אמרי רון (המערך):

אנו חיים בשנות השמונים ואיש לא מכריח שום אורח בישראל לשלם מסי מפלגה או מסי הסתדרות. הוא יכול לעבור לקופת-חולים לאומית. איש לא מכריח את אורחי ישראל להיות חברים בקופת-חולים של ההסתדרות.

חיים קורפו (הליכוד):

אתה מכריז אותם. כאשר אדם משלם מס לקופת-חולים לאומית הוא משלם חצי מס להסתדרות.

אמרי רון (המערך):

ראשית, הוולונטאריות היא בכך שאיש לא מכריח 80% מאזרחי ישראל להיות מבוטחים דווקא בקופת-חולים של ההסתדרות. הם יכולים לעבור מרצונם לכל קופת-חולים אחרת. השירותים שניתנים על-ידי קופת-חולים הם מהמשוכללים בעולם למרות מה שכתוב במבוא להצעת החוק. והייתי רוצה שהמבטחים—והם אינם שובתים, שוב-תים הרופאים ושובתים העובדים—הייתי רוצה שהמבטחים ירגישו שהולכים פה "לסדר" אותם. כי השלב הראשון באמת יהיה כשהממשלה תוציא סכום כסף נכבד על המנגנונים האזוריים שבאמצעותם היא תשלט על הגבייה ובאמצעות השליטה על הגבייה היא תשלט גם על הקופות. ברור לגמרי שכאשר המדינה תשלט על התקציב מצד ההוצאות ומצד הכנסות היא תשלט בעצם על הקופות, ולא תהיה שום סיבה לקיים את הקופות.

שר-הבריאות א. שופטק:

הממשלה בכלל לא תשלט, זה יהיה במסגרת הביטוח הלאומי. אם תגיד שהממשלה שולטת על הביטוח הלאומי אז אין לי תשובה. אני חושב שהממשלה אינה שולטת על הביטוח הלאומי. זו רשות שאיש אינו שולט עליה.

אמרי רון (המערך):

בפועל, לצערי הרב, הביטוח הלאומי היום הוא מס הכנסה ב', כי הוא ניתן גם לנושאים שלא קשורים בדיק ביטוח לאומי. הביטוח הלאומי הוא מוסד ממלכתי. ברור לגמרי שאם הממשלה תשלט על הגבייה — היא תשלט על צד ההוצאה.

שר-הבריאות א. שופטק:

היא לא תשלט, הביטוח הלאומי גובה.

אמרי רון (המערך):

אבל הממשלה תקבע כפי שהיא קובעת באמצעות חוקים שהיא מחוקקת. כמה הביטוח הלאומי גובה, ובאיזה שיעור — — —

(קריאה: הכנסת מחוקקת.)

לאומית, שיש לשר הבריאות חלק בעברה, היא איזה שהוא אירגון פורש. יש להוציא, כביכול, את כל קופות-החולים מהאגרייה הוולונטאריסטית ולהביא אותן סוף סוף לארץ הממלכתית המובטחת.

בראשית הדיון פנה חבר-הכנסת קצב אל הכתובת של מפ"ם, שהצביעה בשנת 1952 נגד חוק חינוך ממלכתי, ואמר: תודו שטעיתם. אני אינני מודה שמפ"ם טעתה במקרה זה.

עמום הררי-הרביץ (המערך):

מה דעתך בעניין הפלמ"ח?

אמרי רון (המערך):

בעניין הפלמ"ח — היה צריך להביא אותו לצה"ל. אבל כשמדברים על צבא ממלכתי שאיננו עממי — אינני בעד צבא מתוקתק-ממלכתי-מקצועני שאין בו שאר-רוח עממי. בין אירגונים פורשים לבין צה"ל ממלכתי יש עוד דרגת ביניים: עממית, שאותה אני רוצה גם בנושא הבריאות. לא כל מה ש"ממלכתי" — הוא טוב. אם זה כך, מדוע לא ממשיכים להלאים? למה, למשל, לא מלאים מים את "אגד" או את התחבורה הציבורית בישראל? הרי מה שכתוב בחוק הוא שהחוק בא להבטיח את שירותי הבריאות לתושב מפני שזו חובה המוטלת על החברה ועל המדינה. האם החובה של שירותי תחבורה, למשל, אינה מוטלת על המדינה ועל החברה? האם סיפוק שירותים ומצרכים אחרים אינו מוטל על החברה ועל המדינה? דיינה? הרי בשם ההנמקה הזאת אפשר להלאים את הכול. האם מלת הקסם "ממלכתית" פותרת את בעיות החברה? בכל המדינות שאנו מנסים לחקות, בחברות הסעד המ-שוכללות המודרניות, מלת הקסם הזאת איננה פותרת את בעיות החברה והיא אף לא תפתור אותן בישראל. גם באנגליה, לדוגמה, ששם הפעילו חוק ביטוח בריאות ממלכתי, אין פתרון לבעיות הבריאות, אנשים מוכרחים להזדקק לרפואה פרטית בצורה גוברת והולכת ואי-השוויון גובר בכל תחום. זה נכון, חבר-הכנסת עמוס הדר, גם לגבי הוצא, גם בייצור, גם בצריכה וגם בכרי-אות. הדאגה החברתית אינה נפתרת אם אינה מושתתת גם על אירגונים וולונטאריים ועל התארגנות אוטונומית כלשהי. בזה לא אמרתי שקופת-חולים של ההסתדרות נוקטת את כל האמצעים על-מנת להיות אוטונומית ולעורר את ציבור המבטחים להזדהות אתה בכל מקרה — יש הרבה מה לעשות — אבל אני מתקומם נגד ההנחה שנשמעת מפי רבים מהדוברים שכלול בשם הממלכתיות נפתרות בעיות החברה בישראל. הן לא נפתרות. לעומת זאת כאשר במבוא להצעת החוק כתוב ש"בישראל קיימים התנאים מן המשובחים בעולם למתן שירותי רפואה, הן מבחינת שיעור הרופאים באוכלוסייה והרמה הגבוהה של הרפואה, והן מבחינת הציוד ומודעות האוכלוסייה לבעיות בריאות" — הרי כל זה נוצר ללא חוק ממלכתי, מבלי ששירותי הבריאות יהיו ממלכתיים. ובכן — איך זה נוצר?

אני עונה לאותה שאלה של חבר-הכנסת קצב בת-שובה ברורה מאוד: הייתי רוצה חינוך של תנועת העבודה, לדוגמה. אני חושב שגם ידידי בליכוד, המעטים שאינם חברי ההסתדרות וקל-יחומר אלה שהם חברי ההסתדרות, צריכים לשלם את הבעיה במקומה באופן בהיר וגלוי ולא להסתתר מאחורי מלת הקסם "ממלכתית", אילו היה קיים היום זרם עובדים בחינוך, האם היה רע למישהו במדינה? האם זה באמת מומנט של מפלגתיות,

אך הוא בעל תוכן גרוע. הוא הולך בדרך מעוותת ואיננו בר-ביצוע.

קופות-החולים אינן נזכרות בחוק בשמן. שם מדובר על "נותני שירותי בריאות". לקופת-חולים הכללית חלקו מעל דוכן זה ידידים ו"ידידים" מתמאות בלי סוף. נאמר שהיא מוסד למופת, נושא לקנאה, להוקרה, לדוגמה ול-חיקוי על-ידי אחרים. ואכן קופת-חולים מילאה תפקיד מפורא וראשון במעלה בתולדות הישוב והמדינה. מעולם לא הפקירה איש חולה ודאגה לתת לו משענת גם בפינות הנידחות ביותר בארץ. אבל אם זה כך, הרי צריך לא רק לשבת אותה אלא גם להתחשב בה. לקופת-חולים יש תקנון, עקרונות, דרך ומסורת פעולה. אי-אפשר להתעלם מכל אלה ולעבור עליהם כמו בבולדוויר, כי זה חסר אחריות וגם לא מציאותי.

חייב קורפו (הליכוד) :

ומה היה בחוק שהסכמת לו ?

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
כל זה לא היה. היה הסכם עם קופת-חולים. בחוברת שויכה אותנו בה שר הבריאות, מייד לאחר שקיבל את הדיווח-חשבון של ועדת-זוהר, נאמר דבר מעניין שקשור לעניין. ברשותכם אקרא אותו : "רשות הבריאות הממלכתית לא תעביר לרשותה, בדרך של רכישה או הפקעה, מוסדות רפואיים של גורמים אחרים. הרשות תפעל על בסיס של הסכמים עם כל גורמי הרפואה הקיימים במדינה". חבל מאוד שזה לא נעשה. אם היתה אי-פעם מגמה שאיש לא התכוון לבצע אותה, זה מה שנאמר בחוברת הזו.

האם התכוונתם לבצע הסכמים עם קופת-חולים ? — לא. להכריח אותה התכוונתם ולכפות עליה את החוק, לא להסכים אתה. אפילו לא רציתם להאזין לה, אפילו לא שיתפתם אותה בוועדה ; בחוק לא הוקצב לה מקום או מעמד, אף לא במועצה האזורית או במינהלה הארצית. כיצד זה מדברים על הסכם ? הרי התעלמתם מקופת-חולים. באים לכפות עליה הר כגיגית. והיא איננה נותנת לכם, וזכותה לא לתת לכם.

בפני הממשלה עומדות שתי אפשרויות : ניתן להלאים את קופת-חולים ; וניתן לפעול בשיתוף פעולה אתה. "הפאטנט" שהממשלה רוצה להפעיל הוא להלאים את קופת-חולים בפועל, תוך העמדת פנים שהיא תפעל ב-הסכם אתה. זה פשוט איננו בר-ביצוע. אך גרוע מכך. כאשר ההצעה באה גם בסופה של כהונת הממשלה, ארבעה חודשים לפני הבחירות, אין מנוס מהמסקנה שזה רק תעלול בחירות. הממשלה לא תוכל לבצע את הדברים, ואפילו לא תוכל להתחיל בביצוע ; אך מה שתוכל להשיג, הבריאות. זהו מירשם ל"אי-ביטוח בריאות", לא לביטוח בריאות. כי מבחינת ביצוע ותוכן הבריאות הממלכתית צריך היה ללכת בדרך שבה הלכה הממשלה הקודמת, ולחפש הסכם עם קופת-החולים הכללית. הממשלה ההיא טעתה לגבי העקרון, אך צדקה לגבי הדרך המעשית.

הדרך היתה ללכת לקופת-חולים זו שמשלמים לה מס שפתיים, ולהזמין אותה לבצע יחדיו תוך התחשבות וה-בנה הדדית את המשימה הגדולה של שירות בריאות ממלכתי. הרי גם בבית ההסתדרות דגלו אנשים בביטוח בריאות ממלכתי. תנועת נאבקה על כך כל ימיה. דוד בן-גוריון דגל בכך. במקום לחפש הסכם מתעלמת הממ-

אמרי רון (המערך) :

הממשלה קובעת באמצעות היכולת שלה להעביר חוקים בכנסת. בסופו-של-דבר המנגנון הקיים ייהרס. זה יהיה רק השלב הראשון.

(חבר-הכנסת ת. קורפו קורא את - ביניים)

הייתי מבין אילו שר הבריאות או הממשלה היו באים ואומרים את הדבר הבא : מס אחד נגבה בצורה לא הגיונית, לא פרוגרסיבית, בשיעורים קטנים מדי, בואו נגדיל אותו. אז הייתי מסכים אתם. הייתי מבין אילו היו אומרים שצריכה לחול רפורמה, שתשכלל ותשפר את המצב הקיים —

הי"ר מ. ל. מרון :

אני מבקש לסיים. אמנם אנו יושבים לתוך הלילה אבל אנחנו יושבים במסגרת הזמן.

אמרי רון (המערך) :

— כשבאה הממשלה ובאופן פוליטי אומרת שיש להלאים את קופת-החולים או להלאים את ההסתדרות, אז ברור לגמרי שהתגובה לעמדה פוליטית כזאת, לצעד פוליטי כזה, היא שביתות פוליטיות. ואני מסכים שאלה הן שביתות פוליטיות. אנו מכניסים את המדינה למערבולת שהסיבה שלה היא לא סיבה עניינית יסודית אלא אך ורק פוליטית. לכן אני חושב שצריך להתנגד להצעת החוק.

הי"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת האוזנר, ואחריו — לחבר-הכנסת יצחקי, שאם לא יהיה נוכח — לחבר-הכנסת וירשובסקי.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אדוני היושב-ראש, בפעם הקודמת כאשר דיברתי מעל דוכן זה על ביטוח הבריאות היה זה בשעת השתתפותנו בממשלת המערך. הצבעתי אז יחד עם חברי המהפכה הליברלית העצמאית נגד החוק, כי הוא לא הבטיח את חופש הבחירה ומפני שהוא לא הבטיח את מנגנון הנגייה הנכון. חבל מאוד שממשלת המערך לא מצאה או לנכון לקבל את העקרונות שכעת היא כבר מקבלת. אילו עשתה זאת לפני כמה שנים היה לנו היום חוק בריאות ממלכתי. מכיוון שלא עשתה זאת הגשנו אז התפטרות מהממשלה, כי הנושא של ביטוח הבריאות הוא אחד מעמודי התווך של מאבקנו הציבורי.

כעת מוצע חוק שיש בו חופש בחירה ויש בו הסדר של גבייה באמצעות הביטוח הלאומי. דרך אגב, יש בו חופש במאד, כי לפי סעיף 29 מדובר על כך שתהיה למבוטח בחירה בין נותני שירות, ללמדנו שאדם יוכל להשתייך ליותר מקופת-חולים אחת. למשל לעניין מחלות לב — אדם יוכל להיות שייך לקאופראטיב מומחים כאלה, ולעניינים אחרים — להשתייך לקופת-חולים אחרות. זה נובע במישרין מהאמור בסעיף 29.

שר-הבריאות א. שושטק :

יכול להיות שאתה צודק.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אנא הגד זאת, אדוני השר, במפורש. זה יהיה חידוש בהלכה של ביטוח בריאות בעולם.

מכל מקום, החוק אכן דוגל הפעם בעקרונות נכונים,

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, כאשר אומרים שהגשת החוק עכשיו לקריאה ראשונה זהו תעלול בחירות, זה נכון; אבל גם כאשר מתנגדים לחוק זה היום, אני חושב שגם בכך יש לא מעט מהסממנים של תעלול בחירות.

המבחן צריך להיות בעקרונות הכתובים בחוק. האם העקרונות היסודיים שישנם בחוק, מבלי להיכנס להסכמה על כל סעיף וסעיף, הם סעיפים שאנו רוצים שיהיו בספר החוקים שלנו במדינת ישראל? ואם כן, הרי צריך לקבל את החוק בקריאה ראשונה ולעשות הכול כדי שיהיה חוק מתוקן כאשר ייצא מתחת ידיה של הוועדה שהכינה אותו לקריאה שנייה וקריאה שלישית.

אני יכול להגיד לנציגי הקואליציה והממשלה, שגם אם אנו היום מצביעים בעד החוק בקריאה ראשונה, כל שילו את עצמם שאנו נסכים בוועדה — ואני מקווה שזו תהיה ועדה מיוחדת של הכנסת ולא ועדה מקובלת — שלא לעבור באופן יסודי ונמרץ על כל סעיף וסעיף בחוק ולהרחיב ולפרט, כי זהו חוק־מסגרת עם הרבה מאוד חורים ופרצות. אנו תומכים בחוק מפני שהוא חיובי בכמה עקרונות כלליים. חסרים בו דברים, יש בו שגיאות וצריך להשקיע בו עבודה כדי לעשותו מתוקן וראוי לשימוש הציבור. חשוב שיידעו שהמלאכה העיקרית איננה מתמצה בהעברתה של הצעת החוק בקריאה ראשונה אלא דווקא בעבודת הנמלים שיש לעשותה, ואינני יודע אם יעשו אותה. אינני יודע אם הכנסת תספיק לעשות את המלאכה אם לא, אבל עובדה זו לא תביא לכך שאצביע נגד חוק שעקרונותיו נראים לי נכונים.

אדוני היושב־ראש, אני קורא את הסעיף הראשון בהצעת החוק: "כל תושב ישראל מבוסס בביטוח בריאות ממלכתי ויהיה זכאי לקבל שירותי בריאות בהתאם לחוק —". אני מחכה עשרים־ושתיים שנים שסעיף כזה יהיה בספר החוקים. יש בחוק סעיפים נוספים שאני מסכים להם, ויש הרבה מאוד סעיפים, חברת־הכנסת שושנה ארבל־אלמוזלינו, שאתנגד להם ולא אתן שיביאו אותם.

שרשנה ארבל־אלמוזלינו (המערך) :
לא יעזור לך.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

יעזור לי. אם אני יכול היום בכוחותי להעביר את הצעת החוק בקריאה ראשונה, יעמוד בי גם הכוח לעשות את התיקונים באותם דברים שאני חייב לעצמי ולאחרים, כאשר נעבוד על החוק בוועדה.

משה עמאר (המערך) :

יש לנו נסיון לא טוב.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז) :

יש לי נסיון לא טוב גם בדבר אחר. בכל ימי שלטונו של המערך רציתי לראות בספר החוקים שלנו עקרונות כאלה, ולא ראיתי. היום אומרים: חבל שלא עשינו את זה. אני לא רוצה להיות במצב כזה שלא אעמוד על דברים שנראים לי נכונים.

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, יש לי תחושה מסוֹמת שהיתה לי בקשר לחוק ירושלים, בכיוון ההפוך, כשאמרנו בפרוודורים שכל העקרונות טובים וצריך, בעצם, להצביע בעד החוק, אבל לא צריך לתת להם נצחון והישג.

שלה מקופת־החולים וחושבת שאפשר לצאת ידי חובה כלפיה עליי דברי שבח ומחמאות. זה פשוט לא ילך.

לא אצביע נגד החוק כי עקרונותיו נכונים בעיני. אני מחייב את העקרונות של ביטוח בריאות לכל האוכלוסיה, של חופש הבחירה, של גביית דמי הביטוח עליידי הביטוח הלאומי. אך לא אצביע בעד החוק מפני שתוכנו גלוי. אין בו תוכן שניתן למימוש. אם בוועדה ישנו הדברים משרשם, אם תושיטו יד לקופת־חולים לשיתוף פעולה, להבנה הדדית, לביצוע על־פי הסכם כמו שהוכרז, הריני מודיע שאצביע בקריאה שנייה ובקריאה שלישית בעד חוק זה, שאני מחייב את עקרונותיו.

חבל ששר הבריאות לא אמר לנו פה הערב מה שאמר בגילוי־לב בחוברת. בחוברת נאמר שקבלת החוק תתבטא בהכרח בהעלאה של תשלומי הביטוח. כלומר, יש כאן הודאת בעל־הדין שהשירות יהיה יקר יותר ממה שהיה. ועכשיו, חברת־הכנסת קורפו, אני לרשותך לשאלות.

חיים קורפו (הליכוד) :

אתה אומר שצריך לעבור למשא־ומתן עם קופת־החולים הכללית, כי הדברים צריכים להיעשות בהסכמה. ספרת שהתנגדת לחוק, כי לא היתה אפשרות לנוע מקופה אחת לשנייה. מדוע תאפשר קופת־חולים הכללית לחבריה לפרוש?

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אגלה לך סוד: ההסתדרות כבר הסכימה. היא הסכימה למה שנאבקנו עליה, והיא תסכים גם עתה. אנא — נתנו אותה. זה איננו עוד מכשול.

חיים קורפו (הליכוד) :

אמרת שאתה סבור שצריך למלא את החוק ביותר תוכן.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

לא "יותר" — צריך למלא תוכן.

חיים קורפו (הליכוד) :

ההגיון אומר שעל להצביע בעד העברתה של הצעת החוק לוועדה כדי שתהיה הזדמנות למלא את החוק בתוכן, ובקריאה השנייה והשלישית להצביע נגד אם לא יהיה בו תוכן.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

ההגיון הוא שאין זה אחראי להציע חוק כזה המרוקן מכל תוכן את העקרונות שהוא דוגל בהם. החוק המוצע אינו מבטא אחריות ממלכתית. לא אצביע נגדו כי הוא מתלבש בעקרונות שלי. לא אצביע בעדו כי מבעד לעטיפת העקרונות אין בו מאומה.

ולבסוף: היום קוימה שביתה בקופת־חולים הכללית, שגרמה סבל לציבור רחב. הרי הציבור איננו אשם. הוא לא הגיש את הצעת החוק ואין לו ריב עם עובדי קופת־חולים המקומים את הציבור במאבק שהם צודקים בו. אני קורא לעובדי קופת־חולים להפסיק את השביתה לאלתר ולהתייצב למאבק ציבורי למען חוק בריאות ממלכתי של ממש.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחברת־הכנסת יצחקי. חברת־הכנסת יצחקי איננו נוכח באולם. רשות הדיבור לחברת־הכנסת וירשובסקי, ואחריו — לחברת־הכנסת עמאר.

הזאת. צריך פעם אחת לפרק את הדבר הזה באמצעות חוק, תוך כדי שמירה על אפשרויות הקיום של קופת-חולים זו או זו.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שרוב הדברים כבר נאמרו. אני אינני יודע אם נצליח לשכנע אלה את אלה — אלה שמתנגדים לחוק ואלה שמסכימים לו — כי השיקולים הם פוליטיים.

אני חייב לומר בסוף דברי שיש לי ביקורת קשה ביותר על הממשלה, והעובדה שהיו לה קשיים פנימיים לא מקטינה את הביקורת שלי. היום הצבענו על חוק התפזרות הכנסת. אמרנו שהכנסת התשיעית תמשיך להתקיים, לפי המצב הקונסטיטוציוני במדינת ישראל, עד ה־30 ביוני, או עד שתושבע כנסת חדשה, אבל למעשה שללנו היום מהמוסד הזה, לא הייתי אומר את הסמכות המוסרית, אבל את ההצדקה העניינית והמעשית לעסוק בדברים חדשים. נחא, יש עוד הרבה מאוד חוקים בדיון בוועדות. חוקים שעברו קריאה ראשונה, חוקים שהועברו לוועדות אחרי הקריאה הראשונה להכנה לקריאה שנייה ושלישית. והנה בחודשים האחרונים לעבודת הכנסת — אמנם הבחירות הן בעוד ארבעה וחצי חודשים, אבל אם עושים חשבון נטו ומורידים את כל הימים של החגים ומערכת הבחירות, נשארו במקרה הטוב בסך-הכול חודשיים קצת לעבודת הכנסת — בתקופה כזוהי כזאת להכין חוק כזה? גם אם אינני מתלהב מהדברים שאמר חבר-הכנסת עקיבא נוף שזאת מהפכה ומתנה לעם, הרי זה חוק חשוב שמשנה במידה רבה הסדרים שהיו קיימים שנים רבות אף לפני קום המדינה. האם נקבל במחיריך את החוק ונכניס אותו לספר החוקים שלנו? איני חושב שאפשר לעשות זאת בצורה כל כך קלה.

אם אתם חושבים לנפנף בחוק הזה ולהגיד שהנה מביאים את הגאולה, מביאים חוק ביטוח בריאות ממלכתי שכל כך התפללו לו — והציבור רוצה בזה, אני מרגיש את רחשי הלב של הציבור — אם כך אתם חושבים אינכם אלא טועים. הציבור הרחב, ודאי שהאנשים בבית הזה, יראו בכך לא יותר מאשר תרגיל של בחירות, דבר שנעשה באיחור, דבר שנעשה ללא כשרון. אני זוכר ששר הבריאות אמר שהוא זקוק לשנה כדי להעביר את החוק הזה בכנסת. אני מוכן להכפיל ולשלש את התקופה — שלוש שנים. אבל להביא הצעת חוק כזאת כשעומדים בסוף הדרך ולחשוב שאפשר להגיש חוק כזה ולהעביר אותו בקריאה שנייה ושלישית, זה מעורר חוסר אמון בכנות המציעים.

אף-על-פי-כן, אדוני היושב-ראש, הואיל והעקרונות היסודיים של החוק מקובלים עלי, ואני חושב שהם מקובלים על הרבה מאוד אנשים גם מבין אלה שיצביעו נגדו, איני חושב שבנושא כל כך רגיש אנחנו צריכים לעשות פוליטיקה של מערכת בחירות. צריך לקבל את החוק בקריאה ראשונה ולעשות הכול כדי שיהיה טוב מאוד, או כדי שלא יצא מהוועדה. אבל אם נגיד שנצביע נגד החוק ונזרוק בחזרה חוק שיש בו עקרונות אשר בשמם באנו לכנסת ועליהם באנו להילחם, אם כך נצביע — נעשה מלאכתנו פלסטר. לכן נצביע בעד החוק בכפיפות לכל ההערות שהערתי והביקורת הקשה שיש לנו.

היוז"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת עמאר, ואחרי — לחבר-הכנסת יצחקי.

אדוני היושב-ראש, שום נצחון ושום הישג לא יעזרו עוד לליכוד, שום ביטוח בריאות ממלכתי לא יעזור. הממשלה הזאת זקוקה כבר לחברא קדישא ולא לחברת ביטוח ולא לביטוח בריאות. לכן השאלה הזאת, אם זה עוזר או לא עוזר למישהו, שווה בעיני כקליפת השום. השאלה היא, בעיני, האם אנחנו רוצים שיתקבל העקרון שאזרח מדינת ישראל יהיה זכאי לקבל שירות בריאות ממלכתי, כמו שהוא מקבל שירותי חינוך ושירותים אחרים.

אני בהחלט מסכים עם כל הביקורת שהושמעה על כך, שיש לשר הבריאות יותר מדי סמכויות בלתי-מבוקרות. אני בהחלט רוצה לא רק להגביל את הסמכויות שלו אלא גם לפרט לאין ערוך יותר דברים. יותר מדי דברים יקבע השר בתקנות. בדברים העקרוניים שאנחנו קובעים בחוק יסודי כזה, לא אסתפק בכך שיהיה כתוב שהשר יקבע בתקנות, צריך יהיה לפרט את הדברים. כמו שאמר חבר-הכנסת משל, אני רוצה לדעת איזה תשלום, בעד אילו שירותים ובאיזו צורה זה ייקבע, ולא סעיף כללי שחובק הרבה מאוד סמכויות והרבה מאוד אפשרויות לעשות הבחנות והפרדות.

יכול מאוד להיות שהחוק הזה מעורר היום שאלות של כפילויות ובירוקראטיה. לא ראיתי שבשירותים הממלכתיים וכן בשירותים של ההסתדרות אין היום כפילויות ואין בירוקראטיה. הכפילויות והבירוקראטיה לא נוצרו מכוח חוק, הם נוצרו משיקולים אחרים וצמחו משרשים אחרים.

אני חושב בהחלט שתוך כדי עבודה על החוק הזה נצטרך לבדוק היטב אם המנגנון לביצוע החוק ולפיקוח על נותני השירות יהיה כזה שיצמצם מנגנונים וייעל את השירות, או כזה שייצור מנגנונים כפולים נוספים ועוד מסדרונות שבהם יתרוצץ האזרח המסכן מחדר לחדר ולא ימצא מזור, בין שזה בקופת-חולים ובין שזה בגוף ממלכתי.

אדוני היושב-ראש, תוך כדי עבודה על החוק צריך יהיה להבטיח שחוק זה לא ישמש מכשיר בידו שלטון בעל ממה מסוימת לניגוח פוליטי נגד קופת-חולים. לא זאת הכוונה שלנו, לא לכך אני מתפלל. אבל אם אני יכול להכניס את הפיקוח על שירותי הבריאות במסגרת חוק ממלכתי, להבטיח לאזרח שהוא יינק את הזכויות שלו מכוח חוק של הכנסת, מכוח תקציב המדינה, מכוח הריי-בון, ולא מהצטרפות לקופת-חולים ולפני כן מהיותו חבר ההסתדרות — אני חושב שזה דבר חיוני ביותר שאנחנו צריכים לעשות.

אמר כאן חבר-הכנסת אמרי רון: מי אומר לו להיות חבר בהסתדרות הכללית? הוא יכול להצטרף לקופת-חולים אחרת והוא לא חייב להיות חבר בהסתדרות. זה לא כל כך מציאותי, חבר-הכנסת אמרי רון.

חיים קרפו (הליכוד):

חבר בהסתדרות אחרת.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

יכול מאוד להיות שהסתדרות אחרת נוחה לו יותר. אבל חבר-הכנסת אמרי רון, סכומים אדירים מאוצר המדינה, מכספי משלם המסים הישראלי, מופנים להחזקת קופת-חולים. האם האזרח הרגיל לא ראוי לקבל בחזרה כסף זה בצורת שירותים עליידי קופה שבה הוא לא יהיה חייב להיות חבר בהסתדרות? אני לא מבין את הגישה

יותר בזול ומוצרי יבוא יותר בזול. זה אותו עם. עם העם הזה היא רוצה להיטיב. אולי בזה אתם מיטיבים, גם את זה אינני יודע.

קופת-חולים הכללית בהיווסדה ובמשך כל העת היתה מושתתת והינה מושתתת על ערך חשוב של עזרה הדדית, של שוויון בין הנזקקים לטיפול רפואי, של אי-העדפה של אדם חולה על-פי יכולתו הכספית. העקרון שהינחה את קופת-חולים הכללית היה והינו, שכל איש משלם כפי יכולתו, עד לתקרה מסוימת, ומקבל טיפול לפי צרכיו. עקרון זה, שהוא ערך חברתי עליון, מבוסס בהצעת החוק. קופת-חולים הכללית וכן קופת-החולים האחרות, גם קופת-החולים שאדוני שר הבריאות היה היושבראש שלה, יהפכו ל"קבלנים" למתן שירותים רפואיים, כמו כל רופא פרטי עצמאי. הם יקבלו אותו מעמד ותו לא. יהיו עוד קבלנים כאלה.

קופת-חולים מושתתת על מתן שירותים ללא עשיית רווחים. בסעיף 26 (2) לחוק נאמר: "נותן שירותים אחר שאישר השר לעניין חוק זה". השר יהיה מוסמך לאשר נותן שירותים אחר. לא רק כאלה שאינם פועלים לשם הפקת רווחים אלא גם כאלה שעניינם הפקת רווחים. הם יתנו שירותים רפואיים בתשלום ובתשלום יקר.

אותו דבר מופיע בסעיף 29 (א). הצעת החוק מחזקת את הדברים ואומרת: "כל מבוסס יהיה רשאי לבחור לו נותני שירותי הבריאות מבין אלה שבאזור". בין אלה יהיו כאלה שהם נותני שירותים לשם הפקת רווחים.

בסעיף 8 (ב) נאמר: "הנהלת האזור תתקשר בהסכמים עם נותני שירותי בריאות באזור לצורך מתן השירותים באזור". יכולים להיות בהם קבלנים לשירותים שיפעלו לעשיית רווחים.

מה המגמה היא לשבור את קופת-חולים הכללית שיש לה חלק בקידום הרפואה, במדע הרפואה בארץ ובהתפתחות הארץ והמדינה. וזאת במחיר יד אחת על-ידי הצעת החוק הזאת.

הייתי מניח ששר הבריאות, כאשר הוא מביא הצעת חוק כזאת, יציין בפני הכנסת את המשימות שהוא רואה בה בהתאם למדיניותו. לא שמעתי זאת. אציין שתי משימות חשובות ששר הבריאות חייב היה להעמיד לגד עיניו ולרשום אותן על הקירות במשרד הבריאות ובלשכתו שבמשרד הבריאות. המשימות הן: 1. שמירה על קיומם ורמתם של שירותי הבריאות ואבטחת התפתחותם היעילה; 2. שאיפה להשיג את ההתקדמות במדע הבריאות הטכנולוגית. אלה שתי המשימות שצריכות לעמוד בפני כל שר בריאות, שר בריאות אחראי הרואה את התפתחות שירותי הבריאות במדינה לגד עיניו.

הצעת חוק זו מסכנת את המשימות הללו. במקום ריכוז ידע ויכולת — יהיה פיזור בין קבלנים נותני שירות; במקום הענקת אפשרות להתפתחות על-ידי ניהול עצמי אוטונומי יעיל שקיים כבר היום — יהיה ניהול ביוורקראטי על-ידי מנגנון ששר וחבר עוזרו ימנו. שוב ביוורקראטיה שאנחנו רגילים לראות ולבקר. במקום תיכנון וריכוז אמצעים, מבנים, ציוד וכוחות רפואיים — יהיו כפילויות, ביזבוז ומנגנונים ביוורקראטיים נוספים; במ"קום ייעול המציאות הקיימת והמוסדות הקיימים — יבואו שבירתם וחיסולם.

מה היתה צריכה להיות המגמה האמיתית והנכונה לאירגון שירותי הבריאות? אני מקבל בעקרון שיש

משה עמאר (המערך):

אדוני היושבראש, כנסת נכבדה, אני חייב לומר כמה מלים לחבר-הכנסת וירשובסקי שקדם לי. חבר-הכנסת וירשובסקי נתפס לשם של החוק ולסעיף הראשון של החוק.

מורדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
כך אתה מכיר אותי?

משה עמאר (המערך):

חבר-הכנסת וירשובסקי חושב לתומו — והוא איננו תמים — שבועדה נוכל לשנות את החוק העיקרי של החוק, תוכן שהוא עצמו איננו מסכים לו. אם אשתמש בלשון תנ"כית כדי לבטא את היחס שבין שם החוק וסעיף הראשון לבין תוכנו, אומר שזה כאותו אדם "העוטה כתונת פסים על בגדים צואים". התוכן גרוע.

אני שואל שאלה נוספת. האם שר הבריאות תמים כל כך, עם כל הכבוד, שהוא חושב כי בששת השבועות שנשארו לכנסת הזאת, שישה שבועות של עבודה ממי שית — — —

חיים קורפו (הליכוד):

באיזה מקום הפסוק הזה בתנ"ך?

משה עמאר (המערך):

אראה לך אחר כך. צריך לדעת זאת. בשביל זה צריך ללמוד. איני בא אליך בטענות. תלמד — ותדע.

האם שר הבריאות, עם כל הכבוד, כל כך תמים שהוא חושב כי נוכל להעביר את החוק בוועדה תוך שישה שבועות ולדון בפרטים ובפרטי הפרטים? נהיה חייבים לשמוע את דעת קופת-החולים מפני שהממשלה לא שמעה וגם הוא לא שמע את דעתו. נשמע את הערותיהן. נשמע את גיגיו האוצרי. לאוצר יש מה לומר כאן. האם נוכל לסיים את הדיון עד סוף הקאדנציה? אינני מניח שהחוק יעבור את הוועדה עד תום הקאדנציה. אם כך, משום מה הגישו אותו? בתקופה האחרונה מגישים חברי הכנסת הצעות חוק פרטיות שמטרתן תעמולתית גרידא, מפני שעד שתעבור תקופת הצינון, תסתיים תקופת כהונתה של הכנסת. האם גם הממשלה עושה זאת? הממשלה חייבת לנהוג באחריות ממלכתית. האם גם הממשלה תגיש הצעת חוק מתוך מגמה תעמולתית? אם היא עושה כן, מדוע שלא תציין זאת במפורש ותכתוב: חוק ביטוח בריאות ממלכתי — בחירות 1981. זו האמת. על שום מה להתעלם מהאמת?

אדוני שר הבריאות, מה הראוי שבדברי תשובתך תסביר כיצד אתה חושב שהחוק הזה יתקבל בכנסת עד תום הקאדנציה לאחר שהחוק עוסק בהכנתו זה שלוש שנים וחצי, כפי שאני מבין. לפי ניסוחו, מרכיביו ומהות יסודית, חוק זה כפי שהוצע הוא בלתי-ישים, לא ניתן לביצוע, גורם לסיריבול ולכפילויות, גורם לביזבוז כוחות לאמצעי ייצור, מסכל תיכנון של כוח-אדם רפואי ומסכל כל מדיניות בריאותית לטווח ארוך. התוצאה תהיה: הפליה של שירותים רפואיים — בין עשירים בעלי-יכולת לבין עניים מעוטי-יכולת. תוצאה נוספת: חוסר תיכנון של שירותי הבריאות וביטול התיכנון הקיים.

אחד הגילויים של הממשלה הזאת הוא בכך שהיא אומרת שהיא רוצה להטיל עם העם, עם אותו עם היכול לשלם בעבור שירותים. עמו היא רוצה להיטיב. זה אותו עם שיכול כעת לרכוש מכונית יותר בזול, דברי מותרות

חוברת 5"ח, ישיבה ת"ט
— חוק ביטוח בריאות ממלכתי —

זה עובדות מספר ולראות מי הם אלה העלולים להיפגע ממנו, ומצאנו שהקו עובר בעיירות ובשכונות שהן הנפגעות בצורה הקשה ביותר ובכל התחומים.

ישבנו עם כבוד השר שוסטק ושאלנו מה הטוב שבחוק הזה, ובמה הוא עונה לצרכים של האנשים בשכונות ובעיירות הפיתוח. הוא הסביר לנו את עמדתו. פנינו אל מר דורון מקופת-חולים ושמענו את עמדתו ואת דעתו על החוק. פנינו לאנשים נוספים ושמענו גם את דעותיהם. האמת היא שהתלבטנו מאוד, כי כל אחד חציג את עמדתו בלטה. אלה שתמכו בו טענו שהוא טוב לשכונות ולעיירות הפיתוח; האחרים, שלא תמכו בחוק, אמרו שהוא רע וקשה מאוד לעיירות הפיתוח. וכך המשכנו להתלבט. ישבנו ובדקנו את החוק במשך יומיים. עשינו זאת בצורה הרצינית ביותר, יחד עם משפטנים ועם אנשים המבינים שכאשר משנים חוק בצורה רצינית כל כך, כפי שרוצים לשנות חוק זה, עלולים להיפגע מזה אנשים רבים. משום כך צרכים חברי כנסת לגלות אחריות רצינית בעניין זה, ובעיקר חברי כנסת שלגביהם לא קיים מנגנון מפלגתי הכופה עליהם להצביע לפי הוראות המפלגה. הם צריכים להצביע לפי השיקול הפשוט: האם זה טוב בשביל העם הפשוט, או לא טוב בשבילו.

במשך שלושים שנה גרמה לכך ההסתדרות, באמצעות קופת-חולים, שקופת-חולים היתה מעין גוף שהשליטה בו פירושה שליטה באנשים. ראינו גם שמפלגות נהגו מן הכסף של החברים בקופת-חולים, ואף חילקו חלק מן הכסף הזה למטרות פוליטיות שונות, כשכל אחד מקבל את החלק שלו, ולא הזרימו את כל הכסף לכיוון הרצוי לצרכי פיתוח הרפואה.

אני רוצה להביא לפניכם דברים אחדים שנתקלתי בהם בחיי היום יום. אזכיר דוגמה אחת. בבית-מלון בים המלח ישנה מרפאה של קופת-חולים הצמודה לבית-המלון. שם מטפלים בעיקר בהתכווצויות, במחלות של שרירי רגליים ובמחלות אחרות הקשורות במאמץ. לשם מגיעים חברי קופת-חולים גם למנוחה של יומיים, שלושה או ארבעה ימים ומקבלים את הטיפול המתאים, לפי שיטות שונות, בתוך בריכות עם חומרים שונים ומשונים המביאים מרפא לאנשים החולים. אני מצטער להגיד שלא ראיתי שם אף לא אשה אחת, אף לא עקרת-בית אחת מהשכונות. שום אשה מהשכונות לא היתה שם. ראיתי שם נשים זקנות, עם כל הכבוד להן, שהרי גם הן צריכות להיות בריאות, הבאות מאזורים שונים. אבל האמת היא שלא רק הן חברות בקופת-חולים ולא רק הן משלמות מסים לקופת-חולים. אבל הן מגיעות למלון הזה בים המלח בשל הקשרים שלהן.

חייקה גרוסמן (המערך):
בדקת זאת?

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים):
כן, בדקתי זאת.

חייקה גרוסמן (המערך):
איך אתה רואה אם אשה היא משכונה, או ממקום אחר? האם זה כתוב על המצח שלה?

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים):
בדקתי, שאלתי וברירת. הייתי שם עם צוות טלוויזיה שעובד שם, והצלם שצילם, שהוא במקרה בחור אשכנזי בשם שימי רוזנברג, הופתע כמוני וכעס כמוני כשראה

צורך ליתן שירותי-בריאות ממלכתיים ולארגן אותם על בסיס מחברים אזוריים, כשקופת-החולים מהוות את הבסיס והתשתית של אותם אזורים, ויש לשלב את הרפואה המונעת, את הרפואה הטיפולית, את השיקום וכו' בכל השירותים המוגדרים בסעיף 2(א), כדי שיהיו באותו איר-גון של שירותי בריאות מרחביים. יש לשלב את המרפאות ובתי-החולים האזוריים; צריך לדאוג שיהיה ריכוז ידע ומומחיות על רמה אוניברסיטאית במרכז רפואי אזורי; יש לדאוג שיהיה תכנון כוח-אדם רפואי ותיכנון אמצעים, מבנים וציוד כדי למנוע כפילויות. הכול חייב להיעשות במשותף ובתיאום עם קופת-החולים.

אני רוצה לציין ש-96.5% מכלל אוכלוסיית ישראל מבוטחים בקופת-החולים. האומנם כך יהיה האירגון ה' מוצע לפי הצעת חוק זו? לא. הוא נראה אחרת. תתמנה הנהלת אזור אוניברסיטאית, כביכול, ללא כוחות זרים ועויינים. מי הם הכוחות הזרים והעויינים? שירותי הב' ראות עצמם. וכך נאמר בסעיף 7(ה) של הצעת החוק הזאת: "לא יהיו חברים בהנהלת אזור חברי הנהלה אר-צית או מקומית של נתון שירותים לפי חוק זה או עובד בהנהלה של נתון שירותים כאמור, במספר העולה על רבע מחברי הנהלת האזור."

השר אינו רוצה בהם, אלא רוצה באחרים שיפעלו ויפעילו, וזאת תהיה תוספת ביורוקרטיה כפי שכבר אמרתי. אלה שיתמנו, לא יתמנו אפילו בהתייעצות עם אותם נותני השירותים.

עובדי קופת-חולים קמו ונועקו. על מה הם נועקו? הם נועקו לשמירה על מקום עבודתם, אותו מקום עבודה שעבדו בו במסירות והשקיעו בו מאמצים ועבודה קשה במשך שנים, אותו מקום עבודה שראו אותו בהתפתחותו ותרמו להתפתחותו והם רואים עכשיו איך הוא עומד להיחרס על-ידי הצעת חוק זו. זו פעולה של עובדים הלוחמים ונאבקים להגנת זכויותיהם כעובדים, לשמירה על מקום עבודתם, נגד אבדן מקום עבודה שכה רבות עמלו כדי לפתחו ולקדמו.

אדוני היושב-ראש, יש להסיר הצעת חוק זו מסדר-היום. בכנסת הבאה תהיה ממשלה אחרת שתיבחר על-ידי העם, ממשלה שתהיה הנציג האמיתי של העם, הנציגה האמיתית של העם, אדוני ראש הממשלה, לא ממשלה שבאה להיטיב עם חלק מהעם. ממשלה זו תביא לכנסת הצעת חוק שונה ונכונה. אותה הצעת חוק תיקרא בשם חוק שירות בריאות ממלכתי, ותוכנה, הרכבה וניסוחה יהיו כאלה שאפשר יהיה ליישם אותה, והיא תהיה בר-ת ביצוע.

הי"ר מ. ל. מרזן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחקי, ואחריו — לחבר-הכנסת מרציאנו. אם הוא לא יהיה — לחבר-הכנסת יגור.

יצחק יצחקי (ישראל אחת):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר, החוק נכון, מועיל וצודק.

הי"ר מ. ל. מרזן:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת מרציאנו, איננו. לחבר-הכנסת אבנרי, איננו. לחבר-הכנסת יגור, איננו. לחבר-הכנסת דיין, איננו. אני רואה את חבר-הכנסת מרציאנו. רשות הדיבור לחבר-הכנסת מרציאנו.

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ניסינו לבדוק בחוק

החוק לעומקה, שיש דבר אחד שמפחיד אותנו. אלמלא הדבר הזה שמפחיד אותנו, הייתי תומך בחוק; אבל בגלל הדבר הזה לא אתמוך בחוק, אלא אם יסכים כבוד שר הבריאות להוסיף סעיף בחוק שייאמר בו, כי לא ייפגעו ההישגים של קופת-חולים במקומות השונים. ויש הישגים, יש גם כשלונות וחסרונות. אבל צריך להבטיח שההישגים שהושגו עד היום, זאת אומרת המרפאות, המחלקות, בתי-החולים והרופאים שיש בשכונות ובעיירות-הפיתוח, לא ייפגעו. כלומר, צריך להבטיח שלא תהיה נסיגה בשום מקום.

שר-המשפטים מ. נסים:
חלילה וחס. זה יכול רק להתחזק.

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים):
אינני יודע. אין סעיף בחוק שאומר זאת. אינני יודע אם מחר משיקולים כאלה או כאלה לא יחליטו שהמרפאה האזורית תיסגר.

שר-המשפטים מ. נסים:
זה יכול רק להתחזק.

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים):
אינני יודע. כשר משפטים אתה יודע שאם דבר אינו מוגדר בחוק, אין מה לחפש. אם יחליטו מחר משיקולים אלה או אלה על-פי השיטה האזורית לסגור את המרפאה הקיימת באזור בקעה בירושלים, ויגידו לתושבי השכונה לפנות למרפאת פרוויזין ברחוב בנייהודה — זו פגיעה באוכלוסיה שגרה בבקעה. ההישגים של קופת-חולים עד היום עלולים להיפגע. לכן אני רוצה שייאמר בחוק באופן ברור שהשירותים שקופת-חולים הצליחה לתת עד היום לא יישנו, לא ילכו "רוורס" בשום מקום, בשום דבר. דבר נוסף שמפחיד אותנו הוא שיש מקומות אפילו בשוודיה, ששם המדינה הלכה באמת בכיוון חיובי לקראת האזרח, שאין בהם רופא בקוטר של 500 ק"מ, או שקבוצות של אזרחים מחליטות ללכת לרופא מסוים משום שהוא רופא טוב. על-ידי כך יוצרים מצב שבו רופא מקבל אכולוסיה מסוימת שמשלמת לו, והרופאים הטובים הנמצאים בשכונות ובעיירות-פיתוח בורחים למרכז, לקליניקה טים הטובים שמשלמים גם מתחת לשולחן.

אם החוק בא לשנות דברים רציניים, יש לברך את השר על הנסיון שלו לשנות. אבל השר צריך לתת תשור בות ענייניות למה שמפחיד אותי כחבר כנסת. אם לשר יש אינטרס שאני אצביע בעד החוק, אם יש לו אינטרס שחברי כנסת אחזים יצביעו בעד החוק, צריך לתת להם את התשובות הענייניות. כמו שחבר קיבוץ רוצה לבדוק אם החוק הזה או קופת-החולים ההיא, עונים לצרכים של הקיבוצים, כך גם אני. אינני יודע אם החוק הזה פוגע בקיבוצים או לא. אבל טבעי להגן על האוכלוסיה שהוא קיבוץ או חבר מושב ינסה להגן על חבר כנסת שהוא חבר מייצג. אני מייצג פחות או יותר את האוכלוסיה הזאת, אוכלוסית השכונות, אני מדבר בשמה, ואני רוצה שהאזורים האלה לא ייפגעו. הדבר הזה יובטח לי רק אם ייתוספו לחוק סעיפים האומרים באופן ברור שבשום מקום לא נלך אחורה. בינתיים זה לא נאמר בחוק, לכן אני מצביע נגדו. עד שהחוק יובא לקריאה שנייה יש זמן לבדוק ולשנות זאת. אם מגישי הצעת החוק רוצים קולות שיצביעו בעד החוק, צריך להבטיח את הדברים האלה. צריך גם לזעזע את קופת-חולים, אחרי השנים הרבות האלה.

את הדבר הזה. אמרתי לו: תראה, עקרות-בית מהשכונות, אמהות ל-11 ו-12 ילדים שכל עול משק הבית נופל עליהן, הן אינן נמצאות פה. אשה מהן אינה נמצאות פה.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
אין להן התכווצויות, מה אתה רוצה? אבל הנתונים שלך אינם מדויקים.

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים):
אני מתפלל עליך שכל הזמן אתה כמו אוטומאט, מגן על העניין של המפלגה. תחשוב קצת. אתה גדול כזה, תחשוב קצת.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
האיש החושב.

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים):
האיש החושב לכנסת, בסדר.

עם זאת אני רוצה להגיד שלצערי בהרבה מקומות קיימת אפליה גם מהבחינה הרפואית. אנחנו שומעים כבר כמה שנים, לא מהיום, שבקריית-שמונה, עיר גדולה ביש-ראל שאוכלוסייתה משלמת מסים לקופת-חולים, אין עד היום בית יולדות. הנשים צריכות ללדת בהליקופטרים, במשאיות, בכל מיני טרמפים המובילים אותן לצפת. זה קיים על אף שלקופת-חולים יש את התקציבים והכלים, ומשיקולים כאלה או כאלה היא מחליטה ששם לא כדאי שיהיה בית-חולים ליולדות. אני יודע שבצפון, באזור נהריה, עכו, מעלות, עם האוכלוסיה הערבית שנמצאת באזור ההוא, אחוז המיטות בבתי-החולים שם קטן לעומת חיפה עד כדי בושא וחרפה, ומתוך שיקולים כאלה או כאלה האוכלוסיה הזאת נפגעת.

אני יודע שבתי-הבראה של ההסתדרות, של קופת-חולים, עומדים ריקים ימים רבים, לצערי, במקום שישמ-שו את האוכלוסיה שבאמת זקוקה להם. ואדון ז'אק אמיר, אתה צריך לדעת טוב מאוד שיש את מי לשלוח לשם.

היו"ר מ. ל. מרון:

חברי-הכנסת מרציאנו, אדון ז'אק אמיר הוא חבר-כנסת. זו הצורה שבה אנחנו פונים אל חברי הכנסת?

סעדיה מרציאנו (שוויון בישראל — הפנתרים):

יכול להיות שהוא לא אדון, אבל הוא חבר כנסת. אני מקבל את התיקון, אדוני היושב-ראש.

אני יודע שההסתדרות היא אגודה עותמאנית, כב-יכול, של החברים; לצערי שולטות בה המפלגות.

חברי-הכנסת אמיר, אני אומר את כל זה כדי להראות כמה יש לתקן באותה קופת-חולים, כמה יש לשנות בה. לעומת זאת, כשמואב חוק רציני כזה אני צריך לבדוק את שני הצדדים. ואני בדקתי. האמן לי שאני בעד הלי-אמת קופת-חולים, בעד הלאמת השירותים הרפואיים. כשאנשים שומעים את המלה הלאמה, הם אומרים: זו אידיאולוגיה שבאה לנו מאיזה מקום, אינני יודע מאיפה, עם הסיסמאות היפות. אני בעד הלאמה לא במובן הזה. אני בעד הלאמה כי זו הלאמה של קופת-חולים של חברים. זאת אומרת, אם אני חבר שם ומלאימים את זה לטובתי, אני בעד זה. זה לא כאילו שמלאימים רכוש של האורח למען הממשלה או למען קבוצה מסוימת אלא זה למעני. את זה לא עושים.

נוסף על זה אני רוצה להגיד, לאחר שבדקנו את הצעת

הבאה מטעם המערך, ומי שהיה הד"ר דורון הוא היום הפרופסור דורון, יושב-ראש הנהלת קופת-חולים, והשאלה שאני שואל את ידידי הד"ר דורון הנמצא כאן ואת חברי הכנסת משל שאמר שהוא בעד ביטוח בריאות לאומי היא: מדוע אינכם מציעים חוק לפי טעמכם הנראה לכם?

במצע של מפלגת העבודה לכנסת הבאה אין שמץ וזכר לרעיון הזה. לא שמץ ולא זכר. ולא זו בלבד, אלא ששמעון פרס מודיע שאם החוק יעבור והוא יהיה ראש הממשלה, הוא ידאג לבטל אותו. אני לא אצביע בעד החוק הזה, לא משום שהוא אינו נראה לי, אלא משום שאני יודע שקביעת חוק עכשיו היא ברכה לבטלות הכנסת עומדת בפני פיזור, ואני מביט בפני שר הבריאות, בפני ראש הממשלה ואחרים ושואל: אם אמנם רציתם להנהיג זאת, למה לא עשיתם זאת לפני ארבע שנים? אינני רוצה לומר שאתם עושים זאת עכשיו למען הבחירות.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

הם היו עסוקים בנסיעות לחוץ-לארץ לווינגטון. אתה גזלת את כל זמנם, קלקלת את התודעה שלהם.

היו"ר מ. ל. מרון:

חברי-הכנסת שמיר, אני מבקש ממך, שמענו.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

לא נשאר — — —

היו"ר מ. ל. מרון:

אנחנו שמענו את זה, אני מבקש ממך להפסיק.

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

תוציא אותי.

היו"ר מ. ל. מרון:

זו בקשה?

(חברי הכנסת מ. שמיר קורא קריאת ביניים)

חברי-הכנסת משה שמיר, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה, לפי בקשתך.

משה דיין:

אינני רוצה לרמוז לכך, ובאמת אינני חושב שהבאתם את החוק הזה עכשיו למען ישמש דלק לבחירות. לא כך, אבל עובדה היא שהכנסת חשב אף פחות מחודשים ואחר כך תיכנס לעיסוק הזה של בחירות, וכדי להפוך את החוק הזה מגייר למציאות דרושות שנה — שנתיים. אני מקווה שהכנסת הבאה תקבל חוק כזה. את החוק הזה, או אחר. אם אני אחיה בכנסת הבאה אני אצביע בעד חוק כזה, אבל לבי איננו נותן לי להצביע היום בעד דבר שאני יודע שהוא איננו מציאות.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת מה שהזכירה כאן חברת-הכנסת שולמית אלוגי, שבמשך שתי קאדנציות שבהן היה המערך בממשלה, נדון חוק בריאות לפי טעמו, לא חוק זה, ואף אותו לא העבירו. במשך שתי קאדנציות בראשותה של גב' מאיר זכרונה לברכה ויצחק רבין ייבדל לחיים ארוכים, שמו על שולחן הכנסת את החוק של ממשלת המערך ולא העבירו אותו. ושמחתי לשמוע כאן הערב שמשל אומר: אני בעד ביטוח בריאות לאומי. ואני שואל: למה אינך מציע חוק כזה?

חייקה גרסמן (המערך):

החוק מוכן.

שקופת-חולים תחשוב גם על שאר האזרחים, לא רק על המפלגות.

לכן, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת הנכבדים, אני אצביע לפי השיקולים ולפי האינטרסים שלי.

רב שילנסקי (הליכוד):

אם השר יבטיח שהוא יתמוך בוועדה — — —

היו"ר מ. ל. מרון:

חברי-הכנסת שילנסקי, זמנו של הנואם תם. אין מקום לשאלות בנושא הזה.

רשות הדיבור לחברי-הכנסת דיין, ואחריו — לחברי הכנסת יגורי.

משה דיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדיון הזה הוא דיון סרק. גם אם הצעת חוק זו הוגשה בתום-לב, ואני מניח שהיא הוגשה בתום-לב, דינה יהיה כדיון עוצו עצה ולא תקום, חוקקו חוק ולא יוגשם, משום שהנושא כבד ומורכב מבחינה אירגונית, מבחינה חברתית ומבחינה מפלגתית. ואם הממשלה לא החלה בהעברת החוק על שלוש קריאותיו ובהגשמתו עם כינונה, כשהיו לפניו ארבע שנים, מתוך נסיגנו ואורח חיינו או יודעים כי גם אם החוק יעבור קריאה שנייה, תתפור בינתיים הכנסת וניכנס לתקופת בחירות. אחר כך תהיה ממשלה חדשה, ייתכן שיהיה אותו שר בריאות וייתכן שיהיה אחר, אבל רק אז יגשו להגשמת החוק. והרי מדובר לא על העברת חוק, אלא על שינוי אירגוני בחיים, במציאות. השאלה איננה רק אם יהיה לנו דין וחוק שבתי-משפט ידונו לפיו, אלא מדובר באחד השינויים המרכזיים בחיינו.

מבחינה עקרונית אני בעד שירות בריאות ממלכתי. אני רוצה לקרוא קטע לא ארוך מהמצע של רפ"י ב-1965, כאשר עמד בראשה דוד בן-גוריון, מזכירה היה שמעון פרס, ומי שחיבר את המצע בעניין זה היה הד"ר דורון. לא אקרא את כל המצע בנושא הבריאות, כי הוא כלל דפים רבים. אסתפק בקטע הראשון. זה המצע של 1965. בפרק השמיני שנושא "רפואה ובריאות", נאמר: "1) יונהג שירות בריאות ממלכתי. שירות זה יקום במקום קופת-החולים הקיימות" — הד"ר דורון, עכשיו הפרופסור דורון, אני מדגיש באוזניך: במקום קופת-חולים הקיימות! — "ישא באחריות הכוללת לכל צרכי הבריאות במדינה ויספקם לכל אזרחי המדינה. 2) חוקם לאלתר רשות בריאות ממלכתית ויונהג ביטוח בריאות ממלכתי. 3) כל בתי-החולים הציבוריים במדינה יועברו לרשות הבריאות הממלכתית אשר תקבל על עצמה את האחריות לתפעולם. כל אזרח יהיה זכאי לאישפוז בבתי-החולים הציבורי המשרת את אזורו. 4) רשות הבריאות הממלכתית תדאג לתיכנון רפואי רחק-טווח, לפתיחת בתי-חולים, לפתיחת מחלקות ומכונים חדשים, להזמנת ציוד חוד מגמה להבטיח באופן יעיל שירות רפואי מודרני ולמנוע כפילות שירותים, בזבוז כספים וכוח אדם." מאז עבר זמן, בן-גוריון הלך לעולמו, זכרוננו לברכה — — —

משה שמיר (התחיה — בנא"י):

רפ"י הלכה לעולמה.

משה דיין:

— המזכיר של רפ"י הוא המועמד לראש הממשלה

שים אלה הרבה שנים ועמד לבחירה לוועד העובדים כמעט כל שנתיים, וגם עמד בבחירות ישירות כראש עיר-פיתוח, אני יכול לומר שאם אני רוצה לבטא את הדברים שאני עומד לבטא להלן, אני יכול לומר אותם כנציגם החוקי של תושבים, של פועלים ושל בני ערי-הפיתוח, ובהמשך דברי אולי אומר דברים קשים על הממשלה מפני שאין מנוס מכך. זו ממשלה שבאה להרוס את הקיים, ממשלה שבאה במגמה להחליש את ההסתדרות; אותה ההסתדרות שידעה להגיע לאזורי המצוקה, לערי-הפיתוח, לנגב השומם ולגליל הלא-מאוכלס; אותה הס-תדרות שיצרה יש מאין, את הממשלה בדרך. אם על ההסתדרות הזאת באים ומדברים כפי ששמעתי היום, זה כבר אומר דרשני.

אכן, האנתי בקשב רב לקשת הנימוקים בעד ונגד הצעת החוק הנדונה כאן. לא אוכל לומר שלמדתי דבר חדש, שהרי בעיה זו של בריאות ודאגה לעצם הקיום היא חלק מהתוויה האישית שלי, כפי שהזכרתי לעיל — כמו של כל אחד מאתנו — במיוחד לאור העובדה שאני חי באזור שבו הטיפול הרפואי הופך לעתים קרובות לבעיה קריטית המשקפת גם בעיות קיום אחרות — חברתיות, כלכליות וגם פוליטיות. די להזכיר כי בבית-החולים בנגב, באותו בית-חולים יחיד על שם סורוקה, שוכבים זה ליד זה חולים מכל העדות ומכל העמים שבאזורנו, ולפעמים גם אנשים שנקלעים אלינו כתיירים או סתם עוברי-אורח. עשיר ליד עני, מיוחס ליד פשוט, וכולם מקבלים אותו שירות, נבדקים על-ידי רופא ומקבלים טיפול מסור מידי הצוות. כל זה נותן, בוודאי, פרספקטיבה לדיון בנושא כגון חוק בריאות ממלכתי.

מי יכול להיות נגד חוק בריאות ממלכתי שאמור לאגד בתוכו את כל עם ישראל? אבל יש חוק ויש חוק. טיב השירותים הרפואיים שמקבלים באמצעות גוף ציבורי כגון קופת-חולים של ההסתדרות העובדים בישראל, אותה הס-תדרות שאיננה מזניחה את החלש אלא הופכת משענת לרבבות אם לא למאות אלפים ולמיליונים — — —

משה קצב (הליכוד):

חבר-הכנסת אמיר, לא שמעת תלונות וביקורת על השירותים הרפואיים בדימונה?

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אני מתפלל על שאלתך התמימה כביכול.

משה קצב (הליכוד):

אתה מתאר את המצב בצבעים ורודים כל כך.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

תקשיב רגע אחד, אולי לא תחכים אבל לפחות תשכיל. כבר מלפני שלוש שנים ועד היום הזה יש דיון בכנסת על-ידי הצעות שלי על מחסור של רופאים בירוחם ובאו ודרשו ממני למחוק את ההצעה בנושא הזה, סירבתי. אתה יודע מדוע? — מפני שאינני יודע אם מחרי-מחורתיים — לא תהינה עוד בעיות, אבל לא בגלל קופת-חולים — — —

משה קצב (הליכוד):

לא שאלתי אותך מי אשם. השאלה היא אם המצב טוב או לא טוב.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

היום?

משה דיין:

למה אינכם מציעים את החוק שלכם? איזה שהוא חוק, לא של בוגריו עם קבוצת הניאופאשיסטים של רפי; לא של ממשלת הליכוד, אלא שלכם, טהור וזך כפי שאתם רואים אותו. לא של ביטול קופות-החולים, אלא איזה שהוא חוק שלכם שכולם אומרים שהם בעדו.

אני רוצה להעיר עוד הערה אחת שנשתרבה לדיון באורח צדדי, אבל הואיל והעלו אותה, גם אני רוצה להביע את דעתי על ההתנגשות שישנה כביכול בין הס-תדרות, או העובדים, לבין הרשויות הממלכתיות. קודם-כול אני רוצה לומר דבר-מה לגבי ההסתדרות, ואני מתכוון לחברים, לפועלים ולעובדים. אינני מדבר על המנגנון, לא בזכותו ולא בגנותו. המוני החברים העובדים אינם רק שרירים ורק אלה שעוסקים בבניין ובעבודה. הם רוחה של ישראל. העובדים על כל הסתעפויותיהם בונים לא רק את הארץ, הם בונים את העם. אבל אני רוצה לומר דבר-מה לגבי הטענות שהועלו כאן, שאם תהיה השתלטות ממלכתית הדבר יקפח את העובדים; ייתכן. לא ראיתי זאת בעיני. מה שקראתי בעתון ובחלקו ראיתי בטלוויזיה הוא שיושבי-ראש ועד עובדים אומר: "אנחנו מחזיקים את המדינה הזאת בביצים והיא תעשה מה שאנחנו רוצים." והקהל עונה אחריו: "ואם לא יעשו, אז לא תהיה אל על;" והם מוסיפים: "או לא תהיה מדינת ישראל." ואני רוצה לשאול: האם מישוהו גער באותו ועד עובדים? מהיבט ההסתדרות, לא מכאן וב-סומבי?

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

כן. הוא לא השתמש בביטוי הזה.

משה דיין:

את זאת קראתי בעתון. אמרתי שחלק מהדברים קראתי וחלק ראיתי בטלוויזיה.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

הביטוי הזה לא יכול להיות רשום.

משה דיין:

אם תסתכל בפרוטוקול — תראה שדייקתי, ואם תרצה, תסתכל בעתון ותקרא את זה גם אתה. אבל את זאת ראיתי במו עיני בטלוויזיה כאשר הוא או הם אומרים: "אם לא יעשו מה שאנו רוצים לא תהיה אל על," ואח-רים מוסיפים: "ולא תהיה מדינת ישראל." את זה ראיתי בטלוויזיה.

ובכן, אינני חושב בכלל שיש סתירה בין היעדים הממלכתיים לבין היעדים של ההסתדרות ושל העובדים, שבשבחם אמרתי את מה שהיה לי לומר. זה לא רק גוף, זה גם רוח. אבל כאשר בוויכוח על ביטוח בריאות ממ-לכתי מאיימים, או רומזים, שמא מדינת ישראל שלנו היום תקפח את ההסתדרות הזאת — זו איננה אמת.

היו"ר ב. ל. מרון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמיר, ואחריו — לחבר-הכנסת גיורי.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אדוני היושבי-ראש, עמיתי חברי הכנסת, יש בינינו המתיימרים לדבר בשםם של פועלים, של תושבי ערי-פיתוח ושל שכונות המצוקה, ומעולם לא עמדו בפני הבחירה הישירה של אותם אורחים. כאדם שמשרת אני

משה קצב (הליכוד) :

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :
אילו היית יודע עד כמה התעשייה הזאת לא נבנית
לידי, אולי היית מדבר אחרת.

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :
השירות בנגב הוא בין המעולים ביותר שיש, הן
במרפאות קופת-חולים והן בהבאת רופאים מקצועיים.

משה קצב (הליכוד) :
אז למה בירוחם המצב לא טוב ? ירוחם לא בנגב ?

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :
תן לי רגע אחד, הרי אני מסביר לך. לא על-ידי
קריאות-ביניים שלך אסטה מדברי.

שישנה ארכלי-אלמוזילנו (המערך) :
בקריית-מלאכי המצב לא בסדר ?

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :
היום בירוחם יש רופאים ויש שירות, הלוואי על כל
עם ישראל.

אמיר רון (המערך) :
ואם זה יהיה ממלכתי זה יהיה יותר טוב ?

משה קצב (הליכוד) :
יהיה הרבה יותר טוב.

(חברת-הכנסת ש. ארכלי-אלמוזילנו)
נו קוראת קריאת-ביניים)

היו"ר מ. ל. מרון :
חברת-הכנסת ארכלי-אלמוזילנו.

שישנה ארכלי-אלמוזילנו (המערך) :
שתקתי.

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :
לצערי עלי לומר כבר בפתח דברי כי למעשה אין
כל רלוואנטיות לנסינו האישית בתחום זה כמו גם לידע
שצברתי בהתעניינותי בנושאים הנדונים כאן, גם כראש
עיר וגם כראש ועד עובדים במשך שנים רבות, מפני
שלפנינו ניצבת עובדה פשוטה אחת : אנחנו עוסקים
כאן בהצעת חוק שנועדה, לא בכוונה כמובן, להמשיך
את המגמה המעציבה שהביאה עמה הממשלה הזאת
לתוך חיינו הפוליטיים, התברתיים והכלכליים — ואני
עומד לומר דבר קשה, אך לא מתוך רוע לב מפני שאין
לי לב רע לא לממשלה ולא לעומד בראשה ואני מכבד
כל מי שממלא תפקיד ציבורי — מגמת ההרס ושיטת
האדמה החרוכה בכל חלקה טובה שטיפחנו בארץ הזאת
בעמל, דמיון רב ותושיה. המגמה הזאת ברורה : לאחר
ההרס הכלכלי שזרעה הממשלה — ועכשיו כולם משוכנע
עם שיש הרס כלכלי למרות הנסיונות של ידידי שר
האוצר — —

סגן שר הבטחון מ. צפורי :
והתעשייה הגדולה בעיר שלך גם היא במגמת ההרס ?

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :
אולי תחזור על השאלה ? לא שמעתי.

סגן שר הבטחון מ. צפורי :
אמרתי : התעשייה הגדולה שבונים על ידך גם היא
בין מגמות ההרס ?

היו"ר מ. ל. מרון :
חבר-הכנסת ז'אק אמיר, זמן תם.

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :
מדוע ?

היו"ר מ. ל. מרון :
לקחו חמש דקות מזמןך לחבר-הכנסת משל, כאשר
חבר-הכנסת משל עבר את זמנו ודיבר כעשרים דקות או
רבע שעה. ביריתי עם סיעתך ונמסר לי שהם קיצצו את
הזמן שלך בתשמיש דקות.

משה קצב (הליכוד) :
אדוני היושב-ראש, כנראה שז'אק אמיר ומשל הם
לא באותו מחנה.

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :
צר לי שכך הן הועברות, אבל לא אעשה פה את
התשבון עם סיעתי. אני רוצה לומר משפט אחד : סיעתי
מפסידה בזה שלא יכולתי להמשיך לנמק נימוקים כבדי
משקל ולהוכיח כמעט סיסטמאטית שהנסיון להפעיל את
החוק הזה הוא לא מתוך דאגה לציבור, הוא לא מתוך
דאגה לשכבות החלשות, אף לא מתוך דאגה לעיירות
הפיתוח.

מאיר כהן (הליכוד) :
חבר-הכנסת ז'אק אמיר, אפשר לשאול אותך שאלה ?

היו"ר מ. ל. מרון :
אני מצטער מאוד — לא.

יעקב ז'אק אמיר (המערך) :
הנסיון בהבאת החוק חודשיים לפני שהכנסת מסיימת
את דיוניה ומתפורת לבחירות הוא נסיון לרווח פוליטי
בלבד, כי יודעים כולם — לרבות ראש הממשלה ושר
הבריאות — שהחוק לא ימומש אלא בקאדנציה הקרובה,
בכנסת העשירית. לוא היתה קצת אחריות ממלכתית
היינו צריכים להזמין את ההסתדרות לדיון, להגיע אתה
לידי הסכמה והצעה משותפת ואולי על-ידי כך היינו
עוזרים לאומה כולה.

היו"ר מ. ל. מרון :
רשות הדיבור לחבר-הכנסת יגורי, ואחריו — לחבר-
הכנסת אבנרי.

אסף יגורי (הליכוד) :
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדיון הוא על
חוק בריאות ממלכתי. לא מתקיים כאן משפט על ההסתדר-

אסון אם באים לבחון מבנים, מוסדות, אירגונים? המדובר גם באלה שהיה להם תפקיד, שהיתה להם שליחות, כי אין ויכוח בנושא זה. מדוע זה רע לבוא ולבדוק אחרי תקופה כל כך ממושכת אם הכלים מתאימים? אולי זה אפילו לטובת ההסתדרות? אולי היא תוכל להתפנות יותר לנושא האגוד המקצועי, לתפקידה הישירים והבלעדיים? אני חושב שהגיע הזמן לנתק שירותים אלה מתפקידי ההסתדרות באופן ישיר, גם אם הדבר נעשה באיחור רב כל כך.

אדוני שר הבריאות, אינני מאושר גם מהסעיפים הנוגעים ל"נותני השירות", ל"קבלנים ראשיים". אפשר היה ואני פונה אליך לשפר את זאת כאשר החוק יונח על שולחן הוועדה — להסתייע טוב יותר בגופים המשרתים חים היום את ציבור הנזקקים, אפשר היה להישען על הנסיון המצטבר של המוסדות, הרופאים והאחיות ולשלבם טוב יותר, באורח אורגני יותר, בתוך החוק המוצע על-ידך. את זה ניתן ואפשר לתקן.

חברי הכנסת, מה רע במה שנאמר בסעיף 32 לחוק המוצע לגבי הגבייה המרוכזת דרך הביטוח הלאומי? האם אין המוסד לביטוח לאומי מוסד לתפארת? האם אין הוא כלי יעיל? האם איננו די לאומי? האם אין לו אמות מידה אחידות? מדוע להתנגד? מה פסול יש בגבייה המרוכזת?

שישנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):

האם שמעת שמישהו דיבר היום נגד גבייה מרוכזת על-ידי המוסד לביטוח לאומי?

אסף יגורי (הליכוד):

חברתי, חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמוזלינו, כאשר יש משבר בשכר הרופאים, כאשר יש מחסור באחיות, כאשר אין די מיטות בבתי-החולים, אל מי באים? אל מי פונים? לא לא אלא שר הבריאות ושר האוצר? אם כך, אם האחריות היא שלהם, תהיה זו אחריות כוללת למדיניות, לביצוע ולתוצאות. אי-אפשר לנתק קטע מקטע, מאגר גבייה לחדר ואחריות למדיניות לחדר.

שישנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
מי דיבר היום על גבייה?

אסף יגורי (הליכוד):

אני מדבר על גבייה, זה חלק מהחוק וכדאי שתתעמקי בזה.

אדוני השר, אני רוצה להתייחס למערכת הבקרה, לפרק ה' — נציב קבילות. אני מאמין שהכוונה לתת סוף סוף לאזרח כתובת ועל כן חשובה מאוד ההתייחסות בסעיף זה, אבל הוא לא מפורט דיין. צריך לתת לו יותר שיניים, צריך לתת כתובת ברורה לנהל קבילה וחובת תשובה לאזרח ובכך תהיה תשובה חשובה מאוד לכל אזרח בישראל.

חברי הכנסת, אומרים שתהיה אנדרלמוסיה. אומרים שזה חוק של ערב בחירות. אומרים שהליכוד לא מתכוון לבצע אותו. כבר אמרו חברי כנסת לפני: מדוע בעצם לא הגיש המערך את החוק הזה במשך עשרים ותשע שנים?

שישנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
הגיש.

רוח הכללית של העובדים העבריים בארץ-ישראל. לא עומדים למשפט מייסדיה ומניחי היסודות של ההסתדרות. לא עומדים למשפט הישגיה ופעולותיה של ההסתדרות במשך כל שנות פעולתה בארץ. על סדר-היום מונחת השאלה העקרונית והמעשית: האם יש מקום לחוק כביריאות? כן לא? תכריח-הכנסת, התשובה שלי היא כן. יש צורך ויש מקום לחוק זה.

חברי הכנסת שדיברו לאחרונה לפני הגיומו, לדעתי ב-אמרם שהצעת חוק זו אינה אלא הצעה עקרה, שהדיון אינו אלא מיותר ושהכנסת מבזוזה את זמנה. לדעתי, מי שטוען כזאת הוא שמעניק אפשרות לומר שמה שהיה במדינה נעצר, הרמורים לא מתחלפים, אין רצף, אין תנועה, אין המשך חיים. אחרת אי-אפשר להבין את הטיעון הפסול הזה, שממשלה שנותנת לה עדיין לתפקד חמישה-שישה חודשים, כנסת שעדיין עובדת במלוא עצמתה, צריכה להפסיק מכה הלכיה מפני שהיא בדרך לבחירות. שר בא ושר הולך, ממשלה קמה ושנייה בעקבותיה. צריך להניח יסודות ללא הרף, גם אם חולפות שנים, אפילו שלושים ושלוש שנים. החוק הזה חיוני. תשמעו בכל בית, בכל רחוב, מכל אם ומכל ילד. העם והמדינה והכנסת ימשיכו ויחזקו קקו ויגשימו. גם אם יתחלפו פה ושם אישים, הרצף צריך להימשך.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לדעתי אין להפקיר את האזרח במדינת ישראל והוא זכאי לטיפול רפואי הולם. יש לי שאלות אחדות ומעניין אותי מי יתנדב להשיב עליהן. האמנם כדי לקבל טיפול רפואי יש הכרח להיות חבר ההסתדרות? האם מפלגה מסוימת? האם אין בדרך הנוכחית של טיפול באזרח, כפי שהיא היום, אחת הסיבות המצדיקות מעל ומעבר לכול את הצורך בחוק זה? 700 רופאים פנו היום מעל דפי העתונות בקריאה לחברי הכנסת. האם ישימו הרופאים יד על לבם, ויצהירו על חלקם שלהם במצב הזה של הטיפול באזרח, בטרם יפנו לחברי הכנסת? מדוע להתנגד להצעת חוק זו ולהגיש מתה לאלתר? מה פסול יש בחוק? למה חברי קופת-חולים נאלצים היום לפנות לטיפול רפואי פרטי מפני שהטיפול הניתן להם אינו הולם? היכינו הרבה שנים, עתה הגיעה העת וישר כוח לשר הבריאות.

מה המצב היום? תורים בקופת-חולים ובמרפאות החוגי, האזרח משלם כל כך הרבה ולא מקבל את השירות המגיע לו. לפי דעתי טוב עושה הממשלה שהיא מזדרזת לפעול בתחום זה, גם אם הוא הונוח וטוב מאוחר מאשר לעולם לא.

אדוני שר הבריאות, בסעיף 3 לחוק יש דבר שאינו מוסבר ומפורט דיין ואני הייתי מציע לך ומבקש ממך, כאשר יונח החוק על שולחן הוועדה, לתת השלמה כדי שתהיה תמונה מפורטת על היקף השירותים, סיווגם ורמתם. החוק בסעיף זה מחייב הרחבה ופירוט-יתר.

חברי הכנסת, לא כל מה שממלכתי הוא בהכרח טוב יותר. אבל בחמישה נושאים-יסודיים נדמה לי שלא יהיה ויכוח בינינו: בריאות, חינוך, בטחון, סעד ודיוור. אלה חמשת התחומים שהממשלה, המדינה, הציבור והכנסת חייבים לתת בהם זכות לאזרח במדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, המדינה איננה עוד "מדינה בדר" וההסתדרות איננה מה שהיתה ותפקידה אינו מה שהיה בימים של טרומ-מדינה. התחלפו התפקידים וצריך לקבל את העובדות כפי שהן היום בשנת 1981. מדוע צריך משק סגור בתוך משק המדינה? האם זה באמת

המדינה שאנחנו מקימים. אני חושב שכל חוגי הציבור היו מקבלים את זאת; לומר זאת היום בשנת 1981, בא-וויה של בחירות, בהצעת חוק המנוסחת — אם תרשה לי אדוני שר הבריאות — בחפז, המלאה בסתירות, ואינה עונה על שאלות רבות מאוד, משאירה דברים רבים לתקנון — זה מעשה לא רציני.

איני מאמין, אדוני שר הבריאות, שאפשר לבצע את הרפורמה הזאת בלי קופת-חולים ונגד קופת-חולים. בהגשתה של הצעת החוק הזאת ערב הבחירות אתה יוצר עימות בלתי-נמנע עם קופת-חולים, עם ההסתדרות, עימות שבו גם שיקולים רציונאליים, אבל גם שיקולים בלתי-רציונאליים, ימלאו תפקיד חשוב. איני מאמין בזאת. אילו הייתי בא בראשיתה של קאדנציה ואומר: הבה נשב ונחשוב עם קופת-החולים, עם ציבור חברי ההסתדרות, על רפורמה יסודית של מערכת הבריאות — כולנו יודעים שהיא דרושה: איחוד, שילוב יחד, אירגון יחד וכו' — על התמודדות עם השאלות האמיתיות, אבל אתה לא משיב עליהן. אין פה תשובה.

יש שאלה אחת המטרידה אותי כל הזמן. קופת-החולים הולכת ליישובי-ספר, קופת-חולים הולכת למקומות רבים שבהם השירות איננו כדאי, איננו רנטאבילי מבחינת הרווחיות. אתה עלול בהיסח-הדעת ליצור מצב שבו כל "השכונות" תלך למוסדות פרטיים. אורי אבנרי שתי בצפון תל-אביב יאמר: לי יותר נוח לתמוך בהתארגנות רופאים שמתאימה לי; אבל בשדרות, באופקים ובמקור מות כגון אלה — שם תישאר קופת-חולים המסכנה. אתה לא נותן לזה תשובה. יש פה הרבה מאוד שאלות שהחוק הזה לא עונה עליהן.

אילו הייתי בא, כאמור, בראשיתה של קאדנציה ואומר: הבה נשב יחדיו ברוח טובה, מתוך הנחה שכולנו רוצים מערכת בריאות תקינה — אם כי יש אינטרסים פה ושם ומאניטריסטים אין טעם להתעלם, הם קיימים — הייתי אומר: ניתן לך את האשרא, ניתן לך שנה-שנתיים-שלוש שנים להסדיר את ההתלהד הזה, במשך זמן עבודתה של הכנסת, נשתדל פחות או יותר להעביר את הדברים בקונסנזוס; אתה בא בסופה של קאדנציה, לאחר שהכנסת הכריזה על התפורותה — זה לא רציני, זה מדיף ריח, אם אתה רוצה בכך או שאינך רוצה בכך, גם אם כוונתך טובות וטהורות, זה מדיף ריח של תרגיל בחירות.

קראתי לך פה בקריאת-ביניים: למה לא הגשת את החוק לפני שנתיים? ענית בכנות: לא יכולתי כי המפד"ל לא נתנה. עכשיו לא איכפת לנו כל כך מה המפד"ל אומרת כי ממילא העניין נגמר. עם כל הכבוד, זו תשובה כנה, אני מעריך את הכנות הזאת מכל הדוכן, היא די נדירה בממשלה הזאת וגם בממשלות קודמות; אבל זאת אינה תשובה אמיתית. במצב הזה אתה חייב לומר לעצמך ולנו: אני רוצה בזה אבל לא זו העת, הבה נדחה זאת לאחר הבחירות ונחשב את המאמץ הגדול הזה אחרי הבחירות, בכנסת חדשה, בהרכב כפי שיהיה אז.

לא אוכל לתמוך בהצעת החוק הזאת — אני מסכם בזה את הלבטים שלי — אני אצביע נגדה, כי אני לא רוצה לתת יד להתלקחות הנושא הזה במערכת הבחירות. התלבטתי מאוד, יכולתי גם להגיע למסקנה שאני נמנע מהצבעה. ייתכן שאילו הייתי מביא את הצעת החוק הזאת שלא בעידן של בחירות הייתי אולי נמנע, שוקל את השיקולים, את המעלות והחסרונות של הצעת החוק,

אסף יגורי (הליכוד):

איפה היו שרי מפ"ם כל השנים? מדוע הם לא העבירו את חוק בריאות ממלכתי?

שרשנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
החוק היה בקאדנציה הקודמת.

אסף יגורי (הליכוד):

אולי בגלל כמה שרים של הליברלים העצמאיים? אולי מפני שבתוכם הם, בממשלה שלהם, לא ניתן היה להגיע אל החוק הזה?

חברי הכנסת, מדוע מהלכים עלינו אימים כל הזמן בדיבורים על אומה הרוכה? במה זה מסייע? במה זה עוזר למוראל הלאומי ולפתרונות?

אני תומך בהצעת החוק, אף שאני מתקשה לקבל את כל סעיפיה. אני בטוח שעוד ניתן לעשות וייעשה הרבה בוועדה לפני הקריאה השנייה והשלישית. צריך לשנות ולשפר, אבל בעיקר, אדוני שר הבריאות, צריך לבצע את החוק.

חיי"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אבנרי, ואחריו — לחברי הכנסת מאיר כהן, האחרון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא אסתיר מפני הכנסת שאני במצוקה די רבה. אני מתלבט ומתחבט קשות לגבי הצעת החוק הזאת זה כמה ימים. מקור ההתלבטות שלי הוא בכך: אני בעד — תמיד הייתי בעד — שירות בריאות ממלכתי בחינם אחיד לכול, לפי הדוגמה הבריטית. אינני מקבל את הטענה שהמדינה איננה יכולה להרשות לעצמה, כי הציבור משלם בסופו-של-דבר בעד כל מערכת הבריאות הקיימת, בצורה זו או זו, חלק בצורת מסים וסובסידיה ממשלתית וחלק על-ידי מס חבר, השאלה היא רק: באילו תעלות או צינורות יעבור התשלום הזה לשירות הממשלתי.

אילו היה שר הבריאות מגיש הצעת חוק ברורה בכיוון הזה — הייתי תומך בה, אפילו ערב הבחירות. אבל אדוני שר הבריאות, מה שאתה מביא זו יצירת-כלאיים ואינני יכול לתמוך בה בגלל הסיבה הפשוטה — שזוהי תרגיל בחירות. להגיש הצעת חוק כזו שעות מספר אחרי שנחקק החוק להתפורות הכנסת — זה בסופו-של-דבר מעשה לא רציני.

אין שום סיכוי שחוק זה יתקבל בקריאה השלישית בכנסת הזאת. גם אילו היה מתקבל — לא היה מתבצע על-ידי הממשלה הבאה, לכן אנחנו דנים פה בהצעת חוק היוצרת עימות חמור מאוד, חריף מאוד, על בעיה מאוד מסובכת באווירה של בחירות; אינני רוצה שנושא זה הנוגע לבריאות של כולנו יידון באווירה של בחירות.

אולי טעה דוד בן-גוריון המנוח — זוהי אחת התמיהות שלי לגבי דרך חייו — כאשר קמה המדינה והוא הלאים את הצבא, פירק את הפלמ"ח ואת אצ"ל ואת לח"י, פירק את זרם העובדים והתפטר עם הזרם הדתי, אך לא הלאים את הבריאות, את קופת-חולים הכללית — שהיא חלק מפואר של היישוב העברי, אחד ההישגים הגדולים, וכל המלים היפות שנאמרו בדיון הזה מוצדקות בהחלט, אחד ההישגים המפוארים של היישוב העברי, של האומה העברית החדשה בדרך היווצרותה. יכול היה בן-גוריון לומר בשנת 1948: עד כאן, זה עובר לידי

לניצול המס האחד שלא למימון שירותי רפואה אלא לשימוש של הוועד הפועל של ההסתדרות.

ההתנגדות של המערך בכנסת נובעת משיקולים פור-ליטיים טהורים גרידא. דאגתם איננה לקופת-חולים אלא לצבירת עצמה של הוועד הפועל של ההסתדרות, קרי — מפלגת המערך. אין ספק שזכויות רבות ניתן לזקוף לזכותה של קופת-חולים הכללית לפני קום המדינה וגם בשנים הראשונות לאחר קום המדינה. עקרון העזרה ההדדית הוא מאבני-היסוד של ההסתדרות ושל קופת-חולים. אולם במשך הזמן איבדו שתייה את ייחודן העיקרי, הלא היא העזרה ההדדית. המס האחד הוא גרסבי, משלמים אותו שכירים עד לתקרה מסוימת, כלומר כל אלה ששכרם מתחת לשכר הממוצע במשק, ואילו בעלי השכר הגבוה לא שילמו מס מעבר לתקרה הנמוכה שנקבעה. את מלוא המעמסה ששאו על כתפיהם דווקא בעלי השכר הנמוך. האם זה עקרון העזרה ההדדית? לעומת זאת לפי החוק המוצע יהיו דמי הביטוח פרוגרסיביים, וזהו העקרון של העזרה ההדדית.

(חבר הכנסת ע. הדר קורא קריאת-)

ביניים)

לפי החוק המוצע תהיה גבייה לפי השכר ולא עד תקרה של 20,000 לירות. עד כה שילמו בעלי השכר הנמוך את השכר האחד, הם מימנו את קופת-חולים, ואילו אלה שהשכרם 80,000 לירות — לא שילמו. דרשנו את התיקון לדבר הזה בוועד הפועל. כעת אתם מנסים קצת לתקן.

אני אעיד כאן בדברי את הפרופסור דורון, כיום יושב-ראש הנהלתה של קופת-חולים. אין ספק שהוא ברי-סמך בנושא קופת-חולים ובריאות ממלכתית. אני שמח שהוא יושב כאן. הפרופסור דורון שהיה ידוע בעבר כד"ר דורון, איש הנגב, רופא במחוז הנגב, מוסמך לבריאות הציבור ולמינהל רפואי, בקיא בבעיה זו ששמה אירגון רפואי. ומה אמר אז ה"ר דורון: "בארץ קיים פיצול רב בשירותי הרפואה ובעיקר בשירותי הרפואה המונעת. מחד גיסא מרבית השירותים, טיפת חלב, הסברה בבתי-ספר ואחזקת מרבית בתי-החולים הם בידי משרד הבריאות, ומאידך גיסא — הרפואה היומיומית נתונה בידי קופת-חולים. סבורני כי לא רק את דעתי אביע אם אומר כי אין זה מצב ההולם מדינה מתקדמת." והוא ממשיך: "יש צורך במגמה לפתור בעיה של כפילויות והתנגשויות אינטרסים בשירותים, ובכלל של חוסר מדיניות בריאותית. בשיטה הקיימת יש מצב של חוסר אונים בתיכנון ובפיתוח האמצעים הבריאותיים. יש לשים קץ לאנארכיה זו. אל לנו להסוות בעיות תיכנון רפואי וחוסר מדיניות בריאותית על-ידי גינון בדגל ההישגים." ומה מציע הד"ר דורון דאז, הפרופסור דורון כיום: "הנהגת ביטוח חובה בריאות ממלכתי שיקף את כלל האוכלוסיה בתוקף חוק. בחוק ביטוח כזה לא רק שיהיו סטאנדארדים אחידים בנהלים, אלא אף המעמסה הכספית שהיתה מוטלת על 80% מכלל האוכלוסיה תתחלק על כל מאת אחוזיה, ונזכור שהאחוזים הנוספים כוללים את האמידים דווקא. מאידך גיסא תובטח העזרה הרפואית לכל האוכלוסיה ללא יוצא-מן-הכלל. מושג העזרה ההדדית יהיה נחלת העם כולו, המדינה תקבע תכנית-אב משמעותית-רה אורגאניזאציה שתתבסס לא על הרס הקיים אלא על תמיכה ובנייה על ביסוסו. כל אדם יהיה זכאי לאישפוז בבית-החולים הציבורי המשרת את אזורו, הרשות תדאג לתיכנון מוסדות חדשים ולפיתוח הקיימים."

ההולכת כמה צעדים קטנים לקראת היעד שאני רואה בחוק שירות בריאות ממלכתי, אבל גם הולכת צעדים מספר בכיוון ההפוך. יש לי פה רשימה של דברים — לא הייתי רוצה להרחיב את הדיבור בשעה מאוחרת זו — שורה של דברים לגופו של עניין שלא נראים לי בהצעת החוק הזאת, כגון: התניית מתן השירות בתשלום. אני רוצה שהשירות לא יהיה טעון תשלום כלל. כל אחד יזכה בשי-רות והתשלום יהיה נושא משני; נוסף עוד מנגנון מנופח; הדבר נכפה על קופת-החולים; הסכום שבו תשתתף הממ-שלה מוגבל; תהיה פגיעה קשה במחקרים רפואיים וב-עיקר — במקבלי פיצויים מגרמניה, למרות הסעיף הזה לגבי מקבלי פיצויים מגרמניה, שהרי הוא לא יעמוד במבחן המציאות. יש פה כל מיני סיבות שניתן להתווכח עליהן והייתי נמנע, אולי, אילו השווינו את זה מול זה. אבל אינני נמנע, כאשר החוק מופיע בעידן של בחירות. אני רוצה לך בצורה הפשוטה והכנה ביותר: אינני רוצה שהדבר הזה יהפוך לסלע מחלוקת בבחירות, לא בהס-תדרות ולא בכנסת.

שר-הבריאות א. שוסטק:

נדמה לי שזה היום האחרון לכהונתך בכנסת. היית יכול לעשות מעשה טוב.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

זה היום שלפני האחרון. לו היית דוחה את הגשת החוק הזה לשבוע הבא — הייתי פטור מההתלבטות הזאת. מכיוון שהגשתי זאת היום — אני אצביע נגד הצעת החוק.

הי"ר י. ברמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר כהן, אחרון הנוא-מים.

מאיר כהן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש לברך סוף סוף על הגשתו של חוק בריאות ממלכתי, אם כי החוק הוגש בתקופת סיום כהונתה של כנסת זו. אנו דנים בקריאה ראשונה של החוק, ולכל הסיעות תהיה ההזדמנות המת-אימה בשעת הדיון בוועדה בלון בכל סעיף וסעיף ולהעיר את הערותיהם, ויש הרבה מה לתקן.

למעשה, מדוע יצא קצפם של חברי המערך ומנהיגי ההסתדרות נגד החוק? מתוך הגנה על עובדי קופת-חולים? אני סבור שכוחה של ההסתדרות עדיין במתניה והיא תדע להגן על זכויותיהם של 27,000 עובדי קופת-חולים. אני שואל שאלה נוספת? מי מנע מחבר-הכנסת משל, מזכ"ל ההסתדרות, להגיש בכנסת הצעת חוק שתת-לום את דרישות ההסתדרות וקופת-חולים? מי מנע זאת?

שושנה ארבל-אלמולזינו (המערך):

מי מנע מכם — — —

מאיר כהן (הליכוד):

מי מנע מחבר-הכנסת משל להגיש הצעת חוק פרטית? יכול להיות שאפשר היה לאחד את שתי ההצעות יחד ולדון בהן במאוחד. אבל, רבותי חברי הכנסת, יצא המרצע מהשק וצריך לומר את האמת: קופת-חולים שימשה ומשמשת פרה חולבת למימון צרכי הוועד הפועל — במלים אחרות, המערך — ואני מסתמך על דבריו של סורוקה ז"ל על הנהלת ההסתדרות: "טפילים, חדלי מעש, ביוקראטיה האוכלת כל חלקה טובה על חשבון הב-ריאות והשירות לחבר", במלים אחרות, אני מתכוון בעיקר

הזה הובא היום ונצביע עליו ונעביר אותו, אני מקווה, לוועדה המתאימה.

שושנה ארבל-אלמולזינו (המערך):
שהחיינו וקיימנו והגיענו — — —

מאיר כהן (הליכוד):

אמנם ברכתי על כך שאחרי שלוש שנים וחצי של ממשלת הליכוד, ממשלה שכללה במצעה את חוק בריאות ממלכתי, הגענו ליום הזה שאנו מחוקקים את החוק הזה.

היו"ר י. ברמן:

רשות הדיבור לשר הבריאות, לדברי תשובה.

שר-הבריאות א. שופט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני קודם-כול רוצה להבטיחכם שלא אכנס לוויכוח ולא אשיב לכל השאלות. אבל אני חייב להגיב על כמה דברים שנאמרו כאן.

כמעט כל הנואמים, בעיקר המתנגדים להצעת החוק אבל גם חלק מהמחייבים אותה, טענו שאנו התעלמנו כאילו מקופת-חולים, או מקופות-החולים, בהצעת חוק זו. חבר כנסת אחד שאל: כיצד ניתן להעלות על הדעת שאפשר להגשים את החוק במציאות בלי קופת-חולים? השאלות היו: למה לא נידברו, למה לא ישבו, למה לא ניהלו משא-ומתן? חבר-הכנסת משל שאל בהתרגשות רבה: איך מגישים הצעת חוק כזו בלי להידבר קודם עם קופת-חולים?

אני רוצה לומר לכם, קודם-כול, שהיתה הידברות; אבל לא היתה הסכמה עם מרכז קופת-חולים. בתיק שלי יש אפילו סטנוגרמה של הדיונים שקיימנו עם מרכז קופת-חולים על נושא זה. היתה הידברות עם חבר-הכנסת משל ועם חברי בוועדה המרכזת. אבל מה אפשר לעשות? אנו מדברים על עניין אחד, והם מדברים על עניין שני. לא היה משא-ומתן? לא היו נסיונות חוזרים ונשנים להגיש את הצעת החוק תוך הסכמה? אבל אלה הם שני עולמות.

אני מבקש את תשומת-לכם של חברי הכנסת לשימוש במלים: ביטוח בריאות ממלכתי, וכיצד הן יוצאות מפיהם של חבר-הכנסת משל ואחרים אשר מתנגדים לחוק. הם אומרים: אני בעד חוק ביטוח בריאות ממלכתי. הגשנו פעם חוק כזה. ואני אומר לכם: לא דוברים ולא יער. הם אינם רוצים חוק ביטוח בריאות ממלכתי שמחייב את המדינה ואת החברה להבטיח לאנשים ביטוח בריאות. זה לא. הם קוראים לזה: חוק ביטוח בריאות ממלכתי; מה שהם רוצים הוא לחייב כל אורת ואורת במדינת ישראל להיות רשום בקופת-חולים. הם אומרים אמנם קופת-החולים, אבל כוונתם היא לקופת-החולים של ההסתדרות הכללית.

הצעת החוק שהבאנו לקריאה ראשונה פותחת במלים הבאות: "כל תושב ישראל מבטח בביטוח בריאות ממלכתי ויהיה זכאי לקבל שירותי בריאות בהתאם לחוק ולתקנות על-פיו". כלומר מוטלת חובה על הממשלה המגיישה את החוק לספק את שירותי הבריאות לתושבי המדינה בין אם הם רשומים בקופת-חולים ובין אם לאו. לעומת זאת החוק שלהם אומר: כל תושב במדינת ישראל חייב להיות חבר בקופת-חולים. נאמר שם: באחת מקופות-החולים, אבל הכוונה היא כמוכר לקופת-החולים הגדולה. חובה על תושבי המדינה להירשם לקופת-החולים. ולכן הם קוראים לביטוח בריאות ממלכתי. אני מבקש מחברי

תרשה לי, הפרופסור דורון. אתה ניסתת את המצע של רפי. אמנם חבר-הכנסת דיין ציטט אותו, אבל הוא מונח כאן לפני בדפוס, וחבר-הכנסת דיין מעיד שהיתה לך יד בעריכתו.

שושנה ארבל-אלמולזינו (המערך):
אולי הפרופסור דורון יכול לדבר כאן?

מאיר כהן (הליכוד):

לפרופסור דורון היתה יד בעריכת המצע בנושא רפואה ובריאות, ואצטט דבר אחד שחבר-הכנסת דיין לא ציטט: "רפי" דוגלת בעקרון שירות בריאות ממלכתי. לשם כך אנו רואים צורך חיוני בהקמת רשות בריאות ממלכתית אשר תישא באחריות כוללת לכלל צרכי הבריאות במדינה ואספקתם לכל אזרחי המדינה."

גדעון האוונר (המפלגה הליברלית העצמאית):
חבר-הכנסת כהן, אתה מרשה לי?

מאיר כהן (הליכוד):

אם היושב-ראש יאפשר.

היו"ר י. ברמן:

בבקשה.

גדעון האוונר (המפלגה הליברלית העצמאית):
קראתי את המאמר שאתה מצטט, חבר-הכנסת כהן, למען ההגינות אני חושב שתמצא לומר שהפרופסור דורון השיב על אותו מאמר באותו עתון ואולי תצטט גם אותו. אני חושב שיהיה הוגן לעשות זאת.

מאיר כהן (הליכוד):

מה שקראתי כאן זה לא המאמר שפורסם לפני חודש-שיים. אני מדבר על מאמר שפורסם בשנת 1965. מובן שכרגע, כשהוא מנהל קופת-חולים, הוא רוצה להצדיק את דבריו או לתקן את דבריו, אבל חזקה עלינו מה שחבר-הכנסת דיין הודיע, כלומר שהפרופסור דורון ניסח את המצע של רפי בעניין חוק ביטוח הבריאות.

גדעון האוונר (המפלגה הליברלית העצמאית):
הוא נימק מדוע ב-1965 חשב כך ועכשיו הוא חושב אחרת.

מאיר כהן (הליכוד):

זכורו לחשוב אחרת, אבל מובן שהוא חושב אחרת היום כאשר הוא מכהן כיושב-ראש הנהלת קופת-חולים, אם כי שום דבר לא השתנה במדינה. קופת-חולים קיימת, מוסדות הבריאות קיימים כפי שהם קיימים. שום דבר לא השתנה.

זאב ורטהיימר (שינוי — מפלגת המרכז):
אתה רוצה לומר שזה לא טוב שאדם משנה את דעתו לאחר 17 שנה?

מאיר כהן (הליכוד):

אם הפרופסור דורון, שהוא מומחה לשירותי רפואה ורפואה ציבורית, ניסח מצע כזה, מובן שיש מקום חשוב לדעתו זו המצדיקה חקיקת חוק בריאות ביטוח ממלכתי. יש אולי הרבה ליקויים וחסר בחוק הזה. החוק יובא לוועדה, בוועדה יושמעו הדעות של הסיעות השונות בעניין. יש הרבה מה לתקן. בעקרון החוק הזה הוא מחוייב המציאות. אני מברך על שסוף סוף הגענו לכך שהחוק

אורי אבנרי (מחנה שלי):
מה ההבדל?

שרי-הבריאות א. שופטק:

ההבדל הוא בחברות. אתה מוכרח להיות חבר בקופת-חולים, אחרת לא תקבל את השירות. אני אומר: באמצעות קופות-החולים, ורק באמצעות קופות-החולים, אבל לא דווקא כחבר.

אני רוצה לשאול את חברי הכנסת מה הפסול בדבר, אם אדם צריך לחכות בקופת-חולים ארבעה שבועות לצילום רנטגן, והוא מוכרח לחכות מפני שהוא חבר קופת-חולים, מה הפסול בדבר שהחוק ירשה מהיום והלאה לא לחכות אלא ללכת למוסד פרטי ולעשות שם צילום רנטגן, או למעבדה מאושרת אחרת וכו'? האם הדבר אסור? החוק מאפשר זאת, וזאת נשמת החוק שלא יהיה אדם מחוייב להיות תלוי רק בשירות שנותנת לו איזו שהיא קופת-חולים. הרי זה כל החידוש שבדבר, כל "המהפכה".

אני מבקש את חברי הכנסת לשמוע ולזכור שאני מודיע כי שירותי הבריאות יבוצעו ויושמו ויושתתו אך ורק באמצעות קופות-החולים, קודם-כול קופות-החולים, אבל לא יהיה אסור גם לקבל שירות במקום אחר, אם לא יכול האזרח לקבל בקופת-חולים את השירות הרצוי לו.

אני רוצה להתחלק אתכם בעניין שאיש לא דיבר עליו, אבל אני אדבר עליו. בזמן שעבדנו על החוק עלה בי חשש. מה יהיה אם קופת-חולים תגיד: אינני רוצה לתת שירותים. מה יהיה מחר במדינה? מה אעשה? מוסדות משלי איני מקים, וקופת-חולים תוכל להגיד שאינה רוצה לתת שירותים. השביתה של עובדי קופת-חולים היום והאיום של הרופאים בקופת-חולים יכולים גם להוכיח שהחשש שלי היה מוצדק. הם מעזיזים היום להפסיק את השירות, הם מעזיזים לא לתת שירות לחולים מפני שאין הם רוצים שאנחנו נקבל את החוק. עלה אצלי חשש שהנה אני בונה את הכול על השירותים של קופת-חולים, ומה יהיה אם היא תפסיק את מתן השירותים?

הכנסנו בחוק סעיף מיוחד, חברי-הכנסת האושר, כדי למנוע את החשש הזה. סעיף 31: "ראה השר שהדבר חיוני להבטחת מתן שירותי בריאות סדירים, רשאי הוא להחייב בצו לתקופה שיקבע, בתנאים או ללא תנאים, נותן שירותי בריאות פלוגי לתת שירותי בריאות לפי חוק זה." אנחנו חששנו שהם מסוגלים גם ללכת בדרכו זו.

חברי-הכנסת סעדיה מרציאנו אמר שהוא חושש מאוד שקופת-חולים, אשר עשתה בשכונות דברים טובים, תשנה תנאים בגלל שתרגנו על משהו ותעשה אותם גרועים יותר במקומות מסוימים. זה חשש מוצדק מאוד. לנוכח השביתה היום אני יכול להאמין שהם מסוגלים לכך. חברי-הכנסת מרציאנו, העלית נקודה נכבדה מאוד מאוד. סעיף זה יתוקן ונקבע שלא רק אם קופת-חולים מסרבת בכלל לתת שירותים אלא גם אם היא משנה את השירותים, את רמת השירותים — — — (קריאות-ביניים)

ח'י"ר י. ברמן:

אדוני השר, אני מציע שתפסיק לרגע עד שיהיה שקט.

הכנסת לשיב לב לתוכן הדברים שנשמעו היום ואתמול. הם בגדר רמייה, רמיית לשון. הם אינם רוצים ביטוח בריאות ממלכתי, הם נגד.

לכן כאשר אתם שואלים על הידברות, אני משיב: ודאי שנדברנו, אבל הם השיבו בשלילה, כי ההצעה שלנו היתה לתת חופש לאזרח לקבל את ביטוח הבריאות, את הטיפול הרפואי, ללא השתייכות לקופת-החולים מתוך חובה. אני רוצה שלפחות חברי הכנסת ידעו על מה מדובר ויבינו למה אי-אפשר היה להגיע להסכמה. אלה הם שני עולמות. ואין פלא שהחוק לא עבר. אם זכור לכם, הרי החוק לא עבר בגלל סעיף שנקרא סעיף 39. ומה אומר אותו סעיף? — חבר שעוזב את ההסתדרות — לא יוכל להיות חבר בקופת-חולים. כי כל החוק היה מבוסס על חובת רישום בקופת-חולים. האם לזה ייקרא ביטוח בריאות ממלכתי? לכן זוהי רמייה. גם היום הם בעד הנוסח הנוא, אבל הוא אינו תואם את החוק הזה.

כולם כאן מבכים את נוסח החוק. אני רוצה לקרוא באזניכם מה אומר החוק ביחס לקופת-החולים, על איזה שירותי בריאות מבוסס החוק. פרק ג' דן במתן שירותי הבריאות. אקרא את הכתיב בו.

משה עמאר (המערך):

אולי אפשר לקרוא זאת בהזדמנות אחרת?

שרי-הבריאות א. שופטק:

ודאי שאין זה מוצא חן בעיניכם שאני מסיר עכשיו את המסווה מכל הרמייה.

(חבר-הכנסת מ. הכהן קורא קריאת-ביניים)

אם יש לך הברקה, תשמור אותה לעתון "ידעית אח-רונות" של ערב שבת.

מי הם נותני שירותי הבריאות לפי חוק זה? (א) כל בית-חולים ממשלתי; (ב) כל בית-חולים שנרשם לפי סעיף 25 לפקודת בריאות העם, 1940; (ג) מוסד אחר שהשר או המנהל הכללי של משרד הבריאות הכירו בו לפי כל דין, ערב קבלת חוק זה, כמוסד רפואי ציבורי הפועל שלא לשם הפקת רווחים. מי הם המוסדות בארץ שפועלים שלא לשם הפקת רווחים? האם יש מוסדות כאלה פרט לקופת-חולים? (2) נותן שירותים אחר שאישר השר לעניין חוק זה."

אתם אומרים שאנחנו מתעלמים מקופת-חולים, מכינים חוק שלא נזכרת בו קופת-חולים. חברי-הכנסת אורי אבנרי, אני מבקש את תשומת-לבך. כל השירותים שהחוק הזה מחייב לתת הם שירותים שיינתנו על-ידי המוסדות הרפואיים הציבוריים הפועלים שלא לשם הפקת רווחים — קופות-החולים.

הודעתי קודם-לכן, ותקראו זאת גם בדברי ההסבר, שרשות הבריאות המרכזית לא תקים מוסדות משלה. היא מתחייבת שלא להקים מוסדות רפואיים משלה בשום צורה ואופן, והיא חייבת להשתית את כל השירותים על קופות-החולים הקיימות.

אמרתי בדברי ואני חוזר ואומר: השירות הרפואי יינתן באמצעות קופת-החולים. אני חוזר על כך עשרים פעם ביום: באמצעות קופת-החולים. גם המתנגדים לחוק אומרים שהם רוצים שביטוח הבריאות יהיה באמצעות קופת-החולים, אבל לדברים שלהם יש משמעות אחרת. הם רוצים בביטוח בריאות שיחייב אותך לקבל את השירות רק בקופת-חולים. זה ההבדל.

מוזכיר הכנסת נ. לורך :

(קורא בשמות חברי הכנסת) :

אהרן אבוזצירא	— אינו נוכח
אליעזר אבטבי	— נגד
אבא אבן	— נגד
אורי אבנרי	— נגד
יהודה מאיר אברמוביץ	— בעד
אהוד אולמרט	— בעד
מרדכי אלגרבל	— אינו נוכח
שולמית אלוני	— נמנעת
שלמה אליהו	— נגד
עדיאל אמוראי	— נגד
יעקב ז'אק אמיר	— נגד
שפיטק אסער	— בעד
שושנה ארבל-אלמולינו	— נגד
יורם ארידור	— בעד
שמחה ארליך	— בעד
משה ארנס	— בעד
תמר אשל	— נגד
מנחם בגין	— בעד
אליקים גוסטב בדיאן	— בעד
יוסף בורג	— נגד
צ'רלי ביטון	— נגד
יהודה יעקב בן-מאיר	— נגד
חיים בר-לב	— אינו נוכח
יצחק ברמן	— בעד
עוזי ברעם	— נגד
שלמה יעקב גרוס	— בעד
דוד גולומב	— נגד
דוד גלס	— נגד
שלמה יעקב גרוס	— בעד
חייקה גרוסמן	— נגד
פסח גרופר	— בעד
שרה דורון	— בעד
משה דיין	— נמנע
מיכאל דקל	— בעד
חיים דרוקמן	— בעד
גדעון האוזנר	— נמנע
עמוס הדרי-הורביץ	— נגד
יגאל הורביץ	— אינו נוכח
מנחם הכהן	— נגד
בנימין הלוי	— בעד
שלמה הלל	— נגד
זבולון המר	— נגד
אסתר הרליץ	— אינה נוכחת
מאיר וילנר	— נגד
עזר ויצמן	— אינו נוכח
מרדכי וירשובסקי	— בעד
זרח ורשהפטיג	— נגד
זאב ורטהיימר	— בעד
תופיק זיאד	— נגד
הלל זיידל	— אינו נוכח
יחזקאל זכאי	— נגד
מיכאל חריש	— אינו נוכח
יהודה חשאי	— נגד
תופיק טובי	— נגד
שמואל טולידאנו	— בעד
אסף יגורי	— בעד

שרי-הבריאות א. שושפסק :

לכן, חברי הכנסת, אל יבכו שמתעלמים מקופת-חולים ; אל יבכו שאנחנו חולמים להשתית את השירות שלא על קופת-חולים — השירות יושבת רק על קופת-החולים ובעיקר על קופת-חולים של ההסתדרות. השירות יהיה באמצעות קופת-חולים.

הדבר השני — — —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
עד עכשיו היה הדבר הראשון ? כמה יש לך ?

שרי-הבריאות א. שושפסק :

אני תמה שאף לא אחד, לא המזכ"ל של ההסתדרות הכ"לית ולא חברי ההסתדרות שנאמו כאן, לא מצאו לנכון להגיד מלה אחת בגנות המעשה המסוכן, המסוכן גם לגביהם. אתם יוצרים בומראנג. אם מותר לעובדים להפסיק ללא כל אבחנה את השירות לחולים מפני שהם לא רוצים שכנסת ישראל תחוקק איזה שהוא חוק, מפני שהם חושבים שחוק מעין זה עלול לפגוע בהם בעוד כמה שנים — אתם מבינים מה קרה פה היום ? ואתם אפילו לא הגבתם על הדבר הזה. אתם עוד מתפארים : העובדים צודקים. במה הם צודקים ?

(חברת הכנסת ש. ארבל-אלמולינו) :
נו קוראת קריאת-ביניים)

מה שחסר עוד הוא שאותם עובדים — ואני אומר פה דבר חמור ביותר — חסר עוד שבמקום לעשות שביחה ולא לתת עזרה לחולים כדי להגביל את אפשרות החקיקה, ייכנסו אותם עובדים, כמו שנכנסו הבולשביקים ברוסיה, לתוך הפארלאמנט כדי לא לתת לחברי הכנסת לחוקק.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

זה לא הוגן.

שרי-הבריאות א. שושפסק :

זה לא יכול לקרות ?

(קריאות-ביניים)

אל תצעקו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אתה נגד זכות ההפגנה והבעת הדעה ?

שרי-הבריאות א. שושפסק :

לא לתת עזרה לחולים כדי לא לאשר חקיקה — זו הפגנה והבעת דעה ? את מבינה מה זה ?

(חברת הכנסת ש. ארבל-אלמולינו) :
נו קוראת קריאת-ביניים)

אפילו לא גיניתם את המעשה הזה. אתם עוד תשלמו את המחיר על כך. 13 הוועדים שהוקמו — הוקמו נגד הוועד הפועל של ההסתדרות, הם לא הוקמו נגד ממשלת הליכוד. אתם עוד תזכו לתשלום ולתגמול על כך שאתם עוברים בשקט על מעשה מחפיר כזה שעשה היום.

חברי הכנסת, אני חושב שזה חוק טוב, חוק שיפעל טוב, חוק שיפעל דרך שירותי הבריאות הקיימים במדינה, ואני מבקש לאשר את החוק בקריאה ראשונה.

הי"ר י. ברמן :

חברי הכנסת, הוגשה בקשה, בהתאם לסעיף 60(ב) לתקנון, לעריכת הצבעה אישית, שמית. אנחנו נקיים הצבעה אישית, שמית, ובכן, אנחנו מתחילים בהצבעה. מי בעד הצעת החוק ?

— בעד	מרדכי צפורי	— בעד	יגאל ידין
— אינו נוכח	חיים קופמן	— נגד	גד יעקבי
— בעד	חיים קורפו	— בעד	יצחק יצחקי
— בעד	משה קצב	— בעד	גאולה כהן
— נגד	יצחק רבין	— בעד	יגאל כהן
— אינו משתתף	בן-ציון רובין	— בעד	מאיר כהן
— בעד	אמנון רובינשטיין	— בעד	יגאל כהן-אורגד
— נגד	דניאל רוזוליו	— נגד	קלמן כהנא
— בעד	יוסף רום	— בעד	אברהם כץ
— נגד	אמרי רון	— נגד	זאב כ"ץ
— בעד	זלמן שובל	— נגד	אברהם כ"ץ-עוז
— בעד	אליעזר שוסטק	— בעד	איתן לבני
— נגד	משה שחל	— בעד	דוד לוי
— בעד	דוד שטרן	— בעד	שלמה לוריאן
— נגד	שרה שטרן-קטן	— בעד	אמנון לין
— נגד	פנחס שינמן	— אינו נוכח	חנא מוויס
— בעד	דב שילנסקי	— בעד	יצחק מודעי
— בעד	יצחק שמיר	— נגד	אליהו מויאל
— נגד	משה שמיר	— אינו נוכח	ג'אבר מועדי
— נגד	אליהו שפייר	— בעד	רוני מילוא
— בעד	אריאל שרון	— נגד	אברהם מלמד
— נגד	יוסי שריד	— בעד	משה ל. מרון
— בעד	אברהם שריר	— נמנע	סעדיה מרציאנו
— נגד	מאיר תלמי	— נגד	ירוחם משל
— בעד	יוסף תמיר	— בעד	עקיבא נוף
— בעד	שמואל תמיר	— נגד	אורה נמיר
		— בעד	משה נסים
		— בעד	אמל נסראלדין
		— בעד	מנחם סבידור
		— בעד	זידאן עטשי
		— נגד	משה עמאר
		— נגד	מאיר עמית
		— נגד	נפתלי פדר
		— בעד	יחזקאל פלומין
		— אינו נוכח	שמואל פלאטו-שרון
		— בעד	מנחם פרוש
		— נגד	שמעון פרס
		— בעד	יצחק פרץ
		— בעד	גדעון פת

הי"ר י. ברמן :

חברי הכנסת, האם יש חבר כנסת ששמו לא נקרא ?
אין. תוצאות ההצבעה : בעד — 56 ; נגד — 47 ; נמנעים
— 4. החוק עובר לוועדת העבודה והרווחה.

שלמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
לא, לוועדה מיוחדת.

דוד גלס (חזית דתית לאומית) :
לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הי"ר י. ברמן :
ועדת הכנסת תקבע את הוועדה.

2. שאילתות ותשובות

התכור שבמקום, וגורל דומה צפוי גם ליער אום-צפא.

מתוך אמונה שישוּב ארץ-ישראל הוא גם שמירה על
ארץ-ישראל ונפיה, אבקש מאת כבודו להשיב לי :

1. האם כבודו ער לכך שישוּב דווקא במקום זה
יצמצם את אזורי היער המיועדים להנאת הציבור לכדי
מחצית ואפילו פחות מכך, וירחק ממנו את חיוּב-הבר ?
2. האם נשקלת אפשרות להקציב לגרעין "בני ברית"
שטח אלטרנאטיבי לישוּב ?

שר-ההקלאות א. שרון :

1. נושא בינוי הקבע של נוה-צוף (חלמיש) אינו
מיועד ליער אום-צפא. להיפך, ביער זה מיועדת להיות
פעילות תיירותית שתשמור על היער כנכס טבע וכפרוייקט
כלכלי.

2. כן.

הי"ר י. ברמן :

אנו עוברים לשאילתות ותשובות.

4106. הקמת ישוב ביער אום-צפא

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר ההקלאות ביום י"ג
בתמוז התשל"ט (8 ביולי 1979) :

בימים אלה מתעתד גרעין "בני ברית" להקים ישוב
בן 100 יחידות דיור על 10% משטחו של יער אום-צפא,
שהוא השריד האחרון ליערות אשר כיסו בעבר את השומ-
רון. יער זה מהווה נקודת משיכה למאות אלפי טיילים
מדי שנה בשנה ונמצאות בו דרך קבע חיות-בר רבות
וגדירות. לצורך הקמת הישוב יעקרו עצים רבים ותכנית
המיתאר של הישוב עדיין אינה כוללת מבני ציבור, אשר
יכרסמו חלקים נוספים של היער. מנסיון העבר הוכח
כי התפתחותה של טבעון הרסה לחלוטין את יער אלוני

בערבה. כן נמסר לי כי הופעל תקציב לקידוח מים בשביל חווה זו.

נוכח מחסור בתקציב להתיישבות בערבה, אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם הוקצב סכום להפעלת קידוח מים לחוות חוחובה שבערבה ומה גודל התקציב ?
2. מתי בדעת המבצעים לקדוח קידוח זה ?
3. נוכח המחסור במגדלי-קידוח ובתקציבים, האם יפעל משרדך להעברת המים להתיישבות חקלאית מתוכננת ולישוב חדש ?

4. האם לפי היערכות משרדך יש אפשרות לבסס את הקמתו של ישוב על גידול החוחובה בעזרת המים אשר יש בדעת "מקורות" להפיק במקום ?
5. האם יהיה מוכן כבוד השר להיפגש עם משלחת של ישובי האזור ולשקול פעם נוספת את הפעלתה במועד זה של החווה לגידול החוחובה ?

הי"ר י. ברמן :

שר החקלאות ישיב על שאילתה מס' 5811 של חברת הכנסת אברהם כ"ץ-עוז. חברת הכנסת כ"ץ-עוז איננו.

דניאל רוזוליו (המערך) :

אני מבקש מהשר לקרוא את התשובה.

רב שילנסקי (הליכוד) :

אני חושב שזה לא בסדר לעשות זאת בשעה 12 בלילה.

הי"ר י. ברמן :

זכותו של חברת הכנסת רוזוליו לבקש לשמוע את התשובה.

זאב כ"ץ (המערך) :

חברי הכנסת משתוקקים לשמוע את התשובה.

שר החקלאות א. שרון :

על-פי בדיקה שנערכה במשרדי אין הנושא בשל עדיין כלכלית ולכן הורדה התכנית להקמת החווה לגידול חוחובה מן הפרק, על כל המשתמע מכך. במידה שמשקים ייצאו לגדל חוחובה, ויש כאלה שאמנם עושים זאת, הם יקבלו סיוע ממשרד החקלאות.

ההחלטה להקצות קרקע ומים להקמת חווה היתה החלטה מזמן המערך וכך גם ההתחייבות למשקיעים האמריקניים. היתה זו החלטה בלתי-אחראית מבחינה לאומית.

האישור וההחלטה להעמיד קרקע ומים לרשות משקיעים אמריקניים להקמת חווה לגידול חוחובה נעשו בימי הממשלה הקודמת. אני הייתי זה שעצר את התהליך. הייתי רוצה לציין שהחלטה זו נתקבלה על-ידי הממשלה הקודמת בהמלצתו הנלהבת של שר התעשייה והמסחר בממשלה הקודמת. לדעתי היתה זו החלטה בלתי-אחראית מבחינה לאומית.

6143. כביש עוקף בכניסה לאשקלון

חברת הכנסת מ. שמיר שאל את שר החקלאות ביום כ"ח באייר התש"ם (14 במאי 1980) :

אודה לשר אם יואיל להשיב לי :

1. האם ידוע לשר, כי מע"צ השלימה את ההכנות לסלית כביש עוקף בכניסה לאשקלון בכביש החוף ?

5465. סמכויות הסיירת הירוקה

חברת הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר החקלאות ביום י"ט בשבט התש"ם (6 בפברואר 1980) :

בתשובה על שאילתה שלי מס' 4826 ענה השר בתשובות מיום 9 בינואר 1980 כי : "פקחי רשות שמורות הטבע, שעברו הכשרה מתאימה, קיבלו תעודות מינוי וסמכויות של שוטרים מיוחדים על-פי פקודת המשטרה. סמכויות אלו של שוטרים מיוחדים הוגבלו מראש לאותם חקוקים שבהם הוענקו לפקחי רשות שמורות הטבע סמכויות מיוחדות.

כל פקח שמונה כשוטר מיוחד הצהיר כי בעת או לצורך מילוי תפקידו הוא לא יערוך חיפוש, לא יתפוס חפץ, לא ישתמש בכוח ולא יעצור אדם אלא אם ובמידה שסמכות כזו מוענקת לו על-פי אחד החקוקים המפורטים באותה הצהרה. מכאן, שמיינום של פקחי רשות שמורות הטבע כשוטרים מיוחדים לא הוסיף להם אף סמכות אחת שלא ניתנה להם קודם-לכן."

מאחר שתשובת השר אינה ברורה די הצורך ואינה עונה במדויק על שאלתי — אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. האם כל מה שנאמר על פקחי רשות שמורות הטבע מתייחס גם לסיירת-הירוקה ?
2. אם לא, מה סמכויותיה של הסיירת-הירוקה ?
3. ב-4 בינואר 1980 טענו אנשי הסיירת-הירוקה בכליית הקשורת כי הם פעלו לפינוי מגורי בדואים משטח אימונים של צה"ל באזור רביבים. האם מתפקידה של הסיירת-הירוקה לפנות שטחי אימונים של צה"ל ?
4. בפעולה זו השתמשה הסיירת בנשק חם. האם מוסמכת הסיירת להפעיל נשק חם ?

הי"ר י. ברמן :

השר ישיב על שאילתה מס' 5465 של חברת הכנסת שמאל טולידאנו. חברת הכנסת טולידאנו איננו.

זאב כ"ץ (המערך) :

אני מבקש שהשר יקרא את התשובה.

הי"ר י. ברמן :

לפי התקנון יכול חברת הכנסת כ"ץ לבקש מהשר לקרוא את התשובה.

שר החקלאות א. שרון :

1. כן.

2-3. היחידה לפיקוח בשטחים פתוחים המכונה "הסיירת-הירוקה", אשר אנשיה ממונים ופועלים כפקחים בשמו ובמינויו של מינהל מקרקעי ישראל, סייעה לצה"ל בנושא פינוי פולשים משטח-אש בתאריך 4 בינואר 1980 באזור הסמוך לקיבוץ רביבים. הפעולה נעשתה בשיתוף עם צה"ל, בימתו ועל-פי הזמנתו, וזאת בהתאם לנוהל קבוע העוסק בהקצאה ובפיקוח על שטחי מינהל מקרקעי ישראל שהוקצו לצה"ל לצרכי אימונים. לפקחים אלו הסמכות ואף החובה לפקח ולאכוף את החוק. לא היה במהלך הפעולה כל שימוש בנשק חם.

5811. הקמת חווה לגידול חוחובה

חברת הכנסת א. כ"ץ-עוז שאל את שר החקלאות ביום י' באדר התש"ם (27 בפברואר 1980) :

נמסר לי כי קיימת תכנית להקמת חווה לגידול חוחובה

6787. מחירי קרקע באזור התעשייה באשקלון

חברת הכנסת י. תמיר שאל את שר החקלאות ביום כ"ב באלול התש"ם (3 בספטמבר 1980):

ראש עיריית אשקלון מתריע נגד המחירים הגבוהים של הקרקעות באזור התעשייה של העיר, דבר המרתיע מפעלי תעשייה מלבנות מפעלים בשטח שהוכשר לכך ועומד ללא שימוש. מספר המובטלים היום באשקלון עולה על 1,000 איש, בתוכם חיילים משוחררים.

יואל השר להשיב לי:

1. האם הנאמר על-ידי ראש העיריה נכון?
2. אם כן, מדוע לא יועמדו הקרקעות באזור התעשייה לשימוש בתנאים שיאפשרו משיכת תעשיות לאזור?

היו"ר י. ברמן:

אבקש משר החקלאות להשיב על שאלתה מס' 6787 של חברת הכנסת יוסף תמיר. הוא איננו באולם.

זאב כ"ז (המערך):

אבקש לקרוא את התשובה.

שר החקלאות א. שרון:

הקרקע תוכננה ופותחה על-ידי "מינהל מקרקעי ישראלי לשיווק" על-פי שומת השמאי הממשלתי. על-פי בקשת משרד התעשייה, המסחר והתיירות אישרה הממשלה מעמד של אזור פיתוח ב' לאזור התעשייה.

בסיכום של משרד התעשייה, המסחר והתיירות והוצר עם מינהל מקרקעי ישראל מתאריך 3 בנובמבר 1980 נקבע כי המינהל ישווק את המגרשים על-פי טבלת מחירים לאזורי פיתוח שנקבעה על-ידי משרד התעשייה, המסחר והתיירות.

הפעלת סיכום זה השוותה את מחירי הקרקע המפותחת באזור התעשייה באשקלון לאזורי תעשייה אחרים שנקבעו כאזורי פיתוח ב'.

6870. המיציפים והישובים החדשים בגליל

חברת הכנסת ד. רוזלוי שאל את שר החקלאות ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980):

מי שמבקר במיציפים וביושבים החדשים בגליל מתרשם מן המאמץ ההתיישבותי הנעשה שם, אך בחינה קרובה יותר של הנושא מצביעה על עיכובים ותקלות חמורים ביותר הגובעים מחוסר תקציב ממשלתי, עיכובים העלולים לסכן את קיומם של הישובים והמיציפים ולגרור להתפוררות של קבוצות המתיישבים בחלק מהם. עם בוא החורף הראשון לאזור קשה זה נמצאים המיציפים ברובם ללא כבישי גישה, ללא טלפונים, ללא תשתית מסודרת בתוך הישוב, כגון מדרכות, ובפיגור בנבייה לדיר; וכן ישובים שצריכים לקום ושהגרעינים המיועדים להם מחכים כבר יותר משנתיים לבניין הנקודה, נמצאים במצב של חוסר התקדמות בהכנת תשתית ובינוי — תחרימים שהם באחריות הממשלה — דבר המעמיד בסימן שאלה את קיום הגרעינים, המורכבים בחלקם ממבוגרים.

בהקשר לכך אבקש מכבודו שישב על שאלותי:

1. מה היא חלוקת האחריות התקציבית בין הסוכנות לממשלה בנושא המיציפים והישובים בגליל?
2. מה הוא הסכום שהשקיעה הממשלה על משרדיה השונים במיציפים וביושבים בגליל?

2. האם נכון כי לשם ביצוע עבודה זו תיגזל אדמה חקלאית?

3. האם ניתנה הסכמת משרדך לתכנית זו?

היו"ר י. ברמן:

שר החקלאות ישיב על שאלתה מס' 6143 של חברת הכנסת משה שמיר. חברת הכנסת שמיר איננה.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):

אני מבקשת מהשר לקרוא את התשובה.

שר החקלאות א. שרון:

1. הסדרת מחלף הכניסה לאשקלון אושרה בהליכים הרגילים על-ידי הוועדה המחוזית לתיכנון ובנייה וקיבלה תוקף חוקי מחייב. לפי תכנית המיתאר, המחלף בלבד נמצא על קרקע חקלאית.

2. בטרם התחליטה הוועדה המחוזית היא קיבלה את אישורה של הוועדה לשמירת קרקע חקלאית אשר חייבה את השינוי בתכנית המיתאר משטח ציבורי פתוח לדרך.

3. לאור הנ"ל אין משרדי רואה במקרה זה מקום להתערבות.

הפיכת קרקע חקלאית לקרקע בנויה היא תהליך מסוכן. בימי הממשלות הקודמות שרר בעניין זה מצב הגובל ממש בהפקרות. בשנים 1950 עד 1977 הפכו 1,200,000 דונאם של קרקע עידית לקרקע בנויה. אני רוצה לציין שבסך-הכול בישראל יש 4,000,000 דונאם של קרקע מעובדת. בארבע השנים האחרונות הקדשתי לעניין זה תשומת-לב מיוחדת. עצרתי את הסחף ורק 30,000 דונאם שונו עוד. המאבק על שמירת קרקע חקלאית הוא מאבק מתמשך וארוך. לצערי התחילה עצירת התהליך מאוחר, אבל אני יכול להגיד שבארבע השנים האחרונות נעצר התהליך.

6721. תכנית ביוב ברחוב זייד בקריית-טבעון

חברת הכנסת א. יגורי שאל את שר החקלאות ביום כ"א באב התש"ם (3 באוגוסט 1980):

נמסר לי כי מבצעי תכנית הביוב הארצית מחייבים שכונות שלמות ואזרחים בודדים להשתתף במימון ההתחברות לרשת הביוב, גם כאשר אין צורך חיוני בהשקעות-עתק לפתרון הבעיות.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. האם נוכח הבעיות התקציביות אין מקום לבחון מחדש את דחיפות המשך הביצוע של כל תכניות הביוב במתכונתן הראשונית?
2. האם קיימת השתתפות של הבנק העולמי בביצוע הפרוייקטים האלה? אם כן, מה הוא שיעור ההשקעה ותנאי קבלתה?

תשובת שר החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. גם מבחינת הבריאות, גם מהבחינה הסביבתית וגם מבחינת ההגנה על מקורות המים מפני זיהום אין להימנע מביצוע תכניות ביוב.
2. ההלוואות, הן ממקורות ישראליים והן ממקורות חיצוניים, מאפשרות ביצוע הפרוייקטים בלא להטיל נטל מוגזם על הרשויות.

ודאי לא אחראית. ללא ספק היא לא ענתה על השאלתה ששאלתי.

6890. חברת "אגרידב"

חבר-הכנסת מ. דקל שאל את שר החקלאות ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980):

לפי פירסומים בעתונות אמורה חברת "תה"ל" לרכוש את מניותיה של חברת "מקורות" בחברת "אגרידב" ולמכור לחברה פרטית.

לפי אותן הידיעות הצהיר המנהל הכללי של החברה הפרטית: אם תוצע החברה כולה למכירה, נבדוק את פרטיות של ההצעה. אין כוונת החברה הפרטית לקנות חלק ממניות "אגרידב".

בהקשר זה הגני שואל את השר בנושא "אגרידב" בכללותו ובעניין המכירה בפרט:

1. האם קיימת מערכת פיקוח מטעם משרד החקלאות על פעולות חברת "אגרידב", כדי שידע חקלאי אשר נמסר לארצות אחרות לא ישמש ליצירת מערכת תחרותית לאותם גידולים חקלאיים אשר מדינת ישראל מייצאת לחוץ-לארץ?

2. אם התשובה לשאלה 1 היא חיובית, איך בנויה מערכת הפיקוח, מה הכלים אשר ברשותה ואיך היא מפעילה כלים אלו להשגת מטרה זו?

3. האם בעבר אירע שמידע חקלאי אשר נמסר על-ידי גורמים ישראליים למדינות אחרות שימש מנוף ליצירת שוק תחרותי ליצוא הישראלי?

4. האם פיקוח כפי שהוא קיים, אם קיים, יכול להיות מופעל גם אם חברת "אגרידב" תהפוך לחברה מסחרית שרק שיקולי רווח והפסד לנגד עיניה?

5. האם, על בסיס תשובתך לשאלה 4, אתה תומך במכירת מניות חברת "אגרידב" כולן או מקצתן לגורמים פרטיים או ציבוריים, לא ממלכתיים?

הי"ר י. ברמן:

השר ישיב על שאלתה מס' 6890 של חבר-הכנסת מיכאל דקל, שאיננו באולם.

אמרי רון (המערך):

אבקש לקרוא את התשובה.

שר-החקלאות א. שרון:

1. חברת "אגרידב" איננה עומדת להימכר לחברת תה"ל, וודאי שאינה עומדת למכירה לגורם פרטי כלשהו. החברה תמשיך לפעול כחברה עצמאית של משרד החקלאות. רק המניות שבידי חברת "מקורות", שליש המניות, עשויות אולי — אני מציין: אולי — להיכרש על-ידי חברת תה"ל.

הפעילות של חברת "אגרידב" מבוססת על שילוב של שיקולים ממלכתיים ביצוא ידע ותשומות עם העקרון שהחברה צריכה לשאת את עצמה.

2. הפיקוח על חברת "אגרידב" וכן על פעולותיה המסחריות של חברת תה"ל היא בידי הגורמים הבאים: משרד החקלאות וכן מועצות המנהלים הממונות רובן ככולן על-ידי שר האוצר, שר החוץ ושר החקלאות בעצמו. פיקוח כזה אינו משאיר פרצות. יחד עם זאת קיימות פרצות בנושא יצוא של ידע כתוצאה מפעולותיהם של גורמים פרטיים, פעולות שאינן מבוקרות.

3. מה הוא אחוז ההשתתפות בפועל של הממשלה בסכום ההשקעה התקציבית של הסוכנות היהודית?

4. מה בדעת הממשלה לעשות כדי לקדם את מחוץ-ייבותיה כלפי הצהרותיה לגבי יישוב הגליל?

שר-החקלאות א. שרון:

1. כל כספי ההתיישבות כולם הם כספי העם היהודי. החלוקות הן פנימיות לצרכי נוחות ואתה הרי יודע זאת. את הררית בגליל ואת אלוני-שבות בשומרון, את שילה בשומרון ואת הר רביד בגליל בונים אותם האנשים, המחלקה להתיישבות והחטיבה להתיישבות, כמו שאת מעלות בגליל ואת מעלה-האדומים ביהודה בונה משרד הבינוי, וכולם עושים זאת מצויין.

איך מתחלק הכסף ומדוע הכסף הזה מופיע בסעיף זה או אחר? נדמה לי שמי שמקובל עלי — ואתה מקובל עלי — כאיש התיישבות אחראי כדאי שלא ישאל מדוע. כדאי גם שלא אסביר מדוע. אתה יודע מדוע. הכול בא מאותה קופה.

2. לפני כשלוש שנים הבאתי לממשלה את ההצעה ליישוב מואץ של הגליל. שלושה גורמים עיקריים הביאוני לכך: (א) קפאון כמעט מוחלט בהתיישבות בגליל במשך שלושה-עשרה שנים. מעניין לבדוק ולראות כמה שאילתות בעניין זה שאלתם בשלוש-עשרה השנים האלה. אני מציע לכם לבדוק בכמה שאילתות שאלתם מדוע הוקם בשלוש-עשרה השנים האלה רק ישוב אחד בגליל בשם חזון. מעניין כמה שאילתות שאלתם.

(ב) העובדה שיהודים החלו להדיר רגליהם מן הגליל. (ג) התחלה של דיבורים על אוטונומיה לערבים בגליל.

ואמנם הממשלה אימצה החלטה נועזת וביצעה אותה, והגליל שינה את פניו ודמותו לחלוטין. כיום זה גליל אחר.

3. מאחר שמאמץ ההתיישבות בכל חלקי ארץ-ישראל בארבע השנים האחרונות הוא ללא תקדים בהיסטוריה של מדינת ישראל, יש קשיים ויהיו קשיים. לפני עמדו שתי אפשרויות: האחת — לבנות לאט, תוך השלמת כל ישוב; השנייה — לפרוס קודם-כול את המפה ההתיישבותית כולה (וכדאי לציין שדווקא במקומות הקשים אין מחסור במתיישבים), ורק אחר-כך לחזק. בדרך זאת בנו הוריגו את הארץ, והם לא טעו. אני בחרתי בדרך השנייה, ונדמה לי שלא טעיתי, וזאת בעיקר לנוכח החשש — אני מודה שהחשש הזה ליווה אותי והשפיע עלי לא במעט — שאולי תחזור פעם לשלטון ותקפאו מחדש את ההתיישבות.

הי"ר י. ברמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת רוזוליו.

דניאל רוזוליו (המערך):

אדוני השר, אני מבקש לדעת מדוע לא קיבלתי תשובה על השאלות ששאלתי.

שר-החקלאות א. שרון:

קיבלת לפי מיטב יכולתי את התשובה האמיתית.

דניאל רוזוליו (המערך):

אני רוצה לקבוע עובדה שקיבלתי תשובה מנוסחת בשלושה סעיפים, מאוד מעניינת, מאוד לא מדויקת,

הישוב מי-עמי 6891

חברת-הכנסת ע. הררי-הורביץ שאל את שר החקלאות ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980):

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מתי הוקם הישוב מי-עמי?
2. לכמה יחידות מתוכנן הישוב וכמה משפחות יושבות בו בפועל?
3. כמה אמצעי-ייצור עומדים לרשות הישוב (מים, קרקע, בשר, ביצים)?

שר-החקלאות א. שרון:

1. הגוף המחזיק כיום בישוב מי-עמי עלה על הקרקע בשנת 1972 כישוב קבע.

2. א. הישוב מתוכנן ל-80 יחידות חקלאיות, ובפועל קיימות בו 26 יחידות. ב. בשלבי קליטה נמצאות 20 משפחות נוספות. יחידות הדיר עבורן תושלמנה בעוד כארבעה חודשים.

3. אמצעי הייצור העומדים לרשות הישוב: כותנה — 2,130 דונאם; פרדס נושא פרי — 270 דונאם; פרדס צעיר — 50 דונאם; מטעים נשירים — 100 דונאם; הכי שרת מטע לנשרים — 35 דונאם; חיטה — 150 דונאם; מרעה טבעי — 2,700 דונאם; ייצור — 126,000 אפרוחים של הודים; ייצור מיכסות בשר להדים — 770 טונה. הכנסה ברוטו בהתש"ס — 98 מיליון לירות.

באזור מי-עמי נמצאים בימים אלה שבעה ישובים בשלבי הקמה. אזור מי-עמי היה בתקופה האחרונה בסולם עדיפויות ראשון מבחינת השקעות בהתיישבות, במגמה להוציא את הישוב מי-עמי מבדידותו המזהרת באזור חיוני ורגיש זה. באחרונה נעשה מאמץ התיישבותי בקנה מידה גדול, ואנו מצויים בשלבי הקמה של שבעה ישובים כיום באזור זה, שהם: מענית ב', ברקאי ב', גבעת-עוז ב', כל אלה מהעבר הזה של מה שהיה הקו הירוק; ובגוש ריתן — ריתן שכבר הוקם, חניגית שכבר הוקם, חניגית ב' — שהתחלה בעבודה בו, דותן — שהוקם.

הייתי אומר את דברי רק לגבי האזור, מבלי להיכנס כרגע לפרטים, כי לא נגעתי כאן במספר התושבים שיש בריחן ולא נגעתי גם בהחלטה של ועדת גבתי לגבי גבעת-עוז ב' שניתנה לאותה תנועה התיישבותית שהיא אולי תנועה מאוד סימפטית אבל אין לה כוח ליישוב. הייתי רוצה להעיר שבאזור זה יש לנו דוגמה נוספת להסרתה השיטה של שמירת המשבצות. נדמה לי שהדבר הזה עומד לבוא על תיקונו בקרוב בהצעת חוק פרטית שעומדת להיות מוגשת בכנסת.

היו"ר י. ברמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת הדר.

עמוס הררי-הורביץ (המערך):

כדי למנוע פירושים מוטעים כאילו אני מציע ליטול אמצעי ייצור מהישוב מי-עמי, ומאחר שאני חושב שהמקום הזה נמצא בנקודה רגישה מאוד, והא ראייה הישובים שאותם מקימים בסביבתו — האם אין זה מן הראוי שה משרד הרוחץ על הישוב הזה להגדיל את האוכלוסיה בקצב הרבה יותר מהיר מאשר זה הקיים עד עכשיו?

שר-החקלאות א. שרון:

אנחנו מטפלים בזה. אני אישית מטפל בישוב הזה

ובישוב ריתן השייך לאותה תנועה, ואף פניתי לפני כמה ימים לתנועתך שלך במגמה לנסות ולשנות את ההחלטה של ועדת גבתי שקבעה גם את גבעת-עוז ב' לרשות אותה תנועה, אשר כפי שאמרת היא תנועה מאוד סימפטית, אין לי שום דבר נגדה, רק בעדה, אבל אין לה הכוח ליישב. אני יכול לומר שבריתן יש שמונה משפחות, שעם שלוש מהן אני נאבק באופן אישי שלא יעזבו. הצבעתי על כך שאנחנו עושים שם מאמץ, אבל יש לנו פה דוגמה בולטת של הנסיון הזה שיש לו יתרון — אינני בא לפסול אותו, היו לו הרבה מאוד יתרונות — אבל לעתים הוא מתנכל לנו, הוא פוגע בנו. הנסיון הזה לנסות ולרכז גוש שיהיה מבוסס כולו על תנועה אחת, אפילו אם היא אינה מסוגלת להרים זאת, הוא לפי דעתי דבר מסוכן. אני אנסה לתקן את זה לגבי גבעת-עוז ב', אני יודע שזה תמיד מעורר סערה, אבל אני מתכוון לנסות ולתקן.

עמוס הררי-הורביץ (המערך):

יכול להיות שהאינטרס של הישוב הוא למנוע את גידולו.

שר-החקלאות א. שרון:

יש כאן בעיה כזאת. מי-עמי הוא ישוב שקולט באיטיות רבה, יותר ממה שאנחנו רגילים במקומות אחרים. המקום הוא בעל חשיבות רבה. לכן בנוסף לכל הישובים שמגנתי שם — דותן, ריתן, חניגית וחניגית ב' — הוספנו במקום הזה עוד שלושה מיצפים שיהפכו לישובים: האחד קיבוץ, זו מענית ב', ועוד שניים קהילתיים. אני מקווה שהם יהיו לישובים במשך הזמן. אנחנו רגישים לנקודה הזאת, ואנחנו משתדלים. יש לנו בעיה במקרה הזה עם תנועה שאין לה הכוח להרים את העניין.

המצב בישובי הפיתחה 6953

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר החקלאות ביום ב' בכסליו התשמ"א (10 בנובמבר 1980):

בעבר הבטחת לאמור: עד למועד הפיגוי מסיני, באפריל 1982, לא רק שישובי הפיתחה ותושבי ימית ואופירה לא יפנו, אלא שהמשלה תראה בעין יפה אם יימשכו חייהם שם כרגיל.

לנוכח זאת אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הממשלה עומדת עדיין על הבטחתה זו?
2. האם יש אמת בדיעות המתפרסמות בכלי-התקשורת על פיגוי מוקדם של ציוד חקלאי מישובי הפיתחה וכן על סגירת בתי-הספר באזור לקראת שנת הלימודים הבאה?

שר-החקלאות א. שרון:

1. כן.

2. לא. הודענו בעבר כי בכוננתנו לאפשר חיים תקינים עד ליום הפיגוי, משתי סיבות: (א) לאפשר למפונים חיים תקינים ככל האפשר עד ליום הפיגוי; (ב) על כל מקרה, שאני מקווה שלא יקרה, חשובה נוכחות בשטח על כל המשתמע ממנה.

3. אין ספק שתקופת המעבר קשה והיא אף תחמיר ככל שמועד הפיגוי יתקרב.

היו"ר י. ברמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת גאולה כהן.

הובעה דאגה לעתיד משק המים והועלו חששות ל"קאטאס" טרופה הצפויה בתחום זה", מפני ש"מקורות" לא ערוכה להתמודד עם הבארות וההשקעות בהתפלת מים מתבצעות באמצעות טכנולוגיות יקרות.

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

1. כמה ישקיעו בשנת 1980/81 בפיתוח משק המים ?
2. מה הן התחזיות להשקעות בשנת 1981/82 ?
3. מה נעשה בתחום התפלת המים ?
4. היש מדיניות של חסכון במים ואם כן — מה היא ?
5. מה הסיכויים לגלות מקורות מים חדשים ?

תשובת שר-החקלאות א. שרון :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תכנית ההשקעות הרב-שנתית במשק המים למשך 20 השנים הבאות מסתכמת ב-40 מיליארד לירות במחירי 1979.
2. מאז 1978 ועד היום מתבצע מדי שנה החלק היחסי מתוך האומדן הכולל. יתר-על-כן, מאז 1977 נמצאת עקומת תקציב הפיתוח למים בקו עלייה. מאז סיומו של מפעל המוביל הארצי ב-1964 לא נעשו פעולות פיתוח בהיקף כזה. בתקציב 1977, שנתה האחרונה של הממשלה הנוכחית, היתה ירידה ריאלית ב-2%; ב-1978 — עלייה ריאלית ב-43%; ב-1979 — עלייה ריאלית ב-38%; וב-1980 — עלייה ריאלית ב-10%.

3. בתחום ההתפלה נעשית עבודה מקפת בהקמת מיתקן חצי-חרושי משותף לנו ולממשלת ארצות-הברית.
4. קיימת מדיניות חסכון וכדוגמה ניתן להראות את חודש השיא של קיץ 1979, עת החסכון היה בשיעור 4% לעומת התצרוכת הממוצעת הרב-שנתית; בקיץ 1980 נחסכו 14%.

5. אם יועמדו מקורות המימון הנדרשים בעתיד, כפי שעשתה זאת הממשלה הנוכחית, ניתן יהיה להוסיף מקורות מים נוספים בהיקף של כ-500 מיליון מ"ק לשנה, הכר-לים: מי תהום כינרת וירמון, מים קולחים ומושבים, מי גאיות והתפלה.

7200. עלות הקמת ישרב בנגב למתקראים
"כושים עבריים"

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החקלאות ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980) :

ועדת גלס המליצה להקים בנגב ישוב לאלה הנקראים "כושים עבריים".

ראשי הכת כבר הודיעו שדרישתם היא גם לקבל את כל הזכויות כדוגמת העולים החדשים.
מאחר שההתנחלות היא בתחום פעולת כבוד, שאלתי היא :

כמה צריך לעלות ישובם בנגב של כ-4,000 בני הכת הנמצאים בישראל (לפי הערכה), בתנאים כמצויין לעיל ?

שר-החקלאות א. שרון :

עלות הקמתה של יחידת משק חקלאית על-פי תקן המחלקה להתיישבות בתבל הבשור הוא כמיליון שקל במחירי היום. זאת-אומרת, כעשרה מיליון לירות.

גאולה כהן (התחיה —בנא"י) :

לאור מה שאמרת עכשיו, כבוד השר, האם משרדך יעודד, יעזור ויסייע במשאבים ובציוד לכל הישובים שיצרו להיות שם עד היום האחרון ? לא רק שהוא לא יפרק ציוד, אלא ממש יעזור ויסייע ?

שר-החקלאות א. שרון :

אני יכול לתת תשובה חד-משמעית באשר לסיוע שיינתן. אנחנו מטפלים בישובים אלה כאילו היו ישובים לכל דבר ובכל מקום אחר.

אינני רוצה לעסוק כאן בנושא הציוד. זה נושא רגיש, וצריך גם לחשוב מה יכול לקרות אחר-כך. מדובר בציוד וברכוש שיכול לשמש אולי בסיס למטרה שאיננו רוצים שישמש. לכן, במה שגוע לסיוע לחיים במקום עד הרגע האחרון האפשרי מבחינת תכנית הפינוי — הם מקבלים את הסיוע עד המועד האחרון.

בנושא הציוד לא נחתה תשובה מחייבת, מפני שצריך להבחין פה בין דברים שהם הכרחיים לקיומם במקום לבין דברים אחרים, וכל זה תלוי במערכת שלמה של שיקולים מה כדאי להשאיר במקום ומה אסור להשאיר במקום. יש דברים שאסור להשאיר במקום.

7016. תוואי הכביש המהיר המתוכנן מלוד לחדרה —
פגיעה באדמה חקלאית

חבר-הכנסת א. רון שאל את שר החקלאות ביום ח' בכסליו התשמ"א (16 בנובמבר 1980) :

גודע לי כי המועצה לתיכנון ובנייה שליד משרד הפנים אישרה תוואי לכביש מהיר (אוטוסטאדה) ממחלף לוד לחדרה; תוואי זה — אם יאושר גם על-ידי ועדת הקרקעות החקלאיות — יפגע בעשרות אלפי דונאם של אדמה חקלאית המעובדת היום על-ידי מושבים וקיבוצים בתחומי המועצות האזוריות מודיעין ודרום-השרון.

אבקש להשיב לי :

1. מדוע לא ניתן להזיז את התוואי המתוכנן קילומטרים אחדים מזרחה, כדי שיעבור באזורי הגבעות הנמוכות שאינן מעובדות היום ?

מה בדעת השר לעשות למניעת פגיעה בהיקף האמור הנובעת מביצוע התוואי המתוכנן ?

שר-החקלאות א. שרון :

1. אין המדובר בתוואי לכביש מלוד לחדרה אלא מלוד עד הכניסה לכפר קאסם.

2. לבקשת המועצה לשמירת קרקע חקלאית שדנה בתכנית, מע"צ בודק עתה תוואי חלופי, באופן שהפגיעה בקרקעות חקלאיות תהיה מצומצמת ככל האפשר.

אני מפנה שוב גם אותך לתשובה שנתתי בעניין שמירה על קרקע חקלאית, ואני מקווה שכל מי שיהיה בתפקיד שאני נושא בו, ימשיך לעמוד על המשמר וימנע בכוח הפיכת קרקע חקלאית לשטח בנוי, דבר שהיה בגדר הפקר ממש במשך שנים רבות.

7172. עתיד משק המים

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר החקלאות ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980) :

בישיבת הדירקטוריון של "מקורות" מלפני שבוע

7485. השתלטות תושבים ממטולה על קרקע השייכת למינהל מקרקעי ישראל.

חבר-הכנסת מ. דקל שאל את שר החקלאות ביום ז' בשבט התשמ"א (12 בינואר 1981):

בעתון "מעריב" מתאריך 23 בדצמבר 1980 הופיעה ידיעה תחת הכותרת "תושבים ממטולה השתלטו על קרקע השייכת למינהל".

בגוף הידיעה נאמר שתושבים ממטולה השתלטו על קרקע של המינהל בטענה, שבזמנם מסרו איכרי מטולה קרקע שבבעלותם לרשות המדינה להקמת משקים חקלאיים בשביל הבנים במושב ולשם בניית שיכונים לעו"ל. לפי דברי האיכרים הובטח אז, שבתמורה לכך תעמיד המדינה לרשותם קרקע חלופה. לפי דבריהם דבר זה לא נעשה עד היום. לכן הם היו "נאלצים לתפוס קרקעות בכדי לממש את זכויותיהם".

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן, מדוע לא הועמדה עד היום קרקע חלופה לרשות האיכרים?
3. אם כן, מה עומד מינהל מקרקעי ישראל לעשות כדי לממש את זכויות האיכרים במטולה?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה איננה מדויקת. מתושבים במטולה נגרעו חלקות קרקע בגדלים שונים הן מטעמים של רזרבה קרקעית לדור ההמשך והן להקמת גדר הבטחון לאורך הגבול.

2. כתוצאה מקירבת הגבול היו בעיות קשות במ"ד ובהסדרה המדויקת והן גזלו זמן ניכר.

3. איכרים מספר אמנם עשו דין לעצמם והכשירו דונאמים אחדים של אדמות טרשים שהיו צמודות לחלקותיהם. מדובר בסך-הכול בלא יותר מ-60 דונאם בכל מטולה. מינהל מקרקעי ישראל עורך עתה מיפוי מדויק בשטח לקביעת השינויים שחלו בו לאחרונה. עם קבלת המיפוי המדויק, לרבות השטחים החדשים שהוכשרו ושטחים שניתן להכשירם, תיערך הקצאת האדמות לאיכרי מטולה באופן שלא ייפגעו זכויותיו של איש.

היו"ר י. ברמן:

תודה לשר החקלאות.

שר-החקלאות א. שרון:

יש עוד שאלתה של חבר-הכנסת אליהו שפיזר, ואני אעביר את התשובה לפרוטוקול.

6394. הקצאת מגרשים לבנייה בתרשיחא

חבר-הכנסת א. שפיזר שאל את שר החקלאות ביום ב' בתמוז התש"ם (16 ביוני 1980):

מועצת תרשיחא מתלוננת על אפליית ביחס למעלות בכל הקשור להקצאת מגרשים מטעם מינהל מקרקעי ישראל לבנייה עצמית בשביל הדור הצעיר.

7231. תכנית לאיכולו ויישוב צעירים בעיירות-הפיתוח

חבר-הכנסת ע. ברעם שאל את שר החקלאות ביום ח' בטבת התשמ"א (15 בדצמבר 1980):

המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה הגישה לך ולמינהל מקרקעי ישראל תכנית לאיכולו וליישוב צעירים בדרך קואופרטיבית במסגרת שכונות קהילתיות חדשות בעיירות-הפיתוח ובחבלי ההר והגבעות בישראל.

אבקש להשיב לי:

1. האם טיפל השר בתכנית או העלה אותה בפני ועדת השרים לענייני התיישבות?
2. אם כן, מה היא התייחסותו לנושא?
3. אם לא, מדוע?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

התכנית נשלחה אלי על-ידי חבר-הכנסת עוזי ברעם והעתקה נשלח למנהל המינהל. לפני פנייתו, וללא כל קשר לפנייתו של חבר-הכנסת ברעם, החליטה הממשלה על הקמת ישובים קהילתיים על הגבעות השולטות והצורפות על מישור החוף המיושב בצפיפות. ישובים אלה, המוקמים משני צדי מה שהיה הקו הירוק, ממוקמים במקומות התורמים לבטחונה ולהתפתחותה של מדינת ישראל. עם כל הכבוד למשמרת הצעירה — קיימים מוסדות ממלכתיים שתפקידם לספק בנושאים אלה.

7295. נתונים שונים שנמסרו לכנסת על-ידי

שר החקלאות ועל-ידי אנשי מינהל מקרקעי ישראל

חבר-הכנסת ש. טולידאנו שאל את שר החקלאות ביום ט"ז בטבת התשמ"א (23 בדצמבר 1980):

בנאומך בכנסת ביום 27 באוקטובר 1980, בעניין בית גרייבר ציטטת ממכתבך לראש הממשלה לאמור: "מצויים היום אלפי בתים אשר הוצאו להם צווי הריסה...". על-פי העתונות מסרו נציגי מינהל מקרקעי ישראל בדיון על הנושא בוועדת הפנים של הכנסת כי מספר צווי ההריסה הוא 79 בלבד.

אודה לכבוד לשר אם ישיב לי:

1. כמה צווי הריסה שלא בוצעו אכן קיימים היום?
2. האם מסרת אינפורמציה בלתי-מדויקת למליאת הכנסת או שנציגי מינהל מקרקעי ישראל מסרו אינפורמציה בלתי-מדויקת לוועדת הפנים של הכנסת?

היו"ר י. ברמן:

שר החקלאות ישיב על שאלתה מס' 7295 של חבר-הכנסת שמואל טולידאנו. איננו באולם.

ואב כ"ן (המערך):

אני מבקש לקרוא את התשובה בעניין צווי ההריסה.

שר-החקלאות א. שרון:

יש להבדיל בין צווי הריסה שהוצאו לגבי מבנים בלתי-חוקיים העומדים על מקרקעי המדינה ושהוצאו על-פי בקשת מינהל מקרקעי ישראל לבין צווי הריסה לגבי מבנים בלתי-חוקיים אחרים, שאינם על אדמת המדינה וצווי הריסה בגינם ניתנו על-פי בקשת גופים אחרים: ועדות תכנון, רשויות מקומיות וכו'. לכן אין סתירה בין התשובות.

במגרשים אלה גדולות פי כמה מזכויות הבנייה על מגרשים דומים במעלות, מאחר שניתן לבנות עליהם 400 מ"ר בארבע קומות, בעוד שבמגרשים דומים במעלות ניתן לבנות כ-100 מ"ר בקומה אחת.

בגלל אחוזי הבנייה הגבוהים הוערכו המגרשים בתרשיחא על-ידי השמאי הממשלתי ביולי 1979 בסך 275 לירות למ"ר. למרות זאת החליט מינהל מקרקעי ישראל להקצות את המגרשים לפי 142 לירות למ"ר ל-150 מ"ר הראשונים אשר ייבנו בשתי קומות.

כמו-כן, כדי לפתור את הבעיה של מצוקת הדיור בכפר הקצה מינהל מקרקעי ישראל מגרשים נוספים על-מנת לפתור את בעייתם של 35 מקרים דחופים ביותר ובתאריך 3 ביולי 1980 כבר הוקצו 32 מגרשים.

הי"ר י. ברמן :

תודה לשר החקלאות. הישיבה נעולה. הישיבה הבאה היום בשעה 11:00.

על-אף העובדה שהוסכם לאפשר לבני תרשיחא ליהנות מתנאי "בנה ביתך" הזהים לאלה במעלות, אין מקצים להם את המגרשים הדרושים.

אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם נכונות טענות אלה ?

2. אם כן — מדוע לא ישוו זכויות בני תרשיחא בכל הקשור לתכנית "בנה ביתך" לזכויותיהם של בני מעלות ?

3. לחלופין, מדוע לא תינתן אפשרות לבני תרשיחא להשתתף בתכנית "בנה ביתך" במעלות ?

שר-החקלאות א. שרון :

1. התשובה שלילית.

2—3. מינהל מקרקעי ישראל בשיתוף פעולה עם משרד הבינוי והשיכון פעל לאישור תכנית בניין ערים מס' 2835 הכוללת 26 מגרשי בנייה. זכויות הבנייה

הישיבה ננעלה בשעה 00:15.